

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Jasmina Šmarčan

Naslov naloge: Koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja v šoli – študija primera

Kraj: Ljubljana

Leto: 2011

Število strani: 133 Število grafov: 0 Število prilog: 1 Število virov: 50

Mentorica: asis. dr. Nina Mešl

Deskriptorji: izvirni delovni projekt pomoči, socialno delo, učne težave, delovni odnos soustvarjanja v šoli, varovalni dejavniki

POVZETEK

Šola je prostor, kjer otroci preživijo devet let svojega življenja. Glede na to mora biti naravnana tako, da se otroci lahko v njej izkažejo, odkrijejo in uspejo. To lahko uspe, če se jim približamo tam, kjer so in skupaj z njimi ustvarjamo učenje. V teoretičnem delu diplome so zbrane različne definicije učne neuspešnosti in uspešnosti ter varovalni dejavniki in opredelitev učnih težav. Glavni fokus diplomske naloge je koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja; prav tako so predstavljeni njegovi glavni elementi in značilnosti. Ključni prostor, kjer se dogaja soustvarjanje, je pogovor, ki ima, če želi prispevati k pomoči, svoje zakonitosti, ki jih opisujem. V metodološkem delu je opravljena študija primera. Analizirana so srečanja skupine, ki je preko koncepta delovnega odnosa soustvarjanja vzpostavila izvirni delovni projekt pomoči za otroka kot obliko pomoči pri učnih težavah. Srečanja in delo omenjene skupine so se dogajali pod okriljem projekta »Soustvarjanje učenja in pomoči«, pod vodstvom dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki je del projekta »Strokovne podlage za nadaljnji razvoj in uresničevanje Koncepta dela »Učne težave v osnovni šoli« in je trajal od 2008 do 2011«.

V metodološkem delu je bilo ugotovljeno, da je koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja prenosljiv v šolske prostore, da pripomore k dobrim izidom, kot npr. učnemu uspehu otrok, in da je ta koncept zbirka znanja, ki se ga lahko prevede v akcijo, v praktično delo.

ABSTRACT

School is a place where students spend nine years of their life, therefore the institution has to be made in a way that children can do their best, make progress and succeed. This can work only if we approach them correctly and create learning methods together with them. In the theoretical part of the following thesis there are different definitions of educational performance and failure and the concept of learning disabilities. The concept of creating a cooperative working relationship is the main focus of this thesis. The crucial point, where the cooperation starts, is conversation, which has its own features that I am going to represent. For my methodological basis I used case study, where we meet a concept about how to create a project for helping a child with learning problems through creating a cooperative working relationship. The meetings and work of this group are covered by the project "Co-creating of Learning and Help", guided by Gabi Čačinovič Vogrinčič. This is a part of the project called "Professional Basis for Further Development and Realization of the Concept "Learning Disabilities in Primary Schools" which took place from 2008 to 2011.

In the empirical part of the thesis it is proven that the concept of creating a cooperative working relationship is transferable into schools and that it contributes towards success, e.g. learning success of children. All in all, this concept is a collection of knowledge which can be successfully transferred into practice.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

Koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja v šoli – študija primera

Mentorica: asis. dr. Nina Mešl

Jasmina Šmarčan

Ljubljana 2011

PREDGOVOR

Diplomsko delo začenjam z zgodbo mojega strica Francija, ki me je razžalostila in hkrati očarala.

Franci je zaključil osnovno šolo kot učenec, ki je veljal, po ocenah sodeč, za manj sposobnega. Posledično temu je učitelj na koncu osnovne šole njegovi mami rekel, naj ga ne vpisujejo nikamor naprej, saj iz njega ne bo nič. Po dolgem premisleku so Francija vseeno vpisali na kmetijsko šolo. Končal jo je z dobrim uspehom. Splet okoliščin je bil zaslužen, da je v praksi lahko dokazal, kako zelo se znajde pri delu z različnimi stroji. Ko je njegov nadrejeni opazil nadarjenost, ga je vpisal v mehanično šolo. Slednjo je opravil z odliko, prav tako tudi nadaljno šolanje. Danes je diplomirani inženir strojništva in ima eno največjih strojnih podjetij v Sloveniji.

Zgodba nam sporoča veliko pomembnih dejstev. Prvo je to, da se moramo otroku pridružiti tam, kjer je, in skupaj z njim načrtovati učenje ter prihodnost. Sodbe odraslih, ki so posledica t.i. ocen, so v resnici brezpomenske, vendar lahko vseeno usodo otrok zapečatijo. Tega pa nima pravice narediti nihče. Otroci kdaj potrebujejo le čas za to, da razumejo, da se naučijo. Ni pomembno koliko časa si vzamejo, pomembno je, da verjamemo vanje, da skupaj z njimi delamo in smo vedno v pozitivnem pričakovanju prihodnosti. Če bi delo učiteljev v zgodbi temeljilo na opisanem, bi prav gotovo odkrili že v osnovni šoli "malega strojnika" in ga usmerili v pravo smer. Potrebno je delati z otrokom, potrebno je, da je otrok viden in slišan, da ima v šoli varen prostor za vse to. Prav tako je pomembno, da je šola varovalni dejavnik otrokom in ne smejo biti prepuščeni srečnim naključjem.

Strinjam se z Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki pravi, da ji je žal za vse tiste mlade, ki nimajo priložnosti v šoli, da se najdejo in dokažejo ali da propadejo, ker nimajo človeka, ki bi jih stvari razložil tako, da razumejo (Čačinovič Vogrinčič 2011 b).

Program, ki izobražuje socialne delavce in delavke, nudi veliko koristnih znanj o konceptu vzpostavljanja delovnega odnosa in osebnega stika. Gre za čudovito popotnico pri delu socialnega delavca, ki omogoči strokovnjaku, da se človeku približa in skupaj z njim soustvarja dobre, želene izide. Saj le človek sam najbolje ve, kaj je dobro zanj.

Koncept delovnega odnosa je uporaben tudi v šoli. Vedno me je zanimalo, kam lahko pripelje dober odnos soustvarjanja in k čemu lahko prispeva.

Prvi del diplome vsebuje teoretično vsebino na temo vzpostavljanja delovnega odnosa in soustvarjanja, ki bo v pomoč pri analizi rezultatov in razpravi.

Drugi del je praktični, kjer je narejena študija primera, pregled dela na temeljih soustvarjanja, opis le-tega v praksi in prispevki takega načina dela. Prav tako je predstavljen izvorni delovni projekt pomoči za otroka.

1. TEORETIČNI UVOD	8
1.1 ŠOLSKA USPEŠNOST IN NEUSPEŠNOST	8
1.1.1 DEJAVNIKI ŠOLSKEGA USPEHA IN NEUSPEHA	10
1.1.2 POSLEDICE UČNEGA NEUSPEHA	11
1.2 SPLOŠNA OPREDELITEV UČNIH TEŽAV IN OPISI	15
1.3 ZAKONODAJA NA PODROČJU ŠOLE IN UČNIH TEŽAV	20
1.4 VAROVALNI DEJAVNIKI	23
1.4.1 ŠOLA KOT VAROVALNI DEJAVNIK	26
1.5 KONCEPTA VZPOSTAVLJANJA DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA V ŠOLI	31
1.5.1 DOGOVOR O SODELOVANJU	33
1.5.2 INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA IN SOUSTVARJANJE	33
1.5.3 OSEBNO VODENJE	34
1.5.4 ETIKA UDELEŽENOSTI	34
1.5.5 PERSPEKTIVA MOČI	35
1.5.6 RAVNANJE S SEDANJOSTJO	37
1.5.7 ZNANJE ZA RAVNANJE	37
1.6 IZVIRNI DELOVNI PROJEKT POMOČI	38
1.7 INKLUZIJA	39
1.8 POGOVOR V SOCIALNEM DELU	42
2. PROBLEM	47
3. METODOLOGIJA	49
3.1 VRSTA RAZISKAVE	49
3.2 VIRI PODATKOV	49
3.3 UDELEŽENCI	49
3.4 ZBIRANJE PODATKOV	49
3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	51
4. REZULTATI	54
4.1 Prvi pogovor – pregled dela	77
4.1.1 Prvi pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja	81
4.2 Drugi pogovor – predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa	81
4.2.1 Drugi pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja	87
4.3 Tretji pogovor predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa	88

4.3.1	Tretji pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja	92
4.4	Četrti pogovor - predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa	93
4.4.1	Četrti pogovor - k čemu prispeva koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja	99
4.5	Peti pogovor - predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa	100
4.5.1	Peti pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja	105
4.6	IZVIRNI DELOVNI PROJEKT POMOČI ZA ŠPELO	107
5.	RAZPRAVA	118
6.	SKLEPNE UGOTOVITVE	125
7.	PREDLOGI	127
8.	LITERATURA	128
9.	PRILOGE	133

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 ŠOLSKA USPEŠNOST IN NEUSPEŠNOST

Svet, v katerem živimo, zahteva kot pogoj za uspešno in ustvarjalno življenje uspešno in čim daljše šolanje. Slednje nudi veliko odprtih možnosti za napredovanje človeka. Šolski neuspeh pa, dolgoročno, pusti velike negativne posledice v prihodnosti.

Najbolj široko učno uspešnost ali neuspešnost opredeli ekosistemska definicija, ki pravi, da je uspešnost pri učenju odvisna od vseh udeležencev ekosistema (Magajna in drugi 2008a:26) in njihovih interakcij; težave pa naj bi nastele takrat, ko v procesu učenja manjka eden ali več pomembnih elementov ekosistema, ki imajo vpliv na učenca.

Naslednje definicije bolj podrobno opišejo, kateri deli ekosistema so v neskladju.

Kranjc (2005:39) navaja definicijo, po kateri je neuspešen tisti, ki si ni pridobil spretnosti, da si poišče in uporabi dejstva v življenju, ne pa tisti, ki se ni naučil dejstev.

V širšem smislu odloča o šolski neuspešnosti potek in rezultat naslednjih dejavnikov (Tomori 2002: 16):

- sposobnost pridobivanja in izkazovanja znanja;
- razvoj samostojnega razmišljanja, presoje, oblikovanja stališč, opredeljevanja, iskanje novih rešitev, v skrajni stopnji oblikovanje smiselnega odgovora na izzive, dvome in dileme;
- razvoj delavnih navad, sistematičnega izpolnjevanja nalog, načrtovanja in organiziranja dela individualno in v skupini;
- učenje sodelovanja z drugimi;
- razvijanje različnih spretnosti in veščin;
- oblikovanje ustreznega vedenja v preizkušnjah in učinkovitega obvladovanja stresov;

- prevzemanje odgovornosti za lastno prizadevanje in prispevek k delu skupine;
- preizkušanje izvirnih načinov spoprijemanja z intelektualnimi in delavnimi izzivi;
- sprejemanje in izražanje čustvenega odziva na lastne uspeh in neuspeh ter na uspeh in neuspeh drugih.

Skupni izidi teh dejavnikov odgovarjajo na vprašanje, kaj je šolanje dalo otroku za življenje in ali je bilo uspešno - torej ni nujno, da je skupek teh dejavnikov enak ocenam, ki si jih otrok pridobi, in zato avtorji sklepajo, da eden ali več neuspešno opravljenih nalog pomeni šolsko neuspešnost (prav tam).

V znanstvenem poročilu Pedagoškega inštituta Kdo je uspešen v slovenski šoli (Flere in drugi 2009:15) navedejo šolsko uspešnost v ožjem smislu kot opazovanje s pomočjo šolskih ocen pri pouku in izpitih - s pomočjo prehodnosti iz nižjih v višje razrede in s pomočjo (ne)uspešnih prehodov v zahtevnejše ali manj zahtevnejše vrste šol.

Ena izmed najbolj pogostih definicij šolske uspešnosti je merjenje rezultatov s šolskimi ocenami od 1 do 5. Le-te podeli učitelj, ki predmet poučuje. V slovenskem šolskem sistemu je prisotno tudi opisno ocenjevanje v prvih treh razredih osnovne šole (Puklek Levpušček, Zupančič 2009:9). V povezavi s tem se Mencin Čeplak (2002:19) sprašuje, kako sploh določiti kriterije za učno neuspešnost in navede naslednje možnosti:

- pričakovanja staršev, ki jih otrok ne izpolnjuje, ali nizka raven pridobljenega znanja;
- spričevalo, zaradi katerega otrok ne more nadaljevati šolanja, kjer bi želel;
- popravni izpiti in ponavljanje letnika;
- ali se neuspešnost omeji na tiste, ki predčasno izstopijo iz šolskega sistema.

Šolska neuspešnost je lahko tudi problem vseh učencev, ki ne izpolnjujejo pričakovanj, ki si jih zastavijo sami. Magajna (2008a: 15) o šolskem neuspehu piše kot o kompleksnem pojavu, ki ima veliko različnih pomenov – lahko gre za neustreznost sistema, da bi zagotovil službe in dejavnost, ki bi pripeljale otroka do zelenega znanja; lahko pomeni, da otrok ne napreduje v naslednji razred ali pa ima lahko pomen v tem smislu, da človek nima pridobljenih kompetenc za trg dela, ko

šolo zapušča. Naslednja definicija se skoraj popolnoma ujema z že zapisanim. Pravi namreč, da gre za učno neuspešnost tudi takrat, kadar učenec dela pod svojim zmožnostim, ima malo učne motivacije in samozavesti ter dosega premalo dobrega znanja, ki bi ga lahko uporabil na trgu dela (Marentič Požarnik 2002: 48).

1.1.1 DEJAVNIKI ŠOLSKEGA USPEHA IN NEUSPEHA

Za razumevanje in reševanje šolske neuspešnosti je potrebno vedeti nekaj o vzrokih za neuspešnost. Slednjih je veliko in so raznoliki. Sodobne perspektive se osredotočajo na interaktivno naravo procesov učenja in poučevanja in raziskujejo, kako k nastajanju učne neuspešnosti prispeva neusklajenost med značilnostmi učenca in učnega okolja. Žarišče preučevanja in interveniranja se preusmerja na spoznavanje individualnih značilnosti in posebnosti ter njihovo usklajevanje z značilnostmi učnega okolja in tako se ustvarijo močna in raznolika učna okolja, ki so optimalna za razvoj posameznih otrok (Magajna in drugi 2008b: 7–9).

Napisano lahko razširimo z definicijo, ki jo navaja Žerdin (1991: 17), ki pravi, da je za otrokov učni uspeh potrebnih več dejavnikov: otrokova sposobnost – inteligenca, posamezne nadarjenosti, prilagodljivost, poslušnost, dober spomin, ročne spretnosti, vztrajnost, volja, čustveno ravnovesje, samopodoba, samozavest; prav tako vplivajo na uspeh tudi spodbude okolja, socialne, ekonomske razmere- nikoli skoraj niso izpolnjeni vsi pogoji, je pa res, da več kot jih je, bolje je za učenca in obratno.

Podobno meni Marentič Požarnik (2002:48), ki razdeli vzroke za učno uspešnosti ali neuspešnost na **fiziološke dejavnike** (splošno telesno počutje, raven energije, stanje čutil, delovanje živčnega sistema, hormonsko ravnovesje itd.), **psihološke dejavnike** (intelektualna sposobnost, razvojna stopnja mišljenja, govorna kompetentnost, predznanje itd.), **fizikalne dejavnike** (pogoji v okolju, ki vplivajo na kakovost učenja; osvetljava, temperatura, vlažnost itd.), **socialni dejavniki** (značilnosti družine, razrednega konteksta, učitelja in šole itd.).

V raziskovanju šolske neuspešnosti/uspešnosti, se velikokrat najdejo naslednji prediktorji, preko katerih so določa šolska uspešnost, hkrati pa so to tudi indikatorji osebnostne strukture ter prediktorji odklonosti in delikvence: lokus kontrole, alienacija, anomičnost, anksioznost, samopodoba in samospoštovanje, samonadzor in družbeni nadzor (Flere in drugi 2008:13–20).

Gre za tesno povezane dejavnike. Nesmiselno bi bilo enostransko najti razlog za učno neuspešnost. To bi hkrati pomenilo razbremenitev odgovornost in tudi spregled, da lahko tudi sistem izobraževanja povzroča neuspešnost preko določenih enosmernih ukrepov (npr. zunanje ocenjevanje) (Marentič Požarnik 2002:48).

1.1.2 POSLEDICE UČNEGA NEUSPEHA

Posledice učnega neuspeha ali uspeha so usodne za marsikaterega otroka. Učna neuspešnost ima velike razsežnosti na vseh področjih v življenju človeka. Ponavadi posledice prehajajo iz enega v drugo življenjsko obdobje in ga zaznamujejo.

a) EKONOMSKE POSLEDICE UČNEGA NEUSPEHA

V tem odstavku so opredeljene negativne posledice učnega neuspeha, kot jih opiše Magajna (2008a: 18,19). Rezultati nedoseganja zahtevane ravni znanje so lahko vidni na ravni izobrazbe in pismenosti prebivalstva. Raziskave opozarjajo, da v Sloveniji od ene četrte do ene tretjine mladih ostane brez poklicne izobrazbe, čemur pa sledi, da je vse več takih, ki posledično pristanejo na socialnem obrobju. Zaradi pomanjkljive izobrazbe in neustreznih kvalifikacij, lahko govorimo tudi o nezaposljivih ali komaj zaposljivih posameznikih. Gre za eno izmed najbolj ranljivih skupin mladih. Strokovnjaki zato posvečajo veliko pozornosti čustvenim spremembam, ki se pojavijo ob izgubi dela ali ob nezmožnosti vstopanja na trg dela; gre za t.i. psihosocialno tranzicijo. Slednja ima za mladega človeka zelo obremenjujoče posledice. Posledice se kažejo v zmanjšanju ekonomske produktivnosti in tudi v večji obremenitvi policije in ostalih lokalnih služb, saj mladi, ki zaradi neuspešnosti v šoli prej zapustijo šolanje, najverjetneje razvijejo socialno manj ustrezna vedenja in s tem kršijo predpisane zakone.

Po drugi strani pa se s pridobitvijo lastnega kapitala primarno zmanjša verjetnost kaznivega dejanja. Prav tako pa raziskave tudi kažejo, da šolanje zmanjša naklonjenost h kriminalu in poveča strpnost med učenci (Kavkler in drugi 2011a: 57).

Neuspeh v šoli omeji tudi možnosti za nadaljne šolanje, kar pa posledično omeji poklicno in strokovno usposabljanje, vpliva na vrsto zaposlitve, kasneje pa tudi na zaslužek in preživetje (Mencin Čeplak 2002: 19).

Torej gre za pomen človeškega kapitala: ljudje, ki so naredili srednjo šolo, imajo pomembnejše večji kapital kot tisti, ki so šolanje prej zaključili. Prav tako mladi, ki imajo

slabši usposobljenost za poklic ali so brez njega, težje najdejo in obdržijo službo. Dokaz temu je raziskava Eurostat, ki je odkrila pogostost služb, ki jih mladi, ki so opustili šolanje pred koncem, opravljajo in so pod njihovo ravno izobraženosti: odstotek je relevantno visok in hkrati pomeni, da mladi s tako zaposlitvijo zaslužijo manj in tudi dobijo večkrat zaposlitev samo za določen čas (Kavkler in drugi 2011a:55).

b) PSIHIČNE in ZDRAVSTVENE POSLEDICE UČNEGA NEUSPEHA

Psihične posledice učnega neuspeha opiše Martina Tomori (2002: 17). Otrok lahko v šoli dobiti občutek, da je nesposoben, odrinjen, manj vreden ali celo slabši. To je posledica storilnostne naravnosti šole in socialnega okolja, ki postavlja določena merila uspešnosti, ki jih otrok ne dosega. Občutek, da ni izpolnil pričakovanja okolja in bližnjih, lahko resno ogrozi njegovo samospoštovanje in podre vse vidike njegove samopodobe. Obrambni poskusi reševanja svojega samospoštovanja pa lahko pripeljejo do različnih načinov reševanja le-tega. Ti so odvisni od osebnostnih lastnosti otroka in s pogostjo lahko bolj škodljivi kot ne.

Biti uspešen vsaj v kakšnem delu, ki ga zahteva šola, pomeni za otroka dokaz, da obvladuje svoje življenje in vsakdanje naloge, kar mu posledično daje občutek dobre ali slabe samopodobe (Malagajna, 2008a:19). Mladi, ki so v šolanju neuspešni, posebej tisti, ki predčasno zaključijo šolanje, so tudi prikrajšani za vrsto razvojnih spodbud: od spodbudnega občutka pripadnosti, do sposobnosti za prevzemanje odgovornosti, obvladovanje preizkušenj, vere vase itd. (Tomori, 2002:18). Pri tem velja omeniti raziskavo (Lessard, Poirier, Fortin 2010), ki je ugotavljala, kaj pripomore k predčasnim prenehanjem s šolanjem pri študentih v Quebecu v, Canadi. Ugotovili so, da ima na izstop iz šole vpliv zadovoljstvo do šole na sploh in raven uspeha v šoli; torej več je zadovoljstva in uspeha, več je vztrajanja v šolah in zaključek le-te. Predvidevanje raziskave (prav tam) je bilo, da bo imelo na predčasni izstop učencev velik vpliv odnos med učiteljem in študenti, vendar se je pokazalo, da temu ni tako – posredno lahko to vpliva na študenta v smislu, da z ustreznim poučevanjem pripomore k uspešnosti.

Višja izobraženost pomeni boljše zavedanje nezdravega načina življenja in temu ustrezno izogibanje ter v večji meri upoštevanje nasvetov zdravnikov, zdravstveno zavarovanje. Razne raziskave tudi povedo, da so ljudje z višjo izobrazbo bolj srečni,

manj depresivni, imajo boljši imunski sistem in so na splošno bolj zdravi ter aktivni v svojem življenju (Kavkler in drugi 2011a: 57).

c) SOCIALNE POSLEDICE

O socialnih posledicah govori Tomori (2002:17, 18). Pripadnost vrstniški skupini je pomembna za otrokovo socializacijo. Otrok, ki je prikrajšan za šolanje, se ponavadi vključi v skupino, ki mu je dosegljiva, vendar neustrezna za njegov optimalni razvoj. Gre za skupino, ki po navadi ni vključena v glavni tok večjega dela generacije in ima odklonilni odnos do vseh socialnih vrednot ter povečuje drugačne, lažje oblike izkazovanja ranjenega ega. Taka nadomestna samopotrjevanja so pogosto škodljiva za posameznika in okolje. Represiven odnos okolja na taka moteča vedenja še poglobljuje odpor mladih do socialnih meril sistema, iz katerega se počutijo odrinjene. Za otroke, ki so v šoli neuspešni, je pogosto šola prvi vir izkušenj s socialnim sistemom, ki ima svoja pravila, zahteve in omejitve. Neugodne izkušnje iz šole se lahko prenesejo tudi v ostale socialne sisteme, ki jih bo srečeval v življenju, in vplivajo na vedenje pri poskusih vključevanja. Nezadovoljnost s samopodobo in občutki nesprejetosti pa ustvarjajo notranjo napetost v ljudeh. Ta se kaže na različne načine; lahko kot nemir, neprijetni občutki, jeza, agresivno vedenje. Lahko pa se zgodi, da bi poskusili to napetost mladi olajšati s pomočjo psihoaktivnih snovi, hitre vožnje z avtomobili, izzivanja, nasilje itd. Ugotovitve iz dela z mladostniki so pokazale, da je med adolescentnimi "drop-outi", tistimi, ki so predčasno zaključili šolanje, v primerjavi z njihovimi šolajočimi vrstniki, mnogo več takih, ki imajo probleme z uživanjem nedovoljenih drog ali so celo razvili odvisnost.

V knjigi *Prestopništvo in odklonsko vedenje mladih* (Tomori 2000:103) piše, da je lahko šolska neuspešnost pomemben dejavnik, ki povečuje možnost prestopništva in zmanjšuje splošno manjšo prilagodljivost ter nesocializacijo. V povezavi z drugimi dejavniki tveganja, kot na primer neustrezen odnos do avtoritet, družinske razmere, ki ne spodbujajo šolanje otroka, želja po vznemirjanju, lahko šolski neuspeh vodi do izključitve iz šole in posledično s tem odpadejo možnosti za dokončanje šolanja, iskanje zaposlitve, plače itd. (prav tam).

Državlјanska in družbena povezanost pomenita socialno vključenost, aktivno pomoč in vpliv na javno moralo, udeležbo na volitvah, strpnost, večje znanje o demokratičnih procesih itd. Raziskave o povezavi med pismenostjo in več indikatorji socialne

povezanosti so ugotovile, da je nekaj indikatorjev relevantno povezanih s stopnjo pismenosti – višja pismenost vpliva na aktivnejše vključevanje posameznika v družbo, večje zaupanje v demokracijo, višjo strpnost(Kavkler in drugi 2011: 58,59).

Rezultati analiz stroškov in dobičkov(Psacharopoulos 2007 v Kavkler in drugi, 2011: 59) povedo, da investicije v izobraževanje prinašajo visoka sredstva, ki pretehtajo stroške investicij. Prav tako ima višja stopnja izobraženosti makro učinke na državo v smislu večje ekonomske rasti – starši, ki so bolj izobraženi pa načeloma tudi vzgajajo bolj izobražene in ozaveščene otroke.

Dokaz za to, da je šolski neuspešnosti pomembno dati pozornost je tudi raziskava(Blum, Kelly, Ireland 2001), ki je bila narejen v namenom, da bi odkrila, ali so otroci z gibalno oviranostjo, čustvanimi motnjami in učnimi težavami bolj nagnjeni k tveganeu obnašanju kot njihovi vrstniki. Drugi namen raziskave pa je bil, da bi odkrila varovalne dejavnike, ki so povezani z zmanjševanjemtveganja, pri čemer so ugotovili, da so skupine mladih z gibalnimi, čustvenimi in učnimi težavamibolj izpostavljeni tveganim obnašanjem kot pa vrstniki. Tvegana obnašanja, ki so bila v raziskavi(prav tam): uporaba alkohola, samomorilska nagnjenja in spolno občevanje pred 12 letom. Pri tem pa velja posebej omeniti, da je eden izmed dejavnikov, ki povečuje tvegana obnašanja, tudi šolska neuspešnost. Torej nam to pove, kako pomembno je preprečiti šolsko neuspešnost in se poučiti o posledicah, ki jih doživijo otroci z učnimi težavami, da jih posledično temu tudi preprečimo.

1.2 SPLOŠNA OPREDELITEV UČNIH TEŽAV IN OPISI

V nadaljevanju so predstavljeni tipi učnih težav, skupine in podskupine. Za lažje razumevanje je podan opis in razdelitev učnih težav, ki jih poznamo.

Težave pri učenju se pojavijo pri zelo različni skupini mladih ljudi, z različnimi socialnimi, emocionalnimi, kognitivnimi in ostalimi značilnostmi, ki imajo večje težave kot njihovi sovrstniki - torej pri učnih težavah ne gre zgolj za usmeritev v posameznika, ampak tudi za okolje otroka in sistem oziroma proces poučevanja ter učenja (Magajna in drugi 2008: 7–9). Vzroke učnih težav delimo na tri osnovne tipe - glede na vidik sodobnega, interakcijskega pojmovanja (prav tam):

TIP I

Gre za težave, kjer so vzroki le-teh primarno v okolju učenca kot posledica kulturne in ekonomske prikrajšanosti, pomanjkljivega ali neustreznega poučevanja in prikritega kurikula, težav, povezanih z večjezičnostjo, stresid.

TIP II

Vzroki drugega tipa so predvsem kot kombinacija med posameznikom in okoljem. Otrok ima določene značilnosti, kot so npr. večja ranljivost, večja nagnjenost k razvoju učnih težav, ki bodo vplivale na razvoj učne neuspešnosti le v določenem neustreznem okolju.

TIP III

Pri tretjem tipu gre za to, da so vzroki za učne težave primarno v posamezniku. Gre za resen tip težav, ki vključuje več sistemov.

Učne težave delimo na **splošne in specifične**. Splošne učne težave so tiste, kjer imajo otroci in mladostniki pomembno večje težave kot vrstniki pri osvajanju znanj, spretnosti pri enem ali več predmetov. Do splošnih učnih težav lahko pride zaradi notranjih in zunanjih dejavnikov, neustreznega in neprilagojenega poučevanja ter prikritega kurikula (Magajna in drugi 2008b: 10,11).

Specifične učne težave pa so različni primanjkljaji, ki se kažejo z zaostankom v zgodnjem razvoju in težavah na naslednjih področjih: pozornost, pomnjenje, mišljenje, koordinacija, komunikacija, branje, pisanje, pravopis, računanje, socialna kompetentnost in čustveno dozorevanje. Ta vrsta učnih težav ima na posameznika vpliv v tem smislu, da zmanjšujejo sposobnosti predelovanja, interpretiranja ali povezovanja informacij in s tem ovirajo pridobivanje osnovnih šolskih veščin. So notranje narave, niso pa prvotna posledica vidnih, slušnih, motoričnih okvar, motenj v duševnem razvoju, čustvenih motenj; prav tako niso primarna posledica dejavnikov okolja in jih delimo na specifične primanjkljaje na ravni slušno vizualnih procesov (disleksija, disortografija itd.) in na specifične primanjkljaje na ravni vizualno motoričnih procesov (disgrafija, diskalkulija, dispraksijaitd.)(Magajna in drugi 2008b: 11).

Učne težave zaradi lažje pregledosti in načrtovanja pomoči Magajna in drugi (2008: 40–71) delijo na podskupine in v nadaljevanju povzemam njihove opredelitve:

a) *LAŽJE IN ZMERNE SPECIFIČNE UČNE IN JEZIKOVNE TEŽAVE*

- sem spadajo specifično bralno-napisovalne težave. Slednje so:

DISLEKSIJA : "Disleksija je stanje, pri katerem se pojavljajo težave pri branju, pisanju in črkovanju kljub povprečnim intelektualnim sposobnostim. Težave so nevrolško pogojene in se pokažejo pri pridobivanju in zavedanju maternega jezika. Disleksija ni posledica znižane motivacije, različnih senzornih okvar, nevzpodbodbega otrokovega okolja ali česa podobnega, lahko pa se pojavi skupaj z naštetimi dejavniki "(Kesič Dimic, 2010: 43).

Pri disleksiji gre za motene procese predelovanja informacij, za težave s sintetiziranjem, analiziranjem in odstranjevanjem glasov ter drugih enot govora.

- Specifične učne težave pri matematiki:

DISKALKULIJA: je lahko posledica določene možganske okvare, pri kateri se pojavijo težave pri dojemanju števil in aritmičnih operacij.

SPECIFIČNE ARITMETIČNE UČNE TEŽAVE: so lahko povezane s slabšim sematičnim spominom, z aritmetičnimi procedurami ali vizualno prostorskimi težavami.

- Dispraksija

Gre za težave, kjer otroci nimajo spošnega razvojnega zaostanka. To pomeni, da obstajajo področja, kjer dosegajo nizke dosežke. Ta področja so najpogostejetelesna vzgoja, tehnični pouk, likovna vgoja, pisanje... Najpogosteje bi dispraksijo opisali kot nezrelo organizacijo gibal.

- Specifični primanjkljaji na področju jezika

Za to jezikovno motnjo so značilne težave z jezikom, ki niso posledica nevroloških, kognitivnih, senzornih ali čustvenih primanjkljajev. Gre za različne stopnje in profile opisane motnje. Rečemo ji tudi razvojna disfrazija in specifični zaostanek v jezikovnem razvoju. So posledica primanjkljajev pri procesiranju znotraj jezika ter primanjkljajev na področju specifičnih kognitivnih procesov. Taka motnja je najbolj opažena pri skladnji, procesiranju jezikovnih sporočil in rabi jezika za učenju.

Splošne učne težave so:

b) UČNE TEŽAVE ZARADI MOTNJE POZORNOSTI

Otroci z napisano motnjo imajo težave s pozornostjo, impulzivnostjo in pretirano nemirnostjo. Vzroki za to so lahko različni: tesnoba, disleksija, konflikti, vedenjske težave, intelektualna nadarjenost, prav tako pa je lahko vzrok tudi kronično nevrološko stanje.

c) UČNE TEŽAVE PRI UČENCIH, KI POČASNEJE USVAJAJO ZNANJA

Gre za splošne učne težave. Otroci imajo mejne in podpovprečne intelektualne sposobnosti. Zaradi slednjega potrebujejo več določenih prilagoditev in pomoči.

č) UČNE TEŽAVE ZARADI UČENČEVIH SLABŠE RAZVITIH SAMOREGULACIJSKIH SPRETNOSTI

Pri teh težavah morajo otroci zaradi ogromno informacij znati organizirati pristope k učenju. Morajo se znati učiti. Samoregulacija definira zmožnosti učenca, da si organizira in uspešno prakticira učni proces. Otroci, ki tega ne zmorejo, imajo običajno težave pred učenjem v smislu postavljanja ciljev– kaj se bodo učili– izbiranja učnih strategij in prepričanja o lastni zmožnosti. Težave imajo tudi med učenjem, in sicer zaradi težkega oredotočanja, ne spremljanja samega sebe. Težave se pojavijo tudi pri dejavnostih po učenju, pri čemer gre za ne spreminjanje pristopa, polaganje krivde na svojo nezmožnost itd.

d) UČNE TEŽAVE ZARADI POMANJKLJIVE UČNE MOTIVACIJE

Ta vrsta učnih težav se kaže v nezainteresiranosti za vsebine, predmete v šoli, nizki pripravljenosti in nizki vztrajnosti. Vzroki za pomanjkanje učne motivacije se kažejo v dejavnikih oz. ovirah pri učencu ali ovirah v učnem in domačem okolju.

e) ČUSTVENO POGOJENE UČNE TEŽAVE

Med te spadata:

- Učne težave zaradi anksioznosti: gre za otroke, ki so prežeti z notranjo tesnobo in sebe doživljajo kot neustrezne. Prav tako imajo velik njihov strah pred neuspehom. Pojavi se lahko pri učno uspešnemu ali neuspešnemu otroku. Otroci doživljajo uspešnost kot občutek lastne vrednosti, zato so pogosto zadovoljni samo s popolnostjo.
- Učne težave zaradi depresivnosti: gre za občutek, ki ga mladi doživljajo zaradi različnih problemov in prehodov v življenju in jih navdaja predvsem s potrto in žalostjo. Potrto se lahko pojavi kot posledica ali vzrok učnih težav. Taki učenci so pogosto brez motivacije in pasivni.

f) UČNE TEŽAVE ZARADI DRUGOJEZIČNOSTI OZIROMA VEČJEZIČNOSTI IN SOCIALNO-KULTURNE DRUGAČNOSTI

Pri tej vrsti učnih težav gre za to, da se otroci, ki so drugojezični ali socialno-kulturno drugačni, težje sporazumevanje z okoljem, so velikokrat sami, ne razumejo, kaj je potrebno storiti, so vajeni drugačnih kulturnih norm itd.

g) UČNE TEŽAVE ZARADI EKSISTENČNE SOCIALNO-EKONOMSKE OVIRANOSTI IN OGROŽENOSTI

Težave pri otrocih, ki imajo kakršnekoli socialne ali ekonomske oviranosti se pojavijo takrat, ko je otrok umeščen v drugačno okolje, kot je domače, in ima to okolje od njega povsem drugačna pričakovanja. Vzroki za učne težave pri tej vrsti niso notranji, gre za zunanji preplet dejavnikov, kot so omejeno jezikovno funkcioniranje, nezaupanje v lastne sposobnosti, negativna samopodoba.

1.3 ZAKONODAJA NA PODROČJU ŠOLE IN UČNIH TEŽAV

Na področju šolstva je temeljni **Zakon o osnovni šoli** (ZOsn Ur.l. RS, št. 12/1996, 33/1997, 54/2000Odl.US: U-I-72/96, 59/2001, 71/2004, 23/2005-UPB1, 53/2005, 70/2005-UPB2, 60/2006 (63/2006 popr.), 81/2006-UPB3, 102/2007). Tam se opredeljujejo vsi osnovni procesi in definicije, ki so pomembni za šolo. V njem je opredeljena tudi dolžnost do obveznega osnovnega šolanja otrok, ki traja devet let; prav tako so v njem napisane vse možnosti in rešitve za prilagoditve, pomoč in dodatno pridobivanje znanja.

Torej otroci, ki imajo učne težave in nimajo predvidenega individualiziranega izobraževalnega programa, v katerega bi bil usmerjeni z odločbo, soupravični do prilagoditev v procesih poučevanja in učenja. O tem govori 12. člen Zakona o osnovni šoli (Zakon o osnovni šoli, 1996): "Izobraževanje učencev z učnimi težavami se izvaja v skladu s tem zakonom tako, da jim šola prilagodi metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dopolnilni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči."

Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja(ZOFVI-UPB5; Ur.l. RS, št. 12/1996, 101/1999Odl.US: U-I-215/96, 22/2000-ZJS, 64/2001, 101/2001Odl.US: U-I-68/98- 42, 108/2002, 14/2003-UPB1, 34/2003, 55/2003-UPB2, 79/2003, 115/2003-UPB3, 65/2005, 98/2005-UPB4, 117/2005Odl.US: U-I-240/04-11, 129/2006, 16/2007-UPB5, 101/2007 Odl.US, 36/2008, 22/2009Odl.US: U-I-205/07-10, 55/2009 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/2009 (64/2009 popr., 65/2009popr.), 16/2010Odl.US: U-I-256/08-27, 47/2010Odl.US: U-I- 312/08-31, 20/2011)določa fond ur za individualno in skupinsko pomoč:0,5 ure na oddelek. Šole imajo možnost zaprositi še za dodatne ure, ki jih odredi Zavod Republike Slovenije za šolstvo in Ministrstvo za šolstvo in šport (http://193.2.241.41/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=89&lang=sl).

Oblike izvajanja in izobraževanja ter usmerjanja otrok s posebnimi potrebami ureja **Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami**(ZUOPP Ur.l. RS, št. 54/2000, Ur.l. RS, št. 118/2006-ZUOPP-A,3/2007 - UPB 1, 52/2010 Odl.US: U-I-118/09-21). Slednji klasificira otroke s posebnimi potrebami:

- otrok z motnjami v duševnem razvoju,
- slepi in slabovidni otroci,
- gluhi in naglešni otroci,
- otroci z govorno-jezikovnimi motnjami,
- gibalno oviranimi otroci,
- dolgotrajno bolnimi otroci,
- otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja,
- otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami je veljaven za otroke, ki potrebujejo več prilagoditev in pomoči, kot jim lahko nudi šola. Torej ne gre za vse otroke s posebnimi potrebami, ampak le za najzahtevnejše primere. Zato niso v tej definiciji otrok s posebnimi potrebami tisti otroci, ki imajo učne težave in posebej nadarjeni otroci. Zakon tudi ureja postopke ugotavljanja vrste in stopenj primanjkljajev, ovir, motenj, ter določa, kateri otroci se usmerjajo. Zakon je uresničil sodobne ideje in vrednote, kot so npr. enake možnosti, človekove pravice, možnosti izbire itd. (Opara 2009: 16). Še bolj konkretno pa delo na tem področju urejata (Opara 2009: 24):

- Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami,
- Pravilnik o postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami.

Izobraževalni programi s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo imajo posebna navodila, in sicer (Opara 2009:36):

- Navodila za izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo za 9-letno osnovno šolo,
- Navodila za izvajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo,
- Navodila za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program.

Delo po konceptu vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja, ki ga v nadaljevanju opišem, je gotovo način, ki bo v praksi vedno bolj uporabljen. Posledično temu je smiselno razmišljati v smeri, da bi tak način dela pridobil zakonske temelje. Predvsem v smislu, da bi za tak način dela pridobili več sodelavcev in ga umestili v delovni čas učiteljev, svetovalnih delavcev ter ostalih, ki so udeleženi v proces dela.

1.4 VAROVALNI DEJAVNIKI

O varovalnih dejavnikih pri otrocih je danes napisano že veliko. Gre za varovala, ki omogočajo odprto knjigo možnosti za optimalen razvoj otrok. Naloga in odgovornost odraslih pa je, da te varovalne dejavnike odkrijejo in udeležijo v praksi. V nadaljevanju so predstavljeni varovalni dejavniki, ki so temeljno vodilo pri delu z otroki, da najbolj optimalno zaživijo svoje otroštvo in življenje.

Različni avtorji so našli in navedli ugotovitve o tem, kaj varuje otroka, da ohrani veselje do življenja in da je odporen. Med seboj se ne izključujejo, je pa pomembno dodati, da je en varovalni dejavnik lahko v drugačni situaciji rizični dejavnik. Torej jih je potrebno pogledati v kontekstu.

Anica Mikuž Kos (2001:36) opredeljuje varovalne dejavnike in procese kot dogajanja, ki povečujejo samoobvladovanje in odpornost; ki lahko izhajajo iz družine, šole, otroka, drugih okolij ali širše družbe in vedno nastopajo povezano s posameznikom, njegovim ožjim okoljem, družbenim kontekstom ali pa konkretno situacijo. Avtorica tudi opisuje, da so varovalni dejavniki vsa tista varovala, ki ločujejo otroke, ki so nosilci znatnih dejavnikov tveganja in imajo dober izid, od tistih, ki slednjega nimajo in se težave spreobrnejo v trajne ali dolgo trajajoče poškodbe. Tako pojasni (prav tam), da imajo varovalni dejavniki indirektni vpliv, kar pomeni, da spremenijo učinek neke variable, samega konkretnega vpliva na situacijo pa nimajo. Njihov pozitiven učinek se poveča zlasti v prisotnosti tistih variabel, ki bi lahko pomenile dejavnike tveganja in so zato nekakšen protiutež dejavnikom tveganja v drugih življenjskih slojih (prav tam).

Garnezy (v Mikuž Kos 2001) opredeli varovalne dejavnike kot tri skupine variabel, ki lahko delujejo zaščitno oziroma jih je moč najti pri odpornih otrocih. Te so: osebnostne značilnosti, družinska povezanost in odsotnost konfliktov ter še dosegljivost zunanjih podpornih sistemov in drugih virov, ki otroka opogumljajo ter krepijo njegove napore za obvladovanje. Simon (prav tam) spoznava, da so odporni mladi ljudje predvsem tisti, ki so sposobni v ljudeh izzivati empatijo, aktivirati vire moči v sebi in okolju, načrtovati, tisti, ki imajo dobre intelektualne zmožnosti, prožnost v odzivanju, življenjski cilj, prisotnost avtobiografskih spominov, moralno vizijo in željo ter sposobnost pomagati drugim. Petevi (prav tam) navaja varovalne dejavnike oziroma odpornost kot tri vrste atributov:

- individualni, kjer gre za prisotnost osebne usmeritve in zavest o lastnem poslanstvu v življenju, sposobnost realistične ocene sebe in okolja, sposobnost empatije in altruističnega pristopa, jasna etična, religijska ali politična prepričanja, pozitivno videnje lastnih sposobnosti za reševanje težav, socialne veščine za reševanje problemov in distanciranje kot sposobnost;
- družinski, kjer gre za prisotnost dobrega družinskega vzdušja – družina, ki prevzame odgovornost tudi za dogajanje v skupnosti, družina, ki zaupa odgovornost otroku, družina, ki pričakuje, da bo otrok obvladal razna travmatska doživetja, topli in pozitivni odnosi otroka z odraslo osebo zunaj družine, če slednje nima znotraj družine;
- skupnostni, kot so vključenost v šolo in obšolske dejavnosti, skrb družine za otroka.

Lose (prav tam) pa ponazarja varovalne dejavnike ob travmatskih izkušnjah:

- stanovit in trden emocionalni odnos s staršem ali osebo, ki skrbi za otroka;
- socialna opora zunaj in znotraj družine;
- čustveno pozitivno vzgojno vzdušje, v katerem so jasne vrednote in norme, ki usmerjajo otroka;
- socialni modeli, katerih nalga je, da vzpodbujajo konstruktivno obvladovanje;
- ravnovesje glede socialne odgovornosti in otrokovih dosežkov, glede na otrokove zmogljivosti in zahteve okolja;
- kognitivne zmogljivosti;
- temperamentne značilnosti, ki omogočajo obvladovanje;
- izkušnja lastne učinkovitosti, notranja kontrola, samozaupanje in pozitivna slika o sebi ter
- socialna ali čustvena inteligenca, ki je preplet različnih osebnostnih lastnosti in izkušenj.

Anica Kos Mikuž (prav tam) dodaja še nekaj raziskovalnih ugotovitev morebitnih varovalnih dejavnikov, kot so spol, temperamentnost, inteligentnost, socialne veščine, lokus kontrole in vloga šole.

Pri spolu avtorica (prav tam) navaja različne rezultate: veliko razsikav kaže, da je ženski spol bolj varen. Vendar obstajajo tudi nasprotni podatki. V zvezi s tem je potrebno omeniti izsledke raziskave Pedagoškega inštituta z naslovom Kdo je

uspešen v slovenski šoli (2009), kjer ugotavljajo dejavnike, ki vplivajo na uspešnost v šoli glede na spol. Rezultati kažejo, da so pri srednješolkah bolj razviti tisti dejavniki, ki se navezujejo na šolsko uspešnost in pozitiven odnos do izobraževanja; pri srednješolcih pa dejavniki, ki predstavljajo odmik od šole in dosežkov v njej. Z raziskavo (prav tam) je bilo torej ugotovljeno, da na uspešnost dijakinj bolj vpliva šolska uspešnost v osnovni šoli, bližina matere, nadzor obeh staršev, negativna samopodoba, socialna anksioznost, interni lokus nadzora, anomičnost in kulturni kapital; medtem ko ima na uspešnost dijakov v šoli večji vpliv šolska deviantnost, eksterni lokus nadzora in družbeni status nadzora.

Naslednji varovalni dejavnik, ki ga navaja Anica Koš Mikuž (2001) so temperamentne lastnosti, ki se združujejo v različne grozde, med katerimi sta posebej zanimiva otrok s težavami in otrok, ki težav ponavadi nima. Pri prvemu gre za otroke, ki so pogosto bolj ranljivi in je pri njih veliko večja verjetnost, da se bodo razvile kakšne vedenjske težave, saj imajo že v prvih letih življenja veliko več fizioloških, čustvenih in vedenjskih težav kot njihovi vrstniki. Druga skupina otrok pa ima lastnosti, kot so pozitivno razpoloženje, ritmičnost fizioloških funkcij, zmerna intenziteta reakcij na dražljaje iz okolja ter prilagodljivost.

Tretji varovalni dejavnik je inteligentnost – otroci, ki so bolj inteligentni imajo boljše kognitivne sposobnosti za analizo problemov; prav tako pa jim tudi dobre ocene v šoli omogočajo večjo samopodobo.

Kot naslednji dejavnik avtorica (prav tam) omenja socialne veščine, med katerimi so najpomembnejši občutljivost in razumevanje za socialno dogajanje ter kakovost socialnih interakcij z odraslimi in vrstniki. Otroci, z razvitimi slednjimi lastnostmi, prevzemajo po navadi vodilne funkcije, o njih imajo dobro mnenje tudi sošolci, kar pomeni pozitivno za lastno samopodobo in zaupanje vase.

Peti dejavnik je lokus kontrole, ki pomeni, da človek verjame, da ima sam v sebi moč, da določa svojo usodo in ni prepuščen zunanjim vplivom.

In kot zadnji dejavnik avtorica navaja vloga šole, ki lahko ponudi varno in podporno vzdušje ter priložnosti za otrokovo izražanje čustev in stisk.

Do podobnih razdelitev kot Petevi sta prišla tudi Smith in Widowson(vJanežič, 2008:38), ki sta raziskovala varovalne dejavnike in dejavnike tveganja pri otrocih z

duševnimi boleznimi. Umestila sta jih v tri skupine: dejavniki, ki izvirajo iz otroka; dejavniki, ki izvirajo iz družine, in dejavniki, ki izvirajo iz skupnosti.

Dejavniki tvegavanja iz prve skupine so lahko: specifične učne težave, slabše razvite sposobnosti komuniciranja, specifični izostanki v razvoju, genski vplivi, temperament, psihične bolezni, šolska neuspešnost in nizko samospoštovanje. Varovalni dejavniki, ki izvirajo iz otroka, so: varna prva navezanost na odraslega, ženski spol, visoka inteligenca, temperament, pozitivna naravnost in usmerjenost k rešitvi problema, dobre komunikacijske sposobnosti, načrtovanje in občutek nadzora, humor, religijska prepričanja, zmožnost zrcaljenja in odražanja .

Iz druge skupine izhajajo dejavniki tvegavanja, npr.: starševski konflikti, nezmožnost družine soočenja s problemi, nedosledna vzgoja, sovražni odnosi, nezmožnost prilagajanja potrebam otrok, ki se spreminjajo, psihične, spolne ali čustvene zlorabe, psihične bolezni staršev, alkoholizem, kriminal, osebne motnje staršev in smrt ali druge izgube bližnjih. Med varovalnimi dejavniki v družini naštevamo: dober odnos otroka z vsaj enim od staršev, naklonjenost, ljubezen, vdanost, jasna in dosledna vzgoja, podpora izobraževanju in trajajoči odnosi, ki vsebujejo podporo.

Iz tretje skupine pa izvirajo naslednji dejavniki tvegavanja: socialno-ekonomske ovire, brezdomstvo, nesreče, diskriminacija itd. Varovalni dejavniki, ki jih ponudi skupnost, so: široka podporni mreža, primerno stanovanjsko okolje, visok življenjski standard, šola, ki spodbudi pozitivna obnašanja in stališča in je proti teroriziranju, šola, ki ima možnost za teoretične in praktične izkušnje ter možnost za športne aktivnosti in prosti čas.

1.4.1 ŠOLA KOT VAROVALNI DEJAVNIK

Šola poseže zelo dolgotrajno in močno v življenje otrok prav v obdobju, ko se otroci telesno in duševno razvijajo in si pridobivajo vrednote. Je poleg družine najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na otrokovo doživljanje življenja in na njegov razvoj. Temu je tako, ker so po zakonu vsi otroci dolgi obiskovati šolo, vsak otrok preživi v šoli vsaj 9 let in zato ker je šola fizični in socialni življenjski prostor s pomembnimi odnosi in dogajanjem, je otrokovo prvo delovno mesto, ki ga ne more zamenjati. Prav tako šola vsebuje številne varovalne dejavnike, ki velikokrat nadomestijo vpliv tveganih dejavnikov v življenju mladih ljudi (Mikuš Kos 1991:10).

Šola je lahko pomemben varovalni dejavnik za vse učence. V njej se lahko razvijejo številne lastnosti in značajske poteze, ki obvarujejo, spodbujajo.

Čačinovč Vogrinčič (2008: 36–41) kot prvi varovalni dejavnik omenja in opiše odpornost ali moč okrevanja:

Odpornost ali moč okrevanja je pomemben varovalni dejavnik in pomembna tema za vsakega učenca – posebej to velja za učenca, ki v šoli ni uspešen, ali ga za takega zaznamuje šola. Tema soustvarjanja v šoli je tudi tema podpore otroku, da se nauči obvladovati in postane odporen. B. Benard razvije profil odpornega otroka. Gre za pomemben koncept, saj nam da pogled s perspektive, da tudi šola lahko omogoči prostor za otroke, da se bodo učili takega profila. Včasih je šola edini prostor, kjer lahko otrok razvije in dobi občutek lastne vrednosti in posledično razvije odpornost. Značilnosti odpornega otroka so:

- Socialna kompetentnost: zajema odzivnost, prožnost, skrb, sposobnost empatije, komunikacijske veščine, smisel za humor in razne oblike psihosocialnega vedenja. Vse naštetе lastnosti se da naučiti. Šola je pravšnji prostor za učenje slednjih veščin. Prav gotovo pa se mora tako učenje dogajati v sodelovanju in ne enosmerno. Najbolje je, da se otrok tega nauči z odraslimi v srečanju in soočenju, kjer jim odrasli pomagajo videti, kaj se dogaja, stvari ubesediti in poimenovati.
- Veščina odpravljanja problemov je še eden dejavnik, ki prispeva k odpornosti in se lahko skupaj soustvari, tudi v šoli. Gre za sposobnost, da otrok misli abstraktno, prožno, da reflektira, je sposoben razmišljati o alternativnih rešitvah za razne probleme. Opisano lastnost lahko povežemo z veščinami sposobnosti za konflikt. To je sposobnost, ki je pridobljena, naučena in omogoča zaznavanje konflikta za težavami interakcije in komunikacije, omogoča prepoznavanje konflikta in spopadanje z njim z namenom, da se ga reši ali nauči živeti z njim. Pridobitev sposobnosti za konflikt zahteva varno okolje za poskuse in zmotе, za napake in eksperimentiranje. Ko so enkrat napake kaznovane s slabimi ocenami, ni veliko možnosti za tako učenje.
- Avtonomija kot močan notranji občutek neodvisnosti, moči, občutek kompetentnosti in nadzora, kot samospoštovanje in učinkovitost. Avtonomen otrok je zmožen ravnati neodvisno, pozna svoje meje, ima občutek identitete,

vpliva na dogajanje okoli sebe in nadzor nad svojim ravnanjem. Koncept avtonomije se veže s konceptom potrebe človeka po povezanosti, po tem, da bi skrbel za druge, po prijateljstvu in potrebe po neodvisnosti, skrbi zase, samostojnosti.

- Prepoznavanje pomena in ubesedenje prihodnosti pomeni, da ima otrok pred sabo nek jasen cilj in ve, kam želi priti.

Kot velik varovalni dejavnik nadalje Čačinovič Vogrinčič (prav tam) opiše šolo, ki je ne le prostor, kjer se lahko razvije odporen otrok, ampak je tudi prostor, kjer se lahko uspešno nadomesti pomanjkanje osebne skrbi in podpore v težkih razmerah (npr. v Sloveniji je bilo to uspešno potrjeno pri delu z Begunci).

Colemanova (v Čačinovič Vogrinčič 2008: 44) je osebno skrb opredelila kot osebno pozornost, zanimanje, intenzivna zavzetost, vztrajanje v odnosu in kontinuiteta v intimnosti. Vse to omogoča, da otrok razvije stališča, moč in samopodobo, ki mu bo omogočila uspeh v šoli in odraslosti.

Podobno kot odpornost bi lahko opredelili tudi prožnost. Pri tej gre za interakcijo med dejavniki tveganja, ki povečajo ranljivost otroka in med varovalnimi dejavniki, ki omilijo, ščitijo pred tako ranljivostjo in tako omogočajo, da posameznik kljub stresnim razmeram ohrani ali ponovno pridobi normalno stanje. Pri zmožnosti otroka za prožnost je potrebno upoštevati tako vplive okolja kot tudi lastne sposobnosti (Norman 2000:3). Na isto stvar misli tudi Anica Kos Mikuš (2000: 29), ko govori o psihični odpornosti kot posledici otrokovega temperamenta in izkušnje.

Lahko bi dodali, da je velikokrat varovalen dejavnik v šoli tudi odnos šolskega sistema do otrok, kamor uvrščamo tudi obnašanje učiteljev in razredno klimo. Podobno menita tudi Peček in Pučko (2003:6), ki poudarjata, da lahko šola z dobro motiviranimi učitelji pripomore k učni uspešnosti učencev, ki jim družbeno poreklo ne daje dovolj vzpodbud, ali pa učencev, katerih izobrazba staršev je nizka. Dokaz temu je tudi Rosenenthalov eksperiment, kjer so naključno razdelili učence razreda med povprečne in tiste, ki so inteligentnejši in se od njih pričakuje hitrejši inteligentni razvoj. Rezultati so pokazali, da je na koncu leta, ko so dejansko merili teste inteligentnosti, imela naključno izbrana skupina boljše rezultate, prav tako so bile pri njih boljše subjektivne ocene učiteljev. Učitelji so

torej nezavednost varil situacijo, ki je potrdil njihov pričakovanja (<http://www2.arnes.si/~jcurk/UVOD/rosenthal.html>).

Naslednji varovalni dejavnik za otroka, ki ga omenja Gabi Čačirovič Vogrinčič (2008:45) v šoli so velika pričakovanja, pri čemer gre za visoka pričakovanja, ki so učencu dosegljiva. Vsak učenec ima različno definiran dober izid, a vsak je mogoč in zaželen. Otroka se ne sme zabetonirati na nižji ravni zahtevnosti, saj se mu lahko s tem odvzame vsaka priložnost za samospoštovanje in napredek.

Podobno kot velika pričakovanja je pomembnem varovalni dejavnik tudi vera učenca v njegove sposobnosti, ki je, kot kažejo raziskave, skoraj tako pomembna kot sama dejanska sposobnost. Bolj ko verjameš v svoje sposobnosti, večja je vztrajnost za uspeh. Torej, če veš, da ti ne bo uspelo, zakaj bi se sploh trudil (Stipek, Seal, 2001:62).

Udeleženosť, vpetosť pa je še zadnji dejavnik, ki ga omenja Gabi Čačirovič Vogrinčič (2008). Gre za udeleženosť, o kateri govori etika participacije. Otrokom je potrebno omogočiti udeležbo in sodelovanje, spoštovati njihovo pravico do lastnega mnenja in sodelovanja pri vseh stvareh, ki jih zadevajo.

V poročilu raziskave z naslovom Kdo je uspešen v slovenski šoli (2009) Pedagoškega inštituta je navedeno, da imajo šole, kjer je stopnja deviantnosti visoka, nekatere skupne značilnosti in te so:

- nezadostna sredstva za poučevanje,
- slabo sodelovanje med učitelji,
- neunčikovita in nemotivirana administracija in
- nekonsistentno uveljavljanje nepravilnih sankcij itd.

Iz tega je torej razvidno k čemu prispeva šola, ki nima možnosti oziroma ambicij po tem, da bi podpirala otroka ter omogočila uspešen razvoj.

Podatki dolgotrajne raziskave (Smokowski in drugi 2004), ki je potekala od rojstva otrok, vpletenih v raziskavo in do adolescence, so odkrili, da je prisotnosť varovalnih dejavnikov (vključenosť v Childparental center, prilagoditev v razredu, uspeh v šoli itd.) pri teh otrocih, precej močnejše povzročila pozitivne razplete v prihodnosti (dokončanje srednje šole, stopnja depresije in mladoletni prekrški),

kot pa so dejavniki tveganja (nizka izobraženost staršev, nezaposlenost staršev itd.) povzročili negativne razplete. V raziskavi (prav tam), navajajo predloge za socialne delavce v smislu, da se posvetijo in poučijo o varovalnih dejavnikih pri otrocih, posebej pa, da naj spodbujajo varovalne dejavnike, ki so se v raziskave pokazali kot dobri in vplivni za optimalno prihodnost otroka – razvijanje socialnih sposobnosti, spodbujanje vključevanja staršev v šolo, vključitev otroka v razredu itd.

V šoli lahko vsak otrok razvije sposobnosti, spretnosti in znanja, ki bodo v življenju pomenila večjo odpornost zanj. Glede na vse raziskave okoli učnega uspeha in odločilnega vpliva le-tega na življenje, imamo odrasli pomembno nalogo, da vsakemu otroku damo sporočilo, da zmore in da lahko uspe. Potrebno mu je omogočiti, da se lahko nauči in da razume (Mešl, Kodole 2011: 115).

1.5 KONCEPTA VZPOSTAVLJANJA DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA V ŠOLI

Čačinovič Vogrinčič (2008:7) v svoji knjigi *Učenje kot pogovor* napiše: »Knjigo sem napisala zato, da bo čim več odraslih spoznalo, da je pomembno ustvariti pogoje, da se vsak učenec lahko udeleži učenja, ga razume, je v njem aktivno udeležen, ker je to dragocen, dober izid vsakega učenja«.

Takšen uvod povzame bistvo dela odraslih, ki so udeleženi v procesu poučevanja in učenja otrok. Tu mislim tako na učitelje kot na vse ostale šolske delavce. Šola je prostor, ki ga otrok obiskuje vsak dan, zato je dobro, da si v njej pridobiva dobre izkušnje, samospoštovanje in spoštovanje drugih. Otrok mora biti slišan in viden. Vse to je zelo pomembno za njegovo prihodnost, delo, ustvarjalost. Način dela, ki vsebuje spodaj navedene koncepte, je prav gotovo smer, ki vodi do opolnomočenja otrok in vseh udeleženih. Smer, kjer nihče ne izgubi, ampak vsi pridobijo. Otroci pridejo po moč, ki jo tudi dobijo. To je odlična popotnica za življenje.

Pionirka na področju definiranja koncepta delovnega odnosa in soustvarjanja je Gabi Čačinovič Vogrinčič in v tem poglavju bo predstavljen njen koncept socialnega dela v šoli.

Ko se koncepti socialnega dela postavijo v okvir šole, gre za to, da odnos med socialno delavko/učiteljem in uporabnikom definiramo kot delovni odnos, ki je opora socialni delavki/učitelju, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov (Čačinovič Vogrinčič 2008: 19). Besedi učitelj in socialni delavec ali svetovalni delavec so v vseh kontekstih razlaganj konceptov lahko nadomestljive.

Pomoč in vsi zaželeni izidi se soustvarijo v dobrem odnosu, kjer je omogočeno sodelovanje in socialni delavec/učitelj odstopi od poučevanje otroka in vloge vseveda. Je namreč sodelavec otroku, ki je strokovnjak za svoje življenje, oba sta enakovredna v odnosu, pogovoru. Osrednji prostor, kjer se dogaja pomoč je pogovor, ki omogoči raziskovanje in oblikovanje izidov v dialogu. V njem se dogajajo spremembe, omogoča se srečanje ljudi z različno zgodovino, se pridobi izkušnja spoštovanja in dostojanstva, omogoči nove premisleke, odločitve itd. Pogovor ravno omogoči, da učitelj in učenec sodelujeta in kjer učitelj učencu zagotovi izkušnjo, da

ga poslušati in slišati ter mu odgovori, da bo znal slišati in poslušati in nazadnje odgovoriti (Čačinovič Vogrinčič 2008: 11–12).

Med svetovalnim delavcem in uporabnikom mora biti vzpostavljen odnos, ki ponazarja zaveznost in sodelovanje. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2011a: 17) piše, da je odnos med učiteljem in učencem oziroma svetovalnim delavcem in otrokom definiran kot odnos med ekspertom iz svojih izkušenj, ki je otrok, in spoštljivim in odgovornim zaveznikom, ki je učitelj/svetovalni delavec. Avtorica pravi, da je na tem mestu pomembna predpona so-, saj poudarja bistvo procesov, ki bodo v nadaljevanju opisani: so-ustvarjanje, so-delovanje, so-govorniki, so-delaci. Naloga zaveznika je, da se otroku pridruži tam, kjer dejansko je, se razvija od tam naprej, je spoštljiv in mora hkrati varovati ter vzpostavljati vse procese: poslušati, preveriti, odgovoriti otroku.

Načeloma otrok v šolskem sistemu ni sogovornik, ne začne se njegovo učenje tam, od koder zna, kjer je, ampak tam, kjer to veleva učitelj oziroma šolski sistem. Ko otrok ne razume, ne zna, to pomeni negativno oceno. Taka posledica ni dobra. Še posebej ne zato, ker se otroku nismo približali, da bi sam povedal, kaj že zmore in kaj ne, kako se loteva učenja, itd. Otrok mora dobiti sporočilo, da "lahko ne zna". Nato pa moramo skupaj z njim raziskati, kaj in kako naprej.

Podobno kot Gabi Čačinovič Vogrinčič meni tudi Winebrenner (1996: 57), ki piše, da je vsak otrok po naravi kreativni mislec – sami ustvarjajo zanimive in fascinantne teorije o svetu, povezujejo razne pojme, ki jih poznajo, v celoto in čeprav kdaj napačno dojamejo, kaj se dogaja in kakšne so resnice, jih ne smemo zatreti in poniževati, da so neumni. Spoštovati moramo njihovo ustvarjalnost in se jim pridružiti tam, kjer trenutno je. Od tam naprej pa se začne ustvarjanje razlage in spoznavanje.

Opisi učnih težav učencev niso diagnoze, so le temelji, na katerih začnemo delati. Torej so koncepti socialnega dela – delovni odnos – prenosljivi in uporabni v šoli. Tako v delu svetovalne službe kot tudi v samem razredu. Elementi delovnega odnosa so (Čačinovič Vogrinčič 2006: 18):

- dogovor o sodelovanju,
- instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev (po Lussiju) ter

- osebno vodenje (po Bouwkampu in Vriesu).

Avtorica (prav tam) opozarja, da tako opredeljen delovni odnos težko vzdržujemo, če ne upoštevamo še nekatere koncepte socialnega dela, kot so:

- etika udeležnosti (Hoffmann),

- perspektiva moči (Saleebey),

- znanje za ravnanje (Rosenfeld, Čačinovič Vogrinčič),

- ravnanje s sedanostjo ali koncept sonavzočnosti (Andresen).

V nadaljevanju so opisani elementi delovnega odnosa in koncepti socialnega dela, kot jih je predstavila Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008: 21–30).

1.5.1 DOGOVOR O SODELOVANJU

Dogovor o sodelovanju je pomembna začetna naloga, uvod. Projekt pomoči pri učnih težavah se začne z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju. Učitelj ali svetovalni delavec pove, kaj ima na programu in kako predlaga, da naj delamo. Dogovor pomeni dvoje: da vsak privoli v delo tukaj in sedaj ter razlago tega, kako bo svetovalni delavec ali učitelj delal, torej razlago metod, konceptov. Učiteljeva/svetovalčeva naloga je, da vzpostavi in varuje prostor za delo, kjer bo vsak prišel do besede in pripomogel k ustvarjanju novega. Prav tako naj povabi vse udeležene, da sodelujejo in raziskujejo ter prevzamejo svoj delež in odgovornost zanj.

1.5.2 INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA IN SOUSTVARJANJE

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev ste osnovi delovnega odnosa. Bistvo koncepta je, da socialni delavec soustvari proces pomoči, v katerem uporabniki raziskujejo svoj delež v rešitvi. Vsak udeležen ima na začetku svojo videnje in definicije, svetovalni delavec prav tako. Ko se vse skupaj pove, pregleda, se začne ustvarjanje delovne definicije, ki vsebuje možne in uresničljive rešitve. V središču sta dialog in sodelovanje, kjer udeleženci v problemu soustvarjajo svojo udeležnost pri končni rešitvi. V okviru šole to pomeni, da učitelj povabi učenca, da skupaj raziskujeta, kaj zna in kaj ne. Raziskujeta ovire in potencialne. Učitelj skrbno posluša, da bi znal odgovoriti, predlaga in skupaj z otrokom išče prvi korak. Če pa gre za neko novo znanje, se začne raziskovanje tega, kar otrok že ve, zna.

1.5.3 OSEBNO VODENJE

Osebno vodenje je proces, kjer socialna delavka osebno vodi k dogovorjenim in zastavljenim, uresničljivim ciljem. Vodenje pomeni, da se vodi na način, da se želeni izidi raziskujejo, soustvarjajo, naredi prvi korak. Da ne skremeno preveč s poti. Tudi v šoli je učiteljevo delo v odprtem odnosu pogovora, vodenje k uspešnim rešitvam, prispevanje pomembnih informacij, tehtanje rešitev itd. Vendar pa je vodenje tudi osebno. To pomeni, da se učitelje/socialni delavec odzove osebno: pove svoje izkušnje v kontekstu, zgodbe, poznane primere, ki podajo različen pogled na situacije, ravna empatično. De Vries govori v tem kontekstu o zavzeti komunikaciji, ki omogoči v delovnem odnosu nove izkušnje o ravnanju z besedami, s samospoštovanjem in v odkrivanju lastnih virov.

Osebno vodenje je posebno pomemben element, saj pomeni za otroka tudi izkušnjo, da je spoštovan. Ko v procesu osebnega vodenja odrasli podpiramo otroke, se zanimamo za njih, jih slišimo, vidimo, pustimo, da povedo svoje mnenje, pričakujemo pozitivne spremembe, ustvarjamo varovalne dejavnike. Koncept osebnega vodenja ni v nasprotju s tem, da se odrasli, strokovnjaki odmaknemo od prisiljevanja, od tega, da že vemo, od diagnoze. To je vse upoštevano v konceptu, vendar gre za to, da je treba soustvariti določene cilje, da vemo, kam priti. V diagnozah ni rešitve. V soustvarjanju pa so. In določimo jih skupaj z učenci in ne vnaprej.

1.5.4 ETIKA UDELEŽENOSTI

Etika udeležnosti nam daje navodilo, da se umaknemo od moči, ki nam ne pripada. Od moči, da vemo, kaj je resnica, kaj je najbolje za ljudi. Ni več iskanje vzroka in posledice. Usmerja nas v to, da postanemo sodelavec, ne več objektivni opazovalec. Učiteljevo moč nadomesti skrbno skupno iskanje z učencem. Pomembno je, da se učitelj zave osebne udeležnosti in zdrži negotovost iskanja. Etika udeležnosti je temelj nove paradigme v odnosih soustvarjanja pomoči v šolah. Gre za vidno spremembo moči. Učitelj ni več edini, ki ve, kaj je dobro, kaj je resnica. Učenec s svojo zgodovino, vrednotami, znanje prav tako šteje in tudi odnos, ki kaj takega omogoča. Etika udeležnosti prav tako razkriva, da objektivnost nadomesti sodelovanje, pogovor se nadaljuje, nima končne besede, niti je ne potrebuje (Čačinovič Vogrinčič in drugi 2011a: 19).

1.5.5 PERSPEKTIVA MOČI

Perspektiva moči nas nagovarja, da v delovnem odnosu poiščemo, smo pozorni ali pa odkrijemo, prebudimo vire moči, potencialne, ki jih otrok ima. Najboljša definicija perspektive moči je podana od Saleebeya (Saleebey, 1997 v Čačinovič Vogrinčič 2008:24), ki je avtor tega koncepta, in ki pravi: "Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč."

Formula za delo iz perspektiva moči je taka, da zbereš vse otrokove interese, moči, motivacije, sposobnosti, čustva v delo z njimi, da dosežejo svoje sanje, upanja, da najdejo poti za doseg teh ciljev in da se s tem spremeni kvaliteta njihovega življenja na bolje. Čeprav, kot pravi avtor tega koncepta, je recept za to nekomplikiran, je delo zelo težko (Saleebey, 2009: 1). Torej pomeni, da iščemo znanje, talente in potencialne - torej ne napake, šibkosti ali ranljive točke. Raziščemo, kaj uporabnik zna, kaj zmore, posebne talente.

Besede in jezik imajo moč. Lahko v negativno ali pozitivno naravnost. Besede opogumljajo in uničujejo. Tiste, ki jih uporabljamo v praksi dela z ljudmi, morajo biti besede, ki opogumljajo, spodbujajo, ker lahko glede na njih, ljudje začnejo tako razmišljati o sebi. Pomoč pri izbiri takih besed nam je leksikon moči Saleebey. Gre za temeljna načela ravnanja. Ta so: socialna krepitev, včlanjenost, moč okrevanja, celjenje in celostnost, dialog in sodelovanje, odpovedati se temu, da ne verjamemo (Saleebey 2009: 9–15).

Na kratko jih povzemam, ker menim, da so resnično v pomoč, da ostanemo na pravi poti skozi celoten proces dela (Čačinovič Vogrinčič 2008: 25–29).

Socialna krepitev pomeni, da podpiramo posameznike in družine, skupine, da odkrijejo, razširijo svoje vire in orodja v sebi in okoli sebe. Njihova moč je obnovljiva, mogoče pa jo je tudi povečati. Gre tudi za poseganje na raven družbe, kazanje na krivice in omejitve iz sistema, pravnega reda ali institucije. Sem spada tudi beseda "empowerment", ki v prevodu pomeni socialna okrepitev ljudi, ki imajo malo socialne moči v medsebojnih odnosih in prav tako pomeni akcije ozaveščanja, podpore in spreminjanja. Omenjeni koncept v šoli pomeni, da smo pozorni na to, da učenec navadno nima dovolj socialne moči, da bi se ga videlo, slišalo, zato smo zavezani, da

ustvarimo prostor za njegov glas. Prav tako nas opozarja tudi na socialne moči učenca in njegove družine, kar je neprijetna, vendar pomembna tema. Socialni položaj učenca, izobrazba in položaj staršev ter njegova etnična pripadnost močno vplivajo na to, ali bo premagal ovire in res napredoval. Socialna krepitev zahteva, da občutljivo prepoznamo socialno prikrajšanost in nemoč ter naredimo vse, da bi se proces krepitev začel.

Včlanjenost je spoštovanje potrebe človeka po povezanosti, po tem, da je vključen, aktiven državljan, cenjen član skupnosti, da ima kje biti in komu pripadati. Če tega ni, potem je to strokovna naloga, da se vključi in je zato varen. Načelo vključenosti nas opozarja na socialno mrežo učenca, kako je v razredu nameščen. Pozorni smo na to, če je sprejet, spoštovan in ali ima v razredu vire moči. Zanima nas razvitost njegove socialne mreže in tudi njegovih staršev, ali imajo mrežo sošolcev, prijateljev, znancev, ki so lahko zanje vir moči.

Okrevanje nas uči, da imajo vsak posameznik, ljudje in skupnosti zmožnost, da okreva in da lahko premagujejo težke življenjske okoliščine. Ne gre za to, da bi minimalizirali pretekle težke življenjske udarce, zagotavlja to, da se lahko človek vedno pobere, da okreva. Vsak ima to moč v sebi. Udarci ne vodijo le v nemoč in patologijo. V šoli to pomeni, da vsak učenec lahko popravi oceno, napreduje, se izboljšuje. Ko sprejmemo miselnost, da lahko, da učenci zmorejo, potem lahko začnemo na naslednjem koraku v smeri dobrih izidov.

Obsežna literatura, kot pravi Saleebey, je dokaz temu, da je človek nagnjen k **celjenju**. V medicini to pomeni, da ima človek na voljo notranji sistem podpore, ki deluje neodvisno od zunanjih vplivov. Celjenje se lahko prevaja v besede "pusti času čas". Učenec z učnimi težavami potrebuje najprej veliko časa, saj ga potrebuje že za dialog in pogovor. Slišati otroka je zamudno, če pa gre za celjenje ran, je pa še toliko težje in traja dlje časa. Učenec dostikrat potrebuje le čas. Posebno takrat, ko učencu ne gre, ko ima učne težave, ko ne razume, ne zna. Najprej je potrebno tvegati, da se z neznanjem spopadeš, ga artikuliraš in definiraš. Nato potrebujemo čas, da razločimo in sprejmemo pomoč, da se soustvarjanje začne, in na koncu še čas, ko se novo stabilizira in postane uporabno. Čas in potrpežljivost morata biti varovana od odraslih ljudi. Okrevanje in celjenje je mogoče, če imamo za koga in s kom. Razmere

za okrevanje moramo omogočati odrasli. Prav tako moramo zagotoviti razmere za soustvarjanje okrevanja.

Dialog in sodelovanje sta edini način za prepoznavanje in raziskovanje lastnih virov moči. Dialog in sodelovanje sta največ, kar lahko damo človeku. Oboje kot vir moči, tudi moči za okrevanje, se povezuje z etiko udeležnosti v soustvarjanju nove zgodbe v življenju, ki se bo zgodila na temeljih sodelovanja in raziskovanja. Gre za pogovor v odnosu, ki omogoča udeležnost in soustvarjanje.

Odpovedati se temu, da ne verjamemo, dvomu o besedah ljudi, je težka naloga. Posebej v šolah, kjer je samoumevno, da se učencem ne verjame posebej, če gre pri njih za učne težave. Vendar je potrebno tudi vedeti, da čeprav nam kdaj kdo ne povedal resnice, lahko s tem nekaj sporoča: ali nam ne zaupa ali ne sme povedati resnice ali pač za enkrat tega še ne zmore.

1.5.6 RAVNANJE S SEDANJOSTJO

Ravnanje s sedanjostjo je še en koncept za podporo našega dela z učenci v šoli. Delovni odnos, ki se soustvori, se usmeri v sedanjost. Sedanjest je čas, v katerem smo v delovnem odnosu z uporabniki. Čas, ki ga uporabimo za sodelovanje, je najbolj dragocen delovni čas v projektih pomoči. Pomembno je biti osredotočen na sedanjost in ne segati po neuspehih iz preteklosti ali zbijanju pozitivnega pogleda prihodnosti v stavkih, kot so "iz tebe ne bo nič". Potrebujemo odnos in pogovor, v katerem se sprememba lahko zgodi, kjer učenca poslušamo, ga slišimo in mu zato lahko odgovorimo. Sedanjest mora biti skrbno varovana, da lahko učenec dobi izkušnjo sodelovanja, ki spoštuje njegovo kompetentnost.

Koncept sonavzočnosti prav tako spada med govore o sedanjosti. Gre za navzočnost v poslušanju, kar pomeni biti tudi na voljo za sočutje in pogovor. Ko učitelj posluša, pomeni to za učenca, da se zanj zanima, ga skrbi, čuti empatijo in učenec se tako lahko odzove in nanj zanese.

1.5.7 ZNANJE ZA RAVNANJE

Znanje za ravnanje je koncept Rosenfelda Iona. Pomeni, da gre za take vrste znanje v socialnem delu, ki ga je mogoče prevesti v akcijo. Podobno komentira Lussi, ko reče, da v socialnem delu ne smemo ostati brez besed. To pomeni, da moramo obvladati najprej vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos in kontekst socialno

delavskega razgovora in nadalje tudi deliti strokovno znanje z uporabniki v procesu soustvarjanja ter omogočiti prevajanje v lokalni jezik, jezik, ki ga sogovornik razume in nazaj v jezik stroke za ustvarjanje zgodbe v raziskovanju rešitev.

1.6 IZVIRNI DELOVNI PROJEKT POMOČI

Naj še nekaj besed namenimo definiciji izvirnega delovnega projekta po Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008:31). V delovnem odnosu se soustvarijo izvirni delovni projekti pomoči. Vsak učenec ima v šoli svoj izvirni delovni projekt pomoči. Da je projekt **izviren** pomeni, da se vedno znova ustavi za vsakega učenca posebe, na novo. Ne gre za recept, po katerem bi vsakega pripravili, ker mora imeti vsak svoje sestavine, vrednote, cilje. Gre za **delovni projekt pomoči**, ker v praksi uresničuje dogovorjene spremembe, naloge, prve korake, deleže vseh, ki so vpleteni v situacije in ima časovne omejitve. Gre dejansko za delo, sodelovanje, učenje, aktivnosti, ki sledijo iz opravljenega dela v delovnem odnosu. V šoli govorimo o **projektih**, ker potekajo v času in so usmerjeni k spremembam, dobrim izidom, zaželenim rezultatom. V projektih napišemo tudi vse spremembe, naloge, razlike, napredke, naslednje korake in vse podrobnosti, ki se zgodijo. Izvirni delovni projekt pomoči se soustvarja v delovnem odnosu.

1.7 INKLUZIJA

Menim, da sta koncepta delovnega odnosa in izvorni delovni projekt pomoči primerni orodji za uresničevanje inkluzije v slovenskih šolah. Približevanje otroku, izvirnost, unikatnost, perspektiva moči in soustvarjanje - vse to so besede vključevanja in moči.

Pojma inkluzija in integracija se v praksi velikokrat uporabljata kot sopomenki. Za lažje razumevanje razvoja intergracije in inkluzije v slovenskem šolstvu, bom v nadaljevanju opisala zgodovinski razvoj, kot ga predstavi Božidar Opara (2009). Zgodovina pojmovanja in obravnavanja otrok s posebnimi potrebami je bila vse prej kot pozitivno naravnana. Puščala je sledi stigmatizacije in diskriminacije ljudi. Osredotočenost na določeno lastnost ljudi, ki je bila le ena izmed vseh ostalih, je vodila v tipologije. Problem je bil v tem, da je praviloma šlo za lastnosti, ki so bile za vrednote sveta negativne. Človek, ki ni slišal, je bil celostno pojmovan kot gluhi človek. V resnici gre za človeka, kot vsi ostali, le da ne sliši. Modernistična filozofija in teorija vzgoje in izobraževanja je močno zaznamovala odnos in pojmovanje otrok s posebnimi potrebami. Po njihovem mnenju je šlo za otroke, ki so toliko drugačni v svojem razvoju, da potrebujejo specializirane institucije in strokovnjake za izobraževanje. Veljala je usmerjenost v hibe in nesposobnosti, iz tega pa tudi pojmovanja, kot npr. prizadet, defekten itd. Zaradi novih spoznanj in vrednosti se je pojavil nov izraz, in sicer otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Otroke se je med letoma 1960 in 1976 kategoriziralo v jasno določene kategorije prizadetosti, ki se je zasedrala pri otrocih za vselej. Taka dokončnost je bila v nasprotju z novimi teorijami o razvoju otroka. Kategorizacijo je nadomestilo razvrščanje, ki je kljub izboljšavam še vedno pomenila, da ta del populacije potrebuje za vzgojo in izobraževanje specializirane strokovnjake in ustanove. Postmodernistična naravnost zadnjega desetletja je pomenila preobrat tudi na področju izobraževanja. Gre za zanikanje ene same resnice in priznavanje razlik, različnosti. Gre za osredotočenost na najboljšo rešitev za otroke s posebnimi potrebami in ne za osredotočenje na razlike. Viden je umik od usmiljenja in nemoči otrok k samozaupanju, neodvisnosti. Otroci s posebnimi potrebami so v prvi vrsti otroci, kot vsi drugi, željni znanja, učitelji pa naj bi jim pri tem pomagali na razne načine. Učiteljsko sedaj v ospredju, ne pa otrokove nezmožnosti. Ideja integracije in ne ločevanja je bila leta 1995 v Beli knjigi o izobraževanju sprejeta kot imperativ. Prav tako pa se je takrat prvič pojavil naziv otroci s posebnimi potrebami. Področje vzgoje

in izobraževanja omenjene skupine otrok ni bilo več posebno področje, vendar je postalo integrirano v ostala področja. Temelji dela vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami so bili postavljeni z novimi zakoni (ZOsn Ur.l. RS, št. 12/1996, 33/1997, 54/2000Odl.US: U-I-72/96, 59/2001, 71/2004, 23/2005-UPB1, 53/2005, 70/2005-UPB2, 60/2006 (63/2006 popr.), 81/2006-UPB3, 102/2007). Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP Ur.l. RS, št. 54/2000, Ur.l. RS, št. 118/2006-ZUOPP-A,3/2007 - UPB 1, 52/2010 Odl.US: U-I-118/09-21) je bil sprejet leta 2000. Prevladovalo je mnenje, da je kljub novim paradigmam potrebno določena posebna vprašanja rešiti s posebnim zakonom.

Pojem inkluzije so dostikrat primerjali ali pa poistovetili s pojmom integracije. Mnogi ločijo med tema pojmomoma. Inergracije pomeni za otroka sporočilo, da naj vstopi v sistem, če se lahko prilagodi, inkluzija pa sporoča, da naj vstopi, ker se spoštuje različnost in edinstvenost (Mešl, Kodele 2011).

Peček in Lesar (2006: 28-31)pojasnjujeta inegracijo kot izobraževanje učencev s posebnimi potrebami v redni šoli in gre torej samo za lokacijsko premestitev in ne za spremembo celotnega sistema. Otroci se prilagodijo že obstoječemu sistemu v šoli. Inkluzija pa se nanaša na potrebe vseh otrok in iz njih izhaja. Inkluzija je proces, ki povečuje participacijo in znanjšuje izključevanje. Gre za to, da se šolski sistem prilagodi otrokom.

Opara (2009) poudari, da je definicija pojma inkluzija mogoče ta, da premislimo, kaj lahko prinesejo skupnosti otroci s posebnimi potrebami. Avtor ugotavlja, da je razred, ki ima takega učenca, veliko bolj strpen in bolj odziven, kar se tiče socialnega področja in slednje je ravno to kar svetu manjka - torej vsi otroci prispevajo nekaj, eden drugemu.

Za potrebe uresničevanja inkluzije v slovenskih šolah, je potrebno narediti še marsikaj: učitelje in ostale delavce na šolah je potrebno opremiti z načini dela, ki bi pomagali pri vseh vrstah primanjkljajev; prav tako je pomembno, da se spremeni način razmišljanja, da je potrebno drugače izobraževati le v posebnih šolah (Opara 2011).

Podatki za slovenkse vrtce in šole so sledeči: v šolskem letu 2009/2010, je bilo v vrtec sprejetih 549, v osnovne šole 4024, v srednje šole pa 2680 otrok s posebnimi

potrebami(Kolenc 2010). Tu gre za integracijo otrok. Koliko pa je dejanske inkluzije, prilagoditve in prilagajanja tem otrokom, se ne ve. Pedagoška fakulteta Koper ima razpisan program Inkluzivna pedagogika. Zagotovo je tak program korak naprej k inkluzivni praksi v šolah in dejanski pridružitvi otroku in prilagoditvi.

1.8 POGOVOR V SOCIALNEM DELU

Pogovor v socialnem delu je osrednji prostor, kjer se lahko vzpostavi delovni odnos soustvarjanja. Glavno orodje v socialnem delu so besede. Zato je pomembno poudariti pomen besed, ki dajejo moč, in tistih, ki jo odvzemajo. Pravica ljudi in naša odgovornost je, da poznamo zakonitosti pogovora, ki omogoča soustvarjanje, spodbudo, iskanje virov, rešitev. Poleg besed je tu prisotnih še veliko neverbalnih sporočil, ki jih hote ali nehote pošiljamo našim sodelavcem, sogovornikom. Bistvenega pomena je, da vemo, kako komunicirati, da se znamo opazovati, sestavljati skupne pomene itd., če želimo biti dober socialne delavec.

V namen, da bi komuniciranje raziskali in razpravljali o njem, uporabljamo prav komunikacijo, ki je hkrati predmet našega raziskovanja –gre za koncept drugega reda. Gre torej za pogovor o pogovoru, ki pa hkrati, ko govorimo o tem, kako se pogovarjamo, komuniciramo, spreminja procese in vpliva na le-te (Šugman Bohinc 2003: 81).

Komunikacija je vedno prisotna – na tem mestu dodajam 5 aksiomov komuniciranja po Watzlawicku, Jacksonu in Beavinovi (v Šugman Bohinc 2003: 82, 83), ki predstavljajo temeljne zakonitosti komunikacije:

- ne moremo ne komunicirati; tudi, če ne gre vedno za besede, se dogaja sporazumevanje tudi preko neverbalnih znakov, gest, potez itd.;
- vsebinski in odnosni vidik komuniciranja pomenita v prvem primeru, kaj sporočamo, v drugem pa, kako to počnemo in na kakšen način s tem definiramo odnose;
- punktiranje zaporedja dogodkov pomeni način posameznikovega organiziranja vedenjskih dogodkov, katerih je tudi sam udeleženec, in s tem določa naravo njegovega odnosa z ostalimi udeleženci komunikacije;
- digitalno in analogno komuniciranje pomenita, da lahko komuniciramo digitalno, kar pomeni, da to počnemo natančno, logično, ali pa komuniciramo analogno, kar pomeni, da bo komunikacija izražena v večpomenskem jeziku metafor, lahko besednih ali nebesednih. Oba pa sta v pogovorih in uporabi komplementarna.

- simetrična ali komplementarna interakcija v prvem primeru označuje odnos, ki teži k zrcaljenju drug drugega, v drugem pa odnos, kjer vedenje enega človeka dopolnjuje obnašanje drugega in skupaj tvorita novo obliko vedenjskega vzorca.

Znanost o komuniciranju je kibernetika, ki pomeni, da se sistem, v našem primeru pogovor, samouravnava preko povratnih informacij in da je v ta krožni proces vključen tudi sam opazovalec. Kibernetika dopušča in jemlje za izhodišče katerikoli osebni pogled, izhodišče ali jezik ([http://www.fsd.unilj.si/mma_bin.php/\\$fId/2010013010563516/\\$fName/Epistemologija+SD+1+2010.pdf](http://www.fsd.unilj.si/mma_bin.php/$fId/2010013010563516/$fName/Epistemologija+SD+1+2010.pdf)). Kibernetika pravi, da je komuniciranje vedno krožno–rekurzivno, to pomeni, da postanejo rezultati komuniciranja izhodišče za nadaljnje komuniciranje. Rezultat pa bi lahko opredelili kot raziskovanje razlik med posameznikovim značilnostimi (del)in sistemom (celota) – nastane z interakcijo dveh ali več posameznikov. Pri tem je vedno tako, da je celota kakovostni presežek; več kot je vsota delov (Šugman Bohinc 2003: 81, 82). Drugače rečeno, gre za koncept razlike in spremembe, ki spremlja vsako psihosocialno interakcijo pomoči in druge interakcije. Človekova značilnost in sposobnost razlikovanja je temeljna enota vsakega opisa, dejanja, pogovora, misli in pomeni ali razlike med dvema opazovanima sistemoma ali sprememba opazovanega sistema v danem času, pri čemer so razlike odvisne od posamezne interpretacije posameznika (Šugman Bohinc 2000: 93).

Torej bi lahko praktično, napisano razložili kot to, da je odvisno, iz katerega vzornega kota pogledamo na situacijo – lahko gre pri isti situaciji tako za vzrok kot za učinek: hči pojasnjuje njeno nezadovoljstvo mamine pogoste odsotnosti, mama pa pogosto odsotnost pojasnjuje s tem, da bo zaslužila in imela sredstva, da bo lažje in bolje živela hči ter da bo posledično zadovoljna. Torej lahko rečemo, da obstaja več resnic. Ne smemo se osredotočiti, da je samo naše videnje sveta resnica. Lahko je resnica, vendar z mislijo, da je le za nas tako, za drugega pa je potrebno narediti prostor za njegovo videnje, resnico. Vsak ima svojo različico pogleda na svet, skupno ustvarjanje, pogovor pa prinese novo razliko situacije.

V pogovorih, tudi v socialnem delu, je potrebno preveriti sporočila, ki jih prejemamo v sodelovanju s sogovornikom. Ni namreč vedno tako, da bi posredovano sporočilo

imelo pri dveh posameznikih isti pomen. Pomen določi njegov interpret – pa naj bo to oddajnik ali prejemnik sporočila (Šugman Bohinc 2003: 82). To bi v praksi socialnega dela pomenilo, da si socialni delavec in uporabnik delita, spreminjata, razlikujeta opise, interpretacije, sporočila. Interpretativna dejavnost se konča, ko oba prideta do določene skupne interpretacije; nove spremembne in interpretacije omogočajo tudi spremembne drugega reda, ki posledično rešujejo težave ljudi (šugman Bohinc 2002: 94).

O različnih pogledih na svet je pisal tudi Selekman (1993: 141), ki pravi, da obstajata vsaj dve različni razlagi določenih dogodkov – dvojna ali multi razlaga in da ne obstaja končna in ena sama razlaga stvarnosti.

Kako ohraniti videnje vseh udeležencev interakcije, ne da bi pri tem prevladalo mnenje enega samega, se sprašuje Šugman Bohinc (2005: 168) in odgovarja, da je ključ v tem, da smo sposobni pogledati skozi okno drugega in ustvariti dialog.

Učinkovita dialoška praksa pomeni, da v pogovoru vsi ohranijo svojo edinstvenost, različnost, saj je to gonilo dialoga, da se posledično nadaljuje, da obstajajo najrazličnejši načini pogajanja in dogovarjanja o vsem. Razgovor mora temeljiti na etiki udeležnosti in soustvarjanju, vsebovati mora učenje novih možnosti za rešitev problema – učenje drugega reda. Lahko rečemo, da je kibernetika vplivala na pomen pogovora in dialoga v tem smislu, da ni več v središču posameznik in njegov problem ampak dialog ter ustvarjanje novih zelenih izidov, preverjanje zgodb, povzemanje, iskanje virov v zelen izid, ki je dogovorjen (Šugman Bohinc 2005: 159, 160).

Čačinovič Vogrinčič (2008:51,52) pravi takim pogovorim v socialnem delupogovori, ki so namenjen razumavanju in soustvarjanju novega. V šoli bi to pomenilo, da preko pogovora ustvarjamo takšen odnos, ki bo vsakemu učencu omogočil dostop do lastne ustvarjalnosti in razvijanja svojih možnosti. Taki pogovori vsebujejo: poslušanje, slišati sogovornika in odgovoriti mu in spet vse od začetka.

Čačinovič Vogrinčič (2008: 54) navaja dve vrsti pogovorov. Prva vrsta pogovora je pogovor usmerjen v zeleni izid, druga vrsta pa je pogovor usmerjen v to, da se nadaljuje. Pri delu socialnega delavca se potrebuje oba pogovora. Pogovor, usmerjen v to, da se nadaljuje, se začne, ko se socialni delavec ali učitelj sreča s sogovornikom "ne vem", z njegovo nemočjo. Pomembno je, da se socialni delavec

približa sogovorniku in se začne filigranski proces nabiranja pozitivnih izkušenj. Pomeni, da sogovornika potrebuje veliko časa, da vzpostavi stik. Socialni delavec in uporabnik potrebuje priložnost, da se pogovor nadaljuje. Taki pogovori morajo biti prisotni, kljub temu, da delo na rešitvah še ni mogoče. Preko omenjenih pogovor se razvije nova zgodba, nove perspektive, ki omogočajo nadaljevanje in iskanje rešitev. Vse pa se dogaja iz perspektive moči. V želeni izid usmerjen pogovor, je pogovor, kjer se z instrumentalno definicijo problemasoustvaricilj. Socialni delavec ima nalogo osebnega vodenja skozi pogovor, da se preko malih korakov uresničijo dani cilji in želje (Čačinovič Vogrinčič 2008: 54-58).

Dodajam še nekaj uporabnih strategij, ki pomagajo pri vodenju pogovora in pripeljejo do zelenih skupno ustvarjenih sprememb. Te so (Selekmanu1993: 142, 143):

a) NAMERNA VPRAŠANJA PRIHODNOSTI

Taka vprašanja nam pomagajo, da sogovornik ubesedi prihodnost brez problemov. Sprožajo, da si sogovornik predstavlja prihodnost brez težav in jo ubesedi, kar posledično sproži zelene spremembe, ki so ključ do rešitve. Eno takih vprašanj je: Če bi mi pokazali videokaseto, kako bi izgledaladružina, ko bi bil problem rešen, kaj bi videli na videu? Preko odgovora iščemo spremembe. Pri v rešitev usmerjeni kratki družinski terapiji Shazerja in KimBerg (v Čačinovič Vogrinčič 2006: 40) istemu namenu služijo vprašanja o čudežu, ki pomagajo ubesediti nov vpogled v možnosti, sanje.

b) FORMULA PRVEGA SREČANJA

Tukaj gre za to, da po koncu prvega pogovora damo nalogo uporabniku, da opazuje družino, šolo ali druge situacije, kjer si želi spremembe in si zapiše dogodke, ki si jih želi, da bi se ponovili in jih pove na naslednjem srečanju.

c) OPAZOVALNE NALOGE

To nalogo se pogosto svetuje za starše, ki so preveč vpeti v življenje najstnika. Gre za to, da se poda naloga staršev, da en teden ne posredujejo, ampak samo opazujejo obnašanje najstnika in zabeležijo znake napredka. Tako opazovanje ponavadi spremeni način, kako dojemajo otroka prav tako pa tudi samo obnašanje otroka. Torej ponovno vzpostavimo dogovorjene spremembe.

Strategiji formula prvega srečanja in opazovalne naloge lahko ponovno povežemo s Shazerejm in KimBerg (v Čačinovič Vogrinčič 2006: 41), ki v iste namene ponujata raziskovanje izjem v stresnih situacija; raziskovanje dobrih preteklih izjem.

č) "NAREDI NEKAJ DRUGAČNEGA"

Pri tem gre za nalogo, da v enem tednu naredijo nekaj drugače, kot so to počeli do sedaj (v zvezi s problemom). Ne glede na to, kako neobičajno in čudno to bo. Ponavadi ta naloga pripomore k najbolj kreativnim rešitvam problemov.

Opisane strategije so dobra popotnica za socialne delavce, saj spodbujajo kreativnost sogovornika, socialne delavce pa opolnomočijo, da redko ostanejo brez besed.

2. PROBLEM

Diplomske naloge na temo vzpostavljanje delovnega odnosa v šoli sem se lotila na pobudo mentorice dr. Nine Mešl. Glede na to, da sem bila v okviru študija dve leti na smeri, kjer se podrobno učimo socialnega dela z mladimi, je bila moja želja v zvezi z diplomom, v smeri mladih in šolskega sistema. Ideja, do katere sva prišli skupaj z mentorico, da bi uporabila študijo primera in pregledala elemente soustvarjanja ter koristi le-tega, se mi je zdela odlična. Slednje bom prav gotovo lahko uporabila v svojem nadaljnjem poklicnem udejstvovanju.

Koncept delovnega odnosa soustvarjanja je prav gotovo prihodnost svetovalnega dela v šoli. Šolstvo vsekakor gre v smer inkluzije, omenjeni koncept pa to omogoča. Vsak otrok mora biti viden in imeti priložnost, da se izkaže, da razume in zna.

Leta 2008 se je skupina raziskovalk Fakultete za socialno delo odločila izvesti podprojekt »Soustvarjanje učenja in pomoči«, ki je del projekta »Strokovne podlage za nadaljnji razvoj in uresničevanje koncepta dela 'učne težave v osnovni šoli'« in vnesti v šolsko svetovalno delo prvine vzpostavljanja delovnega odnosa v izvirnem delovnem projektu pomoči pod vodstvom prof. Gabi Čačinovič Vogrinčič.

Tako so raziskovalke preko omenjenega projekta vodile pogovore z otroki, ki so imeli težave pri učenju, skozi koncept vzpostavljanja delovnega odnosa na različnih šolah. V skupini so bili prisotni vsi, ki so bili pomembni za dobre izide pri težavah otrok. Ker menim, da študentje socialnega dela v teoriji veliko slišimo o samem konceptu, pri praksi pa nimamo velikih izkušenj, je za bodoče socialne delavce dobra popotnica konkretno prikazano delo v praksi, torej pregled vseh elementov koncepta vzpostavljanje delovnega odnosa – kako so uporabljeni skozi pogovore in k čemu leta prispeva. In to je bilo moje glavno vodilo pri pisanju diplomske naloge. Prav tako želim dokazati, da je omenjeni koncept soustvarjanja znanja prenosljiv v prakso in ni le teoretično "živ", kot pravijo marsikatere socialne delavke in delavci. Napisano bom pregledovala in dokazovala na šolskem področju. Posledično bo naloga pokazala tudi, ali je koncept soustvarjanja prenosljiv tudi v šolske prostore. Na podlagi srečanj bom tudi naredila vsebinsko, izvirni delovni projekt pomoči za otroka, ki prikazuje, kateri so bili glavni dogovori in kako so se izpolnjevali ter kateri dobri izidi so se zgodili. Torej, če povzamem, so glavni cilji naslednji:

- pregled elementov delovnega odnosa soustvarjanja skozi praktično delo,
- k čemu prispeva koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja,
- preveriti, ali je koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja znanje, ki se prevede v akcijo, v praktično delo,
- preveriti, ali je koncept vzpostavljanja delovnega odnosa prenosljiv tudi v šolo,

predstaviti izvorni delovni projekt pomoči.

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Gre za kvalitativno raziskavo. Pogovore, ki sem jih analizirala, so raziskovalke projekta »Soustvarjanje učenja in pomoči«, ki je del projekta »Strokovne podlage za nadaljnji razvoj in uresničevanje koncepta dela 'učne težave v osnovni šoli'«, pridobile s pomočjo akcijskega raziskovanja. Rezultati se nanašajo na pogovore, ki so jih raziskovalke posnele na srečanjih z učenko Špelo, ki je imela učne težave pri matematiki. Podatki so bili pridobljeni v obdobju od aprila 2009 do junija 2010. Pri analizi v moji diplomski nalogi gre za študijo primera, kjer sem zbrane podatke kvalitativno obdelala.

3.2 VIRI PODATKOV

Viri podatkov so bili prepisi pogovor s posameznih srečanj v okviru izvirnega delovnega projekta pomoči. Na podlagi pridobljenih zvočnih posnetkov sem naredila transkripcijski zapis vseh pogovorov. Vir podatkov bili vsi, ki so sodelovali v izvirnem delovnem projektu pomoči za Špelo – raziskovalki, učitelji, svetovalna delovka na šoli, Špelina mama in oče ter Špela.

3.3 UDELEŽENCI

Udeleženci so bili osnovnošolska deklica Špela, njena mama in oče, učiteljica matematike, razredničarka, svetovalna delavka ter dve raziskovalki (raziskovalka, raziskovalka 1). Vsi so sodelovali v pogovorih. Na prvem srečanju mama ni bila prisotna, na tretjem pogovoru pa ni bilo očeta. Prav tako je razredničarka prisotna le na zadnjem, petem srečanju.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sta pod vodstvom Gabi Čačinovič Vogrinčič zbirali članici raziskovalne skupine dr. Lea Šugman Bohinc in Ksenija Bregar Golobič.

Šlo je za akcijsko raziskovanje uporabnosti koncepta soustvarjanja pomoči na način delovnega odnosa z namenom oblikovanja strokovnih podlag za ustrezen prenos Koncepta dela Učne težave v osnovni šoli, v šolski sistem in prakso. Sam koncept je prevedeval vzpostavljanje izvirnega delovnega projekta pomoči za otroka z učnimi težavami v prvem koraku predvidenega kontinuuma pomoči učencu. Raziskovalke so

obiskale devet različnih šoli in vzpostavile izvirni delovni projekt pomoči za 18 otrok. (<http://www.ucne-tezave.si/UserFiles/File/ZakljucnaZbornik2011.pdf>).

Za študijo primera, ki bo opisana na naslednjih straneh, so raziskovalke zbirale podatke preko pogovorov in srečanj, na katerih so skupaj z vsemi prisotnimi vzpostavljale izvirni delovni projekt pomoči za otroka z učnimi težavami na podlagi koncepta delovnega odnosa. Podatke oziroma pogovore vseh srečanj so posnele, razen prvo srečanje, ki je zapisano v obliki dnevniškega zapisa delovnega srečanja izvirnega delovnega projekta pomoči.

Dobljene podatke sem transkribirala in uredila v primerne in za mojo analizo koristne dele.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Osnovno empirično besedilo sem (posnete pogovore od 2.do 5. srečanja in dnevniški zapis raziskovalke prvega srečanja) dobila na zapisovalniku zvoka in ga uredila ter prepisala. Besedilo sem razčlenila na sestavne dele, ki so tvorili smiselno zaključeno celoto. Sestavni deli so bili ali stavki ali odstavki – enote kodiranja. Razčlenila sem jih tako, da sem posebej na novo prepisala enote kodiranja. Izpuščene dele sem izpustila iz analize, saj niso bili relevantni za mojo analizo. Nato sem enotam kodiranja pripisovala pojme – neposredno poimenovanje, ki sem jih vzela iz teoretičnih temeljev koncepta vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja ali pa sem jih poiskala iz zdravorazumskih pojmov (odprto kodiranje, Mesec 1998). Pri tem sem včasih enoti kodiranja pripisala več pojmov, ki so nato tvorili različne kategorije. Podobne pojme sem ponekod združila v en sam pojem. Pri tem sem podobne pojme, ki so bili združeni v en pojem, poimenovala "pojem 2". Zbrane pojme sem na koncu s pomočjo kategoriziranja uredila v kategorije. Na koncu pa sem jih predstavila kot poskusno teorijo.

Primeri

Prepis pogovora:

Raziskovalka :prav fino da smo vsi trije skupaj. Gospa Helena, najbrž naju s Tamaro še ne poznate. Tamara je kolegica v naši raziskavi, dela na uradu za razvoj šolstva, jaz sem Polona, delam na FSD Tamara na ministrstvu za šolstvo kot sodelovka v projektu naše fakultete. Jasno poznate razredničarko oz.učiteljico matematike. Dani, tudi poznate vsi poznate dobro, ampak tako,da se znova vzpostavimo. Gre za naše drugo srečanje ampak skupno, posamezno ste se dobili. Mogoče samo za vas, ki ste prvič z nami. To je projekt, eno šolsko leto. Hodimo na 9 šol, grupa kolegic smo iz fsd, na vsaki šoli po Sloveniji imamo 2 učenca, starše učiteljice pri predmetu, kjer so kakšne težave in želimo podpreti otroka, da bi te težave uspešno premagal. Poskušamo se učiti na malo drugačen način, na način, ki je učiteljem in svetovalnim delavcem, nekaterim že zelo domač, vidve ste gotovo taki a ne. Vaša učiteljica matematike je primer učiteljice, ki je že zelo blizu takemu načinu. Način, kjer res poskušamo biti partnerji. Način, kjer res poskušami biti sodelavci. Otrok ni tu samo zato, da posluša in kima, ampak je tukaj zato, da res pove kaj te muči, kaj ti je fajn, na kak način te lahko podpremo , da nekeko skupaj potem načrtujemo korake, se dogovorimo, se znova srečamo, preverimo kaj je dobro šlo, kaj bi lahko bilo bolje, kaj rabimo za ta namen in tako nekako sodelujemo na ta način. Midve s Tamaro zadnjič sva si..Ona je beležila, js sem bolj vodila pogovor, potem sva videli, da je to veliko enih podatkov in sva danes prisle z diktafonom in prošnjo, če lahko snemamo pogovor., ker midve potem veliko lažjebeležive. Imamo potem neke svoje strukturirane obrazce. Predvsem nas zanima, ali se da na tak način delati, ali je to kaj drugače, je lahko v pomoč otroku, učiteljici. Tudi učiteljice in svet. delavke potem zabeležijo malo po takem srečanju svoje vtise. Kaj prepoznajo od teh konceptov, idej, ki smo jih koristili, ali se da na ta način skupaj ustvarjati , soustvarjati rešitve, da skupaj vsi delamo. Potem pa bomo me to analizirale in bo to ena baza znanja za naprej. Tako nekako ta naš projekt izgleda. Petkrat se poskušamo dobiti skupaj v šolskem letu, to je nekako naš cilj.Vmes potekajo te skupine. Mi temu srečanju pravimo izvorni delovni projekt pomoči. To je pomoč za učenca, otroka in seveda ostale udeležence, je projekt, ki ima nek cilj, neko izhodišče, in poskušamo do cilja pridet v tistem časovnem okvirju. Je delovni projekt , ker je to eno delo, ki ga moraš vložiti. To ni samo po sebi umevno, se mormo za to malo namatrati, mal utruditi, se dogovarjati, preverjati, če nam dobro gre, če zmoremo dogovore uresničevati in pravimo, da je izvir, ker je za

vsakega otroka in njegovo situacijo poseben, To nirecept, to se nekako kreira glede na potrebe, možnosti , cilje za vsakega otroka posebej. Bi še ti kaj dodala, se i zdi kaj pomembno?

Določitev enot kodiranja besedila ter pripisovanje pojmov:

Tamara je kolegica v naši raziskavi, dela na uradu za razvoj šolstva, jaz sem Polona, delam na FSD, Tamara na ministrstvu za šolstvo kot sodelovka v projektu naše fakulteta. Jasno poznate razredničarko oz.učiteljico matematike. Dani tudi poznate vsi poznate dobro, ampak tako,da se znova vzpostavimo. Gre za naše drugo srečanje ampak skupno, posamezno ste se dobili.[predstavitev sodelavcev](#)

To je projekt, eno šolsko leto. Hodimo na 9 šol, grupa kolegic smo iz fsd, na vsaki šoli po Sloveniji imamo 2 učenca, starše učiteljice pri predmetu, kjer so kakšne težave in želimo podpreti otroka, da bi te težave uspešno premagal. Poskušamo se učiti na malo drugačen način, na način, ki je učiteljem in svetovalnim delavcem, nekaterim že zelo domač. [predstavitev projekta](#)

Vaša učiteljica matematike je primer učiteljice, ki je že zelo blizu takemu načinu dela (kot ga prej opisujetej).[pohvala učiteljici za delo](#)

Način, kjer res poskušamo biti partnerji. Način, kjer res poskušami biti sodelavci.[predstavitev kako bomo delali](#)

Otrok ni tu samo zato, da posluša in kima, ampak je tukaj zato, da res pove kaj te muči, kaj ti je fajn, na kak način te lahko podpremo , da nekeko skupaj potem načrtujemo korake, se dogovorimo, se znova srečamo, preverimo kaj je dobro šlo, kaj bi lahko bilo bolje, kaj rabimo za ta namen in tako nekako sodelujemo na ta način.[predstavitev vloge otroka kot eksperta iz izkušenj](#)

Tamara je beležila, js sem bolj vodila pogovor, potem sva videli, da je to veliko enih podatkov in sva danes prisle z diktafonom in prošnjo, če lahko snemamo pogovor., ker midve potem veliko lažejbeležive.[prošnja za snemanje pogovorov](#)

Predvsem nas zanima, ali se da na tak način delati, ali je to kaj drugače, je lahko v pomoč otroku, učiteljici.[cilji projekta](#)

Učitelji in svet. delovke potem zabeležijo malo po takem srečanju svoje vtise. Kaj prepoznajo od teh konceptov, idej, ki smo jih koristili, ali se da na ta način skupaj ustvarjati , soustvarjati rešitve, da skupaj vsi delamo. [vloge učiteljev in svetovalnih delavcev v projektu](#)

Potem pa bomo me to analizirale in bo to ena baza znanja za naprej. Tako nekako ta naš projekt izgleda. Petkrat se poskušamo dobiti skupaj v šolskem letu, to je nekako naš cilj.Vmes potekajo te skupine.[predstavitev kako bomo delali](#)

Mi temu srečanju pravimo izvirni delovni projekt pomoči. To je pomoč za učenca, otroka in seveda ostale udeležence, je projekt, ki ima nek cilj, neko izhodišče, in poskušamo do cilja pridet v tistem časovnem okvirju.[poimenovanje in opis](#)

Je delovni projekt , ker je to eno delo, ki ga moraš vložiti. To ni samo po sebi umevno, se mormo za to malo namatrati, mal utruditi, se dogovarjati, preverjati, če nam dobro gre, če zmoremo dogovore uresničevati in pravimo. da je izvirek, ker je za vsakega otroka in njegovo situacijo poseben, To nirecept, to se nekako kreira glede na potrebe, možnosti , cilje za vsakega otroka posebej.[Opis izvirnega delovnega projekta pomoči](#)

Eni enoti kodiranja sem včasih podala več različnih pojmov, ki sem jih nato umestila v različne kategorije:

Katera ti bolje razloži? Sara ali učiteljica? Špela: učiteljica.Učiteljica: ni nujno veš, ker lahko bi ti tudi Sara. Včasih si tudi otroci emd seboj znajo na svoj način razložiti. Tako,da če boš mela občutek, da ti kdo drug kdaj bolje pove, lahko to mirno poveš. Ne bom jaz nič užaljena, ker mi je to jasno. Špela: ne saj je bolje , če vas vprašam. [Odpiranje prostora za mnenje otroka, delež otroka k rešitvam](#)

Ko sem opredelila pojme, sem jih umestila v skupino "glavni pojmi", razen nekaterih, ki sem jih zaradi velike podobnosti naknadno umestila pod en nov pojem, ki je pomensko predstavil omenjene pojme. Nov pojem je bil prav tako umeščen v skupini "glavni pojem". Pojmi, ki so bili umeščeni pod glavni pojem zaradi podobnosti, so tvorili skupino "pojem 2". (glej tabelo, stran 54):

Predstavitev vloge otroka

UMESTITEV NALOG OTROKA V PROJEKTU

-Ves smisel je v tem koliko se otroku pridružimo, mu damo možnost, da če on zaživi v tem pogovoru lahko res sporščeno govori, da pove, da iz svojega vzornega kota pove in iz svojih izkušenj, da ga podpremu, da s epravzaprav opira na lastno izkušnjo. Da pove kaj je bilo dobrega, kje so bile ovire.

PREDSTAVITEV VLOGE OTROKA KOT EKSPERTA IZ IZKUŠENJ

-Otrok ni tu samo zato, da posluša in kima, ampak je tukaj zato, da res pove kaj te muči, kaj ti je fajn, na kak način te lahko podpremo, da nekeko skupaj potem načrtujemo korake, se dogovorimo, se znova srečamo, preverimo kaj je dobro šlo, kaj bi lahko bilo bolje, kaj rabimo za ta namen in tako nekako sodelujemo na ta način.

Dobljene pojme sem nato uvrstila v naprej definirane kategorije elementov delovnega odnosa in prispevek le-tega:

Dogovor o sodelovanju

Povabilo k sodelovanju, predstavitev

Raziskovalka je še enkrat ponovila: Mi te vabimo, da postaneš naš partner, naš sogovornik. Sledi predstavitev drug drugemu.

Spraševanje po zadovoljstvu glede načina dela

Raziskovalka je povzela glavne dogovore, povprašala vse udeležene, kaj si mislijo, ali bomo tako naprej zmogli, ali je ta način dela v redu.

Potrditev prisotnih za delo in sodelovanje

Dani je pritrdila, prav tako učiteljica, tudi oče misli, da bo šlo, Špela je rekla, da ji je v redu, da nadaljujemo, in da bo naredila to, kar smo se dogovorili.

Iz kategorij, ki so nastale, sem s povezovanjem pojmov, ki sem jih opredelila pod kategorije in zraven dodala še izjave, ki so podkrepile pojem, sestavila rezultate, ki so bili temelji za razpravo in so predstavljeni v nadaljevanju.

Že urejeno in prepisano osnovno empirično besedilo sem nato še enkrat pregledala in poiskala ter označila v besedilu glavne dogovore na srečanjih in premike le-teh ter hkrati zabeležila teme vsakega pogovora posebej, kar sem si napisala kar na prvotne zapise pogovorov. S pomočjo napisanega sem predstavila izvirni delovni projekt pomoči za Špelo.

4. REZULTATI

Študija primera ima v ospredju delo celotne projektne skupine, ki je delala na podlagi koncepta soustvarjanja delovnega odnosa. Glavni akter na srečanjih je deklica Špela, ki je v 6. razredu osnovne šole. Špela ima težave pri matematiki, drugače pa je učno zelo uspešna, posebej pri angleščini. Torej deklica nima specifičnih učnih težav, da bi potrebovala usmeritev, ampak le male ovire pri učenju matematike. Starša, ki sta aktivno sodelovala v skupini, sta ločena, vendar sta v korektnih odnosih eden do drugega in do Špele. Špela ima mnogo talentov in potencialov npr.,jaha konje, trenirala je gimnastiko, za šolsko delo je zelo vestna in disciplinirana.

Pred rezultati dodajam še nekaj pojasnil. Kategorije, ki so določene, so v vseh pogovorih vsi elementi delovnega odnosa ter še kategorija prispevkov koncepta vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja. Kategorije so napisankrepkoe in podčrtane, pojmi pa so napisani krepko . V ležečem tisku je izvorna izjava, ki podrepi določen pojem.

Tabela kategorij, pripadajočih pojmov in podpojmov

Kategorija	Pojem	Pojem 2
DOGOVOR O SODELOVANJU	<ul style="list-style-type: none">-Potrditev prisotnih za delo in sodelovanje-Spraševanje po zadovoljstvu glede načina dela-Povabilo k sodelovanju, predstavitev	
INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA, SOUSTVARJANJE	<ul style="list-style-type: none">-Prispevek Špele k postavitvi problema-Videnje problema preko učiteljice-Pripevek očeta k postavitvi problema-Svoj delež videnj doda	

	svetovalna delavka -Delež Špele k rešitvi -Delež učiteljice k rešitvi -Videnje rešitve očeta	
	-Vzpostavljeni, soustvarjeni dogovori in dobri izidi	Vzpostavljen dogovor 1,,2,3,4,5,6
OSEBNO VODENJE	Se pokaže posredno preko dogovorjenih izidov in raziskovanja pričakovanj, samih pojmov ni	
ETIKA UDELEŽENOSTI	-Upoštevano stališče otroka -Pogovor z otrokom in slišanje, poslušanje otroka	
PERSPEKTIVA MOČI	-Vprašanje izjeme -Odnosno vprašanje -Pohvala in ubesedenje močnih virov pri otroku -Iskanje virov moči, potencialov v otroku	
ZNANJE ZA RAVNANJE	-Predstavitev pojmov otroku -Predstavitev načina dela	
RAVNANJE S SEDANJOSTJO	- Pozitivno pričakovanje odraslih za otroka -Vprašanje izjeme -Vrnitev v preteklost po	

	koristne podatke	
PRISPEVKI KONCEPTA VZPOST. DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA	4 Boljši občutek prisotnih po pogovoru, nova spoznanja	

1. pogovor

Kategorija	Pojem	Podpojem
DOGOVOR O SODELOVANJU	<p>-Predstavitev sodelavcev, projekta in načina dela</p> <p>-Prošnja za snemanje pogovorov</p> <p>-Vloge učiteljev, svetovalnih delavcev v projektu</p> <p>-Potrditev udeleženih za delo v projektu</p> <p>-Predstavitev dela na srečanju</p>	
INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA, SOUSTVARJANJE	<p>-Delež otroka k dogovorjenim 1. dobrim izidom</p> <p>-Delež otroka k dogovorom</p> <p>-Prispevek učiteljice k rešitvi</p> <p>-Prispevek mame k dogovorom</p> <p>-Prispevek raziskovalke k rešitvi</p> <p>-Ubесedenje videnja očeta okoli dogovora za pohvale</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> -Ubesedena težava otroka -Opredelitev izhodišča dela -Soustvarjanje rešitev -Soraziskovanje -Soraziskovanjavzrokov za slabo pisan test –videnje otroka -Vzroki neznanja od očeta - Vzroki neznanja od učiteljice -Postavitev odnosnega vprašanja 	
	<ul style="list-style-type: none"> -Odpiranje prostora za udeležene 	<ul style="list-style-type: none"> -ODPIRANJE PROSTORA ZA SODELOVANJE -VPRAŠANJE PO POČUTJU MAME -MOŽNOST IN PROSTOR VSAKEGA, DA JE SLIŠAN -ODPIRANJE PROSTORA ZA VSAKEGA V PROJEKTU
OSEBNO VODENJE	<ul style="list-style-type: none"> -Usmerjeno vodenje k zelenih izidom 	<ul style="list-style-type: none"> -UBESDENJE PRVEGA PREMIKA, KORAKA NAPREJ -PREVERJANJE DRUGEGA DOGOVORA -PREVERJANJE, KAKO V PRAKSI NAPREDUJE TRETJI DOGOVOR -PREVERJANJE TRETJEGA DOGOVORA -PREVERJANJE ČETRTEGA DOGOVORA– TOKRAT ZA OČETA -VODENJE POGOVORA V ŽELENE REŠITVE

		-USMERJENOST V KONKRETNE REŠITVE
	<ul style="list-style-type: none"> -Povzemanje trditev za boljše razumevanje -Podelitev izkušnje odraslega -Sočutje -Poudarjanje pomembnosti proslavljanja in prepoznavanja uspehov, premikov 	
ETIKA UDELEŽENOSTI	<ul style="list-style-type: none"> -Otrok kot strokovnjak za svoje življenje -Umik od moči strokovnjaka -Pridruževanje otroku tam, kjer je 	
	-Izraženo mnenje otroka	<ul style="list-style-type: none"> -MNENJE OTROKA -IZRAŽENO MNENJE OTROKA -UBESEDENJE NEZNANJA– OTROK -RAZLAGA ŠPELE, ZAKAJ SODELUJE NA SVOJEVRSTEN NAČIN -OTROK UBESEDI IZBOLJŠANJE -MNENJE OTROKA IZRAŽENO -OTROK IMA BESEDO -MNENJE OTROKA
	- Odpiranje prostora za otroka	<ul style="list-style-type: none"> -ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OTROKA -SPODBUJANJE ZA MNENJE OTROKA

		-ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OTROKA
	- Pogovor, ki se nadaljuje -Pravica do resničnosti	
PERSPEKTIVA MOČI	- Pohvala otroku	-POHALA IZGLEDA -POHVALA ZA SPRAŠEVANJE, ČE NE RAZUME -POHVALA ZA VEČ SODELOVANJE V RAZREDU -POHVALA ZA ZNAČAJSKO LASTNOST -POHVALA OB USPEŠNEMU OPRAVLJANJU DOMAČIH NALOG -POHVALA OTROKU ZA VSE OSTALE PREDMETE V ŠOLI -POHVALA OTOKU ZA USPEŠNOORGANIZACIJO DELA -POHVALA ZA USPEŠNO SLEDENJE SNOVI PRI POUKU -POHVALA ZA DISCIPLINO -POHVALA OTROKU ZA VESTNOST -POHVALA ZA IZNAJDLJIVOST -POUDARJANJE DOBRIH LASTNOSTI OTROKA -POHVALA ZA NEPREDEK PRI DELU
	- Odkrivanje možnosti, kjer se je zdelo, da jih ni	-ODKRIVANJE NEZAVEDNIH SPOSOBNOSTI -RAZVOJ SPOSOBNOSTI OTROKA TAM, KJER SE JE ZDELO NEMOGOČE -ZAČUDENJE OTROKA OB LASTNI SPOSOBNOSTI -DODATEN VIR POMOČI ZA

		<p>OTROKA</p> <p>-ISKANJE VIROV V STRESNI SITUACIJI</p> <p>-RAZŠIRITEV MOČI OTROKA</p> <p>-PRESENEČENJE OTROKA OB LASTNEMU USPEHU</p>
	- Viri moči pri otroku	<p>-IZNAJDLJIVOST OTROKA</p> <p>-SAMODISCIPLINA OTROKA</p> <p>-HUMOR PRI OTROKU</p>
	- Okrevanje otroka	<p>-OKREVANJE OTROKA V ŠOLI</p> <p>-UBESEDENJE NAPREDKA OTROKA</p> <p>-VPRAŠANJE OTROKU ZA ISKANJE VIROV, DA LAŽJE ZMORE</p>
	- Opolnomočenje	<p>-ODPIRANJE PROSTORA ZA OPOLNOMOČENJE OTROKA</p> <p>-SPODBUDA OTROKUz A NJEGOVO LASTNO MOČ</p>
	-Iskanje izjeme -Pohvala učiteljici za delo	
	- Podpora otroku	<p>-EMPATIJA, ISKANJE ZNANJA</p> <p>-SPODBUDA, PODPORA OTROKU</p>
	- Proslavljanje	<p>-POTREBA OTROKA PO POHVALAH</p> <p>-POUDAREK, DA SE JE POTREBNO HVALITI</p> <p>-UGOTOVOLJENA POTREBA OTROKA PO POHVALI, PO</p>

		VESELJU STARŠEV
ZNANJE ZA RAVNANJE	<ul style="list-style-type: none"> -Opis izvirnega delovnega projekta pomoči -Poimenovanje in opis -Pomembnost otrokovih pozitivnih izkušenj -Raziskovalka ubesedi, kaj pomeni sodelovanje 	
	- Predstavitev vloge otroka	<ul style="list-style-type: none"> -UMESTITEV NALOG OTROKA V PROJEKTU -PREDSTAVITEV VLOGE OTROKA KOT EKSPERTA IZ IZKUŠENJ
RAVNANJE S SEDANJOSTJO	<ul style="list-style-type: none"> -Dovoliti čas za spremembe -Proslavljanje -Spodbujanje otroka, da ubesedi spremembe -Pozitivna pričakovanja -Vidna osredotočenost v sedanjosti -Vračanje v preteklost po koristne podatke - Usmerjenost na konkretno delo v sedanjosti 	
	- Dovoljenje za neznanje otroku	<ul style="list-style-type: none"> -SPOROČILO OTROKU, DA LAHKO NE ZNA -DOVOLJENJE ZA NAPAKE -DOVOLJENJE ZA NEZNANJE
PRISPEVKI KONCEPTA	- Večanje samostojnosti	-NAPREDEK PRI SAMOSTOJNEM

VZPOST. DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA	otroka	DELU -NAPREDEK -USPEŠNO SAMOSTOJNO UČENJE -DOKAZ ZA VEČJO SAMOSTOJNOST -NAPREDEK PRI SAMOZAVESTI OTROKA
	-Ustvarjanje novih pomenov -Večja sproščenost -Premagovanje teze, da je matematika predsodek	

2. pogovor

Kategorija	Pojem	Podpojem
DOGOVOR O SODELOVANJU	-Uvodni pozdrav vseh -Opis vlog in ciljev projekta -Predstavitve dela na trenutnem srečanju -Dogovori za naslednje srečanje	
INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA, SOUSTVARJANJE	-Preverjanje upoštevanja prisotnih v delu -Prispevek raziskovalke k rešitvi -Prispevek mame -Odkrivanje novega problema– prispevek otroka	

	<p>-Prispevek otroka k dogovorom</p> <p>-Prispevek učiteljice k rešitvi</p> <p>-Prispevek svetovalne delavke</p> <p>-Vprašanje sprememb</p>	
	<p>- Odpiranje prostora za prisotne</p>	<p>-ODPIRANJE PROSTORA ZA PREDLOGA ZA IZBOLJŠANJE DELA</p> <p>-ODPRT PROSTOR ZA MNENJE IN MISLI VSEH</p> <p>-VPRAŠANJE PO OBČUTKIH IN MNENJU O DELU V SKUPINI ZA MAMO</p> <p>-VPRAŠANJE UPOŠTEVANOSTI ZA MAMO</p> <p>-VSAK OD UDELEŽENIH JE SLIŠAN, PRISOTNA JE VARNOST</p>
	<p>- Napredek pri dogovorih, rešitvah</p>	<p>-NAPREDEK PRI DOGOVORIH, REŠITVAH</p> <p>-SODELOVANJE</p>
OSEBNO VODENJE	<p>-Sodelovanje in uresničevanje zelenih sprememb</p> <p>- Podelitev lastne izkušnje z otrokom in lastnih značilnosti</p>	
	<p>- Vodenje k zelenih izidom</p>	<p>-DODELITEV NALOG, KORAKOV</p> <p>-PREGLED DOGOVOROV, PROBLEMOV, VODENJE</p> <p>-PREVERJANJE DOGOVOROV, KAJ SE DOGAJA, KAKO GRE,</p>

		KAJ SE DA SPREMENITI
ETIKA UDELEŽENOSTI	<ul style="list-style-type: none"> -Upoštevanje otrokove pravice do resničnosti -Izraženo mnenje otroka -Povabilo k skupnemu učenju -Podpora otroku - Živo zanimanje za otroka 	
	<ul style="list-style-type: none"> - Otrok kot strokovnjak za svoje življenje 	<ul style="list-style-type: none"> -OTROK KOT EKSPERT IZ SVOJIH IZKUŠENJ -DELO ODRASLIH KOT ZAVEZNIKOV -DOVOLJENJE ZA LASTNO PRESOJO OTROKA
	<ul style="list-style-type: none"> - Pridružiti se otroku tam, kjer je 	<ul style="list-style-type: none"> -PRIDRUŽITI SE OTROKU -VPRAŠANJE PO MNENJU OTROKA
	<ul style="list-style-type: none"> - Pomembnost povratnih informacij 	<ul style="list-style-type: none"> -POTREBE PO POVRATNI INFORMACIJI OTROKA -POMEMBNOST POVRATNIH INFORMACIJ ZA NADALJEVANJE POGOVORA
PERSPEKTIVA MOČI	<ul style="list-style-type: none"> -Ubesedenj napredka s strani otroka -Potrditev otroka, da je tim na pravi poti -Pohvala očetu in materi, da je otrok, kot je -Dvigovanje motivacije 	

	otroku	
	- Varovalni dejavniki pri otroku	-DOBER DRUŽINSKI ODNOS STARŠEV -PRIČAKOVANJA IN VREDNOTE OTROKA -ZAUPANJE MED OTROKOM IN STARŠEM -SMISEL ZA HUMOR
	- Iskanje in odkrivanje virov pri otroku	-NAJTI STARE VIRE -ODKRIVANJE VIROV, POTENCIALOV -OTROK SAM PREPOZNA POTENCIAL V SEBI -ODKRIVANJE VIROV PRI OTROKU -NAJDEN VIR OTROKA -ISKANJE VIROV
	- Pohvale otroku	-POHVALA ZA DOBRO REAGIRANJE OTROKA V STRESNI SITUACIJI -POHVALA OTROKU ZA SKRBOST, DISCIPLINO, VESTNOST -POHVALA OTROKU -POHVALA ZA SPRAŠEVANJE -POHVALA OTROKU ZA DELO -POHVALA OTROKU ZA VELIKE AMBICIJE -POHVALA OTROKU ZA SUVERENOST
ZNANJE ZA RAVNANJE	-Razlaga besede, ki je strokovna	

	-Razlaga partnerstva	
RAVNANJE S SEDANJOSTJO	<ul style="list-style-type: none"> -Usmerjenost na delo v sedanjosti -Priložnost in čas za otroka, da se izrazi, da zmore -Enakovrednost udeleženi, dobra izkušnja upoštevanosti in spoštovanja za otroka- naučiti se to v izkušnji -Ljudje doživijo izkušnjo, da lahko vplivajo na prihodnost 	
PRISPEVKI KONCEPTA VZPOST. DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA	<ul style="list-style-type: none"> -Ubesedenje dobrega počutja iz otrokove strani -Korak k preseganju predsodkov -Olajšanje za otroka, sprostitev -Ustvarjanje skupnih pomenov -Osvoboditev otroka od strahu -Odpiranje otroka -Pridobitev na prostem času otroka 	
	- Večanje otrokove lastne ustvarjalnosti	<ul style="list-style-type: none"> -VEČANJE OTROKOVE LASTNE USTVARJALNOSTI -NAPREDEK OTROKA PRI SAMOSTOJNEM DELU. OTROK SI PUSTI, DA NE ZNA.

		RAZVIJANJE KOMPETENC -NAPREDEK PRI LASTNI SAMOZAVESTI OTROKA, OBUDITEV VESELJA ZA MATEMATIKU, IZGUBA STRAHU
--	--	--

3. pogovor

Kategorija	Pojem	Podpojem
DOGOVOR O SODELOVANJU	<ul style="list-style-type: none"> -Uvod v sestanek -Dogovarjanja za časovno uskladitev naslednjega srečanja -Predstavitve, kako se bo delalo na srečanju 	
INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA, SOUSTVARJANJE	<ul style="list-style-type: none"> -Raziskovanje dogovorov okoli pohvale očeta -Sodelovanje med učiteljico in očetom -Raziskovanje korakov do dobrih izidov, preverjanje uresničljivosti predlogov -Raziskovanje uresničljivosti drugega dogovora– prispevek otroka -Spodbuda in podpora otroku za nadaljevanje dogovorjenega -Odkrivanje novih težav 	

	<p>skozi pogovor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Raziskovanje težav, stisk -Mama sporoči stisko– prispevek mame -Prispevek mame k rešitvi -Mnenje očeta okoli situacije – izražanje stiske, jeze– omogočanje biti slišan -Prispevek profesorice -Prispevek raziskovalke k rešitvi -Soustvarjanje dobrega izida med otrokom in raziskovalko -Konkretni dogovor za naslednji korak -Prispevek učiteljice k dobrim izidom 	
	- Odpiranje prostora	<p>-ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE UDELEŽENIH</p> <p>-ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OČETA</p>
OSEBNO VODENJE	- Povzetki dogovorov	<p>-POVZETEK DELA NA PRVEM DOGOVORU</p> <p>-POVZEMANJE DRUGEGA DOGOVORA</p> <p>-POVZEMANJE TRETJEGA DOGOVORA</p> <p>-POVZETEK DOGOVOROV SREČANJA</p>

	- Osebna podelitev izkušenj	-PODELITEV IZKUŠNJE -PODELITEV IZKUŠENJ, UBESEDITEV ZNANE PODOBNE ZGODBE O USPEHU, ZAVZETA KOMUNIKACIJA -UBESEDITEV NAPAKE UČITELJA, SPOROČILO OTROKU, DA SE SME ZMOTITI
	- Vodenje k dobrim izidom	-VODENJE POGOVORA V DOBRE IZIDE -PODELITEV KONKRETNE NALOGE -VODENJE POGOVORA V SMER GLAVNEGA IZHODIŠČA MATEMATIKE -VODENJE K REŠITVI -VODENJE V KONKRETNO DELO -USMERJENJE K KONKRETNIM ODGOVORIM -VODENJE K DOGOVORJENIM REŠITVAM -ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI OTROKU
	- Preverjanje sporočila	
ETIKA UDELEŽENOSTI	-Omogočen prostor za glas otroka -Izražanje strahu otroka pred starejšimi otroci -Opis težave, situacije–mnenje otroka -Otrok izrazi stisko -Odpiranje prostora za zaupanje otroka	

	- Pridobivanje mnenja otroka	-SPRAŠEVANJE OTROKA ZA MNENJE -SPRAŠEVANJE PO MNENJU OTROKA -PRIDOBIVANJE MNENJA OTROKA -POGOVOR Z OTROKOM O VARNOSTI IN POČUTJU
	- Spodbuda, podpora otroku	-PODPORA OTROKU, SPODBUDA, PUSTITI OTROKU, DA NE ZNA -SPODBUJANJE OTROKA
	- Pridobitev pozitivnih izkušenj otroka	-PRIDOBITI POZITIVNE IZKUŠNJE, DA OTROK ZMORE -IZRAŽENO ZADOVOLJSTVO OTROKA OB USPEHU
PERSPEKTIVA MOČI	-Mobilizacija virov v dobro otroka -Raziskovanje socialne mreže otroka -Vera učitelja v moč okrevanja -Krepitev moči otroka preko pohvale -Spodbujanje lastne moči otroka	
	- Pohvale otroku	-POHVALA ZA NAPREDEK OTROKU -POHVALA ZA SODELOVANJE PRI POUKU, ZA AKTIVNOST -POHVALA OTROKU ZA DAJANJE MOČI ŠE OSTALIM

		SOŠOLCEM -POHVALA OTROKU ZA USTVARJANJE NOVE KULTURE DELA -POHVALA ZA DELO OTROKA PRI MATEMATIKI -POHVALA OTROKU ZA ZNANJE ANGLEŠČINE -POHVALA OTROKU ZA ŠOLSKI NAPREDEK
ZNANJE ZA RAVNANJE	- Razlaga o konceptih dela	
RAVNANJE S SEDANJOSTJO	-Vračanje v preteklost po koristne podatke za sedanjost -Izkušnja ustvarjalnosti za otroka -Omogočanje izkušnje, da otrok zmore, omogočanje izkušnje spoštovanja -Otrok zmore spremembe v prihodnosti– ima vpliv -Pozitivno pričakovanje učiteljev -Pričakovanje dobrega v prihodnosti -Neusodnost testa za otroka -Dajanje priložnosti otroku, da se pokaže -Ustavitev pogovora o preteklosti, osredotočenost na sedanjost	

PRISPEVKI KONCEPTA VZPOST. DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA	<ul style="list-style-type: none"> -Premikanje k dobrim izidom - Ustvarjanje nove kulture v razredu -Viden napredek pri samostojnem delu otroka -Večanje znanja otroka in samostojnega dela 	

4. pogovor

Kategorija	Pojem	Podpojem
DOGOVOR O SODELOVANJU	- Zahvala za sodelovanje	
INSTRUMENTALNA DEFINICIJA PROBLEMA, SOUSTVARJANJE	<ul style="list-style-type: none"> -Pomen povratnih informacij za ustvarjanje novih, skupnih pomenov -Dokončan dober izid -Prispevek otroka pri dobremu izidu -Prispevek mame pri pogovoru -Prispevek učiteljice k rešitvi -Prispevek svetovalne delavke -Spraševanje po živi udeležnosti ljudi v skupini -Sodelovanje kot pogoj za uspeh učenca -Odpiranje prostora za 	

	<p>različne perspektive</p> <p>-Sodelovanje, soustvarjanje, odvisnost vseh za uspeh</p>	
	<p>- Pravica do resničnosti vseh</p>	<p>-PRAVICA DO RESNIČNOSTI VSEH UDELEŽENIH, ODPRT - PROSTOR ZA MNENJA IN DELEŽE VSEH</p> <p>RAZISKOVANJE DELEŽA VSEH V REŠITVI, UPOŠTEVANOST MNENJA VSEH, VSAK PRIDE DO BESEDE</p> <p>-ODPRT PROSTOR ZA ŽIVO UDELEŽBO</p>
OSEBNO VODENJE	<p>-Pregled zaključka dogovora okoli matematike</p> <p>-Vodenje h konkretnemu odgovoru</p>	
	<p>- Delitev izkušnje odraslega</p>	<p>-PODELITEV ZGODBE, IZKUŠNJE</p> <p>-PODELITEV OSEBNE IZKUŠNJE ODRASLEGA</p> <p>-DELITEV IZKUŠNJE Z OTROKOM, POUČENJE VZTRAJNOSTI</p> <p>-DELITEV LASTNE IZKUŠNJE ODRASLEGA, ODPRT OD OBJEKTIVNOSTI ODRASLIH</p> <p>-DELITEV LASTNE IZKUŠNJE ODRASLEGA</p>
ETIKA UDELEŽENOSTI	<p>-Odmik od moči</p> <p>-Raziskovanje konkretnih dogovorov– kakojih je</p>	

	uresničeval otrok	
	- Podpora družini	-PODPORA DRUŽINI -PRIDRUŽEVANJE DRUŽINI V STISKI, PODPORA
	- Pogovor, ki se nadaljuje	-POGOVOR, KI SE NADALJUJE -DELO, KI SE NADALJUJE, SODELUJE, RAZISKUJE
	- Mnenje otroka	-ŽIVA UDELEŽENOST OTROKA, OTROK SE VIDI IN SLIŠI -IZRAŽENO MNENJE OTROKA -OPIS IN ODGOVOR OTROKA - LASTNO MNENJE -PROSTOR ZA MNENJE OTROKA
PERSPEKTIVA MOČI	-Odkrivanje potencialov, virov, talentov -Vir otroka, talent -Podpora otroku, spodbuda -Vera, zaupanje v sposobnosti otroka -Drugačno videnje otroka– zaradi dela iz perspektive -Podpora razreda otroku -Vprašanje po dobrih izkušnjah otroka -Otrok prepozna lastne potenciale -Pohvala mame za projekt,	

	<p>delo</p> <p>-Raziskovanje izjeme</p>	
	<p>- Pohvale otroku</p>	<p>-POHVALE OTROKU ZA VESTNOST</p> <p>-POHVALA ZA OCENE PRI ANGLEŠČINI</p> <p>-POHVALA ZA PRIDNOST, DOSLEDNOST OTROKA</p> <p>-POHVALE ZA ZNAČAJSKO LASTNOSTI OTROKA</p> <p>-POHVALE OTROKU ZA USPEŠNO DELO</p> <p>-UBESEDEN VIR OTROKA</p>
	<p>- Pohvala za starše</p>	<p>-POHVALE ZA STARŠA, ZA ZRELO SODELOVANJE</p> <p>-POHVALA ZA LEP VZOR STARŠEV</p>
ZNANJE ZA RAVNANJE	<p>-Razlaga situacije z odločbo</p> <p>-Razlaga situacije glede ostalih šol in pomoči</p>	
RAVNANJE S SEDANJOSTJO	<p>-Proslavljanje uspešnega dela</p> <p>-Pustiti času čas</p> <p>-Prostor za nove izkušnje</p> <p>-Pričakovanje uspeha otroka z učiteljeve strani</p> <p>-Otrok dobi priložnosti, da se pokaže, dokaže</p> <p>-Ustavitev teme iz</p>	

	<p>preteklosti</p> <ul style="list-style-type: none"> -Delo v sedanost pozitivno prispeva k spremembam pri dojemaju ljudi -Vrnitev v preteklost po dobre izkušnje za sedanost -Pomembnost dela v sedanosti 	
<p>PRISPEVKI KONCEPTA VZPOST. DELOVNEGA ODNOSA SOUSTVARJANJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Napredek otroka, izničenje strahu otroka pred šoli -Nova spoznanja, nova znanja za učitelje preko projekta -Samozavest in dobro počutje otroka v razredu -Napredek pri odnosih s sošolci -Uspešno zaključen dober izid okoli matematike -Občutek varnosti kot pogoj za uspešno sodelovanje -Vzpostavljeno zaupanje do vodje projekta -Razširitev dobrega izida na ostala področja -Otrok pridobil lastne kompetence za rešitev ovir, zmore se odločiti za učenje, ker je odkril lastne vire 	

	- Ustvarjanje novih pomenov	-USTVARJANJE NOVIH POMENOV -USTVARJANJE SPREMEMB PREKO POGOVORA -PRIDOBITEV NOVEGA VIDENJA LJUDI PREKO SODELOVANJA, NAREDITI SKUPAJ Z LJUDMI NOVI POMEN
	- Večja odprtost otroka	-IZRAŽENA STISKA OTROKA–VEČJA ODPRTOST -IZRAŽENA PRETEKLA STISKA OTROKA-VEČJA SPROŠČENOST OTROKA, VEČJA ZGOVORNOST

5. pogovor

4.1 Prvi pogovor – pregled dela

Prvo srečanje se je začelo z **dogovorom o sodelovanju**. Vodja srečanj je **povabila k sodelovanju** vse prisotne, nato je sledila **predstavitev** eden drugemu (*Raziskovalkaje še enkrat ponovila: Mi te vabimo, da postaneš naš partner, naš sogovornik. Sledi predstavitev drug drugemu.*) Na koncu srečanja je vodja **spraševala glede načina dela, če vsem ustreza** (*Raziskovalkaje povzela glavne dogovore, povprašala vse udeležene, kaj si mislijo, ali bomo tako naprej zmogli, ali je ta način dela v redu.*). Vsi **prisotni so potrdili sodelovanje in načina dela** (*Dani je pritrdila, prav tako učiteljica, tudi očka misli, da bo šlo, Špela je rekla, da ji je v redu, da nadaljujemo, in da bo naredila to, kar smo se dogovorili.*).

V pogovoru je vidna uporaba **instrumentalne definicije problema in soustvarjanja rešitev**. Pri definiranju problema so **vsi prispevali svoje videnje**; tako **Špela** (*Raziskovalka Špelo vpraša, kakšne težave ima. Špela odgovori, da je težave imela*

včasih, zdaj pa jih več nima. Pojasni, da je imela težave pri besedilnih nalogah: ni znala postaviti računa, izračunati bi pa znala. Raziskovalka: Kdaj je to bilo? Oktobra še? Špela: Ja. Raziskovalka povzame: Če te prav razumem, nimaš več težav? Špela zdaj odgovori malo drugače: Včasih pri kakšni nalogi. Raziskovalka: Kaj je zdaj drugače? Špela: Včasih učiteljico vprašam, včasih pa doma vprašam. Raziskovalka: Tega prej nisi tako počela? Špela: Ja. Raziskovalka: Pa zdaj več to počneš? Špela: Ja. Raziskovalka: Kaj misliš, da bi ti mi lahko kaj pomagali? Špela ne ve.), kot tudi oče (Tudi oče ne ve. Učiteljica matematike pravi, da je v šoli premalo pozorna. Oče pojasni, da ji doma najprej pokaže, potem pa gre. Ampak pravi, da je zdaj to že navada, da Špela nanj čaka.), tudi učiteljica doda svoje videnje (Oče vpraša učiteljico, kako Špelo vidi med poukom. Učiteljica: Večkrat je z mislimi odsotna. Ko razmišlja naprej, ugotovi, da jo moti, ker Špela piše z zamikom.). Prav tako so vsi dejavni, ko se soustvarjajo dobri izidi, rešitve. **Svoj deleže k rešitvi** in dobrim izidom **doda učiteljica** (Nadaljevanje vprašanj o pričakovanjih. Raziskovalka se zdaj obrne na učiteljico: Kaj vi pričakujete od naše skupine? Učiteljica: dve stvari si želim: 1. da bi Špela doma ne delala za matematiko preveč, da ne bo MAT v družini tak bavlav 2. da bi bila pri MAT Špela uspešnejša, da bi imela boljše ocene in da bi se tudi bolj odprla v najinem odnosu.), viden je tudi **prispevke svetovalne delavke** k rešitvi (Dani o pričakovanjih: Da se starše razbremenijo na tem področju (z mamico sva se pogovarjali, koliko delajo doma). Da bi bila Špela bolj sproščena, jaz imam občutek, da je Špelo strah. Ko sem z njo individualno, je bolj sproščena. Jaz mislim, da ima Špela previsoka pričakovanja do sebe, rada bi, da bi se bolj sprejela, da bi se več delalo na sebi pri Špeli, skupaj s pedagogom), **svoj delež k rešitvi dodatudi Špela** (Potem se je učiteljica obrnila na Špelo z vprašanjem: Prvo leto te učim. Če primerjaš ANG, SLJ, MAT – kam greš najbolj z veseljem? Špela odgovori, da k angleščini. Učiteljica: Kaj ti je tam tako všeč? Špela: Nove besede. Zanimive naloge. Učiteljica: Kako se počutiš pri matematiki? Špela: Všeč mi je tudi MAT, vsi predmeti, ampak najraje imam ANG. Učiteljica: Te je kdaj strah? Špela: Ne. Raziskovalka pomaga: Kaj bi lahko bilo še boljše? Špela še enkrat ponovi, da si želi, da bi bolje razumela in lažje delala naloge. Raziskovalka Špeli spet pomaga z naslednjim vprašanjem: Je kakšen del matematike, ki ti je lažji, da si tam lahko samostojna? Špela: Računanje na pamet.) ter oče (Raziskovalka se obrne na očeta glede pričakovanj. Oče: Da bi naloge doma bile narejene brez mene, poskusno.). Iz vseh deležev prisotnih se **vzpostavijo dogovori in dobri izidi** (6 dogovorov: Kadar Špeli kaj ne bo razumljivo,

bo prišla nekaj minut pred uro matematike k učiteljici, doma Špela pri delu za šolo ne bo čakala na očeta, ampak bo sama lotila dela, oče bo samo pregledal, Špela si bo vodila spisek vprašanj, ki jih učiteljica ponavadi ustno sprašuje, učiteljica ji bo napovedala spraševanje, dogovor o tem, kako si bo Špela zapisovala snov med poukom, naloga za očeta, da se uri v pohvalah)(*Raziskovalka vpelje vprašanja o pričakovanjih/ciljih. Špela: Da bi matematiko bolj razumela. Učiteljica pri tem vpraša: Kaj jaz lahko naredim, da bi ti bolje šlo? Špela predlaga, da se dobita nekaj minut pred uro, kadar ji kaj ni razumljivo (dogovor 1).*

Kategorija **osebno vodenje** se v prvem pogovoru kaže v tem, da se celoten pogovor vodi v smer dogovarjanja dobrih izidov, ki se soustvarijo in v raziskovanju začetnih pričakovanj udeležencev. Na koncu pogovora soustvarijo šest dogovorov (Kadar Špeli kaj ne bo razumljivo, bo prišla nekaj minut pred uro matematike k učiteljici, doma Špela pri delu za šolo ne bo čakala na očeta, ampak bo sama lotila dela, oče bo samo pregledal, Špela si bo vodila spisek vprašanj, ki jih učiteljica ponavadi ustno sprašuje, učiteljica ji bo napovedala spraševanje, dogovor o tem, kako si bo Špela zapisovala snov med poukom, naloga za očeta, da se uri v pohvalah).

Etika udeležnosti je prisotna skozi celoten pogovor. Kaže se predvse v **upoštevanosti stališča otroka**(*Raziskovalka vpelje vprašanja o pričakovanjih/ciljih. Špela: Da bi matematiko bolj razumela. Učiteljica pri tem vpraša: Kaj jaz lahko naredim, da bi ti bolje šlo? Špela predlaga, da se dobita nekaj minut pred uro, kadar ji kaj ni razumljivo*), v **pogovoru z otrokom, v slišanju in poslušanju otroka**(*Potem se je učiteljica obrnila na Špelo z vprašanjem: Prvo leto te učim. Če primerjaš ANG, SLJ, MAT – kam greš najbolj z veseljem? Špela odgovori, da k angleščini. Učiteljica: Kaj ti je tam tako všeč? Špela: Nove besede. Zanimive naloge. Učiteljica: Kako se počutiš pri matematiki? Špela: Všeč mi je tudi MAT, vsi predmeti, ampak najraje imam ANG. Učiteljica: Te je kdaj strah? Špela: Ne. Raziskovalka pomaga: Kaj bi lahko bilo še boljše? Špela še enkrat ponovi, da si želi, da bi boljše razumela in lažje delala naloge. Raziskovalka Špeli spet pomaga z naslednjim vprašanjem: Je kakšen del matematike, ki ti je lažji, da si tam lahko samostojna? Špela: Računanje na pamet*).

V srečanju se uporablja **perspektiva moči**. Vodja pogovora **išče vire moči, potenciala v otroku**(*Sledilo je vprašanje o Špelinih močnih področjih. Špela pove,*

da jaha, 'ima' dva konjička (Geto, Brina). Tudi drsa (v Kranju, na Bledu...). Raziskovalka še dodatno spodbudi Špelo: V čem si še dobra? Špela: V plavanju. Kolesarim. Rolam.). Delo na perspektivi moči omogoča tudi postavljeno **odnosno vprašanje** vodje pogovora, ki išče dobre vire v otroku (Raziskovalka ponovno dodatno spodbudi Špelo: Kaj bi odgovoril tvoj starejši brat, če bi ga vprašali, v čem je Špela dobra? Špela: Vse to bi povedal. Najbrž bi se še kaj spomnil.). Otroka v pogovoru prav tako **pohvalijo in najdejo v njem močne vire** (Raziskovalka: Oči, kaj bi vi še rekli – kaj vam je všeč pri Špeli? Oče: Je pridna. Rada naredi temeljito, ko se zavzame za šolo.). Vodja pogovora **sprašuje po izjemah**, ki prinesejo in pokažejo močne vire otroka (Sledilo je spet novo vprašanje učiteljice: Med poukom malokrat vprašaš – zakaj? Raziskovalka je vstopila z vprašanjem očetu: So primeri, ko sama kaj naredi? Oče: Ja, včasih vse. Potem doda: Ni sigurna vase. Če je stoprocentna, potem naredi.).

Kategorija **znanje za ravnanje** se preko pogovora pokaže, ko vodja **predstavi način dela** (Vodja je predstavila idejo partnerskega odnosa. Posebej se je posvetila Špeli, ji razložila pomen izvirni s "pomembno je, da imaš ti zadnjo besedo".) Med srečanjem prav tako vodja, **predstavi otroku določene pojme in koncepte** velikih pričakovanj (Raziskovalka pojasni problem velikih pričakovanj, ki vodijo v razočaranje odraslega, kar otrok zelo začuti.).

Pazljivo **ravnanje s sedanjostjo** se v tem pogovoru odkrije, ko so **vidna pozitivna pričakovanja odraslih** za otroka v prihodnosti (Raziskovalka se obrne na očeta glede pričakovanj. Oče: Da bi naloge doma bile narejene brez mene, poskusno. Maksimalni cilj: da bi do junija bila samostojna, da ne bi več name čakala.). Delo in soustvarjanje se je osredotočalo v sedanjost. Vodja se vrača v preteklost le po dobre stvari, kar dokazuje uporaba **vprašanja izjem** (Sledilo je spet novo vprašanje učiteljice: Med poukom malokrat vprašaš – zakaj? Raziskovalka je vstopila z vprašanjem očetu: So primeri, ko sama kaj naredi? Oče: Ja, včasih vse. Potem doda: Ni sigurna vase. Če je stoprocentna, potem naredi.) ter po **podatke, ki so koristni** za sedanje delo (Špela je lani imela MAT 3, prav tako naravoslovje). Delo in soustvarjanje se je osredotočalo in potekalo v sednjosti.

4.1.1 Prvi pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja

Prvi pogovor nima veliko vidnih, ubesedenih **prispevkov vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja**. Gre za posledico tega, da je srečanje uvodno, prvo. Vseeno pa je opaziti **boljši občutek prisotnih po delu** in nekatera nova spoznanja (*Učiteljica ima že danes boljši občutek, ker ve, da se je Špela ne boji. Prej je mislila, da se je boji, tako jo je doživljala pri pouku.*). Ravno tako pa so vzpostavljeni dogovori (Dogovori: Kadar Špeli kaj ne bo razumljivo, bo prišla nekaj minut pred uro matematike k učiteljici, doma Špela pri delu za šolo ne bo čakala na očeta, ampak bo sama lotila dela, oče bo samo pregledal, Špela si bo vodila spisek vprašanj, ki jih učiteljica ponavadi ustno sprašuje, učiteljica ji bo napovedala spraševanje, dogovor o tem, kako si bo Špela zapisovala snov med poukom, naloga za očeta, da se uri v pohvalah.).

4.2 Drugi pogovor – predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa

Drugi pogovor se zaradi na novo prisotnih ljudi, ponovno začne z **dogovorom o sodelovanju**, ki vsebuje **predstavitev sodelavcev, projekta in načina dela** (*To je projekt, eno šolsko leto. Hodimo na 9 šol, grupa kolegic smo iz FSD, na vsaki šoli po Sloveniji imamo 2 učenca, starše učiteljice pri predmetu, kjer so kakšne težave in želimo podpreti otroka, da bi te težave uspešno premagal. Poskušamo se učiti na malo drugačen način, na način, ki je učiteljem in svetovalnim delavcem, nekaterim že zelo domač.-Način, kjer res poskušamo biti partnerji. Način, kjer res poskušami biti sodelavci.*). V tem prvem delu prav tako vodja pogovora prosi za **dovoljenje za snemanje pogovorov**, ki bi olajšalo nadaljnje delo in *analizo* (*Tamara je beležila, js sem bolj vodila pogovor, potem sva videli, da je to veliko enih podatkov in sva danes prišle z diktafonom in prošnjo, če lahko snemamo pogovor, ker midve potem veliko lažje beležive.*). Posebej se tudi opredeli **vloga učiteljev, svetovalnih delavcev v projektu**(... *potem zabeležijo malo po takem srečanju svoje vtise. Kaj prepoznajo od teh konceptov, idej, ki smo jih koristili, ali se da na ta način skupaj ustvarjati, soustvarjati rešitve, da skupaj vsi delamo.*). Udeleženi **potrdijo delo v projektu** (*Zdej potrdite, če vam je v redu Helena na tak način sodelovat, ostali so že zadnjič potrdili. Helena: v redu ja.*). Na začetku se še **predstavi delo na trenutnem srečanju** (S

pomočjo učiteljice matematike, ker Dani je bila takrat zasedena, se vam ni mogla pridružiti, ko ste se na vmesnemsrečanju videli in bi pogledali, kaj je bilo tam novega, od tam še kakšne stvari preverili in na novo odgovorili in nato še ocenili ali je treba kaj spremeniti, kakšne dogovore nadaljevati, ali se je kaj novega pojavilo in mormo s tem se ukvarjat, glede na problematiko bomo se dogovorili, kakšne so želene spremembe, rešitve in potem bi naredili skupaj nek načrt kaj do naslednjič. Na koncu se bomo zmenili tudi o datumu, kdaj bomo znova vsi skupaj. Mi imamo že en predlog, če vam bo ustrezal.).

Drugi pogovor nakazuje skozi **soustvarjanje rešitev in uporabo instrumentalne definicije problema** pozitivne premike k dobrim, dogovorjenim rešitvam. Vsak prispeva svoje deleže k temu. Vodja pogovora se na začetku fokusira na **opredelitev izhodišča za delo**, ki so ga že določili (*Tvoj problem je matematika, zadnjič smo rekli, da je to en predsodek v družini, a ne... in da je tudi mogoče razlog, da je zdaj matematika ta velik problem*). Nato je najprej viden **delež otroka k dogovorjenim prvim dobrim izidom** (*Ne par min prej ne, samo med poukom sem spraševala kot vsi ostali*). Ravno tako je viden **delež otroka pri ostalih dogovorih** (*ja bolje je, da učiteljico vprašam, ker prej sem tako vprašala Saro in če ona ni vedela sem šla do učiteljice*). V pogovoru aktivno sodelujejo tudi **učiteljica, ki prispeva k rešitvam** (*Učiteljica: pa še zmeraj pride do mene pa se mi zdi, da se ti zdej Špela, zelo tega držiš. Da prideš do mene pa rečeš: tega pa še vedno ne znam, to pa nisem znala narediti, pa pride, da ji razložim tako individualno. Učiteljica: to je pomembno, da to možnost ima*), tudi **mama prispeva k dogovorom** (*Ona meni zmeraj pravi, je bil oči kaj vesel (vmes jo prekine oče), čakaj malo (prekine očeta, ki hoče nekaj reči), jaz sedaj povem tako kot ona reče, to ni moje...je bil vesel, ampak ne toliko kakor jaz, jaz se zmeraj zaderem, da ji to da samozavest. (okoli dogovora, da naj se oče uri v pohvalah do Špele)*), viden je prav tako **prispevek raziskovalke** (*Raziskovalka: potem je treba pogledat, koliko časa zmore... in nekako vpeljati, kaj je treba narediti, da je spet ok ...in če otrok dobi več izkušenj, da ima nekaj od tega, da nekaj dobi namesto tistega, kar dobi od razgrajanja. Jaz to vidim tako, da je to neposrečen način, kako zadovoljevati ene potrebe..potem pa bo začel opuščati ta vzorec. Sedaj pa zgleda nekaj dobiva od tega, kar drugače ne zna..)* **ter prispevek očeta** (*Ne morem sedaj v zrak skakati, povem pa zmeraj, da je fajn, prima...*). Skozi pogovor se na novo odkrijejo **težave otroka, ki jih otrok ubesedi** (*Mogoče tako malo že misliš,*

da bo v redu, ko kaj hoče od tebe, je tako ...npr. danes smo imeli ene piramide iz časopisov, ko je kaj hotel, je bil tako prijazen in je rekel, da si ne bo več delal norce iz mene, drugač se pa bo, sam mu pol vseen nisem dala, ker mu nisem verjela. Ker potem vedno začne...). Vseskozi se spodbuja prisotne za svoje prispevke, mnenje; to je vidno v **odpiranju prostora za vse udeležene** (1. -Kaj bi bil potem plus tega, da sama sediš? Kaj se ti zdi, da je bilo bolje? Raziskovalka: Učiteljica je rekla, da je ... učiteljica je rekla, da je njej bolje, ker ve, kdaj se ne znajdeš, kaj ne razumeš. Zdej to je jasno, njej je bolje. Kaj se pa tebi zdi, je sploh zaradi česar to zdej bolje? 2. - Naša naloga je pa, da ti to omogočimo in tudi vama seveda in ena drugi. Tako, da popolnoma razumemo, da v fazi lahko bolj aktivno sodeluješ, lahko več izraziš, v kakšni drugi fazi si vzameš čas, si bolj previden in formalen v teh procesih. 3. - Za nič te ne bomo obtoževali). **Rešitve se skozi pogovore soustvarjanjo** (-Potem pa smo rekli, dajmo poskusiti vendarle, da bi se ti lotila domače naloge, ne da bi čakala na očija in vse, kar se ti vsaj majčken zdi, da bi lahko znala, narediš, seveda, kjer se ti pa čisto ustavi, pa počakaš na očija. smo se zmenil, da od zdaj naprej naloge delam tako sama, da nič ne čakam očija in potem, če kaj ne znam, pa potem učiteljico vprašam...) in **raziskujejo** (-Za vsako stvar si čakala očija, nisi si nič zaupala. A je bilo tako približno? (potrditev Špela)). Vsi, ki sodelujejo, imajo odprt prostor, da lahko izrazijo svoja mnenja, to se dobro opazi, ko **raziskujejo vzroke za slabo pisan test (otrok, oče, učiteljica)** (1. -...js mislim, da jih je čisto zamešala med seboj...(oče), 2. - ... ja men se je zdelo da, tisto, kar ne znam, sem si pustila, na začetku, samo se mi je zdelo, da je bilo bolj malo takih, pol sem pa bila še kar vesela, da mi gre, pol sem pa prišla pa kar dve eno za drugo nisem znala. Sam drugač sem pa mislila, da bom kake tri pisala ...tako prvo ...(otrok)). Ko je vodja raziskovala korake, napredke je **postavila tudi odnosno vprašanje** (-ampak, če bi bila ti očka, kako bi pokazala? Špela: ne vem, da bi mu čestitala. (z roko). Ja, pa bi povedala, da se je potrudil. Špela: ne no ne glih tako. Mogoče bi ga objela, rekla, da je lepo, daje dobil dobro oceno...).

Osebno vodenje se izraža skozi **usmerjeno vodenje k dobrim izidom** raziskovalke (Potem smo meli en konkreten načrt, mislim, da smo se ga že malo dotaknili, da bo učiteljica Špeli spraševanje napovedala, da bo to vajin individualni dogovor kdaj, kaj, in za torek, takrat po tistem našem srečanju, sta se že zmenila, da boš vprašana, poskusno, pravila. Enačba pa take stvari. To je že bilo. In, je šlo v

redu?). Za jasno razumevanje je vodja **povzemala trditve za lažje razumevanje** (*Praviš, da ko ona dela s tabo, je v redu, ko ji razložiš. Potem pa ji daš naloge, se ji pa kar ustavi.*). Da je vodenje osebno je bilo vidno s **podelitvijo izkušenj odraslih** (*To smo pa odrasli veš, nam je tudi nerodno in če ja kakšna taka situacija pol tudi ne upamo pokazati, kar bi bilo včasih dobro.*). Pogovor je vseboval tudi temo **sočutja** in razumevanja otroka (*Tudi mogoče Špeli ni tako enostavno vse povedati, kako se počuti in kaj bi rada, tudi mogoče nisi bila navajena (Špeli), da bi te tako spraševali.*). Vodja pa je dostikrat tudi **poudarila pomembnost proslavljanja in prepoznavanja uspehov, premikov** (*...drugače lahko res malce raziskujeta, kako proslaviti, a ne. To deluje na nas tako motivirajoče in da se odpravi tista blokada in predsodek, če je, da se lahko začne brisati, ne. To so lahko majhne stvari, ampak nekaj, da si lahko privoščimo. Da se ustaviš in tisto proslaviš.*).

Kategorija **etika udeležnosti** je prisotna skozi celoten pogovor. Vidi in izkazuje se skozi spoštovanje **otroka kot strokovnjaka za svoje življenje** (*- ...ves smisel je v tem, koliko se otroku pridružimo, mu damo možnost, da če on zaživi v tem pogovoru, lahko res sproščeno govori, da pove, da iz svojega zornega kota pove in iz svojih izkušenj, da ga podpremu, da sepravzaprav opira na lastno izkušnjo. Da pove, kaj je bilo dobrega, kje so bile ovire.*). Prav tako se vodja pogovora in ostali odrasli **umikajo od moči** (*Tudi mi se moramo učiti malo stopiti iz enega položaja, da vse vemo bolje kot otrok in da pravzaprav bom js povedala, kaj ti rabiš ne pa ti mi povej, kaj rabiš.*). **Otroku se pridružujejo odrasli tam, kjer je** (*Učiteljica: Sem vidla, da sem te z izjavo zbegala, ker sem rekla, da te bom sam po kontrolni spraševala, nisem nič opozorila še za pravila. Tako, da sem pol dala po kontrolni nalogi, da ja malo dobila samozavest, da zna pa sva pol še ostale stvari mal pogledali ...*). **Otroka** se v pogovoru vidi in sliši, **lahko izrazi svoje mnenje** v vseh situacijah (*Mogoče tako malo že misliš, da bo v redu, ko kaj hoče od tebe, je tako... npr. danes smo imeli ene piramide iz časopisov, ko je kaj hotel, je bil tako prijazen in je rekel, da si ne bo več delal norce iz mene, drugač se pa bo, sam mu pol vseen nisem dala, ker mu nisem verjela. Ker potem vedno začne...*). Prav tako se **otroku odpira prostor**, da lahko pride do besede (*Katera ti bolje razloži? Sara ali učiteljica? Špela: Učiteljica. Učiteljica: ni nujno veš, ker lahko bi ti tudi Sara. Včasih si tudi otroci med seboj znajo na svoj način razložiti. Takoda če boš mela občutek, da ti kdo drug kdaj bolje pove, lahko to mirno poveš. Ne bom jaz nič užaljena, ker mi je to jasno. Špela:*

ne, saj je bolje, če vas vprašam.). **Pogovor** se ne zaključi, ampak **se nadaljuje** v naslednje srečanje (...to pomeni, da do naslednjega srečanja, že vašega tudi, nadaljujemo s tem, kar smo delali ..., da samostojno poskušaš matematike delat, da velik vprašaš učiteljico, da sprašuješ, hodiš med poukom vprašat učiteljico, potem, da se urimo v hvalah in da nadaljuješ s svojim načinom, kako s tem fantom poveš svoje na tak duhovit način in veš, da to nima veze s tabo...). Pomembno je tudi, da ima otrok v skupini prostor in **pravico do resničnosti** (Ja, zdaj se tukaj govori tako kot je...).

Vodja pogovora je skozi celoten proces srečanja pozorna na **perspektivo moči** za prisotne. Napisano dakazujejo razne **pohvale otroku** (1.-Zelo lepo ti paše frizura, izgledaš zelo odrasla, zelo ti paše, 2. -Ker, če se jaz spomnem, si ti taka perfekcionalistka, da hočeš, da je vse tako super, da se sploh nisi domačih nalog lotila, dokler ni oči prišel. Se spomneš?, 3. - Ampak to je sedaj že drugi primer, da nekaj, kar siprej tako, je bilo ločeno, te je motilo, hkrati početi, zdaj lahko bolj uspešno. Tako, da vidiš, kaj vse ti zmoreš. A bi si ti mislila to dva meseca nazaj?). Delo na perspektivi moči je prav tako **iskanje možnosti, kjer se je zdelo, da jih ni** (Zdaj mene zanima Špela, a si se ti samo sebe presenetila? Da v bistvu sama znaš več, kakor si mislila? Špela: Ja kar.). Najdeni in ubesedeni so bili tudi **viri moči pri otroku** (Špela: Jaz tako, ko mi kdo kaj reče, potem rečem kaj nazaj. Ne grdo (Razikosvalka: ampak odločno), ko je reku, da sem kosmata in če bom kakšno kučmo naredila, sem rekla, da bom še njemu eno prinesla.). Pri drugem srečanju je že vidno **okrevanje otroka** (Sem dobila 4, sem bila vprašana, smo se zmenili, da bom vprašana, sem dobila 4, pa še ko smo pisali kontrolko sem ena pisala, pa sem pol popravila, ko sem bila vprašana, pa sem pol 4 dobila). Rezultati pokažejo tudi delo na **opolnomočenju otroka** (No, glej kolikokrat smo te danes že pohvalili, koliko imamo točk. In ko boš sama rekla, ne znam reči, kako ne znam, seveda znam, naredila bom. Če bo narobe bo pa pač narobe.), **iskanje izjem** pri stresnih situacijah (Druga stvar si pa rekla, da je včasih bolje, ni čisto vedno. To bi me zanimalo, kdaj je bolje...to bi bilo zelo dobro raziskovati ...kaj je takrat drugače. Npr. ko imate vi z njimi ...), **podpora otroku** (Nipalilo kaj ..., ker on je hotel, da se razburiš in ne vem kaj..., to mi je zelo dobro in js bi rekla, daj še s tem nadaljuj...take bistre, duhovite mu daj nazaj in boš vidla, da bo vidu, da ne more. Še otepati se ga boš morala...), **proslavljanje**, ki v otroku odzove samozavest (-Ona meni zmeraj pravi, je bil oči kaj vesel pravi, čakaj

malo (prekine očeta, ki hoče nekaj reči), jaz sedaj povem tako, kot ona reče, to ni moje ...je bil, ampak ne toliko, kakor jaz, jaz se zmeraj zaderem, to ji da samozavest ...), pohvalo pa dobi tudi učiteljica za svoje delo (Vaša učiteljica matematike je primer učiteljice, ki je že zelo blizu takemu načinu dela (kot ga prej opisujejo)).

Kategorijo **znanje za ravnanje** opisuje določene teoretične koncepte za razumevanje, tako vodja pogovora **poimenuje in opiše** določene besede (*Mi temu srečanju pravimo izvirni delovni projekt pomoči. To je pomoč za učenca, otroka in seveda ostale udeležence, je projekt, ki ima nek cilj, neko izhodišče, in poskušamo do cilja pridet v tistem časovnem okvirju.*), **opiše besede izviren delovni projekt pomoči** (*Je delovni projekt, ker je to eno delo, ki ga moraš vložiti. To ni samo po sebi umevno, se mormo za to malo namatrati, mal utruditi, se dogovarjati, preverjati, če nam dobro gre, če zmoremo dogovore uresničevati in pravimo.*), prav tako vodja **predstvi vlogo otroka v tem projektu** (*Ves smisel je v tem koliko se otroku pridružimo, mu damo možnost, da če on zaživi v tem pogovoru, lahko res sporščeno govori, da pove, da iz svojega zornega kota pove in iz svojih izkušenj, da ga podpremu, da se pravzaprav opira na lastno izkušnjo. Da pove, kaj je bilo dobrega, kje so bile ovire*), razloži pa tudi **pomen pozitivnih izkušenj za otroka**, ljudi (*Raziskovalka: Potem je treba pogledat, koliko časa zmore ...in nekako vpeljati, kaj je treba narediti, da je spet ok ...in če otrok dobi več izkušenj, da ima nekaj od tega, da nekaj dobi, namesto tistega, kar dobi od razgrajanja. Jaz to vidim tako, da je to neposrečen način, kako zadovoljevati ene potrebe ...potem pa bo začel opuščati ta vzorec. Sedaj pa zgleda nekaj dobiva od tega, kar drugače ne zna ...*). Raziskovalka **ubesedi, kaj pomeni sodelovanje** (*...imamo neka znanja, neke ideje, izkušnje, ampak sedaj skupaj z vsemi vami poskušamo, da sproti pogledamo, če je kaj uporabnega, če ni vržemo ven, ustvarimo druge ideje ...*).

Delo in **ravnajnje s sedanjostjo** je prav tako kategorija, ki je bila transparentno opažena skozi pogovor. Vodja pogovora jasno izrazi, da je potrebno **dovoliliti dovolj časa za spemembe**, varovati čas v sedanjosti, da se zgodijo spremembe (*Tako, da je to res učenje in vema, da rabimo tudi en čas, sploh v tej začetni fazi, da se res začnemo počutiti varne, da se navadiš novih obrazov, tudi midve sva ti bile neznani bolj ali manj.*). Poudarjeno je tudi **proslavljanje** sprememb, korakov pri delu (*vau...a ste vi to kaj proslavili? Kar je v tem blokcju napisan, o je proslaviti*). Vidno je tudi **spodbujanje otroka, da ubesedi spremembe** tukaj in zdaj, za upanje v prihodnosti

(Raziskovalka: *Ti praviš, da je zdaj malo drugače, kot je bilo takrat še?*). Otroku je v pogovoru zagotovljeno tudi **dovoljenje, da ne zna** (Učiteljica: *Sedaj imaš že veliko naloge prav ...če boš pa kdaj imela veliko narobe, tudi to se ti bo zgodilo, ni treba, da si žalostna. Lahko sama sebi rečes, saj sem mela veliko narobe, ampak sem pa delala sama. Do drugič bo pa spet bolje. In ne sekiraj se. Tudi če imaš narobe. Tudi to mora biti. To je vaja ...vajo delamo, da skozi napake pridemo do uspeha.*), ubesedena pa so tudi **pozitivna pričakovanja v prihodnosti** (Raziskovalka: *Res zbuja eno upanje...*). Pri raziskovalki je vidna **osredotočenost za delo v sedanjosti** (Raziskovalka: *Ne prihajamo kot izvedenke, imamo neka znanja, neke ideje, izkušnje, ampak sedaj skupaj z vsemi vami poskušamo, tudi mi pravimo temu projektu, da je tako akcijsko raziskovalen, to pomeni, da mi sprti pogledamo, če je kaj uporabnega, če ni vržemo ven, ustvarimo druge ideje*). Vodja se osredotoči na **preteklost, ko išče koristne podatke za sedanjost** (*Zdej bi jaz tako vodila pogovor, da bi si najprej pogledali, kaj smo prejšnjič govorili, do kam smo prišli v naših dogovorih, pa bi malo preverili, kako vam je šlo.*). Pri dogovorih pa opazim **usmerjenost na konkretno delo v sedanjosti**, ki omogoča kvalitetne rešitve (Raziskovalka: *No, to je pomembna stvar. Rešiti spor, to je fokus. Pomembno je vedno konkretno se zmeniti. To je premalo. Ker tako ali tako najbrž vsi vemo, da je nekaj treba rešiti, ampak ravno zato, ker ne znamo, se stvar ponavlja. Kaj lahko, kakšne ideje imate? Na kakšen način?*).

4.2.1 Drugi pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanj delovnega odnosa soustvarjanja

Drugo srečanje prinese več pozitivnih sprememb kot **posledice dela, soustvarjanja**. Vidna je večja **samostojnost otroka** (*Pol po testu pa se je sama naučila, pa je pol dobila 4.*). Opaziti je tudi **premagovanje teze, da je matematika negativni predsodek** (*To pomeni, da je lahka matematikat tudi majčekfajn– Špela potrdi*). Pri otroku se opazi **večja sproščenost** (*Špela: vVredu. Bolje kot prvič ...*), **ustvarijo pa se novi pomeni** med sodelujočimi, ki pomenijo napredek pri delu (*Ja, jaz sem takrat rekla, da me zelo moti, da zadaj ostajaš, da ko jaz razlagam, napišem na tablo, ti ne pišeš. Ti si pa razložila, da takrat najraje poslušáš, potem kasnej pa zapišeš. Jaz sem mislila, da ji navkriž hodi, pa me je Špela prepričala, da ji ta sistem bolj odgovarja. Tako, da sem jo potem pustila pri miru. A boš ti povedala, kako ti vidiš pa bom pol še jaz...*).

4.3 Tretji pogovor predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa

Dogovor o sodelovanju pri tretjem pogovoru vsebuje naslednje pojme: v uvodnem delu tretjega pogovora vodja najprej vse pozdravi – **uvodi pozdrav** (*Raziskovalka: Lepo, da ste spet z nami.*). Nato se ponovno **opiše vloge in cilje projekta** (*...smo rekle, da moramo poudariti, da smo me en delovni tim, skupina, ki skupaj delamo, sodelavke, partnerice, ki smo tukaj zato, da bi tebe podprli, da boš lahko tako uspešna v šoli, kot si želiš.*). V nadaljevanju vodja **predstavi delo na trenutnem srečanju** (*Danes je v celotnem procesu približno sredina dela in imamo predvideno v našem projektu t.i. vmesno oceno, ovrednotenje, kako smo zadovoljni z delom, kaj bi še želeli in zato je najina naloga, da nekaj znova še njih vprašamo, pa vas bomo še vprašali, pa ni treba tako zelo široko kot ste prej povedale, da malo ocenimo ta način dela, to je ena naloga za danes. Potem pa je seveda osrednja naloga, da pogledamo kaj smo se zadnjič zmenili, kaj so bili premiki v pozitivno, v to smer, ko smo se za njo dogovorili, kje je treba še malo drugače načrtovati.*). Na koncu pa se vsi prisotni še **dogovorijo** in časovno uskladijo za **naslednje srečanje** (*Malo bomo proslavljale, so že ptički čivkali, da so se lepe stvari dogajale in da pogledamo sedaj za naprej, a ne. Nek datum smo že predlagali?*).

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev se skozi pogovor pokažeta, ko vodja **preverja uspoštevanje prisotnih pri delu** (*Raziskovalka: Si ti zdi kar v celoti vse v redu? Si imela kdaj občutek, da bi še kaj želela povedati ali razložiti, pa ti nismo dali te možnosti?*) in **odpira prostor za prisotne** (*Raziskovalka: Meni se zdi pomemben ta dogodek ...tudi zato, da vesta, da lahko poveta...*). Svoje **prispevke skozi pogovor ubesedi mama** (*...in pravi več kaj mami, nisem naredila sama matematike, v šoli učiteljici pa sem rekla, da sem jo sama naredila ...pa sem rekla: Zakaj pa? Pa je rekla, da se je bala, da ne bo učiteljica huda, ker nisem znala. Sem rekla, glej midve bova lepo spodaj napisale, da ti nisi povedala tako, ker si se bala ... treba je povedati tako, kakor pač je, po pravici...če smo se zmenili, da boš sama delala, boš sama delala ...zakaj jo je bilo pa strah, pa ne vem ...*). Skozi sodelovanje in soustvarjanje v pogovoru se **odkrije tudi nov problem** (*Raziskovalka: O, dve enki? Špela: Ja. Raziskovalka 1: Pa pri telovadbi? Kaj pa je to bilo? Špela: Pri odbojki sem enkrat zgrešila in gre takoj ena ocena dol, jaz sem pa večkrat zgrešila...*). V pogovoru se odpre tudi prostor za **dajanje prispevkov**

učiteljice(Učiteljica: Ponavadi se na koncu leta trud ocenjuje ...tako da če bi se pokazala...Učiteljica: Ne, jaz mislim, da če boš sproti Špela kazala željo, da bi izboljšala ocene, da boš pokazala, kakor najbolje znaš, da bo njeno delo cenjeno in da bo na koncu leta tudi temu primerno visoka ocena... Učiteljica: Bom jaz še malo ogovorila učiteljico za telovadbo ...), viden je prav tako **prispevek raziskovalke**(Raziskovalka 1: Če kdaj ne gre, se to zgodi in najbrž ni problem, da ji pomaga ...bi bilo fajn, da je ni bi bilo strah povedati, dans pa nisem sama ...sem čakala na očija, kerje bilo preveč...razložiš čisto iskreno, a ne.), **prispevek otroka** (Špela: Ko sem nazadnje 5 dobila je bil zelo vesel ...Raziskovalka: Kako je pa to pokazal?Špela: Ko je v službi in govoriva po telefonu, nima nikoli časa, a ne...ko pa povem za kakšno dobro oceno, zmeraj reče bravo, čestitam in je tako zmeraj vesel ...(glede dogovora okoli pohvale očeta za Nežo))ter **pripevek svetovalne delavke k dobrim izidom**(Dani: npr. jaz se spomnem še brata njenega, matematika je bila skoz problem. Zato sem tudi mislila, da ste zaradi tega v družini obremenjeni, tudi Špela. Ampak jaz mislim, da je absolutno velik napredek. Pa priložnost za njo...). Dobri izidi se pomagajo odkriti tudi z **vprašanjem sprememb**(...ampak bi bilo prvo moje vprašanje: preden ste začeli delati, koliko časa si porabila za mat, pa sedaj, koliko porabiš? A je to kaj razlike?). Pri srečanju se tudi poudarijo in iščejo **napredki pri dogovorih in rešitvah** (Špela: Ko sem nazadnje 5 dobila je bil zelo vesel ...Raziskovalka: Kako je pa to pokazal?Špela:Ko je v službi in govoriva po telefonu, nima nikoli časa, a ne...ko pa povem za kakšno dobro oceno, zmeraj reče bravo, čestitam in je tako zmeraj vesel ...).

Osebno vodenje k dobrim dogovorjenim rešitvam je definirano kot **sodelovanja in uresničevanje zelenih sprememb** (Da se dogovarjamo in da so tudi rezultati boljši...). Odrasli z otrokom **podelijo lastne izkušnje in lastne značilnosti** (...veš je učiteljica nam zaupala, da ko zunaj šole, koga sreča pa spozna, pa jo vprašajo, kaj pa ti počneš, pa pravi, delam na šoli ...pa jo vprašajo, kaj pa...pa da ji je včasih kar malce težko povedati, da uči matematiko. Ker veliko ljudi ima komplekse pred mat ...), vodja pogovora pa vseskozi **vodi pogovor k zelenih izidom**(Raziskovalka: Domača naloga, da do naslednjič preverita ...fajn je, da ti ni zoprno k teovadbil hoditi. Mora ti biti v veselje, to je že pomembno ...da ne bo sedaj to problem. Bi bil smešen rezultat našega dela: matematika najbolj priljubljena, telovadba osovražena...).

Etika udeležnosti posebej opredeljuje vlogo otroka, ki pomeni tudi upoštevanje **otroka kot strokovnjaka za svoje življenje** (Špela: *Ja, ko ste me vprašali, sem potem lahko veliko povedala o tej stvari, pa še na vsa vprašanja sem lahko kaj povedala ...*). Odrasli v pogovoru se velikokrat **pridružijo otroku tam, kjer je** (Raziskovalka 1: *Tako, da ima veliko v rokavu tudi Špela...ti si glavna...mi te samo v tem podpremo, kar ti že si..*) in **upoštevajo otrokovo pravico do resničnosti** (Raziskovalka: *Kaj se tebi zdi Špela, a si se v tem načinu dela našla, si se v redu počutila, da si lahko prišla do besede? Ne samo, da smo te spraševali, da smo tudi upoštevali, kaj si želela? Imaš takšen občutek? Špela: Ja...*), kar se kaže tudi v tem, da **otrok izrazi svoje mnenje** (Špela: *Meni je samo tako ...ko kdaj kakšni eno ne znajo, jaz pa dans npr. tri nisem znala ...pa ne vem, kaj naj naredim, ko si zmeraj pol vsi norce delajo ...*). Vidna je **potreba po povratnih informacijah** za ustvarjanje novih skupnih pomenov (Raziskovalka: *To si slišala, da le še sprašuj...še kaj? Je to glavna stvar?(Špela potrdi), da imaš dovoljenje, da le sprašuješ ...da potem tudi ona bolj ve. Njej se zdi, da super pove, potem pa vidi da ni tako super za vse...ona potrebuje od tebe, da ji daš kakšen signal.*). Učiteljica prav tako **povabi otroka s skupnemu učenju** (Lahko, da jaz tudi ne razložim stvari tako, da jih ti razumeš. In ko ne razumeš, reci.). Izkazana in vidna je tudi **podpora otroku** (Raziskovalka: *Tako to so sedaj naši dogovori ...cilje smo nekako dosegli ...pomembno te je podpreti, da boš s tem zdržala do konca šole. Da res to ni več breme, da ni strahu, da se utrdi ta novost, a ne ...*) in **živo zanimanje za otroka** (Raziskovalka: *Tudi kaj vse si lahko povedala, kdaj imaš občutek, da smo te zelo poslušali...*).

Perspektiva moči je tudi v tretjem pogovoru prisotna skozi celotno dogajanje. **Otrok** v tem pogovoru že sam **ubesedi napredek** (Špela: *Ja, takrat se še nismo nič zmenili, potem ko smo se pa več stvari zmenili, je bilo bolje.*). **Otrok prav tako potrdi, da je tim na pravi poti** (pohvala celotni skupini) (Špela: *Ne, meni je v redu ...*). Odkriti so tudi **varovalni dejavniki pri otroku** (Špela: *Ja, da ima tako veliko kocino na nosu, da si jo mora čimprejodpuliti ...mam še malo drugačno varianto. Ravno danes je bilo to ...Matej mi je nekaj kar težil in težil, da sem kosmata ...sem mu pa rekla, da ima tako veliko dve dlaki, da jih ne vidiš pod povečevalnim steklom, da je premajhen ...(smisel za humor pri otroku)*), ki so prav tako podpora in viri otroku. **Pohvalo dobita tudi oče in mati za to, da je otrok, kakšen je** (Ampak to je

velik tvoj prispevek že, od mamice in očija, da je taka ... Raziskovalka: Zelo velik vpliv imate starši, ja, ...to zelo občudujemo...). Velik del pogovora se osredotoča na **iskanje virov in moči pri otroku**(...da vidiš, da si tudi ti sposobna za mat, če pogledaš ocene, imaš do 4, vse, samo še pet ti manjka, tako, da se lahko tudi sama naučiš mat za dobro oceno ...). Prisotne pa so tudi **pohvale otroku** (-Raziskovalka: Zelo si vestna Špela...) in **dvigovanje motivacije otroku**(Učiteljica: Učitelji zelo pozitivno gledamo na to, da se nekdo trudi ...tudi oceno lahko dam višjo, pa jo znam utemeljiti ...s tem, da se zelo trudi, vedno je prišla na dopolnilni pouk...ali zmeraj pride pobuda s strani otroka za dopolnilni pouk.).

Znanje za ravnanje pomeni utemeljitev določenih besed, ki jih sogovornik ne razume. To se pokaže skozi **razlago besede, ki je strokovna**- suverenost(Špela suverenost je to, da tudi ti nekaj hočeš, da sama stojiš za tem, da nekaj želiš pa hočeš. Smostojno. In greš in zato te ne bo strah vprašati, to te zmeraj tako pohvali učiteljica...to se mi zdi krasen tudi načina ne, da fizično prideš do nje, ni to dvignat roko pred celim razredom. Nam vsem skupaj je pa to tako krasno ...) ter skozi **razlago partnerstva**(Smo rekly, da moramo poudariti, da smo me en delovni tim, skupina, ki skupaj delamo, sodelavke, partnerice, ki smo tukaj zato, da bi tebe podprli, da boš lahko tako uspešna v šoli, kot si želiš.).

Ravnanje s sedanjostjo je kategorija, ki vsebuje **osredotočenost na delo v sedanjosti** in **napredku**(Raziskovalka: Dodatni pouk in kako si preverjala doma...to se ti zdi, da ti je najbolj pomagalo? Zdaj če se spomneš, ko smo začeli, par mesecev nazaj, pa danes, če pogledaš, je kar nekaj časa minilo, cela zima, kaj je sedaj bolje, kot je bilo takrat? V zvezi s tvojo mat ...) v sedanjosti za prihodnost. Prav tako so preko pogovora vidi, da ima **otrok priložnost in čas, da se izrazi, da zmore**(Učiteljica:Se mi zdi, da je Špela imala zelo srečo, da smo tu. Mi bi se mogoče se parkrat srečali, ne bi se pa tako pogosto srečevali ...bi verjetno manj naredili kot sedaj, ko se res vsaj enkrat na mesec ali 14 dni vidimo ...). Na tretjem srečanju se že pokaže, da je zagotovljen čas za to, da ljudje doživijo pozitivne izkušnje, ki so: **da lahko vplivajo na prihodnost**(Raziskovalka: Da sodeluješ v procesu , ko se naloge določijo, potempa seveda prevzameš odgovornost. Ker, če sodeluješ, imaš občutek, da imaš vpliv in spontano prevzamemo odgovornost. Če pa ti drug naloži, pa ne deluje. Si lahko otrok ali odrasel.) ter **izkušnja enakovrednosti vseh udeležениh** (Dani: niti ne, ker se mi zdi, da smo tako enakovredni partnerji in je vsak odgovoren

za svoj delež, vsak je svoj delež dobrinesel k temu, to je špica. Ne vem, če je še lahko bolje od tega ...to je za razvoj otroka še najbolj pomembno...).

4.3.1 Tretji pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja

Prispevki konceprazpostavljanjedelovnaga odnosa so pri tretje pogovoru že precej transparentni. **Otrok ubesedi dobro počutje** (Špela: *Fajn mi je, da ko kaj vprašam, zmeraj razložite, pa da imam pomoč za matematiko, ko mi res ne gre tako...*). **Otroku se prav tako večja lastna ustvarjalnost** (Špela: *Po moje mi je pomagalo, ko sem hodila k dopolnilnemu pouku, kadar je bil. Pa ko sem domov prišla, sem najprej v učbenik pogledala, pa ko smo v šoli take razpredelnice delali, pa sem potem pogledala, pa sem imela kar dosti prav.*), delo prispeva tudi k **preseganju lastnih predsodkov** (Dani: *npr. jaz se spomnem še brata njenega, matematika je bila skoz problem. Zato sem tudi mislila, da ste zaradi tega v družini obremenjeni, tudi Špela ...ampak jaz mislim, da je absolutno velik napredek. Pa priložnost za njo.*(svetovalna delavka o Špeli)). Ubesedena je tudi **večja sproščenost otroka in olajšanja** (Špela: *Dober ...kar malo bolje, a ne ...ker je bilo vedno zoprno, ko sem vso nalogo naredila, samo za mami je še malo ostalo, pa sem počakala na očija. Ko sem šla potem ven me je skozi skrbelo, če bo oči prišel pravi čas, al pa da bo kaj vmes prišlo. Sedja pa sama naredim pa potem še kaj vprašam*) pri matematiki. **Ustvarjajo se novi skupni pomeni** prisotnih (Saj smo se potem pogovarjale, ko je rekla, da mi ni upala povedati, da ni sama naredila ...meni je to ena povratna informacije, da vem, o čem se še pogovarjati, kaj še lahko naredimo, da ti bo lažje. Vse je pa z namenom, da bo tebi boljše, da boš lažje delala...), **otroka se osvobodi od strahu** (Učiteljica: *Tako kot jaz vidim stvari, pa upam, da jih ne vidim preveč optimistično, meni se zdi, da smo naredili en napredek. Da nimaš več takega strahu pred matematiko, da ni več tak bav, bav ...*). Pri **otroku je vidna večja odprtost** pri pogovoru, večja zgovornost (Špela: *Meni je samo tako ...ko kdaj kakšni eno ne znajo, jaz pa dans npr. tri nisem znala ..., pa ne vem, kaj naj naredim, ko si zmeraj pol vsi norce delajo ...*). **Pridodi pa se tudi na prostem času za otroka** (Raziskovalka: *Torej imaš bolj miren popoldan ...pa tudi več časa?* Špela: *Ja.*).

4.4 Četrty pogovor - predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa

Četrto srečanje se začne z **uvodom v sestanek** (*Raziskovalka: Takole, dolgo pavzo smo imeli ...malo tudi po tvoji zaslugi, a veš (Špela se strinja), ampak evo danes smo se dobili. Pol smo meli še en termin, ampak ste na šoli nekaj delali ...*), nadaljuje se **zdogovarjanji za časovno uskladitev naslednjega srečanja** (*Danes smo tukaj četrtič, vmes ste se tudi sami nekaj dobivali in smo tudi en termin že ...mogoče bi vas kar vprašala, če je to za vas v redu. 17. junij, četrtek, ko bo vse že za nami, vse ta hudo, da se skupaj dobimo, pogledamo na cel ta naš projekt in tudi malo proslavimo. Je to v redu? Tako, da boste potem se še po urah dogovorili. Saj je sedaj še kar nekaj časa...* *Učiteljica: Smo rekli, da začnemo 15 do 2 ...to je za vas v vsakem primeru pre zgodaj, a ne? Raziskovalka: Vam bolj ustreza malo kasneje? Druga možnost je pa ob treh...to imamo dva termina. Tatjana: Me smo razmišljale ponavadi ste morale ve počakati, da ne boste zmeraj čakale. Da bo točno.*), vodja pogovora pa **predstavi, kako se o delalo na srečanju** (*Raziskovalka: Tako sedaj bomo spet malo, če sta zato, pogledali, kaj smo se zadnjič dogovorili oziroma, če je bilo še kaj vmes, da ste vi še kakšne druge dogovore sprejemali. Potem pa kaj so kakšne novosti, slišali smo, da se nekaj dogaja kar najbrž celo družino vznemirja. Ampak kje si zdaj ti kaj, kaj je novego bilo, kaj od tega vam je uspelo ali pa nam je uspelo uresničiti, kar amo si zadnjič zadali, pa če bo kakšna nova stvar, da skupaj naredimo, kaj bi bili koraki do naslednjič, da se to reši, a je to v redu za vas?). Vsi trije pojmi tvorijo kategorijo **dogovor o sodelovanju**.*

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev sta vidna v tem, da so vsi prisotni soudeleženi pri rešitvah in dogovorih in da med seboj sodelujejo. Vidno **je sodelovanjemed učiteljico in očetom** (*Učiteljica: Ko sva na začetku sodelovala, ko je on delu še domačo nalogo, ne saj to je bilo v redu, ker je potem on mene opozoril, da sem eno nalogo, ko sem jim dala, jaz sem videla enolično, on pa pol doma, ko sta se s Špelo učila je pa rešil na drug način in pol je meni dokazal, da je tudi na drug način v redu, s tem da sem zapeljala še Živo Knezovo in njeno taščo, ko pa nekje v Kranju uči, da je dala isto nalogo, tako, da je pol rekla, kaj ne poslušaj in da take naloge, ker je naloga res dvoumna. Ampak res, ko ti delaš...jaz sem jo videla pač tako. Samo ena besedica ven pri obeh in bi bilo tako, kot sem jaz hotela.*). Prav

tako se **raziskujejo koraki do dobrih izidov in preverjajo uresničljivost predlogov**(Učiteljica: No, pri mat je mamica malo predlagala, pač, oziroma je hotela spodbuditi, če bi učitelj Martin še kaj več pomagal oz. dopolnilnega pouka bila kaj več, no pa ste že takrat povedala, takrat je bilo neko obdobje mat tekmovanja, pa da je bil zelo zaseden, da mogoče se bo dalo popraviti v prihodnje. Na supervizijski ste že malo pojasnila, da pravzaprav...Učiteljica: A si bila sedaj kaj pri učitelju? Špela: Ne, zat, ker zdaj mi gre, samo danes nekaj nisem razumela, sem potem se doma, ko sem delala, spomnila se ... Raziskovalka: Ampak v teh 2 mesecih, to je zdaj, kar dolgo se nismo videli, si bila kaj pri dopolnilnem ali...Špela: Enkrat. Učiteljica: A nisi enkrat pred kontrolno šla pa da ga ni bilo ali kako je že bilo? Špela: Enkrat pred kontrolno, pa enkrat, ko sem jaz zbolela, sem hotla iti ...mislil v torek sem misla iti, pa ga ni blo, v čet sem pa pol zbolela...Raziskovalka: Aha, to je bil ta naš četrtek ravno ...Raziskovalka: Kaj to pomeni, da si bila kaj z njim ali ne? Špela: Sem bila enkrat.). Pri **raziskovanju uresničljivosti drugega dogovora, je posebno vidni prispevek otroka** (Špela: Ja pol mi je zaključila 2, ker sem imela dva cveka in trojko. Raziskovalka: To je vse na posnetku...kako se je zdaj spremenilo, si sedaj zadovoljna? Špela: Sem ja. Pol, ko smo tekli, sem videla, da nisem med najslabšimi, zato ker je rekla enim trem, ko sem mislila, da fulfajn tečejo, da morajo še enkrat. Meni pa ni, pa sem pol mislila, da je čist v redu.Raziskovalka 1: Tako da imaš sedaj boljši občutek, da se ne počutiš, da si tam na repu nekje...Špela: Samo še v daljino tako mi ne gre... ona pravi, da moramo skočiti vsaj en meter, jaz pa tako, enih par centimetrov, no mislim, vsaj pol...). **Spodbuda in podpora otroku** je prav tako opažena, posebej za dogovorjene izide (Raziskovalka1: Pri mat smo se samo zmenili, da bo še naprej tako, učiteljica te je še posebej povabila, da res lahko vprašaš, da te je poskušala spodbuditi, ampak te je že tako pohvalila, da veliko vprašaš, da si aktivna. Tako, da sedaj samo še naprej tako.). Pogovor zajema tudi razna **raziskovanja – okoli pohvale očeta** (dogovor)(Raziskovalka: Tako da si res stoprocentno vedela, da je zelo zadovoljen. A je kaj napredoval v tem? Kako te pohvali?), **raziskovanje težav, stisk**(Raziskovalka: Ampak mene pa zanima, kaj je bil dogodek, kaj je bilo v razredu že s Špelo? Ker neki je bilo to, kar je bilo zunaj ... Raziskovalka: Zakaj vas je ta punčka s takimi besedami obkladala? Raziskovalka: To je bilo povezano kaj s tem ...), skozi **pogovor pa se odkrijejo dodatne težave**(Raziskovalka: A ona je bila v tej grupi? Špela: Ne, to mi ni rekla, to je samo ona tam, smo imeli telovadbo in oni so bli pred nami, so že ven hodili, je rekla boš ti

vidla kako ...). **Stisko sporoči mama**(Mama: Veš kakšna norija je to ...to tudi mene obremenjuje ...vsak dan to ona govori. Ampak smo rekli letos bomo to še potrpeali, tudi ona trpi ne samo mi, ampak drugo leto bo pa potem treba nekaj naredit, ker to se stopnjuje in ne moreš...), izraženo pa je tudi **mnenje očeta okoli situacije – izražanje stiske** (Oče: Ko bom js naredil sranje, pa bo vse skupaj na televiziji, pol se bo pa začelo obračat... ko bom začopatil mulca, pa mu bom lase utrgal ..., pol bo pa enkrat na televiziji, pol bomo pa videli... pol se bo pa tud ravnatelj obrnil!). Tudi, ko pogovor teče **okoli rešitev je prisotno mnenje mame** (Mama: Saj to. Špela mora hoditi s spremstvom. Mislim ...), prav tako je viden **prispevek raziskovalke**(Raziskovalka: Zdaj dostokrat se take stvari s kaznovanjem stopnjujejo in ta njihova pripadnost grupi se še krepi v smislu, ja, zdaj so nas pa izločili. Tako da je boljše ta restitucija, da bi oni povrnili škodo, ki so jo naredili, ali pa ne vem kaj, zdaj dobro, pač nimate tega načina)ter **prispevek učiteljice k dobrim izidom** (Učiteljica: Kaj pa če bi se potem dogovorili za ene govorilne ure skupaj s starši še njegovimi?Mama: Jaz sem enkrat rekla, pri razredničarki, je rekla, da to ni sam en tak, da jih je več, da je to nenormalno že no...Učiteljica: Saj lahko poveste ...jaz lahko zorganiziramsedaj pa samo vprašanje, ali junij ali september?Mami: Meni je vseeno, kadarkoli. Jaz bom prišla... Raziskovalka: Mogoče dvakratjunija, ker je aktualno, septembra pa , da se spomnite...mogoče ni slabo, da se sedaj reagira in hkrati takrat obnovi...). V pogovoru se **odpira prostor za vse udeležene**, to je ponavadi naredila raziskovalka (Kako pa vi trije, zdaj kar se pri matematiki dogaja ... spremljate ...), ki pripelje do mnenj vseh prisotnih, tudi do **prispevka, mnenje učiteljice**(Učiteljica: Kam nas vodijo? Tile otroci, ki so to delali, so dobili kazen. Kazen je bila, da ne smejo it na izlet. Zaključen v devetem razredu. Ne, ampak zdaj, ker tale ne sme iti, ki ima kazen, še ta ne bi šel, zato ker bo s tem ostal doma. Ampa, ker je ta plačal akontacijo, so rekli, izmišljevali si pa ne boste, bojo šli, je pa ta rekel, bom pa pizdarijo naredil. Da bo ostal doma. Zdaj pa ...). Velikokrat je v pogovoru tudi razbrati **soustvarjanje dobrih izidov med raziskovalko in otrokom** (Raziskovalka: Kaj pa to s tem sokom, si bila pa sama, kje so bile zdaj te prijateljice pol? Špela: Ja, ena je potem, ko sem se jaz jokala, je prišla. Raziskovalka: To že pol, kaj pa prej, takrat ko se je to naredilo? Špela: Takrat je pa sedela Sara, moja prijateljica za mizo, ko je pisala domačo nalogo, pa Patricija sta bili. Pa moja sošolka Anja je pa prišla malo pozneje. Potem so bile vse z mano.). Ubesedeni so tudi **konkretni dogovori za naslednje srečanje**(Raziskovalka: Po mojem, da ne ... a mu damo še možnost, do

srede junija, a, da malo popravi, da ga bomo lahko pohvalili? Mogoče oči tudi ni navajen, veš, da ga pohvalimo. Zdaj ga bomo pohvalili, če bo tebi dal fajn pohvalo. Prav? Ok, zdaj jaz mislim ...).

K vodenju naproti dobrim izidom pripomore **povzemanje dogovorov** (Raziskovalka 1: Pri matematiki smo se samo zmenili, da bo še naprej tako, učiteljica te je še posebej povabila, da res lahko vprašaš, da te je poskušala spodbuditi, ampak te je že tako pohvalila, da veliko vprašaš, da si aktivna. Ampak si tako že sama rekla, je tako. Tako, da sedaj samo še naprej tako.), da se usmeri delo na dogovorjene rešitve in izrazi **vodenje k dobrim izidom** (Raziskovalka: Tako, pa vam bodo svetovali, tako jaz mislim. Jaz bi sedaj predlagala, da to malo ustavimo, ker kaj več težko naredimo, ampak seveda tvoj občutek varnosti, to pa je treba poskrbeti. To pa je tema...).

Osebnostno vodenje pomeni tudi, da **odrasli podelijo izkušnje z otrokom** (Raziskovalka: Učiteljica, se je zavezala, da bo pol malo govorila z njo, učiteljico telovadbe, pa je malo pozabila... Učiteljica: Pa zamočila..Raziskovalka: Pa zamočila, to bomo kar povedali...takoda ne boš mislila, da odrasli tega ne počnemo...). Da gre vodenje res k dobrim izidom služi tudi **preverjanje sporočila** (Raziskovalka: Čeprav ni splošnega uspeha več, imaš ti rada tak nek občutek, da veš, kako je sedaj s tabo ..., da ti ne bo sedaj telovadba pokvarila...,ne vem., a smo te prav razumeli?).

Etika udeležnosti opozarja na to, da ima otrok prostor, besedo in zanimanje ljudi zanj. V četrtem pogovoru se to odraža preko tega, da se **omogoči otroku prostor za njegov glas** (Špela: Saj zadnjič so še neki govoril, pa sem prišla nalogo delat, mislim preverjanje, pa sem šla potem takoj do gospe pedagoginje, samo je govorila po telefonu, potem sem pa zunaj čakala, da je zazvonilo, pa sem potemšla v razred.); otrok pove svoje videnje in situacijo, odraža se tudi preko **odpiranje prostora za zaupanje otroka**, ki ga "odpre" učiteljica matematike (Učiteljica: Ampak res, Špela, daj no, če se karkoli naredi, daj, kateremukoli tule zaupaš ali pa katerega koli takrat vidiš, res moraš enemu povedat. A veš. Take stvari do nas morajo pridet. To da tebe zmerjajo, js vem za Edvina, da te zmerja, pa za nobenega drugega jaz nisem vedela, dokler mami ni rekla, da je to šlo že naprej.). Delo se osredotoča tudi na **pridobivanje mnenja otroka** (Raziskovalka: Bi samo vprašala... ,smo pa razmišljale Špela, da bi mogoče na tem zadnjem srečanju, ko bomo zaključile, da bo mo bolj proslavljali, da bi ga mogoče povabili. Kaj ti misliš o tem? Bi bilo v redu?), ki omogoča

pridobiti **opis težave situacije, kot jo vidi otrok** (Špela: Niso je skrili, mislim ponavadi jo kar vzamejo in zdaj jo imam vedno v torbi ..., mi jo je en nekam dal učiteljici pod mizo in pol sem šla še dol pogledat ..., spodaj so bili pa oni ...). **Otrok** se v pogovoru že sprosti in **ubesedi stisko** (Špela: Pol naslednji dan so me pa samo polili. Med odmorom, ko sem se šla obrisat, pa sem tuki stala, pred to mizo, so pa prišli pa me polili. Pol so se pa ful smejali, pa spraševali, kaj pa je blo, pa sem ful jokati začela, pol so pa oni tam kr stali ...) in **strah pred starejšimi otroci** (Špela: Ja, vem kakšni so, ker so na šoli ful taki čudni pa med odmori jih tudi vidiš ...). Odrasli v pogovoru ponudijo **otroku spodbudo in podporo** (S tem seveda, da si tudi ti vložila trud v to in tudi to, da se boš, ne vem, mogoče mogla nekako sprijazniti s tem, da dokler je matematika tako, da je tebi malo bolj težka, da se ti pač naredi, da pišeš kontrolno nalogo ena, da to ni nobena katastrofa, če jo pišeš slabo, da se potem tisto naučiš, tisto popraviš in še zmeraj prideš z eno tako lepo solidno oceno ...) v različnih situacijah. Pogovor in delo na temeljih soustvarjanja omogočajo, da si **otrok pridobi pozitivne izkušnje** (Učiteljica: Ampak poglej, s skupnimi močmi sva potem to popravili. Malo sem ti jaz pomagala, tudi ti si se potrudila pa to naredila. Ni problem, se stvari dajo rešit.).

Perspektiva moči se najbolj transparentno pokaže s **pohvalami otroku** (Tako, da to so nove stvari, čiste novosti. Kako lahko ena taka stvar sproži ... in ti si začela novo kulturo, nov način, a ne...to je pares super.). Prav tako pomeni delo na perspektivi moči **mobilizacija virov v dobro otroka** (Raziskovalka: Učiteljica, pogledajte, a je možno, da naredite zdaj do konca, saj bomo videli, kako bo vse skupaj šlo ... hvalabogu, otroci bodo šli iz šole, tudi to je en plus ... čez en mesec ..., ampak tale mesec, a je možno, a veste, da po dva gresta z njo, ko greš ven ali kaj takega, čisto zaradi varnosti. Take stvari znajo povezati razredno skupnost.), **raziskovanje socialne mreže otroka** (Raziskovalka: Tako da zdaj imaš nek načrt, imaš občutek, da se ti ne more nekaj takega zgoditi? Raziskovalka 1: Pa prijateljicam zaupaš, imajo razumevanje zate pa tako, so bile solidarne? Špela: Ja), **vera učitelja v moč okrevanja** (Ampak poglej, s skupnimi močmi sva potem to popravili. Malo sem ti jaz pomagala, tudi ti si se potrudila pa to naredila. Ni problem, se stvari dajo rešit.), **krepitev moči otroka preko pohvale** (Tudi to je, da si zelo natančna, zelo dosledna do vsakih stvari, hočeš biti zelo stoprocentna v neko stvar, da boš prav naredila, da se je sploh lotiš, tako da mogoče bi bilo včasih prav, da bi se najprej lotila, probala

rešit ..., pa bo mogoče uspelo.) ter spodbujanje **lastne moči otroka** (*Raziskovalka: Ampak pol imaš pa še tiste vmes, si pa malo negotova, ali pa čisto negotova se lahko zmenimo, da boš vsakič še malo probala, a lahko še kaj jaz naredim, a lahko še malo bolj nazaj pogledam, a lahko, ne vem, si še dam 5 minut ali pa 3 minutke pol pa grem. Prav?*).

Znanje za ravnanje je ubesedeno in v praksi uporabljeno preko **razlage o konceptih dela**(*Naša delovna skupina in nam vedno fajn, da se spomnemo, da smo v takem partnerskem odnosu, zato, da bi tebe podpri, tam kjer se tebi in učiteljicam in staršem zdi, da je to potrebno in v tem obdobju pol leta smo probali nekaj narediti.*).

Pomembnost zavedanja časa v sedanjosti – **ravnanje s sedanjostjo** nam omogoča, da si **otrok pridobi pozitivne preizkušnje reševanja težave**(*Učiteljica: Lahko jaz nekaj rečem..., to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo, kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš ..., si opazila ti to?(Špela se strinja) Raziskovalka: Nova kultura*), **omogočanje izkušnje, da otrok zmore, omogočanje izkušnje spoštovanja** (*Se mi zdi, da si zelo dobro izkoristila sistem, ki ga jaz imam, da tisti, ki pridno delate, da ste nagrajeni tudi za to svoje pridno delo, zdaj mislim na delovni zvezek, a ne, ker niso vsi dobili 5 za delovne zvezke, sem dala tudi cvek, to se pravi ocene so bile od ena do pet, vse, ti si pa dobila petico, to se pravi, da delaš super, potem na začetku šolskega leta smo bili zmenjeni, da tisti, ki redno pišete domače naloge, da boste na koncu dobili petice, si tudi to petico dobila, to je vse, kar ti bo zdaj pomagalo do tega, da boš imela matematiko lepo 3 zaključeno.*). Delo v sedanjosti in pridobljene izkušnje so **otroku omogočile, da zmore spremembe v prihodnosti – ima vpliv** (*S tem seveda, da si tudi ti vložila trud v to in tudi to, da se boš, ne vem, mogoče mogla nekako sprijazniti s tem, da dokler je matematika tako, da je tebi malo bolj težka, da se ti pač naredi, da pišeš kontrolno nalogo ena, da to ni nobena katastrofa, če jo pišeš slabo, da se potem tisto naučiš, tisto popraviš in še zmeraj prideš z eno tako lepo solidno oceno ...*). Dobra popotnica za pozitivne spremembe je tudi **pozitivno pričakovanje učiteljev** okoli otroka, ki je ubesedeno (*A veš ... vsi opazimo tvoj trud, da dobro delaš in takim otrokom ni važno, a so Špelaali so ne vem kdo, smo zmeraj pripravljene pomagat ... tako da, če boš tako delala naprej, jaz mislim, da bo v redu.*

Enkrat se bo pa mogoče tudi matematika malo bolj odprla, da bo treba malo manj dela ...) ter na splošno pozitivno **pričakovanje dobrega v prihodnosti** (Lea: Boš študirala na koncu matematiko...). V pogovoru je vidno, da se daje otroku v sedanosti priložnost, da neobremenjeno piše test, torej, da **testi niso usodenga pomena** (Učiteljica: Mogoče še to, zdaj pišemo še eno kontrolno, pa tako, ko gledam te tvoje ocene, si s to zadnjo kontrolno ne moreš nič več pokvarit. To se pravi tvoja matematika je 3, letos več ne more biti, to se pravi trojka je pa taka trda, da zdaj tudi če ena pišeš, ti tistega cveka ne bo treba popravljati, ampak imaš še zmeraj lepo tri zaključeno oceno, to se pravi, da boš lahko neobremenjeno pisala kontrolko.). Otroku pa se **dajetudi priložnost, da se pokaže** (Učiteljica: To zdaj tudi če veš, pa če ena pišeš, pa kaj, ti ne bo treba niti popravljati, niti ti nič ne more spremeniti, se pravi, da boš lahko pisala čisto tako, a veš ... pišeš zato da pišeš ...). Vodja pogovora se vrača v **preteklost po koristne podatke za sedanost** (Raziskovalka: Tako sedaj bomo spet malo, če sta zato, pogledali, kaj smo se zadnjič dogovorili oziroma, če je bilo še kaj vmes, da ste vi še kakšne druge dogovore sprejemali). Raziskovalka **med pogovorom ustavi vneto debato o preteklosti**, ki bi se še naprej dogajala, tudi po tem, ko soustvarijo dobre izide in **osredotoči pogovor spet v sedanost** (Raziskovalka: Jaz predlagam zdaj ... čas uradno se je iztekel, ampak si še vzameva 10 minut pavze ... se pravi, kaj smo zdaj ... pravno brezplačno pomoč, pa naj vam svetujejo, ne, neposredno zavarovat, zaščitit, tako kot si že zdaj delala pa takoj povedat enemu od odraslih, a ne, tako da se ta mesec preživi, potem bomo pa videli, kako bo ta postopek glede na to šel. Tako da jaz ne bi vzpodbujala, da bi naredili kraval ...).

4.4.1 Četrty pogovor - k čemu prispeva koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

Prispevki koncepta vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja so v četrtem pogovoru naslednje: Vedno bolj se **premika** situacija k **dobrim dogovorjenim izidom** (Zadnjič smo bolj pravzaprav ugotavljali kar precej že zadovoljstvo. Da so premiki, da imaš nekako rajši matematiko, kot si jo včasih imela, kok si natančna in vse to ...), **ustvarjanje nove kulture v razredu** (Učiteljica: Lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo, kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš ...si opazila ti to? (Špela se strinja)

Raziskovalka: Nova kultura), večanje znanja otroka in samostojnega dela (Raziskovalka: Ampak zdaj pa že nekaj časa ne in ga tudi nisi rabila? Špela: Ne, samo pol doma, ko sem se malo usedla in sem malo pogedala, pa še nazaj pa sem vedela..) ter vidni napredek pri samostojnem delu otroka (Mama: Ja, vedno sama..., ampak na začetku leta je bilo tako, a ne, joj, saj ne znam. Se je ona kar odločila. Zdaj pa tega ni več, a ne.).

4.5 Peti pogovor - predstavitev dela skozi elemente delovnega odnosa

Na zadnjem srečanju se **dogovor o sodelovanju** opredeli kot **zahvalo za sodelovanje**, ki jo izrazi vodja pogovora (Raziskovalka: Evo, Špela, midve s Tamaro imava pa eno kolegico, ki jeclja. A poznaš koga, ki jeclja? Si kdaj koga spoznala? Ona je bila taka punčka in še zdaj jeclja. Zdaj dela na fakulteti in ima tako žalostno zgodbo o tem, kako je na osnovni šoli bila kot punca, ki jeclja, so jo zelo zafrkavali zaradi tega, niso videli njenih sposobnosti in potem, kadar je ustno bila vprašana, so ji dali cvek, ker ni mogla povedat ... to so taki krči, ki jih ima ona v mišicah ... so rekli, da si izmišljuje ... ja, se opravičujem, ker sem vas ustavila ... so rekli, aha, plonkaš ... niso zaupali, niso verjeli, ima grozne spomine na osnovno šolo, na srednji šoli se je pa preselila iz tistega kraja in ima zdaj že boljše izkušnje, no potem fakulteta pa sploh, pravi ... in ona je zdaj, da bi nekaj prispevala k temu, da bi bolj razumeli otroke, ki so malo drugačni, je napisala, nedavno, eno zgodbo, pravljico, Izabela, pravljico o princeski, ki je jecljala. Je dala tudi eni gospe ilustrirat, nama se je zdela luštna in smo potem tudi kupili te pravljice našim otrokom in jih nekaj tudi podarili, tako da to je najino darilo v zahvalo za tvoje sodelovanje tukaj na naših srečanjih ... hvala.).

V petem pogovoru se pri **instrumentalni definiciji problema in soustvarjanju rešitev** pokaže, kako velik je **pomen povratnih informacij za ustvarjanje novih, skupnih pomenov** (Tudi recimo to, Špela, ti ki zelo veliko napišeš, greš v vsako stvar, jaz točno vem, da bi šlo meni to tako grozno na živce, če te ne bi tu bolje spoznala, ker karkoli jaz začnem, ona že vzame zvezek pa začne pisat. Ampak meni je to zdaj ... a veš Špela, ker si ti meni razložila, meni je to čisto jasno, pač ti to rabiš in je super, ker to delaš, ker si pač tako zelo zorganizirana in lahko jaz mirno delam svoje. Če ne bi pa točno vedela ... takole bi mi delalo ... kaj mora pa zdaj že spet

pisat ...). Na tem srečanju, ki je zadnje, je ubeseden **dober izid**, ki se je soustvaril (Učiteljica: Jaz imam, če lahko ... učiteljica se je poškodovala in šla na bolniško, tako da to je potem šlo ... sem si pa potem vzela redovalnico ... veš, da imaš zaključeno telovadbo? Veš, ja. Ker nisem vedela, kdo in kako je potem to zaključeval, zdaj boš pa ti povedala, kako je zdaj s to trojko zaključeno pri telovadbi, kako si zdaj ti zadovoljna.). Dober je tudi zaključek ocen pri otroku, ki ga sporoči – **prispevek otroka k dobremu izidu** (Špela: Ja, imam, 3, 5, 5, 3, 4, 4, 4. Štiri. Pri matematiki imam pa 3, 1, 2, 4, 1, 4, 4, 5, 3, 5 ... smeh, Špela: Pri angleščini imam 4, 4, 4, 4, 4, 5). Kot zmeraj do sedaj so tudi v petem pogovoru vidni prispevki vseh v pogovoru – **prispevek mame** (Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako. kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.), vidnen je **prispevek učiteljice k rešitvi** (Učiteljica: Ta ocena, ta kontrolna je meni dokaz, da se rabiš ti umirit, to si najbolj zapomni. Te zadnje kontrolne te je bilo najmanj strah. Da se moraš pred kontrolno tistega strahu znebiti, jaz zmeraj pravim. Prej se moraš učiti, vse narediti, potem pa ko je enkrat kontrolna, potem pa rečeš, zdaj sem pa jaz vse naredila, kar je bilo v moji moči, zdaj pa če bo ocena tudi na moji strani, bo super, če ne bo pa malo manj super, bom pa popravila.) **ter prispevek svetovalne delavke** (Dani: Skratka, od vaju sem že prej rekla, zelo koristno, dobrodošlo, uporabno pa to pozitivno sodelovanje staršev, da smo se naučili recimo videnje očeta, mamice ...). Vodja pogovora na srečanju spremlja in **preverja tudi živo udeležnost ljudi v skupini** (Raziskovalka: A ste imeli vi trije občutek, da ste lahko povedali, kar ste mislili, kadar ste hoteli, da vas slišimo, da vas upoštevamo, ker lahko poslušas pa nič potem od tega ne upoštevaš ...). Opaziti je bilo, da je pomenilo **sodelovanje kot pogoj uspeha otroka** (Dali ste tudi nekaj nasvetov, kako bi do takih staršev prišli in jih drugače poskusili izobraziti, bomo probali tudi to, mi je pa fino, če sodelujemo, da si povemo, da se vprašamo, ne vem, meni je vedno pozitivno, da mi pokažete stvari, ki se delajo doma, da potem jaz lažje otroka razumem ...), **sodelovanje, soustvarjanje** pomeni **odvisnost vseh za uspeh** (Raziskovalka: In ta projekt je potrdil to, da smo odvisni eden od drugega. Ni enega med nami, ki bi imel vse prav, šola rabi, učitelj rabi otroka in tako naprej, rabimo se.). Da se izrazijo mnenja vseh prisotnih, se **odpira prostor za različne perspektive vseh prisotnih** v pogovoru (In tud zadnjič tisto nalogo, saj sem že rekla, da je bilo zelo dobro, da si poklical in povedal svoje razmišljanje, da smo

ugotovili, da je lahko na dva načina rešljivo ali kakorkoli. Meni je res pozitivno to sodelovanje šola–starši, res krasno, da se lahko takole srečamo, se pogovarjamo in rešujemo zadeve.), prav tako je **upoštevana pravica do resničnosti pri vseh** (Mama: Pa pogovor, a ne ... da v bistvu poveš, kaj te teži, da strah odpraviš s tem, če se pa ne bi pogovarjal, bi bilo pa to še danes.).

Osebno vodenje vsebuje v petem pogovoru **podelitev izkušnje odraslega** (Raziskovalka 1: včasih je bila to bolj navada in smo to delali. Jaz sem vedno, tudi potem, ko sem imela v beležki domače naloge, sem si to kljukala pa naredila.). Vodenje pogovora poteka k **pregledu zaključka dogovora glede matematike** (Raziskovalka: Prav. Zdaj novo pa, nekih novih stvari najbrž ni bilo, a je bilo ... pri matematiki ... to si rekla, da je vse zaključeno, kakšna je bila, a malpogledamo?), osredotoča pa se na **vodenje h konkretnih dogovorom** (Raziskovalka: Zdaj pa bodite malo bolj konkretni, da bo vedela, kaj to pomeni).

Etika udeležnosti je v tem pogovoru vidna skozi **podpore celotni družini** pri stiski, kjer trenutno skupina nima moči, da bi jo preobrazila v pozitivnejšo smer (Malo so nam že povedale kolegice, da se zadeva, o kateri smo se zadnjič pogovarjali, ni prav tako lepo razpletla, ampak bolj tako, da je človek kar malo potr, in smo rekli, da tudi temu lahko malo posvetimo ... mi bi zelo radi dali eno podporo z naše strani in tudi smo ocenile, da je precej nerodnosti pri vodenju tega sestanka (z ravnateljem) in da ni pogovora na šoli, da ravnatelj očitno ni več takih stvari ... ti moraš znat take stvari vodit, tako da se je na žalost očitno tako razpletlo, da so strani ostale vsaka na svojem bregu, a ne ...), **pogovora, ki se nadaljuje** (Tako da bi se midve zahvalili vsem, res, imate tudi načrte za naprej, kateri so čisto konkretni, športna vzgoja, potem okrog Aljaža ...), izraženo in slišano je **mnenje otroka** (Špela: Saj zdaj že nekaj časa nisem nič vprašala ... mislim, da sem nazadnje vprašala, nisem čisto sigurna, za tole krožnico pa tangento, ker nekaj nisem vedela, pa sem šla vprašat. Potem smo šli pa na eno drugo snov, pa nisem več nič spraševala.), odrasli se **umikajo od moči** (Raziskovalka: In ta projekt je potrdil to, da smo odvisni eden od drugega. Ni enega med nami, ki bi imel vse prav, šola rabi, učitelj rabi otroka in tako naprej, rabimo se.), v pogovoru pa se tudi **raziskuje, kako je otrok uresničeval konkretne dogovore** (Raziskovalka: Kaj pa ko si želela kaj vprašat ali pa povedat učiteljici, kaj si naredila? Špela: Ja, sem dvignila roko, če je bilo tako, da je bilo treba it gor vprašat, sem pa pač šla do nje. Ksenja: To je pri matematiki, ne? K njeni mizi? Špela: Ja.

Sem do nje stopila, pa mi je razložila. Raziskovalka 1: No, kje te je učiteljica poslušala, to prav za matematiko govoriš, ne ...).

Perspektiva moči je vidna in pregledna tudi v zadnjem pogovoru. Otroka se redno pohvali – **pohvala otroku** (*Ker tudi ti si tako pridna (pohvala Špeli)*). Vodja pogovora postavlja vprašanja, s katerim se **iščejo viri, talenti in potenciali pri otroku** (*Raziskovalka: A si kdaj imela kakšen šport, tako zraven šole?*), otrok preko njih najde vir pri sebi – najden **vir otroka** (*Špela: Ja, na gimnastiko sem hodila, samo potem sem pa ugotovila, da se imam preveč za učit pa te stvari, potem pa nisem več hodila, ker je bilo dvakrat na teden.*). **Pohvale** so v pogovoru deležni tudi **starši** (*Učiteljica: Če jaz lahko še dodam, pa mogoče malo izven konteksta ali pa tudi ne ... Meni je fascinanten vajin odnos v korist otroka. Jaz vprašanje, če bi bila to sposobna kot mama narediti. Mislim, res občudujem take starše, ki se njune poti ločijo, da v korist otroka znata tako dobro sodelovati. To mi je res ...*). **Otroku** je izkazana tudi **podpora in spodbuda** (*Učiteljica: Ta ocena, ta kontrolna je meni dokaz, da se rabiš ti umirit, to si najbolj zapomni. Te zadnje kontrolne te je bilo najmanj strah. Da se moraš pred kontrolno tistega strahu znebiti, jaz zmeraj pravim. Prej se moraš učit, vse naredit, potem pa ko je enkrat kontrolna, potem pa rečeš, zdaj sem pa jaz vse naredila, kar je bilo v moji moči, zdaj pa če bo ocena tudi na moji strani, bo super, če ne bo, pa malo manj super, bom pa popravila.*). Prisotna je tudi **vera in zaupanje v sposobnosti otroka** (*Učiteljica: Ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste stvari, ki jih je treba narediti, in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšno poglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi.*). **Delo na perspektivi moči pa je kot posledica prineslu tudi drugačno videnje otroka** (*Dani: Jaz sem mislila, zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ... Jaz sem mislila, da je to en klepetav deklič, ki ji pol stvari manjka ... Ima pa vse napisano ... To je bilo tako, da sem šele danes pisala poročilo za njo, ampak od prejšnjega dne in sem videla tule, da ima dosledno vse zapisano, vse vodi evidenco, super, to so zelo dobre lastnosti, se mi zdi. S tem daleč prideš.*). Vir moči in podpore pri otroku se izkaže, da je tudi **podpora razreda** (*Špela: Ja, pač, ko sem prišla s tega sestanka, so vsi rekli, zakaj pa nisi rekla, naj pride cel razred, bi povedali po pravici, da smo vsi videli, da te je polil. Vse so tako rekle, prijateljice pa ...*). Iskanje virov je omogočilo tudi **vprašanje po**

dobrih izkušnjah otroka (Raziskovalka 1: Spomni se zadnjega takega primera, ko te je učiteljica upoštevala. Kako je bilo?). **Otrok tudi sam prepozna lastne vire in talente** (Špela: Ker jaz si pač rada zapišem ... Ena moja prijateljica, Sara, me skoraj pred vsakim športnim dnevom pokliče, kaj moramo vzeti sabo, kje se dobimo, kdaj se dobimo, potem kar pol stvari ne ve ... Pa ima beležko pa si ne zapiše. Ne vem, a jo je sram ... Jaz si pa raje zapišem, pa tudi pred celim razredom.). tudi **mama pohvali projekt in delo** (Mama: Meni je tudi všeč, tako ... vidiš, da otroku pomaga, da se stvari drugače odvijajo ...), Prisotno pa je tudi **vprašanje izjem** (Raziskovalka 1: Se spomniš kakšnega primera, ko so te poslušali? Špela: Enkrat sem morala povedat ... smo zbirali denar za to darilo, pa so vse punce rekle, naj jaz povem. Pa sem potem pač jaz povedala čisto normalno, tako kot zdajle pač malo bolj na glas, da so vsi slišali ... najdena izjema.).

Kategorija **znanje za ravnanje** v petem pogovoru opredeljuje **razlago situacije za odločbo** (Raziskovalka: Saj kakšen ima tudi odločbo, pa lahko da nima tako hudih težav. To je malo zmede tudi s tem. Moramo to malo ustavit, ker gre kar preveč na odločbo, ker odločbo naj bi imeli vsi, ki imajo res zelo hude težave, pa da potem ...) ter **razlago situacije glede ostalih šol in pomoči** (Se ti zdi, da imaš ti podaljšan čas, da se lahko zbereš, recimo pri pedagoginji ali pa ko po pouku rešuješ nalogo, samo za to ni treba imeti odločbe, samo ene šole si ne upajo tega tako in potem zahtevajo, nagovarjajo starše, naj grejo po odločbo, zato da bodo lahko oni vse otroku omogočili.).

Ravnanje s sedanjostjo se v petem pogovoru opredeli kot ustavitev v sedanjosti in **proslavljanje uspešnega dela** (Raziskovalka: Takole, danes je slavlje. Proslavljamo ...), prav tako se pri delu **pusti času čas** (Raziskovalka: Včasih to pomaga, jaz sem zelo stara bila, že poročena in vse in moj mož je zelo športnik in dela na tem, da bi me malo zanimal za šport in tako po ene petnajstih letih skupnega življenja, sem vzljubila tek, prvič, hodit v hribe ... tako da vedno je možno ... Malo se moraš pustiti zvabiti pa tako...) in je prisoten **prostor za nove izkušnje** tukaj zdaj (Mama: Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako, kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.). Vidna je tudi pozitivna popotnica za prihodnost otroka, in sicer **pričakovanje uspeha otroka z učiteljeve strani** (Učiteljica: Ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste

stvari, ki jih je treba narediti in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... Jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšno poglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi ...). **Otrok dobi priložnost, da se dokaže** (Špela: Ko sem gledala to matematiko, ko se je komaj začelo šolsko leto, sem začela že malo bolj delat, samo vedno sem bila bolj žalostna, enkrat sem se šla celo jokati, ker mi ni šlo, potem je pa bilo, kakor da bi imela jaz to odločbo, samo potem smo se odločili, da rajši ne. Sem spoznala, da toliko slaba pa tudi nisem ...). Delo v sedanosti je tudi transparentno, ko vodja pogovora **ustavi temo, ki je del preteklosti** in se je ne da več preusmeriti (Raziskovalka: Je človeku hudo, ko vidiš, da z neko držo, korektno, ne prideš dobro skozi in tako. Prav, potem lahko nekako zdaj zapremo to poglavje.). **Delo v sedanosti** in doživete situacije so **prispevale k pozitivnim spremembam pri dojemaju ljudi** (Dani: Jaz sem mislila drugače prej o njej (Špeli)... zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ...). **Preteklosti se dotikajo v pogovoru le, če gre za pozitivne, koristne podatke**, ki pomagajo delu v sedanosti (Raziskovalka1: Spomni se zadnjega takega primera, ko te je učiteljica upoštevala. Kako je bilo? Špela: Saj zdaj že nekaj časa nisem nič vprašala ... mislim, da sem nazadnje vprašala, nisem čisto sigurna, za tole krožnico pa tangento, ker nekaj nisem vedela, pa sem šla vprašat. Potem smo šli pa na eno drugo snov pa nisem več nič spraševala.). Projekt, **delo**, ki soustvarja rešitve tukaj in zdaj, **v sedanosti, se pokaže kot pomembno** pri ustvarjanju rezultatov dela (Špela: Ja, to kar imamo zdaj, to mi je ful pomagalo. Se spomnim nazaj, ko sem dobila nalogo, sem se kar takole prijela, ene deset, dvajset minut gledam tisto nalogo pa kr pišem nekaj, pa se mi sploh ni sanjalo, potem sem pa vedno mogla na očija čakati, ker to je bilo tri dni zaporedoma. Zdaj pa že kakšne tri mesece nič.).

4.5.1 Peti pogovor – k čemu prispeva koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja

Prispevki koncepta vzpostavljanja delovnega odnosa in soustvarjanja so v petem pogovoru opažene in vidne kot: **ustvarjanje novih pomenov** (Učiteljica: Dejstvo je, da se otrok tule drugače pokaže in da ga ne vidiš v tisti pravi luči in če ti starš da en drugačen pogled, če si ti kolikor toliko odprt, lahko drugače začneš gledat ... ali kakšno stvar drugače poveš, ali drugače pomagaš, spregledaš ali kakorkoli. Tako da, ja, meni je bilo to super...), **napredek otroka, izničenje strah otroka pred**

šolo (Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako, kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.), **nova spoznanja, nova znanja za učitelje preko projekta** (Učiteljica: V bistvu se z vsem strinjam, kar je Andreja rekla, kar je tega našega sodelovanja, da smo se zelo veliko naučili, da ste prišli s tem projektom, da ste nas izobrazili na tem področju, potem dobro, da se srečujemo, da spoznavamo tudi delo drug drugega ...), **samozavest in dobro počutje otroka v razredu** (Špela: Zdaj zelo v redu, zdaj me skoraj nihče ne ... samo še kakšen krat kdo kaj reče, ampak se nič ne zmenim, ker ni nič tako hudega ...), **napredek pri odnosih s sošolci** (Špela: Mislim, da že kar kakšna dva, tri mesece je v redu. Sploh tale Aljaž ... že en čas razmišljam, kaj je zdaj njega pičilo, da da tak mir, pa še pogovarja se z mano, kar normalno, kar začne, kam gre na morje, recimo ali pa kam grem jaz na morje. Se že kar pogovarjava tako.), **uspešno zaključen dober izid okoli matematike** (Zgodba o matematiki se je zdaj končala v vaši družini, ni več tisto to ...), **občutek varnosti kot pogoj za uspešno sodelovanje** (Raziskovalka: In kadar tega ni, ko ne teče med nami, potem se samo še braniš, smo se tudi prej pogovarjali. Zadnjič očitno ni bilo, na tistem sestanku na šoli, zagotovljenega nekega takega občutka varnosti za vse in potem vsak stopi na svoje in lahko samo še ... branili, branili in napadali ...), **večja odprtost otroka** (Špela: Ja, na koncu je še ravnatelj rekel ... potem sem pa kar solzne oči dobila, ker mi je bilo tako hudo, ker sem se bala, da zdaj pa ... starši so jih zagovarjali, ravnatelj pa na koncu reče, naj jih pustim pri miru, kakor da bi jim jaz kaj ...), **vzpostavljeno zaupanje do vodje projekta** (Špela: Ko smo se ... samo tega ne moji učiteljici povedat ... smo se tako fajn zorganizirali, ko smo ji kupili eno tako darilo, pa ji ga bomo jutri dali), **razširitev dobrega izida na ostala področja** (Špela: Ja, pa tudi vsi ostali ... tudi vprašam, samo ne grem ravno do nje, ker ne delamo takih reči. Pač dvignem roko pa vprašam.), **otrok pridobil lastne kompetence za rešitev ovir, zmore se odločiti za učenje, ker je odkril lastne vire** (Špela: ja, to kar imamo zdaj, to mi je ful pomagalo. Se spomnim nazaj, ko sem dobila nalogo, sem se kar takole prijela, ene deset, dvajset minut gledam tisto nalogo pa kr pišem nekaj, pa se mi sploh ni sanjalo, potem sem pa vedno mogla na očija čakati, ker to je bilo tri dni zaporedoma. Zdaj pa že kakšne tri mesece nič.)

4.6 IZVIRNI DELOVNI PROJEKT POMOČI ZA ŠPELO

Naslednja tabela prikazuje izvorni delovni projekt pomoči za Špelo. Prikazani so vzpostavljeni dogovori, uresničevanje dogovorov, novi dogovori, ki se odkrivajo skozi pogovore, dodane pa so še glavne teme vsakega srečanja posebej.

Nekateri dogovori se nadaljujejo za naslednje leto, nekateri pa so uspešno zaključeni že v teku srečanj. Viden je pozitiven napredek Špele.

Srečanja	1.srečanje	Vmesno srečanje	2.srečanje	3.srečanje	4.srečanje	5.srečanje
Teme	Matematika: Odkrivanje težav pri Špeli okoli matematike in soraziskovanje dobrih izidov za matematiko ter iskanje virov in moči pri Špeli		Matematika in raziskovanje dobrih izidov ter raziskovanje okoli sošolca in njegovo norčevanje iz Špele	Matematika in raziskovanje dobrih izidov, vmesna evalvacija projekta in raziskovanje okoli telovadbe in nezadostne ocene Špele, raziskovanje okoli sošolca in njegovo norčevanje iz Špele	Matematika in raziskovanje dobrih izidov, raziskovanje okoli sošolca in njegovo norčevanje iz Špele, raziskovanje okoli telovadbe, odkrivanje novega verbalnega in fizičnega nasilja nad Špelo od starejših otrok	Matematika in raziskovanje dobrih izidov, evalvacija dela, pogovor o rešitvah spora okoli nasilja nad Špelo
Vzpostavljeni dogovori	Kadar Špeli kaj pri matemat		Prvi dogovor se pri drugem srečanju	Prvi dogovor premiki:	Prvi dogovor premiki in novosti,	Zaključen izid 1. dogovora

	<p>iki ne bo razumljivo, bo nekaj minut pred uro prišla do učiteljice .</p> <p>Dogovor 1</p>		<p>malo spremeni: (Špela: Ne par min prej ne, samo med poukom sem spraševala kot vsi ostali...)</p>	<p><i>Učiteljica: Tako kot jaz vidim stvari, pa upam, da jih ne vidim preveč optimistično, meni se zdi, da smo naredili en napredek. Da nimaš več takega strahu pred matematiko, da ni več tak bav, bav. Da vidiš, da si tudi ti sposobna za mat, če pogledaš ocene imaš do 4 vse, samo še pet ti manjka, tako, da se lahko tudisama naučiš mat za dobro oceno. Da lahko sama napišeš dn in ni nič narobe, če katero nalogo ne znaš...da v prašaš v šoli, si dovoliš, da prideš brez dn, če je ne znaš. Oz tako, kot si rekla, če ugotoviš, da imaš s to nalogo tolikotežav, da je bolje, da ti oči pomaga ...kar ni nič narobe.</i></p>	<p>Špela s svojim načinom dela ustvarja novo kulturo v razredu:</p> <p><i>Učiteljica: Lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj tispodbudila še ostale, da več sprašujejo, kot sospraševali. Da zdaj tudi ostali pridejoz zvezkom gor, kot ti prideš ...si opazila ti to?(Špela se strinja)</i></p> <p>Premiki naprej pri dogovoru – da bi še več sama naredila brez pomoči učiteljice</p> <p><i>Raziskovalka: No, to je že ena varianta. Da še mal zaduhaš, pa si rečeš, aha, ne bom takoj letela, vidim, da ima delo, saj lahko še vedno letim pa še malo pogledam, bi to lahko probala. A se lahko zmenimo, da do naslednjič, ko se vidimo, ker</i></p>	<p><i>Špela: Štiri. Pri matematiki imam pa 3, 1, 2, 4, 1, 4, 4, 5, 3, 5</i></p> <p><i>Učiteljica: ta ocena, ta kontrolna je meni dokaz, da se rabiš ti umirit, to si najbolj zapomni. Te zadnje kontrolne te je bilo najmanj strah. Da se moraš pred kontrolno tistega strahu znebiti, jaz zmeraj pravim. Prej se moraš učiti, vse naredit, potem pa, ko je enkrat kontroln, potem pa rečeš, zdajsem pa jaz vse naredila, karje bilo v moji moči, zdaj pa, če bo ocena tudi na moji strani, bo super, če ne bo, pa malo manj super, bom pa popravila.</i></p> <p>Dober izid 1.dogovor :</p> <p><i>Mama: Meni je tudi všeč, tako ... vidiš, da otroku pomaga, da se stvari drugače odvijajo ...</i></p>
--	---	--	--	--	--	---

					<p>takrat bo že tako vse za tabo, ampak da malo to preizkušaš.</p>	<p>recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako, kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.</p>
	<p>Doma pri delu za šolo ne bo čakala na očija, temveč se bo naloge lotila sama, oči pa bo samo pogledal.</p> <p>Dogovor 2</p>		<p>Premik pri 2.</p> <p>dogovoru, refleksija Špele na dogovor:</p> <p>Špela:</p> <p><i>V redu mi je, ker zdej več naredim. Sam tudi ko nisem sigurna, vseeno napišem tako, kakor se mi zdi, da je prav.</i></p> <p>Raziskovalka:</p> <p><i>si bila presenečena, mesec dni nazaj bi za vse še očija</i></p>	<p>Premiki in razjasnjevanje drugega dogovora, ker je Špela narobe razumela:</p> <p>Raziskovalka: <i>meni se zdi pomembna ta dogodek...tudi zato, da vesta, da lahko poveta. Mi pa tudi govori, da smo mi mogoče pričakovali, da pa oči sploh ne bo več dostopa do tvoje matematike. Tto pa ni bila naša ideja.</i></p>	<p>Premiki 2. dogovor– razlaga mame kako je Špela samostojna:</p> <p>Mama: <i>ja, vedno sama..., ampak na začetku leta je bilo tako, a ne, joj, saj ne znam. Se je ona kar odločila. Zdaj pa tega ni več, a ne.</i></p>	<p>Premiki 2. dogovor:</p> <p>Učiteljica: <i>ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste stvari, ki jih je treba narediti, in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšnopoglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi.</i></p> <p>Oče: <i>jaz nevem kaj bi</i></p>

			<p>čakala, ker bi se ti delo, to pa nisem prepričana, zdaj pa narediš tudi par stvari, a se ti zdi ...si kdaj dobila tak občutek, da si bila kar malo začudena?</p> <p>Špela: Ja , ko sem mela vse prav, pa sem misla, da bo vsak kakšenali pa dva ali pa za kakšnega, da sem vedla, da bo narobe, pa je bilo kar vse prav.</p>	<p>Tako, da je fajn, da včasih, pomaga. Ti presodiš kdaj in kako.Ja, smotudi oči je še vedno rezerva. Stvar je samo, da si premaknila od tistega, ko si res samo na očija čakala, sedaj pa samotu pa tam pomaga. Tako, da to je že velikastvar.</p> <p>Špela: Dober..kar malo bolja, a ne ...ker je bilo vedno zoprno, ko sem vso nalogo naredila, samo za mat mi je še malo ostalo, pa sem počakala na očija. Ko sem šla potem ven, me je skozi skrbelo, če bo oči prišel pravi čas, al pa da bo kaj vmes prišlo.Sedaj pa sama naredim pa potem še kaj vprašam.</p> <p>Raziskovalka a: Torej imaš bolj miren popoldan...p a tudi več</p>		<p>sama počenjala, po pravici povedano, sto matematiko ... že takrat, ko ste rekli naj sama dela, se je potem poznalo ..., saj sem ji nekako razložil, ampak vseeno ...</p> <p>Raziskovalka: Ja seveda, zdaj pa je to znak za zaupat ... znamo matematiko, lahko gremo ...</p> <p>Raziskovalka 1: Zgodba o matematiki se je zdaj končala v vaši družini, ni več tisto to ...</p>
--	--	--	---	---	--	--

				časa? Špela: Ja.		
	Špela bo vodila zbirko vprašanj pri spraševanju nje matematike. Pri pouku v času spraševanja bo pozorna in si vprašanja zapisala. Dogovor 3		Premiki pri 3. dogovoru <i>Učiteljica: No, ker jaz, ko sem brala te zapiske, se mi je zdelo, da ta vprašanja, pa vprašanje, če boš lahko si zapisovala a ne, ker potem mora človek delati dve stvari, a ne. Ti moraš svoje pisati, pa še z enim ušesu mene poslušati, kdaj postavljam vprašanja, dam. To se pravi, da je to zelo dobro več</i> <i>Mami: A zmeraj gre?</i> <i>Špela razloži, da gre,)</i>			
	Učiteljica bo Špeli spraševanje napovedala – to bo njen individualni dogovor (kdaj in kaj).		Uresničevanje dogovorov <i>(Špela: Sem dobila 4, sem bila vprašana, smo se zmenili, da bom vprašana, sem dobila 4, pa še ko smo pisali kontrolko sem ena pisala, pa sem</i>			

	<p>Konkretni dogovor: v torek v naslednjem tednu bo Špela ustno poskusno vprašana pravila, kaj je enačba.</p> <p>Dogovor 4</p>		<p><i>pol popravila, ko sem bila vprašana, pa sem pol 4 dobila.)</i></p>			
	<p>Dogovor o tem, kako bo Špela zapisovala snov med poukom (problem, ker da piše z zamikom).</p> <p>Dogovor 5</p>		<p>Dogovor 5: premiki</p> <p><i>Raziskovalka : Tako nekako smo se zmenila, da najprej naslov napišeš, potem imaš dovoljenje, da poslušáš, pol pa ko se tebi zdí, da veš, kaj je bolj pomembno, pa začneš zapisovati. In to potem zdaj to delaš?</i></p> <p><i>Špela: Včasih samo malo tako pogledam, pa nič ne zapišem, pol pa sam prepisem. Pa sem spet tam, kjer ste vi.</i></p>			

	<p>Naloga za očeta: premislek, s čim in kako on sam Špeli vliva zaupanje</p> <p>Dogovor 6</p> <p>Maksimalni cilj pa je, da bi do junija bila samostojna, da ne bi več čakala na očeta pri matematiki</p>		<p>Premiki 6. dogovor:</p> <p><i>Raziskovalka: Na primer kaj je bila zadnja taka pohvala? Kaj se je pred kratkim izkazala...?</i></p> <p><i>Oče: Glih matematika, no. Zadnje časa mam kar kocine...</i></p>	<p>Premiki 6. Dogovor:</p> <p><i>Špela: Ko sem nazadnje 5 dobila, je bil zelo vesel...</i></p> <p><i>Raziskovalka: Kako je pa to pokazal?</i></p> <p><i>Špela: Ko je v službi in govoriva po telefonu, nima nikoli časa, a ne...ko pa povem za kakšno dobro oceno, zmeraj reče bravo, čestitam in je tako zmeraj vesel ...</i></p> <p><i>Raziskovalka: Ampaka topomeni, kako ponosen je ...ko kljub temu, da ima ljudi v službi okoli, rad reče bravo,bravo ...na glas ...</i></p>	<p>Premiki 6.dogovor</p> <p><i>Raziskovalka: A te kaj pohvali?</i></p> <p><i>Raziskovalka: Kaj pa? Zdaj moraš bolj konkretno, natančno povedat, če ne ti ne bomo čisto verjeli. Kaj je naredil takšnega?</i></p> <p><i>Špela: Jahat sva šla, v enem tednu kar dvakrat, kar ponavadi ne greva.</i></p> <p><i>Raziskovalka: To maš zanagrado?</i></p> <p><i>Špela: Ne vem, po moje.</i></p>	
		<p>Nov dogovor 7</p> <p>(Vzpostavljen na vmesne</p>	<p>Premiki dogovor 7, Špela sama najde rešitev:</p> <p><i>Raziskovalka:</i></p>	<p>Premiki dogovor 7, razlaga Špela, kako se brani pred</p>	<p>Dogovori 7. Dogovor, Videnje mame kako se problem povečuje:</p> <p><i>Mama: A ve ,</i></p>	<p>Končni izidi glede nasilja nad Špelo (starejši otroci):</p> <p><i>Malo so nam</i></p>

		<p>m srečanju po prevem srečanju):</p> <p>Rešiti spor z Aljažem</p>	<p><i>Torej kaj sedaj jaz slišim. Ne en način, da kar malo zmoreš. Sedaj mama pravi, da ti je hudo, poveš, ampak po drugi strani se mi je zdelo, da se mu ne daš. Malo zafrkava, izsiljuje, ampak ti mu ne daš in nimaš zaradi tega hujšeposledice ...</i></p>	<p>Aljažem:</p> <p><i>Špela: Ja, da ima tako veliko kocino na nosu, da si jo mora čimprej odpuliti ...mam še malo drugačno varianto. Ravno danes je bilo to ...Matej mi je nekaj kar težil in težil, da sem kosmata ...sem mu pa rekla, da ima tako veliko dve dlaki, da jih ne vidiš pod povečevalnim steklom, da je premajhen ...</i></p> <p><i>Raziskovalka: In kako je reagiral?</i></p> <p><i>Špela: Samo čudno je pogledal, pa je kar šel.</i></p> <p><i>Raziskovalka: Mene kar malo skrbi za Aljaža in Mateja ... (smeh) koga bosta pa sedaj zafrkavala, če tebe ne bosta mogla?</i></p>	<p><i>ker to je sedaj prišlo že v naslednje razrede ...to se stopnjuje in je to na hodniku...pa kocine, pa kosmata ...meni je to zelo grd vzdevek, meni osebno že..., .ker je tega toliko a ne ...</i></p> <p>Predlogi, prispevki učiteljice pri 7.dogovoru:</p> <p><i>Učiteljica: Kaj pa če bi se potem dogovorili za ene govorilne ure skupaj s starši še njegovimi?</i></p> <p><i>Raziskovalka: Mogoče dvakrat.junija ker je aktualno, septembra pa, da se spomnite...mogoče ni slabo, da sesedaj reagira in hkrati takrat obnovi...</i></p> <p>Odkrivanje novega verbalnega in fizičnega nasilja nad Špelo od starejših otrok</p> <p>Vzrok:</p> <p><i>Špela: Po stopnicah dol, ko je še zgoraj, no. Tukaj dol, ker me je ful</i></p>	<p><i>že povedale kolegice, da se zadeva, o kateri smo se zadnjič pogovarjali, ni prav tako lepo razpletla, ampak bolj tako, da je človek kar malo potr in smo rekli, da tudi temu lahko malo posvetimo ... Mi bi zelo radi dali eno podporo znaše strani in tudi smo ocenile, da je precej nerodnosti pri vodenju tega sestanka in da ni pogovora na šoli, da ravnatelj očitno ni več takih stvari ... ti moraš znat take stvari vodit, tako dase je na žalost očitno tako razpletlo, da so strani ostale vsaka na svojem bregu, a ne ...</i></p> <p><i>Raziskovalka: Ok, tako ... izgleda, da mi kot projektna grupa kaj več nimamo vpliva, ampak vseeno, dolgoročno pa upam, da smo se nekaj naučili iz tega.</i></p> <p>Dober izid 7.</p>
--	--	---	--	--	---	--

				<p>skrbelo ... pol so bli pa oni pa sem se jih malo ustrašila, ker so bili ful veliki, sem mislila, da so sigurno iz devetega, polsem šla pa na wc, sem se hotela pa zaklenit papočakat, da grejo, so pa vrata držali pa me skoz nekaj spraševali, pa me niso pustil, pol sem se pa v to punco (Klaro?) ... k je tebi rekla (Ano?) ... sem se ful zaletela, ful sem tiščala, da sem pol le ven prišla.</p> <p>Raziskovalka: No, potem pa še to ... zdaj ko boste s to pomočjo pravno, morate tudi to povedati. Da ste takoj odreagirali, da ste se obrnili na ravnateljja, da je on predlagal, da se obrnete sami na starše in poskušate z njimi, ker to je najbolj normalen nivo, da najprej neposredno poskušaš rešit ...</p> <p>Raziskovalka: Tako, pa vam bodo svetovali, tako jaz mislim. Jaz bi sedaj predlagala, da to malo ustavimo, ker kaj več težko naredimo, ampak seveda, tvoj občutek</p>	<p>dogovora:</p> <p>Špela: Mislim, da že kar kakšna dva, tri mesece je v redu. Sploh tale Aljaž ... že en čas razmišljam, kaj je zdaj njega pičilo, da da tak mir, pa še pogovarja se z mano, kar normalno, kar začne, kam gre na morje, recimo ali pa kam grem jaz na morje. Se že kar pogovarjava tako.</p>
--	--	--	--	---	---

					<p>varnosti, to pa je treba</p> <p>poskrbeti. To pa je tema...</p>	
				<p>Nov dogovor 8</p> <p>"Najdena" težava na tretjem srečanju – nezadostni oceni pri telovadbi:</p> <p><i>Raziskovalka: Domača naloga, da do naslednjč preverita ...</i></p> <p><i>okoli vzrokov za nezadostno oceno pri telovadbi: fajn je, da ti ni zoprno k telovadbi hoditi. Mora ti biti v veselje, to je že pomembno ... da ne bo sedaj to problem.</i></p>	<p>Premiki 8. Dogovor:</p> <p><i>Raziskovalka: No, zadnjič smo se vsi malo vseskozi smejali, čeprav je bila pa za Špelo to kar huda in resna težava, ta telovadba a ne ... dva cveka pri telovadbi, odbojka ... si imela dve dvojki.</i></p> <p><i>Špela: Ja pol mi je zaključila 2, ker sem imela dva cveka in trojko ...</i></p> <p><i>Špela: Učiteljica, se je zavezala, da bo pol malo govorila z njo, učiteljico telovadbe, pa je malo pozabila ...</i></p>	<p>Premiki 8. Dogovor:</p> <p><i>Učiteljica: Ker nisem vedela, kdo in kako je potem to zaključeval, zdaj boš pa ti povedala, kako je zdaj s to trojko zaključeno pri telovadbi, kako si zdaj ti zadovoljna.</i></p> <p><i>Raziskovalka: Ampak to je tema, ki lahko ostane za naprej ...</i></p>
					<p>Poskrbeti za varnost Špele</p> <p>9. dogovor Raziskvanje 9. predloga za</p>	

					<p>varnost:</p> <p><i>Raziskovalka:</i></p> <p><i>Neposredno zavarovat, zaščitit, tako kot si že zdaj delala, pa takoj povedat enemu od odraslih, a ne, tako da se ta mesec preživi, potem bomo pa videli, kako bo ta postopek glede na to šel. Tako da, jaz ne bi vzpodbujala, da bi naredili kraval ...</i></p> <p><i>Oče: Mogoče je najboljše, da stvar kar preslišiš.</i></p>	
--	--	--	--	--	--	--

Izvirni delovni projekt pomoči za Špelo predstavlja glavne dogovore in njihovo uresničenje skozi proces dela. V njem so zapisane tudi glavne teme v pogovorih. Skupina se je srečala petkrat. Pri prvem srečanju so vzpostavili šest dogovorov. Nekateri dogovori (1., 2. in 6.), ki so se vzpostavili na začetku, so se dograjevali in uresničevali skozi vsa ostala srečanja. Ostali dogovori iz prvega srečanja pa so (2., 4. in 5.) se preverili in zaključili že na naslednjem srečanju. Skupina je poleg glavnih pet srečanj imela tudi vmesna srečanja, ki so potekala brez raziskovalke, torej samo udeleženci iz šole, kjer se je Špela izobraževala. Na vmesnem srečanju po prvem skupnem srečanju, so vzpostavili nov dogovor (7.), ki je prav tako zahteval delo in premike na vseh naslednjih skupnih srečanjih. Na petem skupnem srečanju skupine je bilo skozi pogovor ugotovljeno, da je 7. dogovor dobil večje razsežnosti in ga je bilo treba temu primerno dopolniti. Na tretjem skupnem srečanju se s strani otroka ubesedijo nove ovire in vzpostavi 8. dogovor, kateri prav tako zahteva delo na vseh naslednjih srečanjih. Četrto srečanje prinese še zadnji 9. dogovor.

5. RAZPRAVA

Koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja je uporaben v šolskih prostorih. To pokaže celotna analiza dela, ki dokaže dejansko uporabljanje koncepta, prav tako pa uporabnost v šoli utemeljujejo končni prispevki, ki so v večini primerov pozitivni. Omejitev, ki bi znala postati ovira je, da tako delo potrebuje in zahteva čas. To vključuje tako čas učiteljev, svetovalne delavke, kot tudi čas staršev, otroka. Celoten šolski sistem še ni v podporo takemu načinu dela.

Vsi elementi delovnega odnosa so prisotnih in uporabljeni pri vseh petih pogovorih.

Vodja pogovora oziroma raziskovalka vsakič začne pogovor s sproščenim klepetom, nadaljuje pa ga s formalnimi zadevami, ki vključujejo pozdrav, predstavitev dela, načina, spraševanje po pritrditvi za sodelovanje itd. Vse naštetu je del elementa, ki se imenuje dogovor o sodelovanju. Pri le tem je pomembno, da jasno ubesedimo, kako bomo delali in privolitev ljudi v delo (Čačinovič Vogrinčič 2008). Vodja pogovora je vse upoštevala, celoten potek dela je razložila na večih srečanjih, ker se je kdaj udeležel le tega nov sodelavec. Prisotni so vedeli, kakšno delo točno jih čaka in v to privolili. Pomembno je poudariti, da je bila privolitev prostovoljna. Če kdo ne bi zmoget sodelovati, bi to pomenilo raziskovanje, zakaj ne in iskanje ter soustvarjanje pogojev, da bo zmoget. Tudi izjave, kot so: ne bom, ne zmorem, nočem, so sporočila, ki lahko temeljijo kot izhodišče za delo. Zagotovo pa bi se upoštevala želje, če kdo ne bi želel sodelovati.

Ključnega pomena pri konceptu vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja je instrumentalna definicija problema in soustvarjanje. Pomembno je, da ljudje med seboj sodelujejo in ustvarijo eden z drugim rešitve in dobre izide. V pogovor vsak vstopi s svojo definicijo problema, nato se začne oblikovanje možnega, kjer vsak prispeva in raziskuje delež (Čačinovič Vogrinčič 2008). V pogovorih, ki so predstavljeni v diplomskem delu, je skozi celoten proces dela viden delež vsakega udeleženca k rešitvam in vključevanju v pogovor. Vsakemu posamezniku se soustvarijo naloge, ki jih naj razišče in opravi. Udeleženci skozi pogovor jasno izrazijo, da so se počutili upošteevane, slišane in da so lahko izrazili svoje videnje, to pa hkrati pomeni, da so vseskozi vpeljani in vzdrževani pogoji, da je to mogoče. Preko sodelovanja so vzpostavili smiselne dogovore, ki so se v večini primerov iztekli v prid otroka. Kar pomeni, da so skupaj dosegli cilj, da je otrok samostojen pri učenju

in da se mu izboljša uspeh pri matematiki. Dogovori, ki niso bili rešeni v prid otroka, so bili take vrste, da so bili odvisni od šolskega sistema in zunanjih sodelavcev, na primer, ko se rešujejo nadlegovanja starejših otrok do otroka (Špele) in vodi postopek ravnatelj, ki ni več korektnemu vodenju pogovorov. Na te pa projektna skupina ni imela vpliva. Je pa bila skupina vedno v spodbudo celotni družini, prav tako je bila skupina prostor, kjer so se lahko vse stiske ubesedile. Učiteljica ali raziskovalka sta dostikrat skupaj z otrokom raziskovali, kaj otrok zna kaj zmore, ubesedili ovire in soustvarili dober razplet. Probleme otroka pri matematiki v pogovoru raziskovalka utemelji kot izhodišče za delo in ne diagnozo. Otrok je imel tudi dovoljenje, da lahko ne zna, ker bodo v skupini skupaj to pogledali in soustvarili pot.

Delo skozi koncept vzpostavljanja delovnega odnosa pomeni, da sogovorniki, sodelavci pridejo iz pogovora drugačni in z novimi pogledi (Čačinovič Vogrinčič 2008). To se v pogovorih dostikrat pokaže kot na novo ustvarjeno razumevanje, ki jih sodelavci skupaj soustvarijo in enako razumejo, ker se sporazumejo.

Zato da otrok v šolskem sistemu uspe, zmore, je vsekakor potrebno sodelovanje, kar v pogovorih na srečanjih nekateri udeleženi ugotovijo in izrazijo. Pogoji je, da se spoznajo med seboj, povedo kje so, kdo so in se od tod naprej ustvarja.

Etika udeležnosti nam sporoča, da strokovnjaki odstopijo od moči, ki jim ne pripada, da ne posredujejo resnice, ampak se pridružujejo ljudem (Čačinovič Vogrinčič 2008). V pogovorih na srečanjih je skrbno varovan prostor, kjer se odrasli pogovarjajo z otrokom in ne o otroku. Poslušajo ga, slišijo in mu odgovorijo. Napisani načini dela so prisotni na vseh srečanjih. Skrbno je varovan prostor za mnenje otroka, saj se zavedajo, da je sam otrok tisti, ki je najbolj več temu, kaj je prav zanj. Otroka spodbujajo za mnenje in mu odpirajo prostor, kjer se bo lahko izrazil. Raziskovalka že, ko razlaga, na kakšen način se bo delalo, sporoči jasno, da se umikajo od moči, ki jim ne pripada. To je moč, da bi posredovali neko resnico, brez da bi sodelovali z otrokom in sami prijazno ugotavljali, kaj je "zares" dobro za otroka. Skupaj z njim se sodeluje in kot enakovredni partnerji odkrivajo cilje, želje in uresničljivo. Prav tako je pomembno, za otroka najverjetneje usodno pomembno, da se mu pridružimo tam, kjer je. Projektna skupina jemlje pridružitvev otroku resno, posledica temu so uspešni rezultati dela. Ni vedno nujno, da je otrok tam, kje bi šolski načrt veleval, da bi bil. V tem smislu je temeljnega pomena, da se upremo na mnenje Winebrennerja (1996), ki

pravi, da je vsak otrok po naravi kreativni mislec, ni pa nujno, da poveže vse pojme v pravilno zaporedje, pomembno je, da se mu pridružimo in skupaj ustvarimo pomene. Pogovori se morajo ustvarjati na način, da se nadaljujejo in ne zaključijo, da se zgodba razvije in uresniči uspešen izid, kot se je to dogajalo v primeru moje analize. Udeleženci v projektni skupini puščajo otroku pravico do resničnosti, ki je opredeljena kot pravica otroka, da pove, kdo je in kaj želi ter isto sprejme od drugega (Čačinovič Vogrinčič 1998).

V pogovorih vodja pogovora usmerja celoten potek dogajanja h konkretnim in dogovorjenim ciljem. Kadar se pogovor preveč oddalji od načrtovanega, dobro preusmeri fokus dogajanja. To se pokaže na primer, ko se skupina predolgo zadržuje pri pogovoru o sporu in nadlegovanju otrok do Špele in pogovor več nima drugega pomena kot obujanje preteklosti. Takrat posreduje vodja pogovora in usmeri fokus k glavnim temam. Vodenje pa ni brezčutno in hladno, ampak se dogaja v procesu, kjer vodja pogovora prispeva svoje misli, izkušnje, sočutje, predloge in ima živo zanimanje za otroka in ostale prisotne. Tak način vodenja prispeva k pridobivanju izkušnje spoštovanja za otroka. Zaradi zavedanja raziskovalcev, da njihovo videnje situacije ni edina resnica, so dobljene informacije v pogovorih redno preverjali in povzemali.

Delo na perspektivi moči je cenjeno delo, ki odkriva s spoštovanjem močna področja, vire moči pri sočloveku (Saleebey 2009). Na mestu je reči, da je vsak pogovor posamezno poln iskanja virov moči pri vseh prisotnih, odkrivanje novih poti in možnosti, kjer se je zdelo, da jih sploh ni, pohvale itd. Tako naravnano delo vsekakor vrne samozavest v ljudi, jim sporoča, da so vredni ljubezni, spoštovanja. Preko pohvale, iskanje virov, talentov se sporoči otroku in ljudem na splošno, da so ljudje, ki imajo poleg vseh ostalih značilnosti tudi težavo in poudari, da ne gre za problematične ljudi. Vodja pogovora je tudi v primerih, ko povzame enega izmed glavnih ovir za samostojno delo otroka, uporablja perspektivo moči in skrbno in s spoštovanjem to pove. Trenutni šolski sistem preveč poudarja samo šibka področja pri otrocih in en problem pri otroku, postane človek sam. Potrebno in koristno bi bilo vpeljati in varovati delo na močnih področjih otroka v šoli, saj so vsekakor v vsakemu otroku talenti, veselja, potenciali. Potrebno pa si je vzeti čas, raziskovati kot je to prikazano v analizi pogovorov. Gre za zamudno delo, vendar je to prav tako naša dolžnost. Škoda bi bilo, da ne bi vsi otroci imeli priložnosti zažareti v vsej svoji moči,

ravno zato, ker njihove sposobnosti ne opredeljuje šola v svojem načrtu ali jih učiteljne opazijo.

Pozitiven pogled na situacijo lahko prinaša le pozitivne odzive, rešitve. V tem kontekstu se lahko spomnemo Rosenthalovega učinka (<http://revija.mojedelo.com/hr/samoizpolnjojoca-se-prerokba-v-delovnem-okolju-441.aspx>). Pri pogovoru npr. učiteljica išče znanje pri otroku in ne neznanja. Pomemben vir pri otroku je tudi okrevanje, ki ga v pogovoru sam otrok ubesedi, ko razlaga o popravljeni oceni. Tako stališče, da otrok lahko popravi oceno je v šolo izredno pomembno meni Čačinovič Vogrinčič (2008), saj varuje otroka pred nedopustnimi izjavami učiteljev, da "iz njega ne bo nič". Saleebey (2009) pravi, da okrevanje pomeni za človeka, da ima zmožnost premagati težke preizkušnje v življenju in iti naprej.

Ugotovljena je tudi pomembnost postavljanja vprašanj izjeme, ki ponovno prinesejo v spomin ljudi že doživeto dobro izkušnjo in taki spomini vsekakor dajo voljo za naprej.

V pogovoru se v okviru perspektive moči raziskuje tudi socialna mreža otroka, ki je prav gotovo lahko močan vir otroku. Seveda v primeru, ko razred otroka podpira in je otrok z njim v dobrih odnosih. V nasprotnem primeru pa nam raziskovanje socialne mreže postavi temelje, da raziščemo in soustvarimo pogoje, da socialne mreže postane močno področje.

Preko perspektive moči se ustvarijo v pogovoru tudi drugačna videnja ljudi, torej na človeka pogleda nekdo iz drugega zornega kota, kar pa je tudi eno izmed bistev dela na perspektivi moči.

Celjenje je prav gotovo dobra popotnica za življenje ljudi, za voljo do prihodnosti ljudi. Saleebey (2009) meni, da je celjenje sposobnost ljudi, da ozdravimo. Čačinovič Vogrinčič (2008), pa prevaja celjenje v šolo kot pustiti času čas. Otrok potrebuje čas, da se z neznanjem spopade, nato potrebuje čas, da ga artikulira in definira. Pustiti, da stvari dozori, da se rane celijo. Raziskovalka se v pogovorih naslanja tudi na slednje.

Znanje za ravnanje pomeni take vrste znanje, ki ga je mogoče prevesti v akcijo. Pomeni pa tudi, da koncepte, ki jih uporablja, podeli in razloži svetovalni delavec

svojim sogovornikov tako, da bodo razumeli (Čačinovič Vogrinčič 2008). Celotna analiza vseh pogovorov je dokaz, da so vsi elementi, ki jih vsebuje vzpostavljanje delovnega odnosa znanje, ki omogoča ravnanje in akcijo ter konkretne prispevke. Jasno pa je tudi razvidno, da ponavadi vodja pogovora pojasnjuje kakršnekoli koncepte, besede, način dela, ki sogovornikom niso jasne.

Ravnanje s sedanjostjo je element, ki usmeri delovanje in soustvarjanje v sedanjost; to je edini čas, kjer so pogovor dogaja in ustvarijo spremembe (Čačinovič Vogrinčič 2008). Vračanje v preteklost ljudi je smiselno, če gremo tja iskat podatke, ki koristijo delu v sedanjosti. Običajno gre za pozitivne izkušnje, iskanje izjem v stresnih situacijah, kot je to počela raziskovalka v pogovorih. Zadrževanje v preteklosti in obujanje spominov na neuspehe ne pelje v svetlo prihodnost. Tega se jasno drži celotna projektna skupina, če pa je prišlo do nesmiselnega zadrževanje v preteklosti, to vodja prekine in preusmeri delovanje v sedanjost.

Sedanjost je čas, ko se soustvarjajo dobre pozitivne izkušnje spoštovanja ljudi, izkušnje, da človek zmore, da je njegova sposobnost cenjena. Prav tako pozitivne izkušnje v sedanjosti pomenijo za otroka, da zmore spremembe v prihodnosti, kar daje ljudem samozavest in voljo. V pogovorih se to velikokrat dogaja. Srečanja ljudi v projektni skupini so vedno pomenila enakovredno udeležbo in sodelovanje ljudi med seboj pri delu tukaj, zdaj, kar posledično prispeva k učenju le-tega in pridobivanju pozitivnih izkušenj za ljudi.

Otrok v skupini je imel priložnost, da se mu zagotovi dovolj časa v sedanjosti, da se dokaže in zmore. Šolski sistem namreč ne varujejo časa v smislu, da bi ga otrok imel, kolikor bi ga potreboval, ampak ga ima, kolikor je to predvideno v načrtih. To pomeni, da se mora otrok povsem prilagoditi določitvi šole, kakšen naj bo, kako hitro naj dojemata stvar itd. Zdrava pamet pa lahko pove, da smo vsi ljudje različni in različno hitro dojemamo stvari. Kar pa ne bi smelo imeti za posledice šolsko neupešnost. Šolski sistem se mora prilagajati otroku, se mu pridružiti in zagotoviti dovolj časa v sedanjosti, da zmorejo.

Preteklost je torej čas, ki se ga brez večje potrebe ne dotikamo; sedanjost je čas, ko se spremembe dogajajo, je pa tudi čas, ko ubesedimo pozitivna pričakovanja za lepšo prihodnost. Vodja pogovora, učiteljica in ostali odrasli v pogovoru ubesedijo pozitivna pričakovanja okoli prihodnosti otroka, kar lahko deluje na otroka

motivirajoče. Hart meni (v Čačinovič Vogrinčič 2008), da majhna pričakovanja nikomur nekoristijo, vsi pa smo smo odzivni na moč pozitivnega mišljenja.

Današnji šolski sistem deluje zelo togo. Otroci imajo vnaprej določene standarde, ki jih je potrebno za neko stopnjo doseči. To otroke omejuje v okove strahu, ki včasih povzročijo negativne ocene. Slednje se vidi v moji analizi, ko otrok zadnji test pri matematiki piše odlično, kar prej nikoli ni dosegel. Test je bil čisto neusodnega pomena. Ne bi ne zvišal, ne znižal oceno. Po mojem mnenju bi to moralo veliko sporočiti. Čačinovič Vogrinčič (2008) pravi temu, da se otrok mora upati misliti, počutiti se mora varnega za zmote in napake in imeti dovolj časa. Če so posledice napak slabe ocene, ni veliko možnosti za delo po meri otroka.

Prispevki dela preko koncepta vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja so ogromni, so koristni in predvsem pomenijo pozitivno spremembo v življenju vseh prisotnih. Taki prispevki so: večja samozavest otroka, večja samostojnost pri delu, dobre ocene, premagovanje predsodkov itd. To ponazarja, da je sam koncept še kako koristen za šolsko področje in precej uspešen v praksi. Uporabljeni so bili na vseh srečanjih vsi elementi omenjenega koncepta, ki je vsak nekaj prispeval k dobrim izidom. Perspektiva moči prispeva k ubesedenju močnih področij otroka, etika udeležnosti prispeva k umiku od moči strokovnjakov in omogoča, da otrok pove, kaj bi rad, kje vidi rešitev itd.

Prispevek koncepta vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja je bilo tudi vzpostavljeno zaupanje otroka do raziskovalke, ki je posledica dela odraslih kot spoštljivih zagovornikov otroku.

Celoten proces dela deluje kot varovalni dejavnik, saj prispeva k občutku lastne vrednosti otroka, ki ga opremi, da zmore. Predvsem, da zmore v šoli. To posledično pomeni šolsko uspešnost, ki je temeljega pomena za vse pomembne odločitve v prihodnosti otroka, tako nadaljne šolanje, kot tudi poklič, zaslužek, ugodje, udobje v življenju itd.

Delo, ki je pokazano, analizirano, je projekt, ki nazorno pokaže, kako se dela v praksi koncept vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja. Dosledno se uporablja vsak element dela, ki prispeva, po namenu sodeč, k pozitivnim prispevkim. Prispevki, ki

so soustvarjeni, so večinoma v prid otroku in pomenijo, da otroci zmorejo, če imajo kdaj in s kom.

Soustvarjanje v šoli pomeni, da ima vsak otrok svoj lasten delovni projekt pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2008).

Izvirni delovni projekt pomoči za Špelo je pokazan kot izvirni, saj je narenen posebej za njo in ima soustvarjene, specifično za njo, dobre izide.

Da je deloven, pa ponazarjajo vsi vidni koraki, premiki naprej h konkretnim, dogovorjenim rešitvah. Koraki, premiki h konkretnih izidom pomenijo delo udeleženih v projektu. Pomenijo novo znanje, učenje, odpravljanje težav, večanje lastne ustvarjalnosti itd.

Delo je projekt, ker poteka v času in je usmerjen k spremembam in dobrim konkretnih izidom.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

- Kocepta vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja in izvirnega delovnega projekta pomoči sta prenosljiva in uporabna v šoli.
- Celotno delo na koceptu vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja v šolah, je omogočilo otroku (Špeli), da se izkaže, dokaže in da zmore. Otrok je bil v takem procesu slišan in viden.
- Študija primera pokaže, da je koncept vzpostavljanje delovnega odnosa soustvarjanja v celoti znanje za ravnanje; znanje, ki je preneseno v praktično delo in prispeva dejanske spremembe, premike k dobremu.
- V samem procesu dela je raziskovalka uporabila vse elemente delovnega odnosa in jih ustrezno uporabljala. Vsak element je prispeval k dobrim izidom, npr. perspektiva moči je prispevala k odkrivanju novih virov pri ljudeh itd., etika udeležnosti je prispevala k upoštevanju otroka itd., osebno vodenje je prispevalo k usmerjenemu vodenju k dobrim izidom itd., instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev sta omogočila prostor za mnenja vseh udeleženi in raziskovanje in soustvarjanje rešitev itd., ravnanje s sedanostjo je omogočilo delo tukaj in zdaj in se ni osredotočalo na preteklost itd., znanje za ravnanje je pomenilo, da je vodja pogovora razjasnila in utemeljila procese dela itd. In nazadnje še dogovor o sodelovanju, ki je omogočil, da so vsi udeleženi vedeli kako bodo delala v procesu in so to tudi potrdili.
- Vsi udeleženci v procesu dela so imeli prostor, da so prispevali svoja mnenja in stališča, prispevke, jih raziskovali in posledično omogočili ustvarjanje dobrih izidov – sodelovanje se pokaže kot pogoj za uspeh otroka.
- Odrasli ljudje so se na srečanjih umaknili od moči, da bi posedovali resnico in so omogočali otroku, da je bil strokovjak za svoje življenje.
- Odrasli se se pridružili otroku tam kjer je in od tam soustvarjali delo in učenje, kar je omogočalo otroku napredek in šolsko uspešnost, to pa je delovalo kot varovalni dejavnik proti šolski neuspešnosti.
- V procesu dela je vidno delo na perspektivi moči, ki pomeni konkretno osredotočanje na močne vire otroka, težave pa se jemljejo kot izhodišča za delo in ne kot diagnoza.

- Delovanje projektne skupine v sedanosti je omogočalo pridobiti udeležencem pozitivne izkušnje spoštovanja njihove kompetentnosti, posledično pa je to pomenilo, da lahko ljudje vplivajo na svojo prihodnost v pozitivnem smislu.
- Če se je otrok počutil varnega in je imel dovoljenje, da se sme zmotiti, s tem, da njegove napake ne bodo kaznovane s slabo oceno, prav tako je imel tudi zagotovljen čas, ki ga potrebuje, je zmogel veliko več kot v nasprotnem primeru.
- Delo, ki ima za podlago elemente delovnega odnosa soustvarjanja nudi pozitivne prispevke, kot npr. večja samostojnost otroka, šolska uspešnost otroka, pridobivanje lastnih kompetenc za reševanje ovir, odkrivanje novih virov pri otroku itd. in vsi so v prid ljudem.

7. PREDLOGI

- Nadaljevanje izvirnega delovnega projekta za Špelo tudi naslednjem letu in nadaljevanje supervizij učiteljev, vključenih v omenjeni projekt, na Fakulteti za socialno delo.
- Študija primera bi, v primeru vpeljevanja inkluzije v šolstvo, pomenila pripomoček kako jo uresničevati.
- Vpeljava načina dela na konceptu vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja v celoten šolski sistem v Sloveniji, v način dela šolskih delavcev, kar bi omogočilo več časa in ljudi za kvalitetno sodelovanje.
- Vključevanje v projekt tudi ostale sošolce otrok, da bi aktivno sodelovali pri pomoči, kar bi spodbudilo solidarnost med otroci in stkalo bolj trdno vez med njimi.
- Šole, ki bi uporabljale napisan način dela, bi sodelovale med seboj pri supervizijskih srečanjih, ki bi potekale na Fakulteti za socialno delo.
- Organizirana predavanja na temo vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja v šolah, ki bi se izvajala na čim večjih šolah po Sloveniji.

8. LITERATURA

Blum, Robert W., Kelly, A., Ireland, M. (2001), Health-Risk Behaviors and Protective Factors Among Adolescents With Mobility Impairments and Learning and Emotional Disabilities. In: Journal of adolescent health, 28: 481-490.

Budnar, M., Dolničar, M., Kos, A., Skalar, M., Šali, B. (1979), Otroci s specifičnimi učnimi težavami v sodobni družbi. Ljubljana: DDU.

Čačinovič, Vogrinčič, G. (2011b), Dajte mi pomoč za moč. Revija Ona.

Čačinovič, Vogrinčič, G. (1998), Psihologija družine. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Čačinovič, Vogrinčič, G. (2006), Socialno delo z družino. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Čačinovič, Vogrinčič, G. (2011a), Soustvarjanje v delovnem odnosu: izvorni delovni projekt pomoči. V: Šugman, Bohinc, L. (ured.), Učenci z učnimi težavami – Izvirni delovni projekt pomoči. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič, Vogrinčič, G. (2008), Soustvarjanje v šoli – učenje kot pogovor. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Flere, S., Klanjšek, R., Musil, B., Tavčar Krajnc, M., Kirbiš, A. (2009), Kdo je uspešen v slovenski šoli? Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Flere, S., Klanjšek, R., Musil, B., Tavčar Krajnc, M., Kirbiš, A., Naterer, A. (2008), Dejavniki šolske uspešnosti v poklicnem izobraževanju – poročilo o rezultatih raziskave. Ljubljana: JRZ Pedagoški inštitut.

<http://revija.mojedelo.com/hr/samoizpolnjujoca-se-prerokba-v-delovnem-okolju-441.aspx> (27. 11. 2011).

[http://www.fsd.unilj.si/mma_bin.php/\\$fId/2010013010563516/\\$fName/Epistemologija+SD+1+2010.pdf](http://www.fsd.unilj.si/mma_bin.php/$fId/2010013010563516/$fName/Epistemologija+SD+1+2010.pdf) (25. 10. 2011).

<http://www2.arnes.si/~jcurk/UVOD/rosenthal.html> (24. 10. 2011).

http://193.2.241.41/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=89&lang=sl (20. 10. 2011).

Janežič, T. (2009), Varovalni dejavniki v procesu reševanja učnih težav v osnovni šoli. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomsko delo).

Jereb, A. (2011) Ekonomske posledice učne neuspešnosti. V: Pulec Lah, S., Velikonja, M. (ured.), Učenci z učnimi težavami – izbrane teme. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kavkler, M., Magajna, L. (2008a), Učne težave kot posebne vzgojno – izobraževalne potrebe – opredelitev, razsežnost in podskupine učnih težav. V: Nagode, A. (ured.), Učne težave v osnovni šoli – problemi, perspektive, priporočila. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kesič Dimic, K. (2010), Vsi učenci so lahko uspešni. Ljubljana: Robus Klett.

Kodele, T., Mešl, N. (2011), Učiteljice in šolske svetovalne delavke o uvajanju koncepta delovnega odnosa soustvarjanja v šoli. V: Šugman Bohinc, L. (ured.), Učenci z učnimi težavami – Izvirni delovni projekt pomoči. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Kolenc, F. (2010), Integracija, integracija, integracija. Vzgoja, april 10, 45.

Kranjc, T. (2005), Neuspeh v srednji šoli. V: Šolsko Svetovalno delo, X, 1: 39.

Lessard, A., Poirier, M., FortinLaurier. (2010), Student-teacher relationship: A protective factor against school dropout? In: Procedia Social and Behavioral Sciences, 2, 1636 – 1643.

Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S., Bregar Golobič, K. (2008b), Koncept dela – učne težave v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Magajna, L., (2008a), Učne težave in šolska neuspešnost – kompleksnost, razsežnost, opredelitev. V: Nagode, A. (ured.), Učne težave v osnovni šoli – problemi, perspektive, priporočila. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2002), Nekatere kritične točke sistema izobraževanja v Sloveniji, zlasti izobraževanja učiteljev. V: Bergant, K., Musek Lešnik, K. (ured.), Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Mencin Čeplak, M. (2002), Socialno v/izključevanje mladih kot posledica šolskega (ne)uspeha. V: Bergant, K., Musek Lešnik K. (ured.), Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Mešl, N., Kustec, K. (2011), Pomoč učencu z učnimi težavami: Primerjava teoretskih konceptov in prakse v Sloveniji z izkušnjo delovnega obiska v Angliji. Socialno delo, 50,2.

Mesec, B. (1998), Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mikuš Kos, A. (2001), Psihična odpornost, varovalni dejavniki in procesi ter obvladovanja travme. V: Samec, T., Slodnjak, V. (ured.), Psihične travme v otroštvu in adolescenci. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Mikuš Kos, A. (1991), Šola in duševno zdravje. Murska Sobota: Pomurska založba.

Mikuš Kos A., Slodnjak, V. (2000), Nesreče, travmatski dogodki in šola – pomoč v stiski. Ljubljana: DZS.

Norman, E. (2000), Introduction: The strengths perspective and resiliency enhancement – Natural partnership. In: Norman E., (edit.), Resiliency enhancement. New York: Columbia University press.

Opara, B. (2011), Inkluzija – šola za vse, pravična šola. Šolski razgledi, 2011, 4.

Opara, B. (2009), Otroci s posebnimi potrebami v vrtcih in šolah. Ljubljana: Centerkontura.

Peček, M., Lesar, I. (2006) Pravičnost slovenske šole: mit ali realnost. Ljubljana: Sophia.

Peček, M., Razdevšek Pučko, C. (2003), Uspešnost in pravičnost v šoli. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Puklek Levpušček, M., Zupančič, M. (2009), Osebnostni, motivacijski in socialni dejavniki učne uspešnosti. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Saleebey, D. (2009), The strengths perspective in social work. New York: Long man.

Selekman D., Mathew. (1993), Solution oriented brief therapy with difficult adolescents. In: Friedman (edit.), The new language of change. New York: The Guilford press.

Smokowski Paul, R., Mann, A., Reynolds, J., Fraser, W. (2004), Childhood risk and protective factors and late adolescent adjustment in inner city minority youth. Children and Youth Services Review, 26: 63–91.

Stipek, D., Seal, K. (2001), Motivated minds – raising children to love learning. New York: Holt paperbacks.

Ščuka, V. (2007), Šolar na poti do sebe. Radovljica: Didakta.

Šugman Bohinc, L. (2005), Kibernetika psihoterapije – razvijanje učinkovite postmoderne dialoške prakse. V: Bohak, J. Možina, M. (ured.), Četrti študijski dnevi Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, Rogla. Zbornik prispevkov.

Šugman Bohinc, L. (2005), Epistemologija podpore in pomoči. Časopis za kritiko znanosti XXXIII, 221: 167-181.

Šugman Bohinc, L. (2003), Od nezmožnosti ne komunicirati k uspešnemu komuniciranju. Emzin XIII, 3-4: 81-85.

Šugman Bohinc, L. (2000), Kibernetika spremembe in stabilnosti. Socialno delo 39, 2: 93-108

Tomori, M. (2000), Psihosocialni dejavniki pri mladoletniškem prestopništvu. V: Šelih, A. (ured.), Prestopniško in odklonsko vedenje mladih. Ljubljana: Bonex.

Tomori, M. (2002), Šolska neuspešnost kot dejavnik tveganja za celostni osebnostni razvoj. V: Bergant, K., Musek Lešnik, K. (ured.), Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Zakon o osnovni šoli (1996). Uradni list Republike Slovenije, št. 12/1996.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2000). Uradni list Republike Slovenije, št. 54/2000.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996). Uradni list Republike Slovenije, št. 23/1996.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (2007). Uradni list Republike Slovenije, št. 102/2007.

Žerdin, T. (1991), Težave, težavice, učne motnje. Murska Sobota: Pomurska založba.

Winebrenner, S. (1996), Teaching kids with learning difficulties in the regular classroom. Minneapolis: Free spirit publishing.

9. PRILOGE

Kategorije in pojmi: pogovor 1

Dogovor o sodelovanju

Povabilo k sodelovanju, predstavitev

Raziskovalka je še enkrat ponovila: Mi te vabimo, da postaneš naš partner, naš sogovornik. Sledi predstavitev drug drugemu.

Spraševanje po zadovoljstvu glede načina dela

R. je povzela glavne dogovore, povprašala vse udeležene, kaj si mislijo, ali bomo tako naprej zmogli, ali je ta način dela v redu.

Potrditev prisotnih za delo in sodelovanje

Dani je pritrdila, prav tako učiteljica matematike, tudi oče misli, da bo šlo, Špela je rekla, da ji je v redu, da nadaljujemo, in da bo naredila to, kar smo se dogovorili.

Instumentalna definicija problema, soustvarjanje

Prispevek Špele k postavitvi problema

Raziskovalka Špelo vpraša, kakšne težave ima. Odgovori ji, da je težave imela včasih, zdaj pa jih več nima. Pojasni, da je imela težave pri besedilnih nalogah: ni znala postaviti računa, izračunati bi pa znala. Raziskovalka: Kdaj je to bilo? Oktobra še? Špela: Ja. Raziskovalka povzame: Če te prav razumem, nimaš več težav? Špela zdaj odgovori malo drugače: Včasih pri kakšni nalogi. Raziskovalka: kaj je zdaj drugače? Špela: Včasih učiteljico vprašam, včasih pa doma vprašam. Raziskovalka: Tega prej nisi tako počela? Špela: Ja. Raziskovalka: Pa zdaj več to počneš? Špela: Ja. Raziskovalka: Kaj misliš, da bi ti mi lahko kaj pomagali? Špela ne ve.

Špela : Kar znam, naredim. Kar pa ne znam, počakam, da oče pride, da mi razloži. Pri SL ima 5 in 4, pri MA pisno oceno 2, ustno pa 3. Špela komentira, da je 3 o.k., 2 pa ne.

Videnje problema preko učiteljice

Očka vpraša učit., kako Špelo vidi med poukom. Učiteljica: Večkrat je z mislimi odsotna. Ko razmišlja naprej, ugotovi, da jo moti, ker Špela piše z zamikom.

Pripevek očeta k postavitvi problema

Tudi oče ne ve. Učit. pravi, da je v šoli premalo pozorna. Oče pojasni, da ji doma najprej pokaže, potem pa gre. Ampak pravi, da je zdaj to že navada, da Špela nanj čaka.

Svoj delež videnj doda svetovalna delavka

-Dani o pričakovanjih: Da se starše razbremenijo na tem področju (z mamico sva se pogovarjali, koliko delajo doma). Da bi bila Špela bolj sproščena, jaz imam občutek, da je Špelo strah. Ko sem z njo individualno, je bolj sproščena. Jaz mislim, da ima Špel previsoka pričakovanja do sebe, rada bi, da bi se bolj sprejela, da bi se več delala na sebi pri Špeli, skupaj s pedagogom

Delež Špele k rešitvi

Potem se je Učiteljica obrnila na Špelo z vprašanjem: Prvo leto te učim. Če primerjaš AN, SL, MA – kam greš najbolj z veseljem? Špela odgovori, da k angleščini. Učiteljica: Kaj ti je tam tako všeč? Špela: Nove besede. Zanimive naloge. Učiteljica: Kako se počutiš pri matematiki? Špela: Všeč mi je tudi MA, vsi predmeti, ampak najraje imam AN. Učiteljica: te je kdaj strah? Špela: Ne. Raziskovalka pomaga: Kaj bi lahko bilo še boljše? Špela še enkrat ponovi, da si želi, da bi bolje razumela in lažje delala naloge. Raziskovalka Špeli spet

pomaga z naslednjim vprašanjem: Je kakšen del matematike, ki ti je lažji, da si tam lahko samostojna? Špela: Računanje na pamet.

Delež učiteljice k rešitvi

-Nadaljevanje vprašanj o pričakovanih. Raziskovalka se zdaj obrne na učiteljico: Kaj vi pričakujete od naše skupine? Učiteljica: dve stvari si želim: 1. da bi Špela doma ne delala za matematiko preveč, da ne bo MA v družini tak bavljal 2. da bi bila pri MA Špela uspešnejša, da bi imela boljše ocene in da bi se tudi bolj odprla v najinem odnosu.

-Učiteljica je Špelo vprašala, če posluša, kadar sprašuje. Predlagala je: Ali bi si pisala vprašanja, ki jih sprašujem? Ugotovimo, da pri ostalih predmetih to počne. Raziskovalka: Ti si prefrigana. Bi še pri MA? Bi ti to koristilo. Špela pritrdi. Tako se dogovorimo, da bo Špela vodila zbirko vprašanj pri matematiki, nabrano iz spraševanja

- <učiteljica jo nadalje vpraša: Kdaj lažje odgovarjaš? Kadar veš, da boš vprašana ali kadar si vprašana nepričakovano, nenapovedano? Špela: Kadar vem. Učiteljica je pojasnila, da se je potrebno zdaj naučiti tudi pravila. To zdaj sprašuje. Pojasni, da se lahko individualno dogovarja, da je to pri njej možno. S Špelo se bo individualno dogovorila, kdaj in kaj bo vprašana.

Videnje rešitve očeta

Raziskovalka se obrne na očeta glede pričakovanj. **Oče:** Da bi naloge doma bile narejene brez mene, poskusno.

Vzpostavljeni, soustvarjeni dogovori in dobri izidi

VZPOSTAVLJEN PRVI DOGOVOR

-R. vpelje vprašanja o pričakovanih/ciljih. **N.:** **Da bi matematiko bolj razumela.** Učiteljica pri tem vpraša: Kaj jaz lahko naredim, da bi ti bolje šlo? Špela predlaga, da se dobita nekaj minut pred uro, kadar ji kaj ni razumljivo (**dogovor 1**)

DRUGI DOGOVOR SOUSTVARJEN

- Za doma pa sklene, da bo vedno poskusila delati domačo nalogo najprej sama, da ne bo čakala na očka, oči pa bo samo pogledal (**dogovor 2**).

TRETJI DOGOVOR UBESEDEN IN RAZISKAN

- Učiteljica je Špelo vprašala, če posluša, kadar sprašuje. Predlagala je: Ali bi si pisala vprašanja, ki jih sprašujem? Ugotovimo, da pri ostalih predmetih to počne. Raziskovalka: Ti si prefrigana. Bi še pri MA? Bi ti to koristilo. Špela pritrdi. Tako se dogovorimo, da bo vodila zbirko vprašanj pri matematiki, nabrano iz spraševanja (**dogovor 3**).

VZPOSTAVLJEN 4.DOGOVIOR

- Učiteljica jo nadalje vpraša: Kdaj lažje odgovarjaš? Kadar veš, da boš vprašana ali kadar si vprašana nepričakovano, nenapovedano? Špela: Kadar vem. Učiteljica je pojasnila, da se je potrebno zdaj naučiti tudi pravila. To zdaj sprašuje. Pojasni, da se lahko individualno dogovarja, da je to pri njej možno. S Špelo se bo individualno dogovorila, kdaj in kaj bo vprašana (**dogovor 4**).

VZPOSTAVLJEN 5.DOGOVIOR

- Očka vpraša učit., kako Špelo vidi med poukom. Učiteljica: Večkrat je z mislimi odsotna. Ko razmišlja naprej, ugotovi, da jo moti, ker Špela piše z zamikom. Sledi nov dogovor o tem, kako si bo Špela zapisovala snov: najprej hitro napiše naslov, nato vse posluša, sama izbere, kaj je pomembno in tisto ob koncu ure zapiše. Raziskovalka povzame bolj konkretno: Kako boš jutri delala drugače pri matematiki? Špela : Hitro naslov napisala. Poslušala. Sama videla, kaj je pomembno. Zapisala samo tisto pomembno (**dogovor 5**).

Etika udeležnosti

Upoštevano stališče otroka

R. vpelje vprašanja o pričakovanjih/ciljih. Špela: Da bi matematiko bolj razumela. Učiteljica pri tem vpraša: Kaj jaz lahko naredim, da bi ti bolje šlo? Špela predlaga, da se dobita nekaj minut pred uro, kadar ji kaj ni razumljivo (dogovor 1)

Pogovor z otrokom in slišanje, poslušanje otroka

Potem se je učiteljica obrnila na Špelo z vprašanjem: Prvo leto te učim. Če primerjaš AN, SL, MA – kam greš najbolj z veseljem? Špela odgovori, da k angleščini. Učiteljica: Kaj ti je tam tako všeč? Špela: Nove besede. Zanimive naloge. Učiteljica: Kako se počutiš pri matematiki? Špela: Všeč mi je tudi MA, vsi predmeti, ampak najraje imam AN. Učiteljica: te je kdaj strah? Špela: Ne. Raziskovalka pomaga: Kaj bi lahko bilo še boljše? Špela še enkrat ponovi, da si želi, da bi bolje razumela in lažje delala naloge. Raziskovalka Špeli spet pomaga z naslednjim vprašanjem: Je kakšen del matematike, ki ti je lažji, da si tam lahko samostojna? Špela: Računanje na pamet.

Perspektiva moči

Iskanje virov moči, potencialov v otroku

Sledilo je vprašanje o Špelinih močnih področjih. Špela pove, da jaha, 'ima' dva konjička (Geto, Brina). Tudi drsa (v Kranju, na Bledu...). Raziskovalka še dodatno spodbudi Špelo: V čem si še dobra? Špela: V plavanju. Kolesarim. Rolam.

Odnosno vprašanje

Raziskovalka ponovno dodatno spodbudi Špelo: Kaj bi odgovoril tvoj starejši brat, če bi ga vprašali, v čem je Špela dobra? Špela: Vse to bi povedal. Najbrž bi se še kaj spomnil.

Pohvala in ubesedenje močnih virov pri otroku

Raziskovalka: Oči, kaj bi vi še rekli – kaj vam je všeč pri Špeli? Oče: Je pridna. Rada naredi temeljito, ko se zavzame za šolo.

Vprašanje izjeme

Sledilo je spet novo vprašanje učiteljice: Med poukom malokrat vprašaš – zakaj? Raziskovalka je vstopila z vprašanjem očetu: So primeri, ko sama kaj naredi? Oče: Ja, včasih vse. Potem doda: Ni sigurna vase. Če je stoprocentna, potem naredi.

Znanje za ravnanje

Predstavitel načina dela

Vodja predstavila idejo partnerskega odnosa. Posebej se posvetila Špeli, ji razložila pomen izvirni s : "pomembno je, da imaš ti zadnjo besedo".

Predstavitel pojmov otroku

Raziskovalka pojasni problem velikih pričakovanj, ki vodijo v razočaranje odraslega, kar otrok zelo začuti.

Ravnanje s sedanostjo

Pozitivna pričakovanje odraslih za otroka

Raziskovalka se obrne na očeta glede pričakovanj. Oče : Da bi naloge doma bile narejene brez mene, poskusno. Maksimalni cilj: da bi do junija bila samostojna, da ne bi več name čakala.

Vprašanje izjeme

Sledilo je spet novo vprašanje učiteljice: Med poukom malokrat vprašaš – zakaj? Raziskovalka je vstopila z vprašanjem očetu: So primeri, ko sama kaj naredi? Oče : Ja, včasih vse. Potem doda: Ni sigurna vase. Če je stoprocentna, potem naredi.

Vrnitev v preteklost po koristne podatke

Špela je lani imela MA 3, prav tako naravoslovje.

Prispevki vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

Boljši občutek prisotnih po pogovoru, nova spoznanja

Učiteljica ima že danes boljši občutek, ker ve, da se je Špela ne boji. Prej je mislila, da se je boji, tako jo je doživljala pri pouku.

Kategorije in pojmi: pogovor 2

Dogovor o sodelovanju

Predstavitev sodelavcev, projekta in načina dela

-Tamara je kolegica v naši raziskavi, dela na uradu za razvoj šolstva, jaz sem Polona, delam na FSD. Tamara na ministrstvu za šolstvo kot sodelovka v projektu naše fakulteta. Jasno poznate razredničarko oz. učiteljico matematike, Dani tudi poznate vsi poznate dobro, ampak tako, da se znova vzpostavimo. Gre za naše drugo srečanje ampak skupno, posamezno ste se dobili,

-To je projekt, eno šolsko leto. Hodimo na 9 šol, grupa kolegic smo iz fsd, na vsaki šoli po Sloveniji imamo 2 učenca, starše učiteljice pri predmetu, kjer so kakšne težave in želimo podpreti otroka, da bi te težave uspešno premagal. Poskušamo se učiti na malo drugačen način, na način, ki je učiteljem in svetovalnim delavcem, nekaterim že zelo domač.

- Način, kjer res poskušamo biti partnerji. Način, kjer res poskušami biti sodelavci.

-Potem pa bomo me to analizirale in bo to ena baza znanja za naprej. Tako nekako ta naš projekt izgleda. Petkrat se poskušamo dobiti skupaj v šolskem letu, to je nekako naš cilj. Vmes potekajo te skupine.

Prošnja za snemanje pogovorov

Tamara je beležila, js sem bolj vodila pogovor, potem sva videli, da je to veliko enih podatkov in sva danes prisle z diktafonom in prošnjo, če lahko snemamo pogovor., ker midve potem veliko lažej beležive.

Vloge učiteljev, svetovalnih delavcev v projektu

... potem zabeležijo malo po takem srečanju svoje vtise. Kaj prepoznajo od teh konceptov, idej, ki smo jih koristili, ali se da na ta način skupaj ustvarjati , soustvarjati rešitve, da skupaj vsi delamo.

Potrditev udeležениh za delo v projektu

Zdej, če vam je vrede Helena (mama) na tak način sodelovat, ostali so že zadnjič potrdili. Helena : v redu ja.

Predstavitev dela na srečanju

S pomočjo učiteljice, ker Dani je bila takrat zasedena, se vam ni mogla pridružiti, ko ste se na vmesnem srečanju videli in bi pogledali kaj je bilo tam novega, od tam še kakšne stvari preverili in na novo odgovorili in nato še ocenili ali je treba kaj spremeniti, kakšne dogovore nadaljevati, ali se je kaj novega pojavilo in mormo s tem se ukvarjat, glede na problematiko bomo se dogovorili kakšne so zelene spremembe, rešitve in potem bi naredili skupaj nek načrt kaj do naslednjč. Na koncu se bomo zmenili tudi o datumu kdaj bomo znova vsi skupaj. Mi imamo že en predlog, če vam bo ustrezal...

Instrumentalna definicija problema, soustvarjanje

Delež otroka k dogovorjenim 1. Dobrim izidom

Ne par min prej ne, samo med poukom sem spraševala kot vsi ostali.

Delež otroka k dogovorom

- Je lažje ja. Ker če dvigneš roko potem je tako, ne vem.ja.. Pred učiteljico mi je pa boljše. Mi še kaj napiše in je potem lažje rešit.

- Ja bolje je , da učiteljico vprašam, ker prej sem tako vprašala Saro in če ona ni vedela sem sla do učiteljice.

- Katera ti bolje razloži? Sara ali učiteljica? Špela: Učiteljica. Učiteljica: ni nujno veš, ker lahko bi ti tudi Sara. Včasih si tudi otroci emd seboj znajo na svoj način razložiti. Tako,da če boš mela občutek, da ti kdo drug kdaj bolje pove, lahko to mirno poveš. Ne bom jaz nič užaljena, ker mi je to jasno. Špela: ne saj je bolje , če vas vprašam...

- Na začetku mi je bilo mal zoprno, ker nisem delala z očijem ampak ga nisem čakala (glede dogovora, da dela sama, brez pomoči očeta).

- Vredu mi je , ker zdej več naredim. Sam tudi ko nisem sigurna vseeno napišem tako, kakor se mi zdi, da je prav. (glede dogovora, da dela sama, brez pomoči očeta)

-Špela: zdaj si že pri dveh tako. Ko sprašuje si zmeraj potem napišem.(glede dogovora, da si vprašanja, ki jih učiteljica piše zapisuje)

-Špela: takrat sem se bolj težko navadila, da sem morala poslušati pa še pisati zraven, pol mi pa nič ni šlo, pol smo se pa tako zmenil in je bolje

- Včasih samo malo tako pogledam, pa nič ne zapišem, pol pa sam prepisem. Pa sem spet tam kjer ste vi.

Prispevek učiteljice k rešitvi

Sem jo pohvalila, da me veliko vpraša in da sem vesela, da me veliko vpraša. Ko delamo pride in me vpraša, kot je že Špela omenila, tko, da ni moteče sploh. Če je moteče pa ustavim in rečem zdaj ne. Meni je zelo všeč,da prideš vprašat.

Učiteljica: pa še zmeraj pride do mene pa se mi zdi , da se ti zdej Špela, zelo tega držiš. Da prideš do mene pa rečeš: tega pa še vedno ne znam, to pa nisem znala narediti pa pride, da ji razložim tako individualno.

Raziskovalka: to je pomembno, da to možnost ima.

Pa tudi js vidim tako, da mogoče je bilo takrat v redu, ker je ona meni imela priložnost povedati, da njej pa ustreza , jaz sem to sprejela in te nisem več priganjala, zdej pa piši.

Učiteljica: Mislim, da je odvisno od sodelovanja s starši... Ko sem z Aljaževo mami govorila, so se doma pomenili, in pol aljaž mami obljubi in jo tudi nekaj časa potem drži...potem pa spet ne zmore...

Prispevek mame k dogovorom

Ona meni zmeraj pravi je bil oči kaj vesel pravi , čakaj malo(prekine očeta, ki hoče nekaj reči), jaz sedaj povem tako kot ona reče, to ni moje.. Je bil ampak ne toliko kakor jaz, jaz se zmeraj zaderem , da ji to da samozavest.(okoli dogovora, da naj se oče uri v pohvalah do Špele)

Prispevek raziskovalke k rešitvi

Potem je treba pogledat koliko časa zmore..in nekako vpeljati kaj je treba narediti , da je spet ok..In če otrok dobi več izkušenj, da ima nekaj od tega, da nekaj dobi namesto tistega kar dobi od razgrajanja. Jaz to vidim tako, da je to neposrečen način kako zadovoljevati ene potrebe.. Potem pa bo začel opuščati ta vzorec. Sedaj pa zgelda nekaj dobiva od tega kar drugače ne zna..

Ubesedenje videnja očeta okoli dogovora za pohvale

Ne morem sedaj v zrak skakati, povem pa zmeraj, da je fajn, prima...

Ubisedena težava otroka

Mogoče tako malo že misliš, da bo v redu, ko kaj hoče od tebe je tako..Npr. danes smo imeli ene piramide iz časopisov, ko je kaj hotel, je bil tako prijazen pa da si ne bo več delal norce iz mene, drugač se pa bo, sam mu pol vseen nisem dala, ker mu nisem verjela. Ker potem vedno začne...

-Špela: on tako drugače nič. Danes ga je motilo, ko je on mel mizu nazaj ful, pa on vse skupaj nič ni tako za mizo, pa je mislu, da sem mu jo jaz nazaj porinila, ker sem jaz pred njemu pa se je kar nekaj začel kregati. Med odmorom je večinoma zunaj, ne v razredu pol pa nič ne ve...

Opredelitev izhodišča dela

Tvoj problem je matematika, zadnjič smo rekli, da je to en predsodek v družini a ne... in da je tudi mogoče razlog, da je zdaj matematika ta velik problem.

Odpiranje prostora za udeležene

ODPIRANJE PROSTORA ZA VSAKEGA V PROJEKTU

-Kaj bi bil potem plus tega, da sama sediš? Kaj se ti zdi, da je bilo bolje?Raziskovalka:Učiteljica je rekla, da je.. Učiteljica je rekla, da je njej bolje, ker ve kdaj se ne znajdeš, kaj ne razumeš. Zdej to je jasno, njej bolje. Kaj se pa tebi zdi, je sploh zaradi česar koli to zdej bolje?

VPRAŠANJE PO POČUTJU MAME

- Raziskovalka: Kakšen imate občutek?

MOŽNOST IN PROSTOR VSAKEGA, DA JE SLIŠAN

-Mama: fajn, da se lahko pogovarjaš, pa poveš tisto kar čutiš.

ODPIRANJE PROSTORA ZA SODELOVANJE

- Naša naloga je pa , da ti to omogočimo in tudi vama seveda in ena drugi. Tako,da popolnoma razumemo, da v fazi lahko bolj aktivno sodeluješ, lahko več izraziš, v kakšni drugi fazi si vzameš čas, si bolj previden in formalen v teh procesih.

ODPIRANJE PROSTORA

-za nič te ne bomo obtoževali.

Soustvarjanje rešitev

-Potem pa smo rekli dajmo poskusiti vendarle, da bi se ti lotila domače naloge, ne da bi čakala na očija in vse kar se ti vsaj majčken zdi, da bi lahko znala, narediš, seveda, kjer se ti pa čisto ustavi , pa počakaš na očija. Smo se zmenil,da od zdaj naprej naloge delam tako sama, da nič ne čakam očija in potem, če kaj ne znam pa potem učiteljico vprašam...

Soraziskovanje

-Za vsako stvar si čakala očija, nisi si nič zaupala.a je bilo tako približno? (potrditev Špele)....

- Ker , če se jaz spomnem, si ti taka perfekcionalistka, da hočeš, da je vse tako super, da se sploh nisi domačih nalog lotila dokler ni oči prišel. Se spomneš?

-...saj sem hotela vprašati, ko ste rekla, da naj popravo naredi v zvezek. Če je naloga pri njej tista, ki jo delajo narobe, narobe potem ok. Kakšne ima pa možnosti, če gre za druge naloge, ki se ne naredijo na tablo? Zdaj lahko ona ponovno gre narediti nalogo, poskusi ponovno, glede na to kaj se je dogajalo pri pouku. Lahko pa ji še zmeraj ne uspe...

- Raziskovalka: a je kaj pri mat kar je zlo fajn? Špela: ne vem. Jaz mam ful rada tisto množenje, ko je bilo treba pol množit pa potem

SORAZISKOVANJE VZROKOV ZA SLABO PISAN TEST –videnje otroka

- Zdaj a vidiš ti kak razlog, da si pisala slabše? Da si pisala ena. Špela: ne vem... Besedila naloga, sem doma naredila eno tako, pa sem misla, da se izračuna tako kot tista, pa se pol ni pa sem ... Pa še ena besedilna naloga je bila, ko je bilo treba nekaj sešteti pa bi mogla tisti ulomek spremeniti v decimalno, sem pa jaz kar ulomek pustila, kar sploh ni bilo prav. Pa pol, ko sem očiju pokazala je reku, da sva midva vadla, pa da sem vse znala, pol sem pa kar pozabila. Raziskovalka: Učiteljica vi imate ta test pred sabo, da bi vi lahko povedala. Ker sedaj je povratna informacija očeta je bila, doma si znala, tukaj pa nisi. Zdaj pa kaj pa učiteljica vidi?

-... ja men se je zdelo tako, tisto kar ne znam sem si pustila, na začetku se mi je zdelo, da je bilo bolj malo takih, pol sem pa bila še kar vesela, da mi gre, pol sem pa prišla pa kar dve ena za drugo nisem znala. Sam drugač sem pa mislila, da bom kake tri pisala..tako prvo..(otrok)

VZROKI NEZNANJA OD OČETA

-...js mislim, da jih je čisto zamešala med seboj...(oče)

VZROKI ZA NEZNANJE OD UČITELJICE

-..ja zdaj za enko je moralo veliko stvari manjkati, neki je bilo verjetno čisto neznanja, pol pa še mogoče kakšna površnost...(učiteljica)

-...saj je še mene pol spraševala te ulomke, kdaj je večji manjši od ena, pa za ulomke s celim delom, to vem, ker si me potem spraševala, to ji je čisto zablokirilo, sploh ..to sva midve potem risale na kakše dela, kako se to razdeli. Pol je pa šlo a ne...(učiteljica)

Postavitev odnosnega vprašanja

-...ampak, če bi bila ti očka, kako bi pokazala? Špela: ne vem, da bi mu čestitala.(z roko) ja.pa bi povedala, da se je potrudil. Špela: ne no ne glih tako. Mogoče bi ga objela, rekla, da je lepo, da je dobil dobro oceno...(mnenje otroka)

Osebnno vodenje

Usmerjeno vodenje k zelenih izidom

UBESDENJE PRVEGA PREMIKA, KORAKA NAPREJ

-Dobro tu je razlika, je en premik. In ti praviš, da ti je to dobro-Špelaa se strinja.

PREVERJANJE DRUGEGA DOGOVORA

-Super. Potem smo rekli, da boš vodila zbirko vprašanj pri spraševanju matematike. Ko bo učiteljica spraševala druge sošolce, da si boš ti beležila vprašanja. To tudi delaš pri enem drugem predmetu. Kje si rekla?

PREVERJANJE KAKO V PRAKSI NAPREDUJE TRETJI DOGOVOR

-potem smo meli en konkreten načrt, mislim, da smo se ga že malo dotaknili, da bo učiteljica Špeli spraševanje napovedala, da bo to vajin individualni dogovor kdaj, kaj, in za torek, takrat po tistem našem srečanju, sta se že zmenila, da boš vprašana, poskusno, pravila. Enačba pa take stvari. To je že bilo. In, je šlo v redu?

PREVERJANJE TRETJEGA DOGOVORA

-Namreč smo se pogovarjali, da ko zapisuješ snov med poukom, da pišeš z enim zamikom, da malo zaostajaš. Ti si rekla da vmes razmišljaš, ne vem kako si že razlagala...in potem smo se pogovarjali kako boš to to zapisovala.

PREVERJANJE ČETRTEGA DOGOVORA-TOKRAT ZA OČETA

-Potem smo imeli pa en poseben dogovor. Je bil pa za očija.da razmisi s čim on vliva tebi zaupanje in ako on sam in kako bi še lahko.. Ker ko smo očija vprašali kaj mu je všeč pri Špeli, je najprej ostal čisto brez besed oz. Je rekel vse . s tem nismo bili zadovoljni, smo rekli da bodite malo bolj konkretni in pol je rekel, da je pridna..

VODENJE POGOVORA V ŽELENE REŠITVE

-Kaj je bil dogovor, kaj ste se zmenili?

USMERJENOST V KONKRETNE REŠITVE

-Raziskovalka: no to je pomembna stvar. Resiti spor to je fokus. Pomembno je vedno konkretno se zmeniti. To je premalo. Ker tako ali tako najbrž vsi vemo, da je nekaj treba rešiti, ampak ravno zato, ker ne znamo, se stvar ponavlja. Kaj lahko, kakšne ideje imate? Na kakšen način?

Povzemanje trditev za boljše razumevanje

Praviš, da ko ona dela s tabo, je vredno, ko ji razložiš. Potem pa ji daš naloge, se ji pa kar ustavi.

Podelitev izkušnje odraslega

To smo pa odrasli veš, nam je tudi nerodno in če ja kakšna taka situacija pol tudi ne upamo pokazati, kar bi bilo včasih dobro.

Sočutje

Tudi mogoče Špeli ni tako enostavno vse povedati, kako se počuti in kaj bi rada, tudi mogoče nisi bila navajena (Špeli), da bi te tako spraševali.

Poudarjanje pomembnosti proslavljanja in prepoznavanja uspehov, premikov

Drugače lahko res malce raziskujeta kako proslaviti a ne. To deluje na nas tako motivirajoče in da se odpravi tista blokada in predsodek, če je, da se lahko začne malo topiti a ne. To so lahko majhne stvari ampak nekaj, da si lahko privoščimo. Da se ustaviš in tisto proslaviš.

Etika udeležnosti

Otrok kot strokovnjak za svoje življenje

- Včasih samo malo tako pogledam, pa nič ne zapišem, pol pa sam prepisem. Pa sem spet tam kjer ste vi.

- ...ves smisel je v tem koliko se otroku pridružimo, mu damo možnost, da če on zaživi v tem pogovoru lahko res sporščeno govori, da pove, da iz svojega vzornega kota pove in iz svojih izkušenj, da ga podpremu, da s epravzaprav opira na lastno izkušnjo. Da pove kaj je bilo dobrega, kje so bile ovire.

- Je sedaj malce bolj sproščena, neobremenjena in se sama odločaš kdaj boš pisala, pa sej jaz sedaj opazila, da sproti pišeš...

Umik od moči strokovnjaka

-Ne prihajamo kot izvedenke.

-Tudi mi se moramo učiti malo stopiti iz enega položaja, da vse vemo bolje kot otrok in da pravzaprav bom js povedala kaj ti rabiš ne pa ti mi povej kaj rabiš.

Pridruževanje otroku tam, kjer je

-Učiteljica: sem vidla, da sem te z izjavo zbegala, ker sem rekla, da te bom sam po kontrolni spraševala, nisem nič opozorila še za pravila. Tako, da sem pol dala po kontrolni nalogi, da ja malo dobila samozavest, da zna pa sva pol še ostale stvari mal pogledali...

-...da , vzame zvezek in pride do katedra. Vpraša in potem ji v zvezek tudi napisem kakšne stvari.

Izraženo mnenje otroka

MNENJE OTROKA

-Ja, pa saj je že to ok, ker sem blizu učiteljice, pa v prvi klopi, fajn je, da sem cisto blizu..

IZRAŽENO MNENJE OTROKA

-Ja bolje je, da učiteljico vprašam, ker prej sem tako vprašala Saro in če ona ni vedela sem šla do učiteljice.

UBESEDENJE NEZNANJA-OTROK

-Špela: ja men se je zdelo tako, tisto kar ne znam sem si pustila, na začetku se mi je zdelo, da je bilo bolj malo takih, pol sem pa bila še kar vesela, da mi gre, pol sem pa prišla pa kar dve ena za drugo nisem znala. Sam drugač sem pa mislila, da bom kake tri pisala..tako prvo..

RAZLAGA ŠPELE ZAKAJ SODELUJE NA SVOJEVRSTEN NAČIN

-Špela:ja men je bilo to v redu a ne, na začetku a ne sem še pol kar nekaj rabila, zdaj pa ne več tako. In včasih naslov napišem in malopočakam pa potem prepisem.

OTROK UBESEDI IZBOLJŠANJE

Špela: takrat sem se bolj težko navadila, da sem morala poslušati pa še pisati zraven, pol mi pa nič ni šlo, pol smo se pa tako zmenil in je bolje.

MNENJE OTROKA IZRAŽENO

-Mogoče tako malo že misliš, da bo v redu, ko kaj hoče od tebe je tako..Npr. danes smo imeli ene piramide iz časopisov, ko je kaj hotel, je bil tako prijazen pa da si ne bo več delal norce iz mene, drugač se pa bo, sam mu pol vseen nisem dala, ker mu nisem verjela. Ker potem vedno začne...

OTROK IMA BESEDO

Špela: on tako drugače nič. Danes ga je motilo, ko je on mel mizu nazaj ful, pa on vse skupaj nič ni tako za mizo, pa je mislu, da sem mu jo jaz nazaj porinila, ker sem jaz pred njemu pa se je kar nekaj začel kregati.Med odmorom je večinoma zunaj, ne v razredu pol pa nič ne ve.

MNENJE OTROKA

-Je lažje ja. Ker če dvigneš roko potem je tako, ne vem.ja.. pred učiteljico mi je pa boljše. Mi še kaj napiše in je potem lažje rešit..

Odpiranje prostora za otroka

ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OTROKA

Katera ti bolje razloži? Sara ali učiteljica? Špela:učiteljica. Učiteljica: ni nujno veš, ker lahko bi ti tudi Sara. Včasih si tudi otroci emd seboj znajo na svoj način razložiti. Tako,da če boš mela občutek, da ti kdo drug kdaj bolje pove, lahko to mirno poveš. Ne bom jaz nič užaljena, ker mi je to jasno. Špela: ne saj je bolje, če vas vprašam.

SPODBUJANJE ZA MNENJE OTROKA

Raziskovalka: razloži nam zakaj je dobro ta vprašanja pisati?

ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OTROKA

Pa tudi js vidim tako, da mogoče je bilo takrat v redu, ker je ona meni imela priložnost povedati, da njej pa ustreza, jaz sem to sprejela in te nisem več priganjala, zdej pa piši...

pogovor, ki se nadaljuje

...to pomeni,da do naslednjega srečanja, že vašega tudi, nadaljujemo s tem kar smo delali.. Da samostojno poskušaš matematike delat, da celik vprašaš učit., da sprašuješ, hodiš med poukom vprašat učit., potem, da se urimo v hvalah in da nadaljuješ s svojim načinom kako s tem fantom poveš svoje na tak duhovit način in veš, da to nima veze s tabo....

Pravica do resničnosti

Ja zdaj se tukaj govori tako kot je...

Perspektiva moči

Pohvala otroku

POHALA IZGLEDA

-Zelo lepo ti paše frizura, izgledaš zelo odrasla, zelo ti paše.

POHVALA ZA SPRAŠEVANJE, ČE NE RAZUME

-...sem jo pohvalila, da me veliko vpraša in da sem vesela, da me veliko vpraša. Ko delamo pride in me vpraša, kot je že Špela omenila, tko, da ni moteče sploh. Če je moteče pa ustavim in rečem zdaj ne. Meni je zelo všeč, da prideš vprašat...

POHVALA ZA VEČ SODELOVANJE V RAZREDU

-Učiteljica je rekla, da ima fajn občutek, da je več tega spraševanja.

POHVALA ZA ZNAČAJSKO LASTNOST

-Ker , če se jaz spomnem, si ti taka perfekcionalistka, da hočeš, da je vse tako super, da se sploh nisi domačih nalog lotila dokler ni oči prišel. Se spomneš?

POHVALA OB USPEŠNEMU OPRAVLJANJU DOMAČIH NALOG

- Se je že zgodilo, da si imela vse prav? Špela potrди, sledijo pohvale...

POHVALA OTROKU ZA VSE OSTALE PREDMETE V ŠOLI

- Tukaj je največ problemov..sej drugje jih ona nima.

POHVALA OTOKU ZA USPEŠNO ORGANIZACIJO DELA

- Tako bravo!

POHVALA ZA USPEŠNO SLEDENJE SNOVI PRI POUKU

- Učiteljica: no ker jaz, ko sem brala te zapiske, se mi je zdelo, da ta vprašanja pa vprašanje, če oš lahko si zapisovala a ne, ker potem mora človek delati dve stvari a ne. Ti moraš svoje pisati pa še z enemu ušesu mene poslušati kdaj postavljam vprašanja dam. To se pravi, da je to zelo dobro veš.

POHVALA ZA DISCIPLINO

-Taka koncentracija.

POHVALA OTROKU ZA VESTNOST

- Ker za šolo ima zelo skrb..

POHVALA ZA NEPREDEK PRI DELU

- Ampak to je sedaj že drugi primer, da nekaj kar siprej tako, je bilo ločeno , te je motilo, hkrati početi, zdaj lahko bolj uspešno.Tako, da vidiš kaj vse ti zmoresš..a bi si ti mislila to dva meseca nazaj?

POUDARJANJE DOBRIH LASTNOSTI OTROKA

- Špela je res pridna, strukturirana, ima skrb za šolo...

POHVALA ZA IZNAJDLJIVOST

Vse pohvale in smeh: pametna ženska...

Odkrivanje možnosti, kjer se je zdelo, da jih ni

ODKRIVANJE NEZAVEDNIH SPOSOBNOSTI

-Zdaj mene zanima Špela a si se ti samo sebe presenetila? Da v bistvu sama znaš več kakor si mislila? Špela:ja kar.

RAZVOJ SPOSOBNOSTI OTROKA TAM, KJER SE JE ZDELO NEMOGOČE

- Si bila presenečena, mesec dni nazaj bi za vse še očija čakala, ker bi se ti delo, to pa nisem prepričana,zdaj pa narediš tudi par stvari a se ti zdi oo...si kdaj dobila tak občutek, da si bila kar malo začudena?

ZAČUDENJE OTROKA OB LASTNI SPOSOBNOSTI

- Ja , ko sem mela vse prav, pa sem misla, da bo vsak kakšen ali pa dva ali pa za kakšnega, da sem vedla, da bo narobe, pa je bilo kar vse prav...

DODATEN VIR POMOČI ZA OTROKA

-Raziskovalka: tud veš kaj učiteljico zanima. Da ne rečeš, ne vem kaj me bo vprašala, pa le veš kaj sprašuje a ne. Kaj jo zares zanima. Učiteljica: ga pa imamo tudi pri pouku včasih zraven, krozi po razredu in tistemu, ki je treba malo pomagati(Martina preko javnih del).

ISKANJE VIROV V STRESNI SITUACIJI

- Raziskovalka: torej kaj sedaj jaz slišim. Ne en način, da kar malo zmoreš. Sedaj mama pravi, da ti je hudo, poveš ampak po drugi strani se mi je zdelo da se mu ne daš. Malo zafrkava, izsiljuje ampka ti mu ne daš in nimaš zaradi tega hujše posledice.

RAZŠIRITEV MOČI OTROKA

- Nekaj časa smo tu skozi doma poslušali, zdaj ne več tako. Ker ona tako zelo kar se tiče šole more povedati tisto kar jo muči.

PRESENEČENJE OTROKA OB LASTNEMU USPEHU

- Špela: nisem bila čisto prepričana, doma, ko sem razmišljala, ko ste me vi vprašala, koliko bom dobila, pa sem rekla 4, sem pol razmišljala sigurno ne bo 4, bo kakšna tri, mogoče še celo dve, samo pol, ko sem se pa naučila pa sem tudi mislila, da pa sem bila prav vesela, ko sem 4 dobila..

Viri moči pri otroku

IZNAJDLJIVOST OTROKA

-Špela: jaz tako, ko mi kdo kaj reče potem rečem kaj nazaj. Ne grdo, ko je reku, da sem kosmata in če bom kakšno kučmo naredila, sem rekla, da bom še njemu eno prinesla.

SAMODISCIPLINA OTROKA

- Zaradi tega, ker ona hoče vedet in dokler se ne nauči niti ne gre na rač.pol pa odpre vrata in reče zdaj sem pa že in gre lahko. Sama ve kdaj lahko.

HUMOR PRI OTROKU

-Me je poklicala pa je rekla dve, sem rekla v redu a ne, me je mal pohecala.

Okrevanje otroka

OKREVANJE OTROKA V ŠOLI

-Sem dobila 4, sem bila vprašana, smo se zmenili, da bom vprašana, sem dobila 4, pa še ko smo pisali kontrolko sem ena pisala, pa sem pol popravila, ko sem bila vprašana, pa sem pol 4 dobila..

UBESEDENJE NAPREDKA OTROKA

-Mami: v začetku ni bilo lahko...Špela: sedaj pa lahko, ne vem. Učiteljica: no vidiš kakšen dober napredek je že to..

VPRAŠANJE OTROKU ZA ISKANJE VIROV, DA LAŽJE ZMORE

-Raziskovalka: a je pri ustnem spraševanju kakšen moment, ki je tebi bolj v pomoč kot , če sama pišeš?

Opolnomočenje

ODPIRANJE PROSTORA ZA OPOLNOMOČENJE OTROKA

-Js sem si pa zdaj z rdečo napisala, vprašaj kdo ima vse pravilno. Saj včasih vprašam, pa verjetno premalokrat. Tako, da sem si sedaj, da bom spet malo večkrat vprašala, da boš mela možnost pred celim razredom dvignat roko. Pa kadar rečam kdo ima skoraj vse prav, imaš lahko jih par narobe, pa je to še zmeraj skoraj vse prav. Pa še roka še vedno gor med tiste najboljše matematike.

SPODBUDA OTROKU A NJEGOVO LASTNO MOČ

-No glej kolikokrat smo te danes že pohvalili, koliko imamo točk. In ko boš sama rekla ne znam reči kako ne znam , seveda znam, naredila bom. Če bo narobe bo pa pač narobe.

Iskanje izjeme

-Kaj je bila zadnja taka pohvala? Kaj se je pred kratkim izkazala...?

- Druga stvar si pa rekla, da je včasih bolje, ni čisto vedno. To bi me zanimalo, kdaj je bolje...to bi bilo zelo a raziskovati..kaj je takrat drugače. Npr. ko imate vi z njimi..

- Učiteljica: mislim, da je odvisno od sodelovanja s starši... Ko sem z Aljaževo mami govorila, so se doma pomenili, in pol aljaž mami obljubi in jo tudi nekaj časa potem drži...potem pa spetne zmore...

Podpora otroku

EMPATIJA, ISKANJE ZNANJA

-Učiteljica: obe sva stiskali pesti. Jaz sem iskala tiste točke, kje bi še kaj našla...pol sem pa rekla, če najdem za dve ni nič drugače,ni bistveno drugače kot za ena.. Tako, da takrat sem vedele, da ti bo fejest hudo, ampak sem bila pa tudi prepričana, da se boš lahko naučila in popravila...

SPODBUDA, PODPORA OTROKU

- Ni palilo kaj..ker on je hotel, da se razburiš in ne vem kaj...to mi je zelo dobro in js bi rekla, daj še s tem nadaljuj...take bistre, duhovite mu daj nazaj in boš vidla, da bo vidu, da ne more. Še otepati se ga boš morala...

Proslavljanje

POTREBA OTROKA PO POHVALAH

- Ona zmeraj prvi: a si kaj vesela? Ja sem ja, sej se ze po telefonu derem,saj jo zmeraj pohvalim, o super, ja sem vesela. Ampak me še vedno sprašuje. Očito ona rabi več .

POUDAREK, DA SE JE POTREBNO HVALITI

- Moramo se hvaliti.

UGOTOVOLJENA POTREBA OTROKA PO POHVALI, PO VESELJU STARŠEV

-Ona meni zmeraj pravi je bil oči kaj vesel pravi , čakaj malo(prekine očeta, ki hoče nekaj reči), jaz sedaj povem tako kot ona reče, to ni moje.. Je bil ampak ne toliko kakor jaz, jaz se zmeraj zaderem , da ji to da samozavest..

Pohvala učiteljici za delo

Učiteljica matematike je primer učtelice, ki je že zelo blizu takemu načinu dela (kot ga prej opisujejo).

Znanje za ravnanje

Poimenovanje in opis

Mi temu srečanju pravimo izvirni delovni projekt pomoči. To je pomoč za učenca, otroka in seveda ostale udeležence, je projekt, ki ima nek cilj, neko izhodišče, in poskušamo do cilja pridet v tistem časovnem okvirju.

Opis izvirnega delovnega projekta pomoči

- Je izviren, ker je za vsakega otroka in njegovo situacijo poseben, To ni recept, to se nekako kreira glede na potrebe, možnosti , cilje za vsakega otroka posebej.

-Je delovni projekt , ker je to eno delo, ki ga moraš vložiti. To ni samo po sebi umevno, se mormo za to malo namatrati, mal utruditi, se dogovarjati, preverjati, če nam dobro gre, če zmoremo dogovore uresničevati in pravimo.

Predstavitev vloge otroka

UMESTITEV NALOG OTROKA V PROJEKTU

-Ves smisel je v tem koliko se otroku pridružimo, mu damo možnost, da če on zaživi v tem pogovoru lahko res sproščeno govori, da pove, da iz svojega zornega kota pove in iz svojih izkušenj, da ga podpremo, da se pravzaprav opira na lastno izkušnjo. Da pove kaj je bilo dobrega, kje so bile ovire.

PREDSTAVITEV VLOGE OTROKA KOT EKSPERTA IZ IZKUŠENJ

-Otrok ni tu samo zato, da posluša in kima, ampak je tukaj zato, da res pove kaj te muči, kaj ti je fajn, na kak način te lahko podpremo , da nekeko skupaj potem načrtujemo korake, se dogovorimo, se znova srečamo, preverimo kaj je dobro šlo, kaj bi lahko bilo bolje, kaj rabimo za ta namen in tako nekako sodelujemo na ta način.

Pomembnost otrokovih pozitivnih izkušenj

Raziskovalka: potem je treba pogledat koliko časa zmore..in nekako vpeljati kaj je treba narediti , da je spet ok..in če otrok dobi več izkušenj, da ima nekaj od tega, da nekaj dobi namesto tistega kar dobi od razgrajanja. Jaz to vidim tako, da je to neposrečen način kako zadovoljevati ene potrebe..potem pa bo začel opuščati ta vzorec. Sedaj pa zgelda nekaj dobiva od tega kar drugače ne zna..

Raziskovalka ubesedi kaj pomeni sodelovanje

...imamo neka znanja, neke ideje, izkušnje, ampak sedaj skupaj z vsemi vami poskušamo, da sproti pogledamo, če je kaj uporabnega, če ni vržemo ven, ustvarimo druge ideje...

...ker iz tega se bom tudi jaz kaj naučila. Vsi bomo kaj pametnega ven potegnali...

Ravnanje s sedanjostjo

Dovoliti čas za spremembe

Tako, da je to res učenje in vema, da rabimo tudi en čas, sploh v tej začetni fazi, da se res začnemo počutiti varne, da se navadiš novih obrazov, tudi midve sva ti bile neznani bolj ali manj.

Proslavljanje

Vau...a ste vi to kaj proslavili? Kar je v tem blokcju napisano je treba proslaviti.

Spodbujanje otroka, da ubesedi spremembe

Raziskovalka: ti praviš, da je zdaj malo drugače kot je bilo takrat še?

Dovoljenje za neznanje otroku

SPOROČILO OTROKU, DA LAHKO NE ZNA

-...to še odrasli tako preberemo. Da mislimo, da vemo kaj piše..to tudi mene nese..Je treba res dobro prebrat pa odgovarjati na tisto kar te vpraša...

DOVOLJENJE ZA NAPAKE

- Učiteljica: sedaj imaš že veliko naloge prav..če boš pa kdaj imela veliko narobe, tudi to se ti bo zgodilo, ni treba, da si žalostna. lahko sama sebi rečes, saj sem mela veliko narobe ampka sem pa delala sama. Do drugič bo pa spet bolje. In ne sekiraj se. Tudi ce imaš narobe. Tudi to mora biti. To je vaja..vajo delamo, da skozi napake pridemo do uspeha.

DOVOLJENJE ZA NEZNANJE

- Saj imamo dovoljenje. Zato se pa učimo..

Pozitivna pričakovanja

Raziskovalka: res zbuja eno upanje...

Vidna osredotočenost v sedanjosti

Raziskovalka: Ne prihajamo kot izvedenke, imamo neka znanja, neke ideje, izkušnje, ampak sedaj skupaj z vsemi vami poskušamo, tudi mi pravimo temu projektu, da je tako akcijsko raziskovalen, to pomeni, da mi sproti pogledamo, če je kaj uporabnega, če ni vržemo ven, ustvarimo druge ideje..

Vračanje v preteklost po koristne podatke

-Zdej bi jaz tako vodila pogovor, da bi si najprej pogledali kaj smo prejšnjič govorili, do kam smo prišli v naših dogovorih, pa bi malo preverili, kako vam je šlo.

- Raziskovalka: si imela se prav?? Kdaj pa je bilo to?Špela: bom pogledala.Vsi jo pohvalijo: to pa je lepo, prav, vau...kdaj je to bilo, povej po datumu...Špela:12.1, a tudi snov? 28.1. seštevenje, 1.2. osnovni geo pojmi.

Usmerjenost na konkretno delo v sedanjosti

Raziskovalka: no to je pomembna stvar. Resiti spor to je fokus. Pomembno je vedno konkretno se zmeniti. To je premalo. Ker tako ali tako najbrž vsi vemo, da je nekaj treba rešiti, ampak ravno zato, ker ne znamo, se stvar ponavlja. Kaj lahko, kakšne ideje imate? Na kakšen način..

Prispevki vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

NAPREDEK PRI SAMOSTOJNEM DELU

-Učiteljica: no ampak saj to ni veliko. To še zmeraj večina sama.

NAPREDEK

- Se pravi, da si mogla veliko kar sama narediti...

USPEŠNO SAMOSTOJNO UČENJE

- Špela: zato, da potem doma približno veš, js včasih ko si doma preberem si pol tisto prekrijem in se vprašam po vprašanjih. Pol pa vidim al znam , pa še druge reči se pol sama spomnem vprašanja. Pa se tako v bistvu vprašam.

DOKAZ ZA VEČJO SAMOSTOJNOST

- Pol po testu pa se je sama naučila, pa je pol dobila 4.

NAPREDEK PRI SAMOZAVESTI OTROKA

- Najprej me je blo strah, ko ste me vprašala same izjave, ker sem misla, da me boste sam po kontrolki spraševala, nisem po moje tistega niti prebrala, ampak po sem se še spomnala za nazaj.

Premagovanje teze, da je matematika predsodek v družini

To pomeni, da je lahka mat tudi majček fajn-Špela potrди.

Večja sproščenost

Špela : v redu. Bolje kot prvič...

Ustvarjanje novih pomenov

Ja, jaz sem takrat rekla, da me zelo moti, da zadaj ostajaš, da ko jaz razlagam, napišem na tablo, ti ne pišeš. Ti si pa razložila , da takrat najraje poslušáš, potem kasnej pa zapišeš. Jaz sem mislila, da ji navkriž hodi, pa me je Špela prepričala, da ji ta sistem bolj odgovoarja. Tako, da sem jo potem pustila pri miru. A boš ti povedala kako ti vidiš pa bom pol še jaz...

Kategorije in pojmi: pogovor 3

Dogovor o sodelovanju

Uvodni pozdrav vseh

Raziskovalka: lepo, da ste spet z nami.

Opis vlog in ciljev projekta

Smo rekle, da moramo poudariti, da smo me en delovni tim, skupina, ki skupaj delamo, sodelavke, partnerice, ki smo tukaj zato, da bi tebe podprli, da boš lahko tako uspešna v šoli kot si želiš.

Predstavitev dela na trenutnem srečanju

Danes je v celotnem procesu približno sredina dela in imamo predvideno v našem projektu t.i. vmesno oceno, ovrednotenje, kako smo zadovoljni z delom , kaj bi še želeli in zato je najina naloga , da nekaj znova še njih vprašamo, pa vas bomo še vprašali, pa ni treba tako zelo široko kot ste prej povedale, da malo ocenimo ta način dela, to je ena naloga za danes. Potem pa je seveda osrednja naloga, da pogledamo kaj smo se zadnjič zmenili, kaj so bili premiki v pozitivno, v to smer, ko smo se za njo dogovorili, kje je treba še malo drugače načrtovati.

Dogovori za naslednje srečanje

-Malo bomo proslavljale, so že ptički čivkali, da so se lepe stvari dogajale, in da pogledamo sedaj za naprej a ne. Nek datum smo že predlagali?

-Raziskovalka: 15. 4. Če bosta oči in mami, lahko oba takrat prišla, en bo še sigurno, potem pa še v maju, ko bomo bolj proslavljali. Tako, da to bi bil načrt za današnje srečanje. A je to v redu?

Instrusmentalna definicija problema, soustvarjanje

Preverjanje upoštevanja prisotnih v delu

Raziskovalka: si ti zdi kar v celoti vse v redu? Si imela kdaj občutek, da bi še kaj želela povedati ali razložiti, pa ti nismo dali te možnosti?

Prispevek raziskovalke k rešitvi

Raziskovalka 1: če kdaj ne gre, se to zgodi in najbrž ni problem, da ji pomaga.. Bi bilo fajn, da je ni bi bilo strah povedati, dans pa nisem sama.. Sem čakala na očija, kerje bilo preveč...razložiš čisto iskreno a ne.

Mi pa tudi govori, da smo mi mogoče pričakovali, da pa oči sploh ne bo več dostopa do tvoje mat..to pa ni bila naša ideja. Tako, da je fajn, da včasih, pomaga. Ti presodiš kdaj in kako. Jasco tudi oči je še vedno rezerva. Stvar je samo, da si premaknila od tistega, ko si res samo na očija čakala, sedaj pa samo tu pa tam pomaga. Tako, da to je že velika stvar.

Odpiranje prostora za prisotne

ODPIRANJE PROSTORA ZA PREDLOGA ZA IZBOLJŠANJE DELA

-A je kaj, kar bi hotela, da bi bilo drugačen našen načinu dela? Kakšna ideja? Bi ti kaj lahko še bolj pomagalo?

ODPRT PROSTOR ZA MNENJE IN MISLI VSEH

-Raziskovalka: meni se zdi pomemben ta dogodek..tudi zato, da vesta, da lahko poveta...

VPRAŠANJE PO OBČUTKIH IN PO MNENJU O DELU V SKUPINI ZA MAMO

-Raziskovalka: dobro, če se boš še kaj na to temo spomnala pa povej.. Kako se pa vam zdi, kako vi vidite svojo vlogo, ok, sedaj ste tukaj z nami drugič, najbrž vam je vaš bivši mož kaj poročal..

VPRAŠANJE UPOŠTEVANOSTI ZA MAMO

-Raziskovalka: vaša vloga tukaj notri...a imate občutek, da dobite zase, da se vas sliši?

VSAK OD UDELEŽENIH JE SLIŠAN, PRISOTNA JE VARNOST

- Učiteljica: jaz mislim, da ja. Tako kot jaz vaju slišim, da res lahko povesta tako kot mislite, da nimate zadržkov povedati po resnici, tako kot je..tudi jaz imam občutek, da lahko sporščeno povem kaj lahko, ostali pa isto. Vajina vloga se mi zdi sploh krasna, vodita to s pravimi vprašanji, usmeritvami...

Prispevek mame

-...in pravi veš kaj mami, nisem naredila sama matematike, v šoli učiteljici pa sem rekla, da sem jo sama naredila..pa sem rekla zakaj pa? Pa je rekla, da se je bala, da ne bo učiteljica huda, ker nisem znala. Sem rekla, glej midve bova lepo spodaj napisale, da ti nisi povedala tako, ker si se bala.. treba je povedati tako kakor pač je, po pravici...če smo se zmenili, da boš sama delala, boš sama delala..zakaj jo je bilo pa strah pa ne vem..

-Mama: ona se tudi sekira, če slabo oceno dobi a ne..pa ne samo pri mat, povsod...

- Mama: meni se zdi, da ona pri matematiki, ne vem, gre učiteljico vprašat, ko ne razume. Ker dostokrat se mi zdi, vsaj jaz imam tak občutek, da jo je bilo strah vprašat..Jaz imam občutek, da je tako razmišljala (da spet ona ne zna, da bo učiteljica huda...) po pogovorih z njo...se mogoče včasih boji vprašat, ko ne zna..tudi Špela pravi, da ima rada sedaj mat, da rada hodi k njej, prej pa ni..

Odkrivanje novega problema- prispevek otroka

Raziskovalka:oo dve enki? Špela: ja. Raziskovalka 1: pa pri telovadbi? Kaj pa je to bilo? Špela: pri odbojki sem enkrat zgrešila in gre takoj ena ocena dol, jaz sem pa večkrat zgrešila...

Prispevek otroka k dogovorom

Špela: dober..kar malo bolja a ne..ker je bilo vedno zoprno, ko sem vso nalogo naredila, samo za matmi je še malo ostalo, pa sem počakala na očija. Ko sem šla potem ven me je skozi skrbelo, če bo oči prišel pravi čas, al pa da bo kaj vmes prišlo. Sedaj pa sama naredim pa potem še kaj vprašam.

- Špela: ko sem nazadnje 5 dobila je bil zelo vesel..Raziskovalka: kako je pa to pokazal? Špela: ko je v službi in govori po telefonu, nima nikoli časa a ne...ko pa povem za kakšno dobro oceno, zmeraj reče bravo, čestitam in je tako zmeraj vesel..(glede dogovora okoli pohvale očeta za Špelo).

-Špela: ja ,da ima tako veliko kocino na nosu, da si jo mora čimprej odpuliti..mam še malo drugačno varianto. Ravno danes je bilo to..matej mi je nekaj kar težil in težil, da sem kosmata..sem mu pa rekla, da ima tako veliko dve dlaki, da jih ne vidiš pod povečevalnim steklom, da je premajhen..(dogovor okoli spora s sošolcem Aljažem)

Prispevek učiteljice k rešitvi

-Učiteljica: ponavadi se na koncu leta trud ocenjuje..tako, da če bi se pokazala... Učiteljica: ne, jaz mislim, da če boš sproti Špela kazala željo, da bi izboljšala ocene, da boš pokazala kakor najbolje znaš, da bo njeno delo cenjeno in da bo na koncu leta tudi temu primerno visoka ocena... Učiteljica: bom jaz še malo ogovorila učiteljico za telovadbo..

- Saj smo se potem pogovarjale, ko je rekla, da mi ni upala povedati, da ni sama naredila..meni je to ena povratna informacije, da vem o čem se še pogovarjati, kaj še lahko naredimo, da ti bo lažje. Vse je pa z namenom, da bo tebi boljše, da boš lažje delala...

- Učiteljica: in je to zelo v redu, da potem takrat tudi vprašaš. Sedaj sva oba z Martinom v razredu, lahko mene vprašaš. Meni je všeč, da veliko sprašuješ..

- Da jaz tudi ne razložim stvari tako, da jih ti razumeš. In ko ne razumeš reci...

Prispevek svetovalne delavke

Npr jaz se spomnem še brata njenega, matematika je bila skoz problem. Zato sem tudi mislila, da ste zaradi tega v družini obremenjeni, tudi Špela..ampak jaz mislim, da je absolutno velik napredek. Pa priložnost za njo...

Vprašanje sprememb

...ampak bi bilo prvo moje vprašanje: preden ste začeli delati, koliko časa si porabila za mat pa sedaj koliko porabiš? A je to kaj razlike?

Napredek pri dogovorih, rešitvah

NAPREDEK PRI DOGOVORIH, REŠITVAH

-Špela: ko sem nazadnje 5 dobila je bil zelo vesel..Raziskovalka: kako je pa to pokazal? Špela: ko je v službi in govori po telefonu, nima nikoli časa a ne...ko pa povem za kakšno dobro oceno, zmeraj reče bravo, čestitam in je tako zmeraj vesel..

SODELOVANJE

-Špela: da smo se zmeraj kaj zmenili, potem pa, da smo se zmenili, da bomo naslednjič povedali kako je bilo, kako je šlo, pa kaj takega novega...

Osebnostno vodenje

Sodelovanje in uresničevanje želenih sprememb

Da se dogovarjamo in da so tudi rezultati boljši...

podelitev lastne izkušnje z otrokom in lastnih značilnosti

...veš je učiteljica nam zaupala, da ko zunaj sole, koga sreča pa spozna, pa jo vprašajo kaj pa ti počneš, pa pravi, delam na šoli..pa jo vprašajo kaj pa...pa da ji je včasih kar malce težko povedati, da uči mat. Ker veliko ljudi ima komplekse pred mat..

- Raziskovalka: če se spomnite smo se pogovarjali o tem..oče je bil kar malo brez besed, ko je bilo potrebno tebe zelo konkretno pohvaliti..rekel je krasna je , najboljša, in jo imam najraje ampak o tem nismo sploh dvomili. Potem

pa smo vprašali kako pa vi to pokažete njej pa mogoče res ne tako zelo kot bi si ona želela. Vi ste rekla, da naša punca potrebuje zelo veliko pohvale..jaz sem tudi taka..

Vodenje k želenih izidom

DODELITEV NALOG, KORAKOV

-Raziskovalka: domača naloga, da do naslednjč preverita..fajn je, da ti ni zoprno k tel hoditi. Mora ti biti v veselje, to je že pomembno..da ne bo sedaj to problem. Bi bil smešen rezultat našega dela : mat najbolj priljubljena, telovabda osovražena..

PREGLED DOGOVOROV, PROBLEMOV, VODENJE

- Raziskovalka: bomo pogledali kaj od tega kar smo se zadnjč pogovarjali, je uspelo vama uresničiti, kam bomo sedaj šli naprej..

PREVERJANJE DOGOVOROV, KAJ SE DOGAJA, KAKO GRE, KAJ SE DA SPREMENITI

- Tako, da jaz to dobro poznam..me zanima, se je oči kaj učil? Njemu smo dali dn. Je kaj vadil ali je isto kot prej?

Etika udeležnosti

Otrok kot strokovnjak za svoje življenje

OTROK KOT EKSPERT IZ SVOJIH IZKUŠENJ

-Špela: ja, ko ste me vprašali, sem potem lahko veliko povedala o tej stvari, pa še na vsa vprašanja sem lahko kaj povedala..

DELO ODRASLIH KOT ZAVEZNIKOV

Špela: fajn mi je, da ko kaj vprašam zmeraj razložite, pa da imam pomoč za matematiko, ko mi res ne gre tako...

DOVOLJENJE ZA LASTNO PRESOJO OTROKA

- Mi pa tudi govori, da smo mi mogoče pričakovali, da pa oči sploh ne bo več dostopa do tvoje mat..to pa ni bila naša ideja. Tako, da je fajn, da včasih, pomaga. Ti presodiš kdaj in kako. Jasno tudi oči je še vedno rezerva. Stvar je samo, da si premaknila od tistega, ko si res samo na očija čakala, sedaj pa samo tu pa tam pomaga. Tako, da to je že velika stvar.

Pridružiti se otroku tam, kjer je

PRIDRUŽITI SE OTROKU

-Raziskovalka 1: tako, da ima veliko v rokavu tudi Špela..ti si glavna...mi te samo v tem podpremo kar ti že si..

VPRAŠANJE PO MNENJU OTROKA

-Raziskovalka: pa je prišlo do enke... Kako boš pa to popravila?

Upoštevanje otrokove pravice do resničnosti

-Špela: ja, ko ste me vprašali, sem potem lahko veliko povedala o tej stvari, pa še na vsa vprašanja sem lahko kaj povedala..

-Raziskovalka:kaj se ti zdi Špela, a si se v tem načinu dela našla, si se v redu počutila, da si lahko prišla do besede? Ne samo, da smo te spraševali, da smo tudi upoštevali kaj si želela? Imaš takšen občutek? Špela: ja...

- Raziskovalka: torej neki rezultati so, ti si svoj strah tudi izrazila, mi smo ga razumeli, naredili nek načrt, da ti sedaj lažje sprašuješ..

Izraženo mnenje otroka

Špela: meni je samo tako..ko kdaj kakšni eno ne znajo, jaz pa dans npr tri nisem znala..pa ne vem kaj naj naredim, ko si zmeraj pol vsi norce delajo ..

Pomembnost povratnih informacij

POTREBE PO POVRATNI INFORMACIJI OTROKA

-Raziskovalka: to si slišala, da le še sprašuj...še kaj? Je to glavna stvar?(Špela pokima), da imaš dovoljenje, da le sprašuješ..da potem tudi ona bolj ve. Njej se zdi, da super pove, potem pa vidi da ni tako super za vse..ona potrebuje od tebe, da ji daš kakšen signal.

POMEMBNOST POVRATNIH INFORMACIJ ZA NADALJEVANJE POGOVORA

-Saj smo se potem pogovarjale, ko je rekla, da mi ni upala povedati, da ni sama naredila..meni je to ena povratna informacije, da vem o čem se še pogovarjati, kaj še lahko naredimo, da ti bo lažje. Vse je pa z namenom, da bo tebi boljše, da boš lažje delala...

Povabilo k skupnemu učenju

Lahko, da jaz tudi ne razložim stvari tako, da jih ti razumeš. In ko ne razumeš reci.

Podpora otroku

Raziskovalka: tako to so sedaj naši dogovori..cilje smo nekako dosegli..pomembno te je podpreti, da boš s tem zdržala do konca šole. Da res to ni več breme, da ni strahu, da se utrdi ta novost a ne..

živo zanimanje za otroka

Raziskovalka: tudi kaj vse si lahko povedala, kdaj imaš občutek, da smo te zelo poslušali...

Perspektiva moči

Ubesedenj napredka s strani otroka

Špela: ja takrat se še nismo nič zmenili, potem, ko smo se pa več stvari zmenili je bilo bolje.

Potrditev otroka, da je tim na pravi poti

Špela: ne, meni je v redu..

Varovalni dejavniki pri otroku

DOBER DRUŽINSKI ODNOS STARŠEV

-Ne, saj midva komunicirava, vsak dan. Jaz sem en teden odsotna, ko sem v pop izmeni...ona več ali manj z njim dela takrat...kar lahko naredi sama..pri matematiki..drugače sama dela..(odnos staršev)

PRIČAKOVANJA IN VREDNOTE OTROKA

-Učiteljica: kaj pa je zate slaba ocena? Špela:tri mi ni preveč všeč, drugače pa dva in ena pa je še bolj grozno..samo pri mat in pri tel sem dobila ena..(pozitivna pričakovanja)

ZAUPANJE MED OTROKOM IN STARŠEM

-Mama: njo je bilo zadnjič enkrat strah, saj sem si zapisala...Špela meni pove vse, mogoče več kot očetu, vse tako kot je..

SMISEL ZA HUMOR

- Špela: ja ,da ima tako veliko kocino na nosu, da si jo mora čimprej odpuliti..mam še malo drugačno varianto.ravno danes je bilo to..matej mi je nekaj kar težil in težil, da sem kosmata..sem mu pa rekla, da ima tako veliko dve dlaki, da jih ne vidiš pod povečevalnim steklom, da je premajhen..(smisel za humor pri otroku)

Pohvala očetu in materi, da je otroko kot je

Ampak to je velik tvoj prispevek že, od mamice in očija, da je taka.. Raziskovalka: zelo velik vpliv imate starši ja..to zelo občudujemo...

iskanje in odkrivanje virov pri otroku

NAJTI STARE VIRE

-Raziskovalka 1: tako, da ima veliko v rokavu tudi Špela..ti si glavna...mi te samo v tem podpremo kar ti že si..

ODKRIVANJE VIROV, POTENCIALOV

-..da vidiš, da si tudi ti sposobna za mat, če pogledaš ocene imaš do 4 vse, samo še pet ti manjka, tako, da se lahko tudi sama naučiš mat za dobro oceno..

OTROK SAM PREPOZNA POTENCIAL V SEBI

-Špela: to imamo pa sedaj rokomet, to mi gre...

ODKRIVANJE VIROV PRI OTROKU

-Špela: dober..kar malo bolja a ne..ker je bilo vedno zoprno, ko sem vso nalogo naredila, samo za matmi je še malo ostalo, pa sem počakala na očija. Ko sem šla potem ven me je skozi skrbelo, če bo oči prišel pravi čas, al pa da bo kaj vmes prišlo.s Sedaj pa sama naredim pa potem še kaj vprašam.

NAJDEN VIR OTROKA

-Raziskovalka 1: sem gledala zapise od Dani, kako jo od prej pozna, tako suvereno..in to je meni všeč..ker ni samo to, da e trudi, ampak neka suverenost...

ISKANJE VIROV

-Raziskovalkaa: še kaj drugega? Ne samo učenje..kaj kar rada počneš... Špela: ne vem..na računalnik grem, pa s prijateljico sem se večkrat videla..

Pohvale otroku

POHVALA ZA DOBRO REAGIRANJE OTROKA V STRESNI SITUACIJI

-Raziskovalka: mene kar malo skrbi za Aljaža in Mateja..(smeh) Koga bosta pa sedaj zafrkavala, če tebe ne bosta mogla? Raziskovalka: A tud? No dobro..sej moramo za njih tudi malo poskrbeti a ne , smeh... se ti kaj smilita, ko te ne moreta več zafrkavati?

POHVALA OTROKU ZA SKRBOST, DISCIPLINO, VESTNOST

-Mama: ona brez naloge je redko, mogoče se kdaj zgodi, da pozabi. Ne da noče, ampak pozabi.

POHVALA OTROKU

-Raziskovalka: zelo si vestna Špela...

POHVALA ZA SPRAŠEVANJE

-Učiteljica: in je to zelo v redu, da potem takrat tudi vprašaš. Sedaj sva oba z Martinom v razredu, lahko mene vprašaš. Meni je všeč, da veliko sprašuješ..

POHVALA OTROKU ZA DELO

-Če Martin nima časa pa do mene prideš. To je v redu neža.in tako kot imaš ti vse stvari narejene, in boljšega učenca pri mat si jaz ne morem želeti kot ti praviš, da prideš domov in prebereš kaj smo naredili, če bi vsi to naredili bi imeli boljše ocene.

POHVALA OTROKU ZA VELIKE AMBICIJE

-Raziskovalka: nabrži tudi v pomoč v tem projektu..da se trudiš, ne samo, da si disciplinirana ampak imaš tudi ambicije..to je plus...

POHVALA OTROKU ZA SUVERENOST

Raziskovalka 1: sem gledala zapise od Dani, kako jo od prej pozna, tako suvereno..in to je meni všeč..ker ni samo to, da e trudi, ampak neka suverenost.

Dvigovanje motivacije otroku

Učiteljica: učitelji zelo pozitivno gledamo na to, da se nekdo trudi..tudi oceno alhko dam višjo, pa jo znam utemeljiti..s tem, da se zelo trudi, vedno je prišla na dopolnilni pouk...ali zmeraj pride pobuda s strani otroka za dopolnilni pouk.

Znanje za ravnanje

Razlaga besede, ki je strokovna

Špela suverenost je to, da tudi ti nekaj hočeš, da sama stojiš za tem, da nekaj želiš pa hočeš. Samostojno in greš in zato te ne bo strah vprašati, to te zmeraj tako pohvali učiteljica...to se mi zdi krasen tudi načina ne, da fizično prideš do nje, ni to dvignat roko pred celim razredom. Nam vsem skupaj je pa to tako krasno..

Razlaga partnerstva

Smo rekle, da moramo poudariti, da smo me en delovni tim, skupina, ki skupaj delamo, sodelavke, partnerice, ki smo tukaj zato, da bi tebe podprli, da boš lahko tako uspešna v šoli kot si želiš.

Ravnanje s sedanostjo

Usmerjenost na delo v sedanosti

Raziskovalka: dodatni pouk in kako si preverjala doma...to se ti zdi, da ti je najbolj pomagalo? Zdaj če se spomneš , ko smo začeli, par mesecev nazaj, pa danes, če pogledaš, je kar nekaj časa minilo, cela zima, kaj je sedaj bolje kot je bilo takrat? V zvezi s tvojo mat..

Priložnost in čas za otroka, da se izrazi, da zmore

Učiteljica:se mi zdi, da je Špela imala zelo srečo, da smo tu. Mi bi se mogoče se parkrat srečali, ne bi se pa tako pogosto srečevali..bi verjetno manj naredili kot sedaj, ko se res vsaj 1 na mesec ali 14 dni vidimo..

Enakovrednost udeleženih, dobra izkušnja upoštevanosti in spoštovanja za otroka-naučiti se to v izkušnji

Dani: niti ne, ker se mi zdi, da smo tako enakovredni partnerji in je vsak odgovoren za svoj delež, vsak je svoj delež dobri nesel k temu, to je špica. Ne vem če je še lahko bolje od tega..to je za razvoj otroka še najbolj pomembno..

Ljudje doživijo izkušnjo, da lahko vplivajo na prihodnost

Raziskovalka: da sodeluješ v procesu , ko se naloge določijo, potempa seveda prevzameš odgovornost. Ker, če sodeluješ, imaš občutek, da imaš vpliv in spontano prevzamemo odgovornost. Če pa ti drug naloži, pa ne deluje. Si lahko otrok ali odrasel.

Prispevki vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

Ubesedenje dobrega počutja iz otrokove strani

Špela: fajn mi je, da ko kaj vprašam zmeraj razložite, pa da imam pomoč za matematiko, ko mi res ne gre tako...

Večanje otrokove lastne ustvarjalnosti

VEČANJE OTROKOVE LASTNE USTVARJALNOSTI

-Špela: po moje mi je pomagalo, ko sem hodila k dopolnilnemu pouku, kadar je bil. Pa ko sem domov prišla sem najprej v učbenik pogledala pa ko smo v šoli take razpredelnice delali, pa sem potem pogledala, pa sem imela kar dosti prav.

- Špela: jaz, ko sem pogledala v učbenik, ko so take razredelnice, ko pišejo notri mere, pa sem pogledala potem v šoli pa sem imela kar dosti prav...

NAPREDEK OTROKA PRI SAMOSTOJNEM DELU, OTROK SI PUSTI, DA NE ZNA, RAZVIJANJE KOMPETENC

-Špela: kar dosti. Včasih, če nisem vedela pri kakšni nalogi sem kar brala in brala in brala..sedaj sem pa ugotovila, da lahko spustim in grem naprej, pa potem na koncu pogledam. Če mi pa ne gre pa pustim ali pa z očijem rešim.

NAPREDEK PRI LASTNI SAMOZAVESTI OTROKA, OBUDITEV VESELJA ZA MATEMATIKU, IZGUBA STRAHU

- Mama: meni se zdi, da ona pri matematiki, ne vem, gre učiteljico vprašat, ko ne razume. Ker dostokrat se mi zdi, vsaj jaz imam tak občutek, da jo je bilo strah vprašat..Jaz imam občutek, da je tako razmišljala(da spet ona ne zna, da bo učiteljica huda...) po pogovorih z njo...se mogoče včasih boji vprašat, ko ne zna..tudi Špela pravi, da ima rada sedaj mat, da rada hodi k njej, prej pa ni..

Korak k preseganju predsodkov

Dani: npr jaz se spomnem še brata njenega, matematika je bila skoz problem. Zato sem tudi mislila, da ste zaradi tega v družini obremenjeni, tudi Špela..ampak jaz mislim, da je absolutno velik napredek. Pa priložnost za njo.(svet.delavka o Špeli)

Olajšanje za otroka, sprostitvev

Špela: dober..kar malo bolj a ne..ker je bilo vedno zoprno, ko sem vso nalogo naredila, samo za mami je še malo ostalo, pa sem počakala na očija. Ko sem šla potem ven me je skozi skrbelo, če bo oči prišel pravi čas, al pa da bo kaj vmes prišlo. Sedaj pa sama naredim pa potem še kaj vprašam.

Ustvarjanje skupnih pomenov

Saj smo se potem pogovarjale, ko je rekla, da mi ni upala povedati, da ni sama naredila..meni je to ena povratna informacije, da vem o čem se še pogovarjati, kaj še lahko naredimo, da ti bo lažje. Vse je pa z namenom, da bo tebi boljše, da boš lažje delala...

Osvoboditev otroka od strahu

-Učiteljica: tako kot jaz vidim stvari, pa upam, da jih ne vidim preveč optimistično, meni se zdi, da smo naredili en napredek. Da nimaš več takega strahu pred mat, da ni več tak bav, bav..

Odpiranje otroka

Špela: meni je samo tako..ko kdaj kakšni eno ne znajo, jaz pa dans npr tri nisem znala..pa ne vem kaj naj naredim, ko si zmeraj pol vsi norce delajo ..

Pridobitev na prostem času otroka

Raziskovalka: torej imaš bolj miren popoldan..pa tudi več časa? Špela: ja.

Kategorije in pojmi: pogovor 4

Dogovor o sodelovanju

Uvod v sestanev

Raziskovalka: takole, dolgo pavzo smo imela..malo tudi po tvoji zaslugi a veš (Špel se strinja), ampak evo danes smo se dobili.pol smo meli še en termin ampak ste na šoli nekaj delali..

...tako, da je tudi to prišlo vmes.super, da sta lahko oba prišla, tako,da zdaj smo v polni zasedbi..

Dogovarjanja za časovno uskladitev naslednjega srečanja

Danes smo tukaj 4ič, vmes ste se tudi sami nekaj dobivali, in smo tudi en termin že..mogoče bi vas kar vprašala, če je to za vas v redu. 17. Junij, četrtek, ko bo vse že za nami, vse ta hudo, da se skupaj dobimo, pogledamo na cel ta naš projekt in tudi malo proslavimo. Je to v redu? Tako, da boste potem se še po urah dogovorili. Saj je sedaj še kar nekaj časa...Učiteljica: smo rekli, da začnemo 15 do 2..to je za vas v vsakem primeru prezgodaj a ne? Raziskovalka: vam bolj ustreza malo kasneje? Druga možnost je pa ob treh...to imamo dva termina.Učiteljica: me smo razmišljale ponavadi ste morale ve počakati, da ne boste zmeraj čakale. Da bo točno.

Predstavitve kako se bo delalo na srečanju

Raziskovalka: tako sedaj bomo spet malo, če sta zato, pogledali kaj smo se zadnjič dogovorili oziroma, če je bilo še kaj vmes, da ste vi še kakšne druge dogovore sprejemali.potm pa kaj so kakšne novosti, slisali smo, da se nekaj dogaja kar najbrž celo družino vznemirja. Ampak kje si zdaj ti kaj, kaj je novega bilo, kaj od tega vam je uspelo ali pa nam je uspelo uresničiti kar amo si zadnjič zadali, pa če bo kakšna nova stvar, da skupaj naredimo kaj bi bili koraki do naslednjč, da se to reši, a je to v redu za vas?

Instrumentalna definicija problema, soustvarjanje

Sodelovanje med učiteljico in očetom

Učiteljica: ko sva na začetku sodelovala, ko je on delu še domačo nalogo,ne saj to je bilo v redu, ker je potem on mene opozoril, da sem eno nalogo, ko sem jim dala, jaz sem videla enolično, on pa pol doma, ko sta se s Špelo učila je pa rešil an drug način in pol je meni dokazal, da je tudi na drug način v redu, s tem, da sem zapeljala še Živo Knezovo in njeno taščo, ko pa nekje v Kranju uči, da je dala isto nalogo, tako, da je pol rekla kaj ne poslušaj in da take naloge, ker je naloga res dvoumna. Ampak res, ko ti delaš...jaz sem jo videla pač tako. Samo ena besedica ven pri obeh in bi bilo tako kot sem jsz hotela.

Raziskovanje korakov do dobrih izidov, preverjanje uresničljivosti predlogov

-Raziskovalka 1: no, pri mat je mamica malo predlagala pač oziroma je hotela spodbuditi, če bi učitelj martin še kaj več pomagal oz.dopolnilnega pouka bila kaj več, no pa ste že takrat povedala, takrat je bilo neko obdobje mat tekmovanja,pa da je bil zelo zaseden, da mogoče se bo dalo popraviti v prihodnje. Na supervizijski ste že malo pojasnila da pravzaprav...Učiteljica: a si bila sedaj kaj pri učitelju? Špela: ne zato, ker zdaj mi gre, samo danes nekaj nisem razumela, sem potem se doma, ko sem delala spomnila se ..Raziskovalka: ampak v teh 2 mesecih, to je zdaj, kar dolgo se nismo videli, si bila kaj pri dopolnilnem ali...Špela: enkrat. Učiteljica: a nisi enkrat pred kontrolno šla pa da ga ni bilo ali kako je že bilo? Špela: enkrat pred kontrolno p enkrat, ko sem jaz zbolela, sem hotla iti..mislim v torek sem misla iti, pa ga ni blo v čet sem pa pol zbolela...Raziskovalka: aha to je bil ta naš četrtek ravno..Raziskovalka: kaj to pomeni, da si bila kaj z njim ali ne? Špela: sem bila enkrat.

Raziskovanje uresničljivosti drugega dogovora- prispevek otroka

-Špela: ja pol mi je zaključila 2, ker sem imela dva cveka in trojko.Raziskovalka 1: to je vse na posnetku...kako se je zdaj spremenilo, si sedaj zadovoljna? Špela:sem ja. Pol, ko smo tekli sem videla, da nisem med najslabšimi, zato, ker je rekla enim trem, ko sem mislila, da ful fajn tečejo, da morajo še enkrat. Meni pa ni, pa sem pol mislila, da je čist v redu.Raziskovalka: tako, da imaš sedaj boljši občutek, da se ne počutiš, da si tam na repu nekje...Špela: samo še v daljino tako mi ne gre..ona pravi, da moramo skočiti vsaj en meter, jaz pa tako, enih par centimetrov, no mislim, vsaj pol...

SPODBUDA IN PODPORA OTROKU ZA NADALJEVANJE DOGOVORJENEGA

-Raziskovalka 1: pri mat smo se samo zmenili, da bo še naprej tako, učiteljica te je še posebej povabila, da res lahko vprašaš, da te je poskušala spodbuditi, ampak te je že tako pohvalila, da veliko vprašaš, da si aktivna. Ampak si tako že sama rekla je tako. Tako, da sedaj samo še naprej tako.

RAZISKOVANJE DOGOVOROV OKOLI POHVALE OČETA

- Raziskovalka: tako da si res stoprocentno vedela, da je zelo zadovoljen. A je kaj napredoval v tem? Kako te pohvali?

ODKRIVANJE NOVIH TEŽAV SKOZI POGOVOR

-Raziskovalka: a ona je bila v tej grupi? Špela: ne, to mi ni rekla, to je samo ona tam, smo imeli telovadbo in oni so bli pred nami, so že ven hodili, je rekla boš ti vidla kako ...

RAZISKOVANJE TEŽAV, STISK

-Raziskovalka 1: ampak mene pa zanima kaj je bil dogodek, kaj je bilo v razredu že s Špelo? Ker neki je bilo to, kar je bilo zunaj ... Raziskovalka: zakaj vas je ta punčka s takimi besedami obkladala? Raziskovalka 1: to je bilo povezano kaj s tem..

MAMA SPOROČI STISKO- prispevek mame

-Mama: veš kakšna norija je to..to tudi mene obremenjuje..vsak dan to ona govori. Ampak smo rekli letos bomo to še potrpeli, tudi ona trpi ne samo mi, ampak drugo leto bo pa potem treba nekaj naredit, ker to se stopnjuje in ne moreš..

- Mama: In lahko zunaj šole vse pa znotraj ... jaz vem, da jih ne moreš ... jih ne moreš, po domače povedano, umiriti.

Prispevek mame k rešitvi

-Mama: saj to. Špela mora hoditi s spremstvom. Mislim ...

-Mama: jaz kar se nalog pa tega tiče pri matematiki, no, če je kaj za rešit, ji on pomaga, jaz ji res ne znam. Jaz priznam, da ji ne znam, res ne ... na tej stopnji ...

MNENJE OČETA OKOLI SITUACIJA-IZRAŽANJE STISKE, JEZE,- OMOGOČANJE BITI SLIŠAN

- Oče: Ko bom js naredil sranje pa bo vse skupaj na televiziji pol se bo pa začelo obračat... ko bom začopatil mulca pa mu bom lase utrgal ... pol bo pa enkrat na televiziji, pol bomo pa videli... pol se bo pa tud ravnatelj obrnil!

Prispevek profesorice

-Učiteljica: kam nas vodijo? Tile otroci, ki so to delali, so dobili kazen. Kazen je bila, da ne smejo it na izlet. Zaključen v devetem razredu. Ne, ampak zdaj, ker tale ne sme iti, ki ima kazen, še ta ne bi šel, zato ker bo s tem ostal doma. Ampak, ker je ta plačal akontacijo, so rekli, izmišljevali si pa ne boste, bojo šli, je pa ta rekel, bom pa pizdarijo naredil. Da bo ostal doma. Zdaj pa ...

Prispevek raziskovalke k rešitvi

- Raziskovalka: Zdaj dostikrat take stvari s kaznovanjem stopnjujejo in ta njihova pripadnost grupi se še krepi, ker to, zdaj so nas pa izločili, tako da je boljše ta restitucija, da bi oni povrnili škodo, ki so jo naredili, ali pa ne vem kaj, zdaj dobro, pač nimate tega načina.

-Raziskovalka: učiteljica, poglejte, a je možno, da naredite zdaj do konca, saj bomo videli kako bo vse skupaj šlo ... hvalabogu, otroci bodo šli iz šole, tudi to je en plus ... čez en mesec ... ampak tale mesec, a je možno, a veste, da po dva gresta z njo, ko greš ven ali kaj takega, čisto zaradi varnosti . Take stvari znajo povezat razredno skupnost.

- Raziskovalka : Ne bo ostal doma. On ne sme ostat doma, tud če ne gre na izlet, a ni to tako, da potem mora nekaj drugega delat v šoli, tako da še zmeraj ...

-Raziskovalka 1: bi samo vprašala..smo pa razmišljale Špela, da bi mogoče na tem zadnjem srečanju, ko bomo zaključile, da bo mo bolj proslavljali, da bi ga mogoče povabili. Kaj ti misliš o tem? Bi bilo v redu?

Odpiranje prostora

ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE UDELEŽENIH

-Kako pa vi trije, zdaj kar se pri matematiki dogaja ... spremljate ...

ODPIRANJE PROSTORA ZA MNENJE OČETA

-Raziskovalka: ok, kaj pa oče, kaj pa vi zdaj opažate, kake premike..

Soustvarjanje dobrega izida med otrokom in raziskovalko

-Raziskovalka: V redu, si pa zdaj tudi ker smo te zelo spodbujali, sprašuj, sprašuj, sprašuj, a se kdaj zgodi, da že takoj greš vprašat, a zelo hitro ... Špela: ja zdj sem ene parkrat kr takoj. Raziskovalka: aha, si kr k učiteljici šla, a ne, boljše kot pa da se matraš ... Učiteljica: kako to, da si danes prišla, a je bilo tako težko? Špela: ne, nekaj nisem razumela, pol pa na začetku nisem našla pol na koncu, ko sem pogledala nazaj, sem našla..-Raziskovalka: to je bilo ... ta je bil najbolj tak ... se pravi enkrat manj bi lahko gor letela. Špela: ja. Raziskovalka : kolikokrat pa si? Špela: ne vem. Raziskovalka : približno. Učiteljica: trikrat, štirikrat po moje. Raziskovalka: se pravi, namesto štirikrat, trikrat. Špela: ja...

- Raziskovalka: Zdaj, kaj bi lahko še naredila, preden letiš gor, kaj bi lahko naredila še, če bi čas malo nazaj zavrtela? Špela: še malo bolj nazaj pogledala. Raziskovalka: no, to je že ena varianta. Da še mal zadahaš, pa si rečeš, aha, ne bom takoj letela, vidim, da ima delo, saj lahko še vedno letim pa še malo pogledam, bi to lahko probala.

- Raziskovalka: kaj pa to s tem sokom, si bila pa sama, kje so bile zdaj te prijateljice pol? Špela: ja, ena je potem, ko sem se jaz jokala, je prišla. Raziskovalka: to že pol, kaj pa prej, takrat ko se je to naredilo? Špela: takrat je pa sedela Sara, moja prijateljica za mizo, ko je pisala domačo nalogo pa Patricija sta bili. Pa moja sošolka Anja je pa prišla malo pozneje. Potem so bile vse z mano.

KONKRETNI DOGOVORJENI DOGOVOR ZA NASLEDNJI KORAK

-Raziskovalka: po mojem da ne ... a mu damo še možnost, do srede junija, a, da malo popravi, da ga bomo lahko pohvalili? Mogoče oči tudi ni navajen, veš, da ga pohvalimo. Zdaj ga bomo pohvalili, če bo tebi dal fajn pohvalo. Prav? Ok, zdaj jaz mislim ...

Prispevek učiteljice k dobrim izidom

Učiteljica: lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš..si opazila ti to?(Špela se strinja)Raziskovalka: nova kultura...

-Učiteljica: kaj pa če bi se potem dogovorili za ene govorilne ure skupaj s starši še njegovimi? Mama: jaz sem enkrat rekla, pri razredničarki, je rekla, da to ni sam en tak, da jih je več, da je to nenormalno že no...Učiteljica: saj lahko poveste..jaz lahko zorganiziram..sedaj pa samo vprašanje ali jun ali sep? Mami: meni je vseeno, kadarkoli. Jaz bom prišla... Raziskovalka: mogoče 2 krat. Junija ker je aktualno, sep pa , da se spomnite...mogoče ni slabo, da se sedaj reagira in hkrati takrat obnovi...

- Učiteljica: samo, jaz pa mislim, če lahko to vseeno posredujem naprej, ker razredničarka bi morala tukaj nekaj narediti. Ker to se je v tej skupnosti zgodilo in ona potem po dialogu z ravnateljem mora ... zdaj vi kot koordinatorica v tem projektu tud pač ... tak problem.

Osebnno vodenje

Povzetki dogovorov

POVZETEK DELA NA PRVEM DOGOVORU

-Raziskovalka 1: pri mat smo se samo zmenili, da bo še naprej tako, učiteljica te je še posebej povabila, da res lahko vprašaš, da te je poskušala spodbuditi, ampak te je že tako pohvalila, da veliko vprašaš, da si aktivna. Ampak si tako e sama rekla je tako. Tako, da sedaj samo še naprej tako.

POVZEMANJE DRUGEGA DOGOVORA

-Raziskovalka: no zadnjič smo se vsi malo vseskozi smejali, čeprav je bila pa za Špelo to kar huda in resna težava, ta telovadba a ne..dva cvetka pri telovadbi, odbojka..si imela 2 dvojki.

POVZEMANJE RETJEGA DOGOVRA

- Raziskovaka 1: potem gleda Aljaža in njemu podobnih smo rekli, da še vedno na ta hudomušen način, da si povedala še nove variante tistih kocin, tako, da mo se vse smejale..

POVZETEK DOGOVOROV SREČANJA

-Mogoče samo pregledamo še, kaj smo se zdaj zmenili, ne. Zmenili smo se, če malo tako začetek pa konec povežem, da seveda sprašuje še naprej, ampak si lahko bolj razbremenjena, a ne, ker oceno imaš in lahko se malo igraš s tem, kako bi pa še sama, preden da ti učiteljica ... kaj bi pa še lahko vse sama poskusila. Potem smo rekli glede telovadbe, da so boste vendarle vi pogovorili z učiteljico, čeprav si ti rekla, da je boljše, a ne, zdaj kakšna ocena se ti obeta ...

- Raziskovalka: nič še ni, no, potem bo zdaj učiteljica malo preverila, ne. Potem smo imeli veliko temo okrog teh dogodkov in tega, ne morem drugače reči kot res nadlegovanja in trpinčenja ... tako da smo rekli, pravna pomoč, to je zdaj malo tako, takoj ko bo šlo, da vidite ... bomo videli, jaz mislim, da to ... bomo videli. Če ne pa pač ugovor, to vas nič ne stane. Potem smo pa glede matematike smo pa že, sem pa že prej povedala. In glede Aljaža, pogovor, a ne, organiziran, zdajle in jeseni, ti pa s svojim humorjem in preslišanjem poskušaš to nekak odpihnut stran. A sem še kaj pozabila? Ok, potem se vam pa zahvaljujem, naslednjič bomo imeli tako malo zaključno, tako malo pregled vsega skupaj pa res, da bi malo proslavili tale zaključek. Pa mogoče pogled naprej, kaj in kako.

Osebna podelitev izkušenj

PODELITEV IZKUŠNJE

-Učiteljica: ko sva na začetku sodelovala, ko je on delu še domačo nalogo, ne saj to je bilo v redu, ker je potem on mene opozoril, da sem eno nalogo, ko sem jim dala, jaz sem videla enolično, on pa pol doma, ko sta se s Špelo učila je pa rešil an drug način in pol je meni dokazal, da je tudi na drug način v redu, s tem, da sem zapeljala še Živo Knezovo in njeno taščo, ko pa nekje v Kranju uči, da je dala isto nalogo, tako, da je pol rekla kaj ne poslušaj in da take naloge, ker je naloga res dvoumna. Ampak res, ko ti delaš...jaz sem jo videla pač tako. Samo ena besedica ven pri obeh in bi bilo tako kot sem js hotela.

PODELITEV IZKUŠENJ, UBESEDETEV ZNANE PODOBNE ZGODBE O USPEHU, ZAVZETA KOMUNIKACIJA

- Raziskovalka: ne vem ali sem vam pravila ali kje v kakšnem drugem kontekstu..da imamo enega fantka na eni šoli, ki je zdaj že dve stvari vpeljal. Tudi tako je v projektu kot ti, mislim, da je bila mat pa slo, na razredni stopnji in začel je brati Harry Potterja, a sem pravila to? Ne vam, pol sem pa na superviziji v vprejšnjem pogovoru...prej branje: mora, potem pa je odkril Harry Potterja sedaj pa cel razred bere hp. Med vsemi pavzami ne stojijo več zunaj ampak samo HP berejo. In je sedaj ravnateljica na hodnikih neke nove okrogle mize postavila, kjer so tudi knjige na voljo, to razširi izven tega razreda, da jih mora spominjat učiteljica med poukom, ko že škilijo kaj je novega, prosim otroci počakajte do pavze. Potem, druga stvar pa da je hotel izboljšati lepopis. In sedaj se je začelo vsesplošno tekmovanje izboljšava lepopisa. In je med najboljšimi. In sedaj sošolec, ki s tem nikoli ni imel bistvenih težav, sedaj z njim tekmuje, ker pravi tako kot pa tale lepo piše.

UBESEDETEV NAPAKE UČITELJA, SPOROČILO OTROKU, DA SE SME ZMOTITI

- Raziskovalka: učiteljica, se je zavezala, da bo pol malo govorila z njo, učiteljico telovadbe, pa je malo pozabila. Učiteljica: pa zamočila.. Raziskovalka: pa zamočila, to bomo kar povedali...tako,da ne boš mislila, da odrasli tega ne počnemo...

Vodenje k dobrim izidom

VODENJE POGOVORA V DOBRE IZIDE

-Raziskovalka: tako, pa vam bodo svetovali, tako jaz mislim. Jaz bi sedaj predlagala, da to malo ustavimo, ker kaj več težko naredimo, ampak seveda, tvoj občutek varnosti, to pa je treba poskrbeti. to pa je tema...

PODELITEV KONKRETNE NALOGE

- Mogoče boste vendarle malo preverili kaj je in kako, ker to te skrbi zaradi uspeha a ne? Špela: ja.

VODENJE POGOVORA V SMER GLAVNEGA IZHODIŠČA MATEMATIKE

- Raziskovalka: veste kaj, lahko pogledamo samo še par minut z matematiko.

VODENJE K REŠITVI

- A se lahko zmenimo, da do naslednjič, ko se vidimo, ker takrat bo že tako vse za tabo, ampak da malo to preizkušaš. Da ne letiš čisto takoj, a ne, da imaš to skoz v rezervi, ampak da še malo sama probaš. Se ti zdi, da imaš, da bi lahko ... A je še kaj takega danes, ko si tudi zelo hitro letela pa bi mogoče lahko še kaj, se je pol pokazalo, da bi lahko še kaj drugega poskusila?

VODENJE V KONKRETNO DELO

- Raziskovalka: kaj pa? Zdaj moraš bolj konkretno, natančno povedat, če ne ti ne bomo čisto verjeli. Kaj je naredil takšnega? Neža: jahat sva šla, v enem tednu kar dvakrat, kar ponavadi ne greva.

USMERJENJE K KONKRETNIM ODGOVORIM

- Lea: še ne veš čisto dobro. Pol ni čisto jasno. Ja, oči, moraš ji jasno dat vedet, kaj je nagrada, ker naša Špela hlepi po pohvalah. A ne? A je še kakšen tak primer? Malo bolj jasno pokazal, kako je vesel?

VODENJE K DOGOVORJENIM REŠITVAM

- Raziskovalka: imata čas potem se samo igrat, ne pa matematiko delat? A te kaj pohvali? Špela: me...Raziskovalka: to maš za nagrado? Špela: ne vem, po moje.

ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI OTROKU

Saj bomo vsi zaščitili Špelo. Jaz sem tudi takrat rekla že njej in potem še vsem v razredu, ker sem se jaz tudi ustrašila. Zarad ... Zalo in vse ostale, kaj zdaj bo, ko sem šla jaz iskat tja z imeni in sem takoj vsem zabičala, takoj povej, karkoli se naredi, takoj povej, ne čakaj. Ne se ustrašit, ko bo rekel, ne povedat, ker bo potem še huje. Takoj je treba povedat, ni važno komu, komurkoli odraslemu na šoli, ali pa staršu ali komur koli doma. Ampak ti otroci so še tako butasti, pol je šla Špela dol, zdaj grdo govorim, Špela dol, po moje, a si šla k Tjaši ... sem se jaz potem tule kregala z enim mulcem, ki je pa kolega z enim od teh, ki so jo polili. On pa ni bil zraven. Ja kako pa veš? Ja, njega pa sigurno ni bilo zraven. Ja pa ne boš zdaj ti tega ščitil.

Preverjanje sporočila

Raziskovalka: čeprav ni splošnega uspeha več imaš ti rada tak nek občutek, da veš kako je sedaj s tabo..da ti ne bo sedaj telovadba poklvarila , ne vem..a smo te prav razumeli?

Etika udeležnosti

Omogočen prostor za glas otroka

Špela: saj zadnjič so še neki govoril pa sem prišla nalogo delat, mislim preverjanje, pa sem šla potem takoj do gospe pedagoginje, samo je govorila po telefonu, potem sem pa zunaj čakala, da je zazvonilo pa sem potem šla v razred.

Odpiranje prostora za zaupanje otroka

Učiteljica: Ampak res, Špela, daj no, če se karkoli naredi, daj, kateremukoli tule zaupaš ali pa katerega koli takrat vidiš, res moraš enemu povedat. A veš. Take stvari do nas morajo pridet. To da tebe zmerjajo, js vem za Edvina, da te zmerja pa za nobenega drugega jaz nisem vedela, dokler mami ni rekla, da je to šlo že naprej.

Pridobivanje mnenja otroka

SPRAŠEVANJE OTROKA ZA MNENJE

-Raziskovalka 1: bi samo vprašala..smo pa razmišljale Špela, da bi mogoče na tem zadnjem srečanju, ko bomo zaključile, da bo mo bolj proslavljali, da bi ga mogoče povabili.kaj ti misliš o tem? Bi bilo v redu?

SPRAŠEVANJE PO MNENJU OTROKA

-Raziskovalka: tako da zdaj imaš nek načrt, imaš občutek, da se ti ne more nekaj takega zgoditi? Raziskovalka : Pa prijateljicam zaupaš, imajo razumevanje zate pa tako, so bile solidarne? Špela: ja..

PRIDOBIVANJE MNENJA OTROKA

- Raziskovalka: to bi bil že uspeh, a ne? A je prav, da boš vsakič sprobala enkrat manj gor letet?

POGOVOR Z OTROKOM O VARNOSTI IN POČUTJU

Raziskovalka: no, pogledjte, kaj lahko naredimo, da se boš ti bolj varno počutila? A se ti počutiš dovolj varno kljub temu? Špela: ja, saj s prijateljicami gremo pol vedno skupaj ven iz razreda.

Opis težave, situacije-mnenje otroka

Špela: jaz sem iskala puščico pa so mi jo oni ...

Špela: niso je skrili, mislim ponavadi jo kar vzamejo in zdaj jo imam vedno v torbi ... mi jo je en nekam dal učiteljici pod mizo in pol sem šla še dol pogledat ... spodaj so bili pa oni ...

Špela: po stopnicah dol, ko je še zgoraj, no. Tukaj dol, ker me je ful skrbelo ... pol so bli pa oni pa sem se jih malo ustrašila, ker so bili ful veliki, sem mislila, da so sigurno iz devetega, pol sem šla pa na wc, sem se hotela pa zaklenit pa počakat, da grejo, so pa vrata držali pa me skoz nekaj spraševali pa me niso pustil, pol sem se pa v to punco (Klaro?) ... k je tebi rekla (Ano?) ... sem se ful zaletela, ful sem tiščala, da sem pol le ven prišla.

Otrok izrazi stisko

Špela: pol naslednji dan so me pa samo polili. Med odmorom ko sem se šla obrisat pa sem tuki stala, pred to mizo, so pa prišli pa me polili. Pol so se pa ful smejali, pa spraševali kaj pa je blo, pa sem ful jokati začela pol so pa oni tam kr stali ...

Izražanje strahu otroka pred starejšimi otroci

Špela: ja, vem kakšni so, ker so na šoli ful taki čudni pa med odmori jih tudi vidiš ...

Spodbuda, podpora otroku

PODPORA OTROKU, SPODBUDA, PUSTITI OTROKU, DA NE ZNA

-S tem seveda, da si tudi ti vložila trud v to in tudi to, da se boš, ne vem, mogoče mogla nekako sprijazniti s tem, da dokler je matematika tako, da je tebi malo bolj težka, da se ti pač naredi, da pišeš kontrolno nalogo ena, da to ni nobena katastrofa, če jo pišeš slabo, da se potem tisto naučiš, tisto popraviš in še zmeraj prideš z eno tako lepo solidno oceno ...

SPODBUJANJE OTROKA

- Če pa ne bo uspelo, pa lahko kljub temu popraviš, a ne, ne da že naprej hočeš točno vse vedet, da bo prav.

Pridobitev pozitivnih izkušenj otroka

PRIDOBITI POZITIVNE IZKUŠNJE, DA OTROK ZMORE

-Ampak poglej, s skupnimi močmi sva potem to popravili. Malo sem ti jaz pomagala, tudi ti si se potrudila pa to naredila. Ni problem, se stvari dajo rešit.

IZRAŽENO ZADOVOLJSTVO OTROKA OB USPEHU

- Špela: ja, saj enkrat sem bila prav vesela, tako, sem že mela domačo nalogo, tako, sem samo prebrala pa sem naredila, po moje, da je bilo še čisto vse prav ... tako pa se mi je še doma zdelo tako fajn, sem mela tak fajn občutek, da bo po mojem prav, a ne, tako, takoj sem vedela. Sem čisto malo razmislila, pa sem potem takoj naredila.

Perspektiva moči

Pohvale otroku

POHVALA ZA NAPREDEK OTROKU

-Zadnjič smo bolj pravzaprav ugotavljali kar precej že zadovoljstvo. Da so premiki, da imaš nekako rajši mat, kot si jo včasih imela, kok si natančna in vse to...

POHVALA ZA SODELOVANJE PRI POUKU, ZA AKTIVNOST

-Raziskovalka: pri mat smo se samo zmenili, da bo še naprej tako, učiteljica te je še posebej povabila, da res lahko vprašaš, da te je poskušala spodbuditi, ampak te je že tako pohvalila, da veliko vprašaš, da si aktivna. Ampak si tako že sama rekla je tako. Tako, da sedaj samo še naprej tako.

POHVALA OTROKU ZA DAJANJE MOČI ŠE OSTALIM SOŠOLCEM

-Učiteljica: lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš..si opazila ti to?(Špela se strinja)Raziskovalka: nova kultura.

POHVALA OTROKU ZA USTVARJANJE NOVE KULTURE DELA

- Tako, da to so nove stvari, čiste novosti. Kako lahko ena taka stvar sproži.. in ti si začela novo kulturo, nov način a ne...to je pa res super.

POHVALA ZA DELO OTROKA PRI MATEMATIKI

- Učiteljica: zdaj moje videnje najinega dela pri matematiki je tako, kot sem že prej rekla, da je bilo zelo pozitivno in zate in za sošolce, da si še njih malo vzpodbudila, da pač še oni malo bolj poiščejo mojo pomoč pa da upajo vprašat, ali pa kakorkoli,ker prej niso.

POHVALA OTROKU ZA ZNANJE ANGLEŠČINE

-Je pa danes učiteljica za angleščino rekla, tvoja razredničarka, da prav škoda, da nisi pisala NPZ-je iz angleščine, ker bi pa cel procent razreda gor potegnila, tako da veš ... da te je pohvalila, da je to zelo velika pohvala, da je rekla, da si ti manjkala pri angleščini ... tako da si lahko ponosna na to..

POHVALA OTROKU ZA ŠOLSKI NAPREDEK

- Učiteljica: to je super, če je bilo res tako.

Mobilizacija virov v dobro otroka

Raziskovalka : Učiteljica, poglejte, a je možno, da naredite zdaj do konca, saj bomo videli kako bo vse skupaj šlo ... hvalabogu, otroci bodo šli iz šole, tudi to je en plus ... čez en mesec ... ampak tale mesec, a je možno, a veste, da po dva gresta z njo, ko greš ven ali kaj takega, čisto zaradi varnosti . Take stvari znajo povezat razredno skupnost.

Raziskovanje socialne mreže otroka

Raziskovalka: tako da zdaj imaš nek načrt, imaš občutek, da se ti ne more nekaj takega zgoditi? Raziskovalka 1: Pa prijateljicam zaupaš, imajo razumevanje zate pa tako, so bile solidarne? Špela: ja.

Vera učitelja v moč okrevanja

Ampak poglej, s skupnimi močmi sva potem to popravili. Malo sem ti jaz pomagala, tudi ti si se potrudila pa to naredila. Ni problem, se stvari dajo rešiti.

Krepitev moči otroka preko pohvale

Tudi to je, da si zelo natančna, zelo dosledna do vsakih stvari, hočeš biti zelo stoprocentna v neko stvar, da boš prav naredila, da se je sploh lotiš, tako da mogoče bi bilo včasih prav, da bi se najprej lotila, probala rešiti ... pa bo mogoče uspelo.

Spodbujanje lastne moči otroka

Raziskovalka: ampak pol imaš pa še tiste vmes, si pa malo negotova, ali pa čisto negotova se lahko zmenimo, da boš vsakič še malo probala, a lahko še kaj jaz naredim, a lahko še malo bolj nazaj pogledam, a lahko, ne vem, si še dam 5 minut ali pa 3 minutke pol pa grem. Prav?

Znanje za ravnanje

Razlaga o konceptih dela

Naša delovna skupina in nam vedno fajn, da se spomnemo, da smo v takem partnerskem odnosu, zato, da bi tebe podprli, tam kjer se tebi in učiteljicam in staršem zdi, da je to potrebno in v tem obdobju pol leta smo probali nekaj narediti.

Ravnanje s sedanostjo

Vračanje v preteklost po koristne podatke za sedanost

Raziskovalka: tako sedaj bomo spet malo, če sta zato, pogledali kaj smo se zadnjič dogovorili oziroma, če je bilo še kaj vmes, da ste vi še kakšne druge dogovore sprejemali..

Izkušnja ustvarjalnosti za otroka

Učiteljica: lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš..si opazila ti to?(Špela se strinja) Raziskovalka: nova kultura

Omogočanje izkušnje, da otrok zmore, omogočanje izkušnje spoštovanja

Se mi zdi, da si zelo dobro izkoristila sistem, ki ga jaz imam, da tisti, ki pridno delate, da ste nagrajeni tudi za to svoje pridno delo, zdaj mislim na delovni zvezek, a ne, ker niso vsi dobili 5 za delovne zvezke, sem dala tudi cvek, to se pravi ocene so bile od ena do pet, vse, ti si pa dobila petico, to se pravi, da delaš super, potem na začetku šolskega leta smo bili zmenjeni, da tisti, ki redno pišete domače naloge, da boste na koncu dobili petice, si tudi to petico dobila, to je vse kar ti bo zdaj pomagalo do tega, da boš imela matematiko lepo 3 zaključeno.

Otrok zmore spremembe v prihodnosti-ima vpliv

S tem seveda, da si tudi ti vložila trud v to in tudi to, da se boš, ne vem, mogoče mogla nekako sprijazniti s tem, da dokler je matematika tako, da je tebi malo bolj težka, da se ti pač naredi, da pišeš kontrolno nalogo ena, da to ni nobena katastrofa, če jo pišeš slabo, da se potem tisto naučiš, tisto popraviš in še zmeraj prideš z eno tako lepo solidno oceno ...

Pozitivno pričakovanje učiteljev

A veš ... vsi opazimo tvoj trud, da dobro delaš in takim otrokom ni važno, a so Špela ali so ne vem kdo, smo zmeraj pripravljeni pomagat ... tako da, če boš tako delala naprej, jaz mislim, da bo v redu. Enkrat se bo pa mogoče tudi matematika malo bolj odprla, da bo treba malo manj dela ...

Pričakovanje dobrega v prihodnosti

Raziskovalka: boš študirala na koncu matematiko...

Neusodnost testa za otroka

Učiteljica: Mogoče še to, zdaj pišemo še eno kontrolno pa tako ko gledam te tvoje ocene, si s to zadnjo kontrolno ne moreš nič več pokvarit. To se pravi tvoja matematika je 3, letos več ne more biti, to se pravi trojka je pa taka trda, da zdaj tudi če ena pišeš, ti tistega cveka ne bo treba popravljati, ampak imaš še zmeraj lepo tri zaključeno oceno, to se pravi, da boš lahko neobremenjeno pisala kontrolko.

Dajanje priložnosti otroku, da se pokaže

Učiteljica: to zdaj tudi če veš, pa če ena pišeš, pa kaj, ti ne bo treba niti popravljati, niti ti nič ne more spremeniti, se pravi, da boš lahko pisala čisto tako, a veš ... pišeš zato da pišeš ...

Ustavitev pogovora o preteklosti, osredotočenost na sedanost

Raziskovalka: Jaz predlagam zdaj ... čas uradno se je iztekel, ampak si še vzameva 10 minut pavze ... se pravi, kaj smo zdaj ... pravno brezplačno pomoč, pa naj vam svetujejo, ne, neposredno zavarovat, zaščitit, tako kot si že zdaj delala pa takoj povedat enemu od odraslih, a ne, tako da se ta mesec preživi, potem bomo pa videli kako bo ta postopek glede na to šel. Tako da, jaz ne bi vzpodbujala, da bi naredili kraval ...

Prispevki vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

Premikanje k dobrim izidom

Zadnjič smo bolj pravzaprav ugotavljali kar precej že zadovoljstvo. Da so premiki, da imaš nekako rajši mat, kot si jo včasih imela, kok si natančna in vse to..

ustvarjanje nove kulture v razredu

Učiteljica: lahko jaz nekaj rečem...to mi je sedaj padlo na pamet, prej smo se pogovarjali pa mi ni padlo na pamet, da si zelo zdaj ti spodbudila še ostale, da več sprašujejo kot so spraševali. Da zdaj tudi ostali pridejo z zvezkom gor, kot ti prideš..si opazila ti to?(Špela se strinja)Raziskovalka: nova kultura.

Večanje znanja otroka in samostojnega dela

Raziskovalka: ampka zdaj pa že nekaj časa ne in ga tudi nisi rabila? Špela: ne, samo pol doma, ko sem se malo usedla in sem malo pogedala, pa še nazaj pa sem vedela..

Mama: Drugače, ona dela sama če zna, razen če res ne zna, pol reče ...

Viden napredek pri samostojnem delu otroka

Mama: ja, vedno sama... ampak na začetku leta je bilo tako, a ne, joj, saj ne znam. Se je ona kar odločila. Zdaj pa tega ni več, a ne.

Kategorije in pojmi: pogovor 5

Dogovor o sodelovanju

Zahvala za sodelovanje

Raziskovalka: Evo, Špela, midve s Tamaro imava pa eno kolegico, ki jeclja. A poznaš koga, ki jeclja? Si kdaj koga spoznala? Ona je bila taka punčka in še zdaj jeclja. Zdaj dela na fakulteti in ima tako žalostno zgodbo o tem, kako je na osnovni šoli bila kot punca, ki jeclja, so jo zelo zafrkavali zaradi tega, niso videli njenih sposobnosti in potem kadar je ustno bila vprašana, so ji dali cvek, ker ni mogla povedat ... to so taki krči, ki jih ima ona v mišicah ... so rekli, da si izmišljuje ... ja, se opravičujem, ker sem vas ustavila ... so rekli, aha plonkaš ... niso zaupali, niso verjeli, ima grozne spomine na osnovno šolo, na srednji šoli se je pa preselila iz tistega kraja in ima zdaj že boljše izkušnje, no potem fakulteta pa sploh, pravi ... in ona je zdaj, da bi nekaj prispevala k temu, da bi bolj razumeli otroke, ki so malo drugačni, je napisala, nedavno, eno zgodbo, pravljico, Izabela, pravljico o princeski, ki je jecljala. Je dala tudi eni gospe ilustrirat, nama se je zdela luščna in smo potem tudi kupili te pravljice našim otrokom in jih nekaj tudi podarili, tako da to je najino darilo v zahvalo za tvoje sodelovanje tukaj na naših srečanjih ... hvala.

Instrumentalna definicija problema, soustvarjanje

Pomen povratnih informacij za ustvarjanje novih, skupnih pomenov

Tudi recimo to, Špela, ti ki zelo veliko napišeš, greš v vsako stvar, jaz točno vem, da bi šlo meni to tako grozno na živce, če te ne bi tu bolje spoznala, ker karkoli jaz začnem, ona že vzame zvezek pa začne pisat. Ampak meni je to zdaj ... a veš Neža, ker si ti meni razložila, meni je to čisto jasno, pač ti to rabiš in je super, ker to delaš, ker si pač tako zelo zorganizirana in lahko jaz mirno delam svoje. Če ne bi pa točno vedela ... takole bi mi delalo ... kaj mora pa zdaj že spet pisat ...

Dokončan dober izid

Učiteljica: jaz imam, če lahko ... učiteljica se je poškodovala in šla na bolniško, tako da to je potem šlo ... sem si pa potem vzela redovalnico ... veš, da imaš zaključeno telovadbo? Veš, ja. Ker nisem vedela kdo in kako je potem to zaključeval, zdaj boš pa ti povedala, kako je zdaj s to trojko zaključeno pri telovadbi, kako si zdaj ti zadovoljna.

Prispevek otroka pri dobremu izidu

Špela: ja, imam, 3, 5, 5, 3, 4, 4, 4. štiri. Pri matematiki imam pa 3, 1, 2, 4, 1, 4, 4, 5, 3, 5 ... smeh Špela: pri angleščini imam 4, 4, 4, 4, 4, 5.

- Špela: ja, ker ste zmeraj kaj novega rekli, pa vedno je tisto najbolj prav prišlo, ko ste rekli naj sama delam ... na začetku je bilo zoprno, potem je bilo pa v redu ...

Prispevek mame pri pogovoru

Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.

Prispevek učiteljice k rešitvi

Učiteljica: ta ocena, ta kontrolna je meni dokaz, da se rabiš ti umirit, to si najbolj zapomni. Te zadnje kontrolne te je bilo najmanj strah. Da se moraš pred kontrolno tistega strahu znebiti, jaz zmeraj pravim. Prej se moraš učiti, vse narediti, potem pa ko je enkrat kontrolna, potem pa rečeš, zdaj sem pa jaz vse naredila, kar je bilo v moji moči, zdaj pa če bo ocena tudi na moji strani, bo super, če ne bo pa malo manj super, bom pa popravila

- Tudi recimo to, Špela, ti ki zelo veliko napišeš, greš v vsako stvar, jaz točno vem, da bi šlo meni to tako grozno na živce, če te ne bi tu bolje spoznala, ker karkoli jaz začnem, ona že vzame zvezek pa začne pisat. Ampak meni je to zdaj ... a veš Špela, ker si ti meni razložila, meni je to čisto jasno, pač ti to rabiš in je super, ker to delaš, ker si pač tako zelo zorganizirana in lahko jaz mirno delam svoje. Če ne bi pa točno vedela ... takole bi mi delalo ... kaj mora pa zdaj že spet pisat ...

- Andreja: ne, ni bil problem, ampak sem zaradi teh srečanj tu videla, da je Špela taka malo bolj dosledna, ker bi lahko mogoče, če se ne bi tukaj srečevali, to narobe razumela. Tako sem pa videla, da imaš rada lepo urejen zvezek in upam, da si tudi ti padla noter ...

Prispevek svetovalne delavke

Dani: skratka, od vaju sem že prej rekla, zelo koristno, dobrodošlo, uporabno pa to pozitivno sodelovanje staršev, da smo se naučili recimo videnje očeta, mamice..

Dani: jaz sem mislila, zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ... jaz sem mislila, da je to en klepetav deklič, ki ji pol stvari manjka ... ima pa vse napisano ... to je bilo tako, da sem šele danes pisala poročilo za njo, ampak od prejšnjega dne in sem videla tule, da ima dosledno vse zapisano, vse vodi evidenco, super, to so zelo dobre lastnosti, se mi zdi. S tem daleč prideš.

Spraševanje po živi udeležnosti ljudi v skupini

Raziskovalka: a ste imeli vi trije občutek, da ste lahko povedali, kar ste mislili, kadar ste hoteli, da vas slišimo, da vas upoštevamo, ker lahko poslušas pa nič potem od tega ne upoštevaš ...

Sodelovanje kot pogoj za uspeh učenca

Dali ste tudi nekaj nasvetov, kako bi do takih staršev prišli in jih drugače poskusili izobraziti, bomo probali tudi to, mi je pa fino, če sodelujemo, da si povemo, da se vprašamo, ne vem, meni je vedno pozitivno, da mi pokažete stvari, ki se delajo doma, da potem jaz lažje otroka razumem..

Odpiranje prostora za različne perspektive

In tud zadnjič tisto nalogo, saj sem že rekla, da je bilo zelo dobro, da si poklical in povedal svoje razmišljanje, da smo ugotovili, da je lahko na dva načina rešljivo ali kakorkoli. Meni je res pozitivno to sodelovanje šola-starši, res krasno, da se lahko takole srečamo, se pogovarjamo in rešujemo zadeve.

Sodelovanje, soustvarjanje, odvisnost vseh za uspeh

Raziskovalka: In ta projekt je potrdil to, da smo odvisni eden od drugega. Ni enega med nami, ki bi imel vse prav, šola rabi, učitelj rabi otroka in tako naprej, rabimo se.

Pravica do resničnosti vseh

PRAVICA DO RESNIČNOSTI VSEH UDELEŽENIH, ODPRT PROSTOR ZA MNENJA IN DELEŽE VSEH

-Mama: pa pogovor, a ne ... da v bistvu poveš, kaj te teži, da strah odpraviš s tem, če se pa ne bi pogovarjal, bi bilo pa to še danes.

RAZISKOVANJE DELEŽA VSEH V REŠITVI, UPOŠTEVANOST MNENJA VSEH, VSAK PRIDE DO BESEDE

- Raziskovalka: super ... zdaj prej smo že vprašali kolegice, kaj od tega modela vam je, kaj od tega načina dela in recimo učiteljica je rekla, da se sliši perspektiva vsakega od staršev, od otroka ... kaj ste še rekli, učiteljica, bi še kaj tule zraven ... to je bila ena taka glavna, ki ste jo pač izpostavili. Dani, vi ste rekli, ta organiziran način vodenja, da se vam je zdel fajn, tako, pa kaj ste še, še ena stvar je bila ... vam zdaj kaj na misel pride? Dani: da ste ustvarili tak kontakt z vsemi, da imamo možnost povedati kar mislimo, da se odprete starši ...

ODPRT PROSTOR ZA ŽIVO UDELEŽBO

-Dani: skratka, od vaju sem že prej rekla, zelo koristno, dobrodošlo, uporabno pa to pozitivno sodelovanje staršev, da smo se naučili recimo videnje očeta, mamice..

Osebno vodenje

Delitev izkušnje odraslega

PODELITEV ZGODBE, IZKUŠNJE

-Raziskovalka: Evo, Špela, midve s Tamaro imava pa eno kolegico, ki jeclja. A poznaš koga, ki jeclja? Si kdaj koga spoznala? Ona je bila taka punčka in še zdaj jeclja. Zdaj dela na fakulteti in ima tako žalostno zgodbo o tem, kako je na osnovni šoli bila kot punca, ki jeclja, so jo zelo zafkavali zaradi tega, niso videli njenih sposobnosti in potem kadar je ustno bila vprašana, so ji dali cvek, ker ni mogla povedat ... to so taki krči, ki jih ima ona v mišicah ... so rekli, da si izmišljuje ... ja, se opravičujem, ker sem vas ustavila ... so rekli, aha plonkaš ... niso zaupali, niso verjeli, ima grozne spomine na osnovno šolo, na srednji šoli se je pa preselila iz tistega kraja in ima zdaj že boljše izkušnje, no potem fakulteta pa sploh, pravi ... in ona je zdaj, da bi nekaj prispevala k temu, da bi bolj razumeli otroke, ki so malo drugačni, je napisala, nedavno, eno zgodbo, pravljico, Izabela, pravljico o princeski, ki je jecljala. Je dala tudi eni gospe ilustrirat, nama se je zdela luštna in smo potem tudi kupili te pravljice našim otrokom in jih nekaj tudi podarili, tako da to je najino darilo v zahvalo za tvoje sodelovanje tukaj na naših srečanjih ... hvala..

PODELITEV OSEBNE IZKUŠNJE ODRASLEGA

-Raziskovalka: včasih to pomaga, jaz sem zelo stara bila, že poročena in vse in moj mož je zelo športnik in dela na tem, da bi me malo zanimiral za šport in tako po ene 15 letih skupnega življenja sem vzljubila tek prvič, hodit v hribe ... tako da vedno je možno ... malo se moraš pustiti zvabiti pa tako...

DELITEV IZKUŠNJE Z OTROKOM, POUČENJE VZTRAJNOSTI

-Raziskovalka 1: tudi to, a veš Špela, kakšne stvari pri telovadbi so take, da malo vajo delaš pa jih hitro izboljšaš. Ker jaz vem, da krosa nisem nikoli marala in to, ko sem bila tvojih let. Ampak se spomnim, ker se bila v vsem drugem dost dobra, sem tudi tu hotela biti. In sem šla, blizu šole sem stanovala, kjer smo imeli to progo in sem šla, ... in sem šla in sem te kroge delala. In sem bila tretja na krosu, brez problema, ampak jaz sem se vsako leto znova morala na to pripraviti. In sem se, saj to hitro prideš, z vajo. Tako da kakšne stvari so, kakšne pa ne ... lahko pogruntaš za kakšno stvar, da tudi ... zaradi svojega občutka, ker si potem prav vesel ...

DELITEV LASTNE IZKUŠNJE ODRASLEGA, ODPOR OD OBJEKTIVNOSTI ODRASLIH

- Da tudi otrok sliši, ne vem, mnenje učiteljice pa da ni zmeraj lepo, da je lahko na drugem koncu še slabše ... ali pa povedat, da ima tudi ona probleme ...

DELITEV LASTNE IZKUŠNJE ODRASLEGA

- Raziskovalka 1: včasih je bila to bolj navada in smo to delali. Jaz sem vedno, tudi potem, ko sem imela v beležki domače naloge, sem si to kljukala pa naredila.

Pregled zaključka dogovora okoli matematike

Raziskovalka 1: Prav. Zdaj novo pa, nekih novih stvari najbrž ni bilo, a je bilo ... pri matematiki ... to si rekla, da je vse zaključeno, kakšna je bila, a malo pogledamo?

Vodenje h konkretnemu odgovoru

Raziskovalka: zdaj pa bodite malo bolj konkretni, da bo vedela, kaj to pomeni.

Etika udeležnosti

Podpora družini

PODPORA DRUŽINI

-Malo so nam že povedale kolegice, da se zadeva, o kateri smo se zadnjič pogovarjali, ni prav tako lepo razpletla, ampak bolj tako, da je človek kar malo potr in smo rekli, da tudi temu lahko malo posvetimo ... mi bi zelo radi dali eno podporo z naše strani in tudi smo ocenile, da je precej nerodnosti pri vodenju tega sestanka (z ravnateljem) in da ni pogovora na šoli, da ravnatelj očitno ni več takih stvari ... ti moraš znat take stvari voditi, tako da se je na žalost očitno tako razpletlo, da so strani ostale vsaka na svojem bregu, a ne ...

PRIDRUŽEVANJE DRUŽINI V STISKI, PODPORA

-Raziskovalka: nam se je zdelo pomembno izraziti vam podporo, absolutno smo na vaši strani in smo se vam pridružili v vaši izkušnji in vam želimo to izraziti ...

Pogovor, ki se nadaljuje

POGOVOR, KI SE NADALJUJE

-Raziskovalka: ampak to je tema, ki lahko ostane za naprej ...

DELO, KI SE NADALJUJE, SODELUJE, RAZISKUJE

-Tako da bi se midve zahvalili vsem, res, imate tudi načrte za naprej, kateri so čisto konkretni, športna vzgoja, potem okrog Aljaža ...

Mnenje otroka

ŽIVA UDELEŽENOST OTROKA, OTROK SE VIDI IN SLIŠI

-Špela: pa ker se tako veliko pogovarjate pa da vedno lahko pridem do besede pa povem, če kaj hočem...

IZRAŽENO MNENJE OTROKA

-Špela: ko so me ... ko so govorili, da sem kosmata, pa kaj od pouka, ko smo se kr naprej kregali, drugače pa nič takega. Mislim, to je bilo ...

OPIS IN ODGOVOR OTROKA, LASTNO MNENJE

- Špela: saj zdaj že nekaj časa nisem nič vprašala ... mislim, da sem nazadnje vprašala, nisem čisto sigurna, za tole krožnico pa tangento, ker nekaj nisem vedela, pa sem šla vprašat. Potem smo šli pa na eno drugo snov pa nisem več nič spraševala.

PROSTOR ZA MNENJE OTROKA

- Špela: včasih mislim, da si nič ne morem zapomnit, ampak če govorijo 10 minut, jaz si pač tega ne zapomnim. Mislim, sej si zapomnim, ampak kakšno stvar pa še vedno pozabim.

Odmik od moči

-Raziskovalka: In ta projekt je potrdil to, da smo odvisni eden od drugega. Ni enega med nami, ki bi imel vse prav, šola rabi, učitelj rabi otroka in tako naprej, rabimo se.

Raziskovanje konkretnih dogovorov-kako jih je uresničeval otrok

Raziskovalka 1: kaj pa ko si želela kaj vprašat ali pa povedat učiteljici, kaj si naredila? Špela: ja, sem dvignila roko, če je bilo tako, da je bilo treba it gor vprašat, sem pa pač šla do nje. Raziskovalka 1: to je pri matematiki, ne? k njeni mizi? Špela: ja. Sem do nje stopila pa mi je razložila. Raziskovalka 1: no, kje te je učiteljica poslušala, to prav za matematiko govoriš, ne ...

Perspektiva moči

Pohvale otroku

POHVALE OTROKU ZA VESTNOST

-ker tudi ti si tako pridna(pohvala Špeli)

POHVALA ZA OCENE PRI ANGLEŠČINI

- Raziskovalka: ja, kakšna stabilna...

POHVALA ZA PRIDNOST, DOSLEDNOST OTROKA

- Učiteljica: ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste stvari, ki jih je treba narediti in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšno poglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi.

POHVALE ZA ZNAČAJSKJE LASTNOSTI OTROKA

- Dani: jaz sem mislila, zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ... jaz sem mislila, da je to en klepetav deklič, ki ji pol stvari manjka ... ima pa vse napisano ... to je bilo tako, da sem šele danes pisala poročilo za njo, ampak od prejšnjega dne in sem videla tule, da ima dosledno vse zapisano, vse vodi evidenco, super, to so zelo dobre lastnosti, se mi zdi. S tem daleč prideš.

POHVALE OTROKU ZA USPEŠNO DELO

- Raziskovalka: se zavedaš ti, da si prekinila to zopnijo ... prekletstvo ...

UBESEDEN VIR OTROKA

-Raziskovalka : vejo, da ti imaš ... tajnica ...

Raziskovalka: to je najbolj pohvalna stvar, Špela, veš kako je to pomembno za potem ko greš v srednjo šolo pa na fakulteto ... imaš brihtne otroke prej pa potem tam čisto zmrznejo. To je čisto tako ...

Odkrivanje potencialov, virov, talentov

Raziskovalka: a si kdaj imela kakšen šport, tako zraven šole?

Vir otroka, talent

Špela: ja, na gimnastiko sem hodila, samo potem sem pa ugotovila, da se imam preveč za učiti pa te stvari, potem pa nisem več hodila, ker je bilo dvakrat na teden.

Pohvala za starše

POHVALE ZA STARŠA, ZA ZRELO SODELOVANJE

-Učiteljica: Če jaz lahko še dodam pa mogoče malo izven konteksta ali pa tudi ne ... Meni je fascinanten vajin odnos v korist otroka. Jaz vprašanje, če bi bila to sposobna kot mama narediti. Mislim, res občudujem take starše, ki se njune poti ločijo, da v korist otroka znata tako dobro sodelovati. To mi je res ...

POHVALA ZA LEP VZOR STARŠEV

-Raziskovalka: sta vzor za to, vama hvala.

Podpora otroku, spodbuda

Učiteljica: ta ocena, ta kontrolna je meni dokaz, da se rabiš ti umiriti, to si najbolj zapomni. Te zadnje kontrolne te je bilo najmanj strah. Da se moraš pred kontrolno tistega strahu znebiti, jaz zmeraj pravim. Prej se moraš učiti, vse narediti, potem pa ko je enkrat kontrolna, potem pa rečeš, zdaj sem pa jaz vse naredila, kar je bilo v moji moči, zdaj pa če bo ocena tudi na moji strani, bo super, če ne bo pa malo manj super, bom pa popravila.

Vera, zaupanje v sposobnosti otroka

-Učiteljica: ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste stvari, ki jih je treba narediti in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšno poglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi.

-Raziskovalka 1: ja, saj to, učiteljica te bo najbrž imela celo osnovno šolo in da imata vidve tak odnos, da veš, da ti pa res lahko sama delaš. Saj drugače smo njej res zelo hvaležni, ona je najbolj zaslužna, ker je želela v ta projekt te vključiti in ona je želela pomagati tebi in celi družini ... In to da ona zaupa vate, to je glavno..

Drugačno videnje otroka- zaradi dela iz perspektive

Dani: jaz sem mislila, zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ... jaz sem mislila, da je to en klepetav deklíč, ki ji pol stvari manjka ... ima pa vse napisano ... to je bilo tako, da sem šele danes pisala poročilo za njo, ampak od prejšnjega dne in sem videla tule, da ima dosledno vse zapisano, vse vodi evidenco, super, to so zelo dobre lastnosti, se mi zdi. S tem daleč prideš.

Podpora razreda otroku

Špela: ja, pač, ko sem prišla s tega sestanka, so vsi rekli, zakaj pa nisi rekla, naj pride cel razred, bi povedali po pravici, da smo vsi videli, da te je polil. Vse so tako rekly, prijateljice pa ...

Vprašanje po dobrih izkušnjah otroka

Raziskovalka 1: spomni se zadnjega takega primera, ko te je učiteljica upoštevala. Kako je bilo?

Otrok prepozna lastne potencialne

Špela: ker jaz si pač rada zapišem ... ena moja prijateljica, Sara, me skoraj pred vsakim športnim dnevom pokliče, kaj moramo vzeti sabo, kje se dobimo, kdaj se dobimo, potem kar pol stvari ne ve ... pa ima beležko pa si ne zapiše. Ne vem, a jo je sram ... jaz si pa raje zapišem, pa tudi pred celim razredom.

Pohvala mame za projekt, delo

Mama: meni je tudi všeč, tako ... vidiš, da otroku pomaga, da se stvari drugače odvijajo ...

Raziskovanje izjeme

Raziskovalka 1: se spomniš kakšnega primera ko so te poslušali? vprašanje izjeme

Špela: enkrat sem morala povedat ... smo zbirali denar za to darilo pa so vse punce rekle, naj jaz povem. Pa sem potem pač jaz povedala čisto normalno, tako kot zdajle pač malo bolj na glas, da so vsi slišali...

Znanje za ravnanje

Razlaga situacije z odločbo

Raziskovalka 1: Saj kakšen ima tudi odločbo pa lahko da nima tako hudih težav. To je malo zmede tudi s tem. Moramo to malo ustavit, ker gre kar preveč na odločbo, ker odločbo naj bi imeli vsi, ki imajo res zelo hude težave pa da potem ...

Razlaga situacije glede ostalih šol in pomoči

Se ti zdi, da imaš ti podaljšan čas, da se lahko zbereš, recimo pri pedagoginji ali pa ko po pouku rešuješ nalogo, samo za to ni treba imeti odločbe, samo ene šole si ne upajo tega tako in potem zahtevajo, nagovarjajo starše naj grejo po odločbo, zato da bodo lahko oni vse otroku omogočili.

Ravnanje s sedanostjo

Proslavljanje uspešnega dela

Raziskovalka: takole, danes je slavlje. Proslavljamo ...

Pustiti času čas

Raziskovalka: včasih to pomaga, jaz sem zelo stara bila, že poročena in vse in moj mož je zelo športnik in dela na tem, da bi me malo zanimiral za šport in tako po ene 15 letih skupnega življenja sem vzljubila tek prvič, hodit v hribe ... tako da vedno je možno ... malo se moraš pustiti zvoniti pa tako...

Prostor za nove izkušnje

Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.

Pričakovanje uspeha otroka z učiteljeve strani

Učiteljica: ne, pri tebi je zelo fino to, da si pridna, da narediš tiste stvari, ki jih je treba narediti in to te zmeraj potegne ven tudi tam, kjer imaš recimo težave, te tudi ta pridnost potegne ven, tako da ... jaz mislim, da ni nobenega problema in karkoli bo, recimo pri matematiki kakšno poglavje, ki ti ne bo tako ležalo, se ga boš tudi potem naučila in naj te nič ne skrbi..

Otrok dobi priložnosti, da se pokaže, dokaže

Špela: ko sem gledala to matematiko, ko se je komaj začelo šolsko leto, sem začela že malo bolj delat, samo vedno sem bila bolj žalostna, enkrat sem se šla celo jokati, ker mi ni šlo, potem je pa bilo, kakor da bi imela jaz to odločbo, samo potem smo se odločili, da rajši ne. Sem spoznala, da toliko slaba pa tudi nisem ...

Ustavitev teme iz preteklosti

Raziskovalka: je človeku hudo, ko vidiš, da z neko držo, korektno, ne prideš dobro skozi in tako. Prav, potem lahko nekako zdaj zapremo to poglavje.

Delo v sedanjost pozitivno prispeva k spremembam pri dojetanju ljudi

Dani: jaz sem mislila drugače prej o njej.. zdaj, tule sem izvedela, kako je ona dosledna ...

Vrnitev v preteklost po dobre izkušnje za sedanjost

Raziskovalka 1: spomni se zadnjega takega primera, ko te je učiteljica upoštevala. Kako je bilo? Špela: saj zdaj že nekaj časa nisem nič vprašala ... mislim, da sem nazadnje vprašala, nisem čisto sigurna, za tole krožnico pa tangento, ker nekaj nisem vedela, pa sem šla vprašat. Potem smo šli pa na eno drugo snov pa nisem več nič spraševala.

Raziskovalka: poslušaj, kaj pa ti, zakaj si pa ti rada sem prišla? Špela: ja, ker ste zmeraj kaj novega rekli, pa vedno je tisto najbolj prav prišlo, ko ste rekli naj sama delam ... na začetku je bilo zoprno, potem je bilo pa v redu ...

Pomembnost dela v sedanjosti

Špela: ja, to kar imamo zdaj, to mi je ful pomagalo. Se spomnim nazaj, ko sem dobila nalogo, sem se kar takole prijela, ene deset, dvajset minut gledam tisto nalogo pa kr pišem nekaj, pa se mi sploh ni sanjalo, potem sem pa vedno mogla na očija čakati, ker to je bilo tri dni zaporedoma. Zdaj pa že kakšne tri mesece nič.

Prispevki vzpostavljanja delovnega odnosa soustvarjanja

Ustvarjanje novih pomenov

USTVARJANJE NOVIH POMENOV

-Učiteljica: Dejstvo je, da se otrok tule drugače pokaže in da ga ne vidiš v tisti pravi luči in če ti starš da en drugačen pogled, če si ti kolikor toliko odprt, lahko drugače začneš gledat ... ali kakšno stvar drugače poveš, ali drugače pomagaš, spregledaš ali kakorkoli. Tako da, ja, meni je bilo to super...

USTVARJANJE SPREMEMB PREKO POGOVORA

-Mama: pa pogovor, a ne ... da v bistvu poveš, kaj te teži, da strah odpraviš s tem, če se pa ne bi pogovarjal, bi bilo pa to še danes.

PRIDOBITEV NOVEGA VIDENJA LJUDI PREKO SODELOVANJA, NAREDITI SKUPAJ Z LJUDMI NOVI POMEN

-Andreja: ne, ni bil problem, ampak sem zaradi teh srečanj tu videla, da je Špela taka malo bolj dosledna, ker bi lahko mogoče, če se ne bi tukaj srečevali, to narobe razumela. Tako sem pa videla, da imaš rada lepo urejen zvezek in upam, da si tudi ti padla noter ...

Napredek otroka, izničenje strahu otroka pred šoli

Recimo, prej jo je bilo strah, se je bala vsega in snovi in učiteljice, ker ji nič ni šlo ... zdaj pa ona pravi ... (Špeli) A lahko povem? Meni je ona učiteljica tako fletna. Jaz povem tako kot je bilo, a ne ... Pa nič več me ni strah ... tole ji je pa sploh všeč.

Nova spoznanja, nova znanja za učitelje preko projekta

Učiteljica: v bistvu se z vsem strinjam, kar je Andreja rekla, kar je tega našega sodelovanja, da smo se zelo veliko naučili, da ste prišli s tem projektom, da ste nas izobrazili na tem področju, potem dobro, da se srečujemo, da spoznavamo tudi delo drug drugega ...

Samozavest in dobro počutje otroka v razredu

Špela: zdaj zelo v redu, zdaj me skoraj nihče ne ... samo še kakšen krat kdo kaj reče, ampak se nič ne zmenim, ker ni nič tako hudega ...

Napredek pri odnosih s sošolci

Špela: mislim, da že kar kakšna dva, tri mesece je v redu. Sploh tale Aljaž ... že en čas razmišljam, kaj je zdaj njegja pičilo, da da tak mir, pa še pogovarja se z mano, kar normalno, kar začne, kam gre na morje, recimo ali pa kam grem jaz na morje. Se že kar pogovarjava tako.

Uspešno zaključen dober izid okoli matematike

Zgodba o matematiki se je zdaj končala v vaši družini, ni več tisto to ...

Občutek varnosti kot pogoj za uspešno sodelovanje

Raziskovalka: in kadar tega ni, ko ne teče med nami, potem se samo še braniš, smo se tudi prej pogovarjali. Zadnjič očitno ni bilo, na tistem sestanku na šoli, zagotovljenega nekega takega občutka varnosti za vse in potem vsak stopi na svoje in lahko samo še ... branili, branili in napadali ...

Špela: ja, saj, ko sem se začela jokati pa sva se z mami pogovarjale pa sem rekla, da mi je tako hudo, ker mi matematika ne gre pa potem ko sem videla, da imam veliko tega še ...

Večja odprtost otroka

IZRAŽENA STISKA OTROKA-VEČJA ODPRTOST

-Špela: ja, na koncu je še ravnatelj rekel ... potem sem pa kar solzne oči dobila, ker mi je bilo tako hudo, ker sem se bala, da zdaj pa ... starši so jih zagovarjali, ravnatelj pa na koncu reče, naj jih pustim pri miru, kakor da bi jim jaz kaj ...

IZRAŽENA PRETEKLA STISKA OTROKA-VEČJA SPROŠČENOST OTROKA, VEČJA ZGOVORNOST

-Špela: ja, saj, ko sem se začela jokati pa sva se z mami pogovarjale pa sem rekla, da mi je tako hudo, ker mi matematika ne gre pa potem ko sem videla, da imam veliko tega še ...

Vzpostavljeno zaupanje do vodje projekta

Špela: ko smo se ... samo tega ne moji učiteljici povedat ... smo se tako fajn zorganizirali, ko smo ji kupili eno tako darilo pa ji ga bomo jutri dali ...

Razširitev dobrega izida na ostala področja

Špela: ja, pa tudi vsi ostali ... tudi vprašam, samo ne grem ravno do nje, ker ne delamo takih reči. Pač dvignem roko pa vprašam.

Otrok pridobil lastne kompetence za rešitev ovir, zmore se odločiti za učenje, ker je odkril lastne vire

Špela: ja, to kar imamo zdaj, to mi je ful pomagalo. Se spomnim nazaj, ko sem dobila nalogo, sem se kar takole prijela, ene deset, dvajset minut gledam tisto nalogo pa kr pišem nekaj, pa se mi sploh ni sanjalo, potem sem pa vedno mogla na očija čakati, ker to je bilo tri dni zaporedoma. Zdaj pa že kakšne tri mesece nič.